

Tu ora, tuque labora Deo aderit sine mora.

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20

*A teneris assuescere
Fideliter didicisse artes.* *multum est
molli moras nec finit esse se des.*

Szarvasi

KRÓNKA

20. szám * 2006

Kitüntetettek: Szarvasért 2006. Balról: Ruzicska György, dr. Molitorisz Pál, Pehár Pálné (h),
Gyalog Sándorné dr. (h), Medvegy Pálné, Dankó Ervinné dr., (vendég), dr. Dezső István elnök,
(vendég), Sziliné Csáki Emília, Nyári Mihály, Pljesovszki Szandra, Csonki Árpád,
Kapás Rozália, Farkas Péter

Szarvasi Krónika

Közművelődési és helytörténeti folyóirat

20. szám * 2006

Szerkesztőbizottság

Dr. Búzás László
Dr. Kutas Ferenc
Dr. Marjai Gyula
Dr. Molitorisz Pál
Dr. Reszkető Péter

Felelős szerkesztő

Dr. Kutas Ferenc

Kiadja a Szarvasi Krónika Alapítvány Kuratóriuma.

Felelős kiadó: Dr. Demeter László

Készült Szarvason a Szarvaspress nyomdában 400 példányban.

Engedélyszám: III/KUL/154/BÉ/19889, HU ISSN 0239-023X.

Megjelenik minden évben egy alkalommal, május hónapban.

Jelenidőben

Országgyűlési képviseléválasztás 2006

Az előző választási ciklusban Békés megye 5. sz. választókerületének (Békésszentandrás, Csabacsüd, Hunya, Kardos, Kondoros, Örménykút, Szarvas) egyéni képviselője *Domokos László* (Fidesz) volt. Listáról került a Parlamentbe *Babák Mihály* polgármester (Fidesz) és *Földesi Zoltán* (MSZP).

A Köztársasági Elnök 2005. április 9-ét és 23-át jelölte ki a 2006-os parlamenti választások két fordulójának napjára. Az 5. sz. választókerületben hat jelölt kísérelte meg az ajánlószelvények összegyűjtését (1998-ban kilenc, 2002-ben hét). A Szarvas és Vidéke felelős szerkesztője a kampány hivatalos nyitánya után a 2006/5. számban (február 2.) meghatározott terjedelmet (50 sor számonként) ajánlott fel térítés nélkül a jelöltségért harcba indulóknak, s közölte a Választási Iroda egész oldalas hirdetését a legfontosabb tudnivalókkal. A lehetőséggel minden induló képviselőjelölt élt.

A helyi Választási Iroda vezetője *dr. Melis János* jegyző, jogi helyettese *dr. Bérces Lászlóné*, informatikai helyettese *Lukácsné Pellérdi Erzsébet*. Békés megye 5. sz. választókerületének Választási Bizottsága: *Ugrinné dr. Katona Anna Klára* elnök (Gyomaendrőd), *dr. Meszlényi Mária* elnökhelyettes (Szarvas), *dr. Szitó András* tag (Szarvas). Póttagok: *Gaál Sándor*, *Kovács György*, *Lázárné Kovács Etelka* (mindannyian szarvasiak).

A fentiek mellett a kampány szokványos kellékei játszottak szerepet: plakátok borították el a villanyoszlopokat, szórólapokon mutatkoztak be a jelöltek, közéleti személyiségek jártak a városban. Mindezekben elsősorban a két nagy párt dominált, de az SZDSZ propagandamunkája is erős volt. A kampány kezdete előtti sajtóbeli pártesatározások éles hangja letompult, a jelöltek elsősorban pártjukat és saját programjukat népszerűsítették.

A megadott határidőre minden induló leadta a szükséges számú ajánlószelvényt. A nyilvántartásba vett országgyűlési képviselőjelöltek:

Balog Károlyné
MDF

Domokos László
Fidesz-KDNP

Földesi Zoltán
MSZP

Illés János
Centrum

Kovács Máttyás
SZDSZ

Marton József Zsolt
Harmadik Út

Az 1. forduló eredménye

A szavazók száma

Hazai	Külképviselői	Megjelentek	
24 479	14	24 493	64,47 %

A szavazás eredménye

	Urnában	Érvénytelen	Érvényes	
	24 489	244	24 245	
	A jelölt neve	A jelölő párt	Szavazat	%
1	Balog Károlyné	MDF	903	3,72
2	Domokos László	FIDESZ-KDNP	12 283	50,66
3	Földesi Zoltán	MSZP	9 153	37,75
4	Illés János	CENTRUM	267	1,10
5	Kovács Máttyás	SZDSZ	1 081	4,46
6	Marton József Zsolt	MIÉP-Jobbik	558	2,30

Domokos László az első fordulóban megszerezte parlamenti mandátumát.

Domokos László

1965-ben született Békéscsabán. Nős, egy leány édesapja. 1988-ban, Pécsen, okleveles közgazdaként fejezte be tanulmányait. 1991-től szakközgazdász. 1991-ben belépett a Fideszbe. 1992 és 1994 között a Fidesz Békés megyei elnöke, valamint az országos választmány tagja, 1996-tól megyei választmányi elnök. 1990-1994 között Békéscsaba

Önkormányzati Hivatalának gazdasági ügyekért felelős alpolgármestere. 1994-től Békéscsabán önkormányzati képviselő, a Fidesz megyei frakcióvezetője. 1998-tól országgyűlési képviselő, 1998-2002 között a Fidesz parlamenti frakciójának frakcióvezető-helyettese, a gazdasági kabinet vezetője és az Országgyűlés Költségvetési és Pénzügyi Bizottságának alelnöke; a Békés Megyei Önkormányzat Közgyűlésének elnöke. 2002 májusától a Parlament Költségvetési és Pénzügyi Bizottságának alelnöke és e Bizottság EU Integrációs Albizottságának elnöke; a Békés Megyei Közgyűlés tagja, a Gazdasági és Környezetgazdálkodási Bizottság elnöke.

*

A választás második fordulójának eredményeként megyei listáról jutott a Parlamentbe *Babák Mihály* (FIDESZ-KDNP) és Földesi Zoltán (MSZP).

Babák Mihály

1947-ben született Szarvason. Nős, egy leánygyermekük van. 1966-ban építőipari technikus képesítést, 1983-ban az Államigazgatási Főiskolán igazgatásszervező, majd 1989-ben gazdálkodási szakigazgatás-szervező diplomát; 1996-ban településüzemeltető szakmérnöki oklevelet szerzett.

1990-től önkormányzati képviselő, 1998-tól Szarvas Város polgármestere. 2002-ben az Év Polgármesterévé választották. 2004-ben a Polgármesteri Arany Pecsédtgyűrű birtokosa.

1993-tól a Fidesz szarvasi csoportjának tagja, 1996-tól a Fidesz Békés megyei alelnöke, 1999-től városi elnöke. 1998-tól a Fidesz megyei listájáról a Parlamentbe került, azóta országgyűlési képviselő.

Földesi Zoltán

1959-ben született Szeghalmon. Nős. Képesítései: géplakatos szakma, 1990-ben tanítói diploma. 1990–1994-ig az MSZP szarvasi, körzeti irodáját vezette. 1994-ben a párt területi listáján országgyűlési képviselői mandátumot szerzett, 1998–2002-ig a Békés Megyei Közgyűlés tagja. 1998-tól önkormányzati képviselő. 1999-2002-ig az MSZP Békés Megyei Irodáját vezette. 2002-ben a párt területi listájáról ismét országgyűlési mandátumot szerzett, azóta képviselő.

Az MSZP alapító tagja: 1990–94-ig az Országos Választmány tagja, 1992-től szarvasi szervezet elnöke.

Kitüntetettek 2005

Wlassics Gyula-díj

A díjat a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztere adományozza a közművelődésben kiemelkedően dolgozó szakembereknek.

Csasztyan András

A Gyermek Néptáncosok Országos Szólótánc Fesztiváljának elindítója és szervezője (1989); részese a helyi művészeti alapiskola megszervezésének (1992); A Szarvasi Hagyományörző Közalapítvány életre keltője (1996); a Szilvanap rendezvényeinek megálmodója és megszervezője (1997); az Örökség Gyermek Népművészeti Egyesület elnöke (2000); a Weöres Sándor Színház – ma Szlovák Színház – egyik megszervezője (2000); kezdeményezte a Vajda Péter Művelődési Központ épületének bővítését és szakmai megújítását (2003); a Nemzeti Kulturális Alap Népművészeti Szakmai Kollégiumának tagja, majd elnöke (2000–2004); az ideiglenes Nemzetiségi Szakmai Kollégium elnöke (2003–2005); a Hagyományok Háza szakmai tanácsadó testületének tagja.

A Köz Szolgálatáért Érdemjel ezüst fokozata

E díjat a belügyminiszter adományozza a közigazgatásban eredményesen tevékenykedő dolgozóknak.

Mihaleczné Kovács Mária

Több mint három évtizedes közszolgálati jogviszonnyal rendelkezik, 1998. január 1-jétől 2005. augusztus 31-ig látta el a jegyzői munkakört Szarvas Város Polgármesteri Hivatalában. Jegyzői tevékenysége elismerést vívott ki a Képviselő-testület, a munkatársak valamint a lakosság körében. Szakmai jártassága, munkabírása, kreativitása számtalan feladat megoldásában bebizonyosodott. Felelősségérzete, hivatástudata, szorgalma és vezetői kvalitásai példaképpül szolgálnak a közigazgatásban dolgozók számára. 2003-ban „Az év jegyzője” elismerésben részesült.

Kugyela Mihályné

1970-től dolgozott a szarvasi közigazgatásban (Városi Tanács VB, Szarvas, Polgármesteri Hivatal). 15 éven át gyámügyi előadóként végezte munkáját. 1985-től, miután elvégezte az Államigazgatási Főiskolát, a Városi Tanács Igazgatásai Osztályának osztályvezetője lett. 1995-től aljegyző. Nyugdíjba vonulás alkalmával, 35 éves lelkiismeretes munkáját ismerték el e kitüntetéssel.

Pedagógus Emlékérem

A díjat az Oktatási Miniszter adományozza a pedagógusi pályán hosszú ideje, eredményesen tevékenykedő oktatásügyi dolgozóknak.

Kalmár Magdolna

1964-ben szerzett matematika-fizika szakos általános iskolai tanári diplomát. Pályáját Maroslelén kezdte, majd a szarvasi Középfalmi Általános Iskola tanáraként dolgozott. 1968-tól a 2. Sz. Ált. Iskola tanára, 1987-től igazgatója, 2000–2005-ig, nyugdíjba vonulásáig a jogutód, Szarvas Város Általános Iskolájának igazgatója. Iskolájában teret kaptak a legújabb pedagógiai törekvések. Gondot fordított az oktatómunka anyagi körülményeinek javítására, a színvonalas és eredményes tanári és tanulói munka ösztönzésére.

A Magyar Köztársaság jó tanulója – jó sportolója

A címet az Oktatási Minisztérium adományozza. A kitűnő tanulmányi és sporteredményt elért sportolók nyerhetik el eredményeik alapján

Gulyás Mercédesz

A Benka Gyula Evangélikus Általános Iskola 7. osztályos tanulója. Tanulmányi eredménye kitűnő. A szarvasi Blue Gym Aerobic Egyesület versenyzője. 2005-ben elért sporteredményei: csoportban világbajnoki III. helyezés; Európa bajnoki V. helyezés; a Világkupa versenyen II., trióban III helyezés.

Virág Viktória

A Benka Gyula Evangélikus Általános Iskola 7. osztályos tanulója. Tanulmányi eredménye kitűnő. A szarvasi Blue Gym Aerobic Egyesület versenyzője. 2005-ben elért sporteredményei: csoportban világbajnoki III. helyezés; Európa bajnoki V. helyezés; a Világkupa versenyen II. helyezés.

A Dél-alföldi Regionális Idegenforgalmi Bizottság díja

Az Alföld Turizmusáért

Glózik Klára

Öt évig volt a Tourinform Iroda vezetője; alelnöke az országos Tourinform Szövetségnek. Az iroda a vezetése alatt pályázatok sorát nyerte. Nevéhez fűződik – többek közt – a lovas találkozók szervezése. E díjat elsősorban a III. Lovas Világtalálkozó szervezésében való részvételéért kapta.

Tóth Ferenc

A Békés Megyei Kereskedelmi és Iparkamara idegenforgalmi bizottságának alapító tagja (1996); a Dél-alföldi Regionális Idegenforgalmi Bizottság tagja (1998); a magyar Turisztikai Egyesület alelnöke (1999–). A turizmus területén végzett több mint tízéves tevékenységét, a lovas fesztiválok, kiemelten a III. Lovas Világtalálkozó szervezésében való részvételét ismerték el e díjjal.

Szarvas város kitüntetettjei

Szarvas Városért

Kovács Péter

Az egykori Dózsa Tsz elnökeként érte el első jelentős eredményeit. A nehézségekkel küzdő termelőszövetkezet irányításával a város egyik legjelentősebb szövetkezete lett. Egyik meghatározó személyisége volt a

város életének. Jelentős érdemei vannak a működését 1989-ben megkezdő, termékeiről ma már Magyarországon túl is ismert pulykafeldolgozó üzem létrehozásában. A Gallicoop Rt. ma a város egyik legnagyobb munkáltatója: nyolcszáz dolgozót foglalkoztat és további száz embernek ad közvetetten munkát.

Pedagógiai Díj

Csasztvan Istvánné

1973-tól dolgozott a Vásártéri Óvodában óvónőként. 1981–1991-ig felügyelő, később szaktanácsadó, megyei vezető szaktanácsadó. 13 évig volt a város óvodai anyanyelvi munkaközösségének vezetője, szakkönyve is megjelent. 1987-ben megkapta a Kiváló Munkáért kitüntetést. 1992-től a Vásártéri, 1999-től nyugdíjba vonulásáig a Vásártéri Napfény Evangélikus Óvoda vezetője.

Kalmár Magdolna

Szarvas Város Általános Iskolájának igazgatójaként vonult nyugalomba 2005-ben. Igazgatása alatt felújították és hat tanteremmel bővítették az iskolát, felépült a tornaterem,. Bevezették a számítástechnika oktatását, új módszereket alkalmaztak az oktatásban. Az iskola sikeres profiljai: sport, matematika, idegen nyelvek, sakk, disputa, társastánc. 1995-ben hozták létre a Tehetség és Siker Alapítványt, amely a tehetségek gondozását vállalja, és anyagilag is támogatja.

Köszölgálatáért díj

Kovács Lajosné

32 évet dolgozott a város szolgálatában. Védőnői, majd intézetvezetői főiskolai diplomát szerzett. 1973–1999-ig a város egyik bölcsődéjét vezette, 2000–2005-ig, nyugalomba vonulásáig Szarvas Város Önkormányzata Családsegítő és Gondozási Központjának vezetője volt. Munkáját 1975-ben Főorvosi, 1978-ban Miniszteri Dicsérettel jutalmazták. Nyugdíjba vonulásakor három évtizeden át, szakmai tudással és tapasztalattal a gyermekekért végzett, lelkiismeretes tevékenységét ismerték el.

Mihaleczné Kovács Mária

1998. január 1-jétől 2005. augusztus 31-ig látta el a jegyzői munkakört Szarvas Város Polgármesteri Hivatalában. Nevéhez fűződik a Polgármesteri Hivatal minőség-biztosítási rendszerének bevezetése, ismételt auditálása. Vezetésével a választások, népszavazások törvényesen és zökkenőmentesen zajlottak le. Közreműködésével számos pályázatot nyert meg az Önkormányzat.

Raj Pálné

Szakképesítése szociális szervező. 44 évi munkaviszonyából 40 évet a közigazgatásban dolgozott, 30 éven át a szociális gondoskodás szolgálatában állt. Munkáját 1995-ben a Magyar Köztársaság Érdemkeresztjének bronz fokozatával ismerték el. Nyugdíjba vonulása alkalmával a Közszolgálatért díjjal négy évtizedes lelkiismeretes munkáját jutalmazták.

Közművelődési Díj

Glózik Klára

A Tourinform Iroda színvonalas munkájának letéteményese, a városi rendezvények vezéregyénisége volt 2005-ig. Jelentős személyiség a város közművelődése és az idegenforgalom szervezése tekintetében. Munkáját országos szervezetek is több alkalommal elismerték. E tevékenységét ismerte el a város a Közművelődési Díj adományozásával.

Hetényi István

A Körös-szögi Kht. ügyvezetője immár második alkalommal szervezte a lovas napokat – más közművelődési rendezvények mellett. A sikeres rendezvényeken a szarvasi lakosságnak lehetősége nyílt a színvonalas program kereteiben ismereteit bővíteni és életre szóló élményeket szerezni. A rendezvények mindegyike a város közművelődését szolgálta.

Kergyik György

Iparos családban született, de gyermekkorától vonzódott a lovakhoz. Felnőtt korában a lovas fogatok felé fordult érdeklődése. Művelődéstörténeti szempontból is értékes fogatokat gyűjtött élete során, ezekre az ország lovas szakemberei is felfigyeltek. Feleségével együtt lovas bemutatókon vettek részt. Utoljára a Lovas Világtalálkozón szerepeltek fogatai. Ezt követően a páratlan értékű gyűjteményt a városnak ajándékozták; ma a Tessedik Múzeumban láthatók.

Kis Zoltán

2005. augusztus 21-én tragikus körülmények között távozott az élők sorából. Városunk közművelődésében, a Tessedik Táncegyüttesben meghatározó egyéniség volt. Kezdetben táncosként, később az együttes művészeti vezetőjeként tevékenykedett. Ígéretes pályának vetett véget az értelmetlen halál. Munkájának elismeréseként ítéltek neki a posztumusz Közművelődési Díjat.

Egykori sportolók és sportvezetők elismerése

A szakosztályok javaslata alapján a következők vehették át elismerő oklevelüket és könyvjutalmukat: András András pályagondnok, szertáros és gyűrő; dr. Búzás László asztalitenisz-edző, szakosztályvezető; Csabai Pál sakkozó, a sakk-szakosztály vezetője; sporttudósító; Csáki Emília, a helyi társastáncsport megalapítója; Dobruczki István, a helyi vízisport-egyesületek egyik alapítója; Klenkné Várnagy Éva kosárlabdázó, senior úszó; Kugyela János labdarúgó, kézilabdakapus; a HC Szarvas technikai vezetője; Lestyan Goda Pál, kézilabdázó; dr. Müller Ferenc labdarúgó, teniszező; Mári Sándor asztaliteniszező; szakosztályvezető; dr. Új Sándor a Városi Labdarúgó Szövetség vezetője; sakkszakosztály-vezető.

András András

Dr. Búzás László

Csabai Pál

Csáki Emília

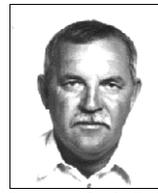
Dobruczki István

Klenkné Várnagy Éva

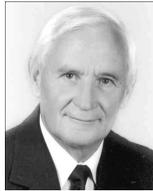
Kugyela János

Lastyan Goda Pál

Mári Sándor

Dr. Müller Ferenc

Dr. Új Sándor

A képek egy része dr. Bagi László videofelvételeiből készült.

Jó tanuló – jó sportoló

I. kategória

II. kategória

Gulyás Mercédesz
aerobic

Nyemcsok Máté
kajak

Bata Zsolt
kajak

Dankó Edina
aerobic

Az év sportolója

Sinka Petra társastánc

Kinyik Bálint társastánc

Szarvas Város Baráti Körének 2006. évi kitüntetettjei

Az Emlékplakett ezüst fokozatát kapta

Dankó Ervinné dr.

Dankó Ervinné dr. Osztroluczky Irma a Baráti Kör megalakulása óta vesz részt a Kör munkájában. Szakmai munkája az 1960-as évek végétől a városhoz köti, meghatározó szerepe volt a főiskolai oktatásban. Főiskolai adjunktusként, docensként számos tankönyvet, jegyzetet írt. Tanulmányaival hozzájárult az óvodai oktatás-nevelés színvonalának emeléséhez.

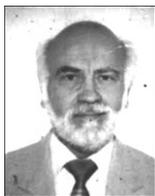
Maradandó értéket alkotott Szarvas városának, amikor szerkesztőként és rendezőként elkészítette a Szarvas város művelődéstörténeti örökségének kuriózumai című, nyolcrészes televíziós filmsorozatot. A sorozat elkészítésével nagymértékben segítette a város szélesebb körű ismertségét.

Dr. Molitorisz Pál

Szarvas város vezető ügyésze. 1982 óta tevékenyen vesz részt a Baráti Kör vezető testületeiben. Különösen aktív a város múltjának feltárásában, ismertetésében, akár szóban a nyilvánosság előtt, akár publikáció formájában. Egyik alapító tagja és rendszeres tanulmányírója a Szarvasi Krónika szerkesztőségének. A Baráti Kör helytörténeti munkásságát ismeri el az Emlékplakett adományozásával.

Ruzicska György

Mérnök, minőségbiztosítási szakember. Az ISO minőségirányítási és a HCCP élelmiszerbiztonsági rendszereket 23 szarvasi cégnél vezette be.

A Baráti Kör budapesti csoportjának tagja, négy éven át vezetőségi tagja. Aktívan vett és vesz részt a csoport életében: részt vett a szervezeti és működési szabályzat kidolgozásában és megfogalmazásában, gyakorlati segítséget nyújtott és nyújt a Kör munkájához.

Az Emlékplakett bronz fokozatát kapta

Medvegy Pálné

A Szlovák Általános Iskola Óvoda és Diákotthon igazgatónöje. Ápolja és átadja a szlovákság kultúráját. Nemcsak tanítja, de jóra is neveli diákjait. Barátságos, családi légkört teremt intézményében, amely sok gyermeknek igazi otthona. Kiváló a közösségteremtő munkája is. A szlovák kultúra ápolásáért, a testvérvárosi kapcsolatok fenntartásáért az Országos Szlovák Önkormányzattól több elismerést kapott. 2005 márciusában a Szlovák Köztársaság Szent Gorazd Pedagógiai Érdeméremmel tüntette ki.

Nyári Mihály

Az 1950-es évek második felétől került kapcsolatba a sporttal. Szarvasi SC színeiben több mint egy évtizeden át játszott az NB II-ben, az NB IB-ben. Éveken keresztül a csapatkapitányi tiszteket is betöltötte. Kézilabda-játékvezetőként több mint ezer mérkőzést vezetett. 1984–1995-ig NB I-es játékvezető volt. 18 évig volt a város sportfelügyelője. A versenysport mellett a diák- és szabadidősport szervezését végzi. 30 éve tudósítja a megyei és helyi újságokat a város sporteseményeiről. Országos kézilabda-játékvezetői ellenőr, a Békés Megyei Kézilabda Szövetség felügyelő bizottságának elnöke, a megyei Diákisport Tanács felügyelő bizottságának tagja.

Sziliné Csáki Emília

1968-1974-ig a szarvasi Vajda Péter Művelődési Központ munkatársa, művészeti előadója volt, majd az Úttörőházban táncpedagógusi tevékenységet folytatott. 1969–91-ig tanított a városban társastáncot, közreműködött a társastáncklub létrehozásában, melynek táncosai számos sikert értek el. 22 éven keresztül szarvasi fiatalok százait tanította meg a társastánc alapjaira, kiváló eredményeket elért társastáncosokat nevelt.

Posztumusz Emlékplakett

Dr. Gyalog Sándor

1984-től élt és dolgozott Szarvason. 1990-ig a Dózsa Tsz igazgatási-jogi osztályvezetője volt. 1991–1996-ig a város jegyzőjeként dolgozott, 1998-tól tragikus haláláig alpolgármesterként tevékenykedett. Alapító tagja volt a Szarvasi Hagyományőrző Közalapítványnak, első elnöke a Történelmi Emlékút Közalapítványnak.

Jelentős szerepet vállalt a város gazdasági életének fellendítésében. 1996-tól a BAREX Kft. ügyvezető igazgatójaként több száz embernek adott munkát.

Őszinte elkötelezettje volt a határon túli magyarság ügyének, szeretettel ápolta a testvérvárosi kapcsolatokat. A város társadalmi, gazdasági és kulturális életének mértékadó egyénisége volt. A Baráti Kör az Emlékplakett adományozásával tiszteleg emléke előtt.

Pekár Pál

A 2005-ben eltávozott Pekár Pál jó példáját adta annak, hogyan lehet csendben, szerényen, kitartással, nagy szorgalommal egy városért dolgozni és élni. Mindezt a Baráti Kör tagjaként tette. Ebbe a munkában családját is bevonta. Húsz éven át tartó aktív, önzetlen tevékenységét a Baráti Kör Posztumusz Emlékplakett adományozásával ismeri el.

Emléklapot kapott

a szarvasi Vajda Péter Gimnázium Ki miben tudós? csapata

Tagjai: Pljesovszki Szandra, Kapás Rozália, Csonki Árpád, Farkas Péter. A Mindentudás Egyeteme sorozathoz kapcsolódó versenysorozatban kiváló teljesítményt nyújtottak. A háromfordulós versenyen – a 250 résztvevő csapat közül – az ország legjobb 12

csapata közé jutottak, ezzel a televízió nyilvánosság előtt is bizonyították tudásukat.

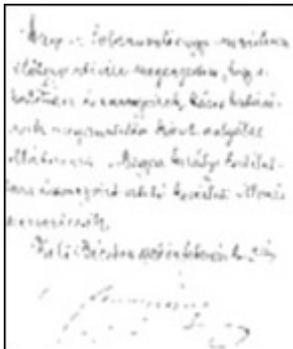
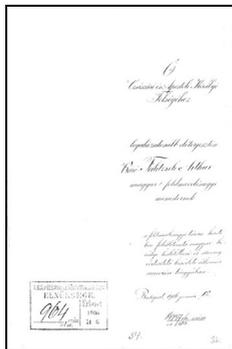
Dr. Váradi László

100 éves a Haltenyésztési és Öntözési Kutató Intézet 1906-2006

Magyarország mesés halbőségéről volt ismert, a középkori oklevelek és leírások erről tanúskodnak. Az egykori halbőségre, fajgazdagságra utalnak a magyar konyhaművészet történeti emlékei is. Magyarországon a régi időkben nemcsak halászták a halat, hanem tenyésztették is. Erre utal a pozsonyi illetőségű *Lippai János* által kiadott kalendárium 1661-ben, valamint további, akkor megjelent mezőgazdasági tárgyú könyvek is. A XVIII-XIX. századi folyószabályozások miatt azonban a halbőség megszűnt, és a XIX. század második felében már előtérbe került az okszerű halasítás és a halastavi haltenyésztés fejlesztésének kérdése.

A kezdetek

Az intézményi keretekben folyó halászati kutatás 1906. február 3-tól kezdődött el. A szarvasi intézet jogelődjének, a Magyar Királyi Halélettani és Szennyvíztisztító Kísérleti Állomásnak a megalapítását *Landgraf János* (1857–1931) halászati felügyelő kezdeményezését követően, báró *Teilitzsch Arthur* (-1927) földművelésügyi miniszter felterjesztésére 1906. február 3-án királyi rendelet engedélyezte. Az Állomás megszervezésével a földművelésügyi miniszter *dr. Korbuly Mihály* (1868–1939) vegyészmérnököt bízta meg, aki német és osztrák társintézeteknél folytatott

Az alapítás dokumentumaiból

tapasztalatgyűjtés után alakította ki az állomás ideiglenes laboratóriumát, a budapesti Magyar Királyi Állatleltani és Takarmányozási Kísérleti Állomáson (Budapest, II. ker., Kitaibel Pál u. 4.). A szervezeti szabályzat szerint az Állomás feladata a halászat és haltenyésztés ügyének szolgálata volt. Három évtized alatt neves limnológus, vízkémikus, halászatbiológus szakemberek vezették az intézményt, mint Korbuly Mihály, *dr. Maucha Rezső és Unger Emil*. Ebben az intézményben dolgozott az 1938-56 közötti időszakban *dr. Woynarovich Elek* (1915–) a magyar haltenyésztés világszerte ismert tudós mestere. Woynarovich Elek professzor később FAO-szakértőként több mint egy évtizedet töltött külszolgálatban, s számos kézikönyvével és gyakorlati útmutatásával járult hozzá az akvakultúra fejlődéséhez.

A HAKI létrejötte és tevékenysége

A II. világháború nem kímélte az Intézet személyi és vagyoni értékeit, az intézet maradványa 1949-ben az Állattenyésztési Kutató Intézethez került, majd Haltenyésztési Kutatóintézet (HAKI) néven működött tovább 1952–58 között Buda-

pesten. *Szalay Mihály* 1950-ben került a HAKI-hoz. Minisztériumi osztályvezetőként a rizsföldi kísérleti állomás létrehozását szervezte Szarvason, miközben vezetésével megépült a rizsföldi kiegészítő tógazdaság is. A több egységből álló kísérleti tógazdaság önálló elszámolású, költségvetési üzemként működött 1953-tól, Kísérleti Halasztavak, közismerten HAKI elnevezéssel. A kezdeti időben Szalay Mihály

Szalay-szobor a HAKI-ban

termelő tevékenységet folytatott, amelynek nyereségéből igyekezett a kutatási tevékenység költségeit fedezni. Az ekkor alkalmazott hal–kacsarizs termelés integrációja a váltógazdálkodás előnyeit hasznosította, „vizesforgó” néven vált ismertté. Szalay Mihály hirtelen halálának bekövetkezése után 1974-től *dr. Müller Ferenc* volt az intézet igazgatója 1991-ig, amely időszak alatt a HAKI létesítményrendszere, a működés komplexitása és az intézet szakmai jelentősége nagymértékben növekedett. *Dr. Bakos János* is a kezdetektől, 1961-től dolgozott a kísérleti

állomáson. Munkásságának jelentős, máig meglévő eredménye a pontyfajtákból kialakított génbank, valamint a HAKI-ban nemesített, elismert fajták. *Ruttkay András* 1972-től vízkémiai kutatási tapasztalataira is alapozva termelésbiológiai laboratóriumot alakított ki Szarvason. Produkcióbíológiai, technológiai és ökonómiai kutatásai alapján technológusként ivadéknvelési és polikultúras haltenyésztési eljárásokat dolgozott ki. *Dr. Tamás Gizella* és *prof. dr. Horváth László* az 1968–73 közötti időszakban elsősorban a ponty és a növényevő távol-keleti halfajok mesterséges szaporításában és előnevelésében értek el nemzetközi jelentőségű eredményeket.

A központi laboratórium

Az 1974-ben induló FAO fejlesztési program keretében jelentős személyi és technikai fejlesztésre került sor a szarvasi intézményben. Ennek eredményeként az addigi Haltenyésztési Kísérleti Állomás 1975-től Haltenyésztési Kutató Intézetként működött. A jelentős anyagi segítséget biztosító, két periódusból álló FAO támogatás lehetővé tette új laboratóriumi épület, új kísérleti halastavak, halkeltető és recirkulációs kísérleti üzem, valamint kísérleti haltápüzem létesítését. A FAO projekt, amelynek magyar részről *Csávás Imre* volt az igazgatója, elősegítette a hazai akvakultúra-kutatás modernizálását, és megalapozta az intézet nemzetközi tevékenységének kiszélesítését. A HAKI ez időben vált nemzetközileg elismert kutató-fejlesztő bázissá.

A nyolcvanas évek elején *prof. dr. Oláh János* vezetésével új lendületet vett a kutatás. Nemzetközileg is jegyzett, publikált eredmények születtek a diszciplináris kutatások szinte minden területén: genetika (ponty gynogenesisise), táplálkozás-élettan (tenyésztett halak makro- és mikrotápanyag-igénye), halkórtan (a kopoltyúnekrózis kóroktana), termelési technológiák (új halfajok tenyésztés technológiája), környezetkutatások (haltermelő rendszerek tápanyagforgalma), környezetvédelem (mezőgazdasági hulladékok halastavi hasznosítása).

Változások a rendszerváltás után

A rendszerváltás 1990-ben új helyzetet teremtett az intézet számára is. A pénzügyi lehetőség korlátai az addigától eltérő működési szerkezet kialakítását követelték meg. A nem elsősorban kutatást szolgáló egységeket (pl. tógazdaság, kacsatelep, haltápüzem) az intézet bérbé adta az ott dolgozó

*Az Agrár Vizgazdálkodási
Innovációs központ új épülete*

szakemberekből alakult gazdasági társaságoknak, akikkel tovább folytatta a szakmai együttműködést. Az így létrejött kisvállalkozások és az intézet 1996-ban egy egyesületet hozott létre „Akvapark” néven. A sajtószerű szerkezetátalakítás, melyet dr. Váradi László az intézet jelenlegi főigazgatója vezényelt le, eredményezte a HAKI mint tiszta profilú kutatóintézet továbbélését, de jól szolgálta kisvállalkozások (spin-off) létrehozását és megerősödését is. 2000-ben az Öntözési Kutatóintézet (ÖKI) megszüntetését követően az ÖKI feladatainak egy részét a HAKI vette át, ami elsősorban az agrár-vizgazdálkodási kutatások új szervezeti keretekben történő művelését jelentette. Az intézet ettől kezdve Halászati és Öntözési Kutatóintézet néven működik, megőrizve a nemzetközileg ismert HAKI rövid nevet.

Az Intézet feladatai

Az intézet fő alapeladatai a vízi ökológia, a halbiológia, és az akvakultúra technológiák területén végzett kutatás. A kutatások alapvetően pályázati programokhoz kapcsolódóan, egy-egy pályázati programon belül több tudományágat érintő vizsgálat keretében folynak. Az intézet aktív pályázati munkájának eredményeként több hazai és nemzetközi konzorciumnak tagja, illetve ez évtől koordinátora egy EU által támogatott projektnek. A HAKI az európai édesvízi halászati kutatás vezető négy intézményének egyike. Az intézet egyik alapítója és koordinátora az Akvakultúra Kutatóintézetek Kelet-Európai Hálózatának (NACEE), amely 31 intézetet foglal magába 13 kelet-európai országból.

A HAKI küldetése a következők szerint foglalható össze: „Kutatás, fejlesztés, oktatás és szaktanácsadás vízi erőforrásaink felelősségteljes hasznosítása és védelme, az egészséges táplálkozás fejlesztése és az életminőség javítása érdekében.”

Az intézet tevékenységének három alappillére:

- multidiszciplináris kutatások fenntartható termelési rendszerek fejlesztése érdekében aktív nemzetközi együttműködés keretében;
- a kutatási eredmények gyakorlati elterjesztésének, illetve a kutatás és a gyakorlat közötti információ áramlás elősegítése;
- részvétel a fejlődő országok lakossága életkörülményeinek javítására irányuló nemzetközi projektekből.

Külföldi kapcsolatok

Könyvtár és konferenciaközpont

vidéki lakosság életkörülményeinek javítására irányuló programokban elsősorban Laoszban, Indonéziában, a Fülöp szigeteken, Kínában és Thaiföldön. A HAKI szorosan együttműködve a Haltermelők Országos Szövetségével és Termék tanácsával, illetve kisvállalkozásokkal több olyan új akvakultúra rendszer kialakításában vett részt, amelyek modellértékűek az európai tógazdálkodásban. Különböző fejlesztési programok futnak jelenleg is Dél-kelet Ázsiában, valamint nemzetközi konzorcium vezető intézete a HAKI, amely EU-s pályázat megvalósítására jött létre. Más nemzetközi projektekben konzorciumi tagként végez kutatási feladatokat.

A HAKI mint tudásközpont

Az intézet 2006-ban 30. alkalommal rendezi meg a Halászati Tudományos Tanácskozást (közismert nevén a HAKI Napokat), amely a hazai halászat és akvakultúra legjelentősebb fóruma. 1975-ben indította el a HAKI a „Halhústermelés fejlesztése”, majd „Halászatfejlesztés” címen megjelenő kiadványait. Az első két évtizedben egyes diszciplináris témák kutatásának eredményeit mutatták be kötetenként, 1992 óta a Halászati Tudományos Tanácskozás anyagát tartalmazza az évenként elkészített új füzet. Az intézet könyvtárával, egyedülálló szakfolyóirat gyűjteményével, szakmai fórumaival, bemutatóival a hazai halászat nemzetközi színvonalú információs bázisa.

Az intézet kutatói meghívott előadóként rendszeresen részt vesznek felsőfokú és posztgraduális hazai és nemzetközi képzési programokban. Az intézet a Debreceni Egyetem Agrárgazdasági és Vidékfejlesztési Karának, illetve a szarvasi Tessedik Sámuel Főiskola Mezőgazdasági Víz- és Környezetgazdálkodási Karának kihelyezett tanszékeként működik.

A Halászati és Öntözési Kutatóintézet tevékenységét 1953-tól Szarvason folytatja. Fennállásának 100. évfordulóját a könyvtárpépület falán elhelyezett emléktábla örökíti meg.

A HAKI és a város

Bakula János felvétele

A HAKI Szarvason megélt fél évszázada alatt szervesen bekapcsolódott a város életébe. Elősegíti a város jó hírnevének erősítését itthon és külföldön is

Az intézet szakmai kapcsolatainak következményeként a világ számos, igen távoli országában hangzik Szarvas neve, és kellemes emlékek,

életre szóló tapasztalatok kötődnek a város nevéhez.

Visszatekintve két-három évtized eseményeire megállapítható, hogy a hetvenes-nyolcvanas években kapott jelentős FAO pénzügyi támogatás hatására az intézet fejlődése, és az ezzel szorosan összefüggő érdeklődés iránta napjainkban is fennáll. A magyarok és a külföldiek számára tartott szakmai programok hasznosságán túl, fontos feladat a magyar kultúra megismertetése külföldi vendégeinkkel. Évente közel száz külföldi szakember látogat el a HAKI-ba (2005-ben 98 fő), a világ minden tájáról. Távol-keleti országok, Dél-Afrika, Dél-Amerika, USA, valamint Kelet-, Nyugat- és Közép-Európa országaiban működő kutatóintézetek munkatársai érkeznek az intézetbe. A szakmai programokhoz kapcsolódóan megismerik a jelenlegi életformát és a még élő hagyományokat. 2005-ben 37 országból érkeztek a HAKI-ba, kutatók, valamint képzésben résztvevő PhD hallgatók. Évről évre hasonló az Intézetbe látogató külföldiek száma, s gyakran részesei az egyre népszerűbb, színvonalas városi rendezvényeknek. Évente több száz magyar diák is ellátogat a HAKI-ba tanulmányi kirándulása során, akik az ország minden részéről érkeznek Szarvas nevezetességeit megnézni.

A legfontosabb rendezvények is tükrözik az élénk külföldi kapcsolatokat. Távol-keleti országok nagykövetei jártak az intézetben 2005 nyarán. Ez már a második alkalom, amikor több ASEAN ország nagykövete érdeklődött az intézet és a város iránt. 2000-ben az Önkormányzat, a Szíren és a HAKI rendezte meg Szarvason a Vietnami Kultúra Napját. A rendezvény színvonalas bemutatása volt a Vietnamban szarvasiak által végzett munkálatoknak. Kiállítással és kulturális program bemutatásával kötötte egy csokorba közel húsz év különböző területen folytatott

eredményes együttműködésének emlékeit. Az ASEAN országok – Vietnam, Thaiföld, Burma, Malaysia, Indonézia és Fülöp-szigetek budapesti nagykövetei is részt vettek a rendezvényen, elismerésüket fejezték ki.

Kína gazdaságilag dinamikusan fejlődő városa Wuxi, amelynek Édesvízi Halászati Kutatóintézete a HAKI-val évtizedes kutatási együttműködést folytat. A 2005 nyarán történt találkozás alkalmával a két város vezetői elhatározták, hogy kiépítik a testvérvárosi kapcsolatokat.

Nem jelent kisebb elismerést a „huszonévesek” pozitív véleménye az intézetről, a városban töltött időről. A külföldieknek szervezett szakmai programok kulturális programokkal egészülnek ki, vagy a HAKI munkatársainak magánjellegű meghívása öregbíti a magyaros vendéglátásról kialakult jó véleményt.

Szarvas mezőgazdasági múltjához tartozik a rizskutatás és -termesztés hagyománya is. A városnap rendezvény keretében (2004) kiállítást készült a rizsről, rizstermékekről és a rizsfelhasználás sokirányú lehetőségeiről. A kiállítás bemutatta a rizskutatás eredményeinek szakmai elismertségét, és számos új ismeretet adott a látogatóknak. A rizsből készült sült és frissen főzött termékek nagy sikert arattak.

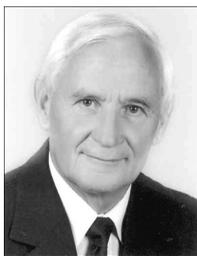
Szarvasi kulturális értékek népszerűsítésére és a nemzetközi tréningek résztvevőinek szórakoztatására több alkalommal léptek fel a Tessedik Táncegyüttes táncosai, valamint a Sutyombba Együttes zenészei és a velük együtt dolgozó táncosok. Öt év óta, nyaranta jelentős rendezvény a „Halásztanya alkotótábor”, ahol régi mesterségek neves művelői ébresztik fel a gyerekek érdeklődését az alkotás öröme iránt. Kosárfonás, mézeskalács készítés, csuhéfonás, faragás, korongozás és nemezelés fogásait próbálhatják ki a tábor látogatói.

A HAKI nyitott minden érdeklődő iránt, szívesen fogadja azokat a látogatókat, akik a vízről, halról, halászatról többet szeretnének tudni.

Az intézet igazgatói

*Szalay Mihály
1953–1973*

*Dr. Müller Ferenc
1974–1991*

*Dr. Váradi László
1991–*

A III. LOVAS VILÁGTALÁLKOZÓ SZARVAS

2005. július 21–24.

Magyarország talán egyik legnívósabb lovas eseményének, a III. Lovas Világtalálkozóknak – az 1996-os kecskeméti és a 2000-es szilvásváradai világtalálkozókat követően – Szarvas városa adott otthont. A 2005. július 21–24. között tartott rendezvény színes kínálatában minden lovat szerető sportember, hobbilovas, vagy a lóért csupán messziről, látványként rajongó lókedvelő megtalálta a számára vonzó produkciót.

2001-ben a IV. Nemzeti Lovas Fesztiválnak szintén Szarvas városa adott otthont. A rendezvény sikerének ékes bizonyítéka nemcsak a 2005. évi Világtalálkozó rendezési jogának elnyerése, hanem a lovas hagyományok újra éledése, további erősödése nemcsak a térségben, hanem országosan is. Békés megye lóállománya mindenkor meghatározó szerepet töltött be az ország lótenyésztésében, lovas életében. A hagyományörzés fellegvára Szarvas. A csikósok életét megjelenítő programjuk, népies fogatok bemutatása

méltón őrzi és ápolja Békés megye lovas hagyományait. A Lovas Világtalálkozó természetesen elsősorban a lovacról és lovasokról szól, de a Szarvason hagyományosan megrendezésre kerülő Nemzetközi Pászortalálkozó és Dudásfesztivál, valamint a Körös Napok programjai, a kézműves kirakodóvásár, a népzenei és néptánc-előadások méltán járultak hozzá Békés megye, a Dél-alföldi régió és az ország egyik legkiemelkedőbb eseményének sikeréhez. A négynapos rendezvényen hét országból 600 ló, 830 lovas közel 30 programja volt látható.

A III. Lovas Világtalálkozó előzményei

Ilyen történelmi múlt és hagyományok után talán nem véletlen, hogy 2000-ben a Magyar Lovas Turisztikai Szövetséghez benyújtott négy pályázat közül, mely a IV. Nemzeti Lovas Fesztivál megrendezésére vonatkozott, Szarvas nyerte el a szervezés jogát. A Lovas Fesztiválnak a Nemzetközi Pászortalálkozó és Dudásfesztivál, valamint az Európa Nap volt akkor a társrendezvénye.

A IV. Nemzeti Lovas Fesztivált 2001. július 20–22-én (péntek-vasárnap) került megrendezésre, ahol a rendezvénysorozaton 14 megyei bandérium műsorát láthatták a nézők, mindhárom napon két római quadriga, egy nóniusz és egy lipicai négyes nyitotta meg a rendezvényt. A fogatparádé és lovastorna-bemutatók mellett a huszárok, csikósok, betyárok programjait is láthatták az érdeklődők. Érdekesség, hogy egyszerre 5 lovastorna volt a pályán. Hazai közönség előtt lépett fel a szarvasi betyárcsapat Rózsa Sándor korát idézve. A fogathajtók, díjugratók bemutatóversenyei és a lófajta bemutatók is kellemes szórakozást jelentettek.

A IV. Nemzeti Lovas Fesztiválon 450 ló felvonulását élvezhették a rendezvényre látogatók, a résztvevők száma pedig meghaladta a 750 főt. A rendezvény látogatottsága is számottevő, hiszen három nap alatt mintegy húszezen voltak kíváncsiak a fesztiválra. Összességében elmondható, hogy a IV. Nemzeti Lovas Fesztivál is sikeresen zárult.

A kedvező visszajelzések arra ösztönözték Szarvas Város Önkormányzatát, hogy érdemes nagyszabású lovas rendezvényekkel foglalkozni, ezért döntöttek úgy, hogy megpályázzák a Pegazus Tours Kft. jogdíjas rendezvényét, és elnyerik a III. Lovas Világtalálkozó rendezésének jogát.

A rendezvényt pályázati pénzekből valamint két fő támogató segítségével tudta megrendezni a Körös-szögi Kht. Az egyik fő támogató a PIONEER HI-BRED Termelő és Szolgáltató Rt. a másik pedig Békés Megye Önkormányzata. Ezenkívül szinte az összes helyi kis- és

nagyvállalkozó kisebb-nagyobb összegekkel segítette a rendezvény létrejöttét.

Az alapötlet fő célja: megszerettetni a lovaglást, újra felfedezni a magyar lovas kultúrát, egyfajta „show” műsor, amely inkább a nagyközönségnek és nem csak a szakmának szól, minden lóval kapcsolatos dolog bemutatása (pl.: lovas életképek, várjátékok, bandériumok stb.), a különféle lófajták és lovas sportok népszerűsítése.

A nemzeti fesztiválok és világtalálkozók rendezési jogának odaítélés során a Pegazus Tours Kft. egyrészt figyelembe veszi azt a tényt, hogy a már korábban megrendezett hasonló lovas rendezvények hogyan zárultak, milyen referenciát nyújtanak az adott térségnek, más részből nagy hangsúlyt fektet arra, hogy a rendezvényt az ország egy eddig még „ismeretlenek” számító részében rendezzék meg, ezzel is elősegítve az adott térségnek az ország turisztikai vérkeringésébe való bekapcsolódásra.

Szarvas már rendelkezett ilyen referenciával (IV. Nemzeti Lovas Fesztivál), infrastruktúrával (amit a IV. Nemzeti Lovas Fesztiválra már kiépítettek). A Pegazus Tours Kft. végül 2003-ban úgy döntött, hogy a III. Lovas Világtalálkozót 2005-ben Szarvas rendezheti meg. Így megkezdődhettek azok a munkálatok, amelyeknek legvégén a III. Lovas Világtalálkozó volt a „végállomás”.

A III. Lovas Világtalálkozó programja

I. FŐPROGRAM:

A III. Lovas Világtalálkozó, sportpálya, július 21–24.

II. TÁRSRENDEZVÉNYEK

1. Szamosszegi Bodó Sándor festőművész kiállítása, Tessedik Múzeum,
július 21–24.

2. Körös Napok: Vízi Színpad, július 21–24.

3. Szarvas Város Napja – Ótemplom, július 22.

4. VIII. Nemzetközi Pásztortalálkozó és Dudásfesztivál,

Erzsébet-liget, Sportpálya, július 21–24.

Programok: népművészeti kirakodóvásár; juhászcutya-bemutató; a magyar tájra jellemző állatok bemutatása: racka, kecske, szürkemarha, bivaly; néptáncegyüttesek fellépése, népzenei bemutatók; gasztronómiai bemutató.

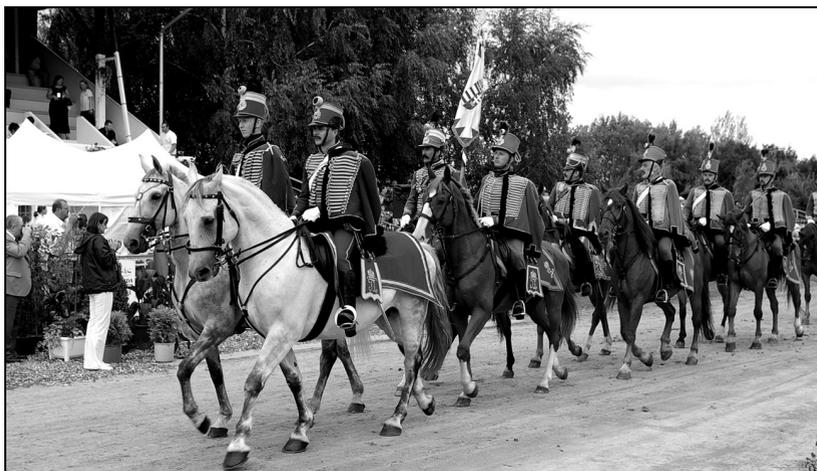
5. „Együtt a Kárpát-medencében” Suttymba Népzenei Fesztivál,

Erzsébet-liget, július 23. (szombat)

A Világtalálkozó mérlege

A közel másfél éves kitaró szervezési és kivitelezési munka meghozta eredményét. A felmerülő nehézségek ellenére (pl.: kezdeti forráshiány, kedvezőtlen időjárás a rendezvény ideje alatt – a főnapon, szombaton egész napos esőzés stb.) sikerült olyan színvonalas, négynapos lovas rendezvényt lebonyolítani, amely közvetlen és közvetett hasznokkal is hozzájárult Szarvas gyarapodásához.

Közvetlen az a haszon, amely Szarvast és Szarvas Város Önkormányzatát érinti. Növekedtek a város bevételei az idelátogató turisták elszállásolásából adódó idegenforgalmi adókkal, másrésztől az az erkölcsi haszon, amely pénzben nehezen fogalmazható meg, mégis többletet és előnyt jelent a város számára, kiemelve Szarvast a települések turisztikai

versenyéből. Ezt bizonyítja az is, hogy a szarvasi Tourinform Irodán keresztül érkező érdeklődő levelek, telefonok és e-mailek száma megnőtt. Ezek a térségben zajló, hasonló lovas eseményekről kérnek információt. Közvetett az a haszon, amely a szarvasiakat és a szarvasi vállalkozásokat (pl.: szállásadók, vendéglátósok, taxisok, élelmiszerboltok stb.) érinti. Ezek bevételei egyértelműen növekedtek a rendezvénysorozat ideje alatt. A KSH adatai szerint a III. Lovas Világtalálkozó idején a szarvasi kistérségben 2005. júliusában a kereskedelmi szálláshelyen eltöltött vendégéjszakák száma az előző évhez képest 188,6 % volt.

A rendezvény költségvetésének főösszege 73.684.000 Ft. A bevételek összetevői: pályázati pénzek, szponzori, támogatói bevételek; jegybevételek: Lovas Világtalálkozó, Megasztár koncert; helypénzek; parkolási díjak.

A Találkozó zárását követően, kérdőíves felméréssel, összegzés készült a résztvevők körében. A közvetlen és közvetlen hasznokat támasztják alá, hogy a kérdőívre válaszolóak átlagosan naponta 7.875,- Ft-ot költöttek szállásra, 4.563 Ft-ot étkezésre, vendéglátásra, 4.184 Ft-ot rendezvényekre (pl.: belépőjegy stb.) és 5.412 Ft egyébre (pl.: a rendezvényen lévő árusok „portékáira” stb.). Továbbá tudjuk azt is, hogy a legtöbben valamilyen társasággal jöttek (pl.: család, barátok, rokonok, ismerősök), egymagukban csak nagyon kevesen látogatták az eseményeket. De tételezzük fel a legegyszerűbbet, hogy valaki egyedül jön el erre a rendezvénysorozatra vidékről, és részt vesz mind a 4 napon. Akkor is 4 nap alatt kb. 31.500,- Ft-ot költ szállásra, 18.300,- Ft-ot vendéglátásra, 16.700,- Ft-ot rendezvényekre és 21.600,- Ft-ot egyébre. (Ez „durván” 80.000,- Ft-ot jelent fejenként, amely a helyi vállalkozóknak bevétel, ehhez kapcsolódik az idegenforgalmi adó, ami az önkormányzat jövedelme.)

A vidékiek közül többen az otthonukat választották szálláshelyül (mivel a legtöbb vidéki Békés megyéből érkezett). A szarvasiak nagy része a rendezvénysorozat mind a 4 napján részt vett, és a vidékiek többsége is 3–4 napot töltött Szarvason (ami egybeesett a rendezvénysorozatok időpontjával). A rendezvények mellett az egyéb látnivalók és szórakozási lehetőségek is nagy népszerűségnek örvendtek, amelyek közül kiemelkedik a szarvasi Arborétum. A III. Lovas Világtalálkozó társrendezvényei közül a VIII. Pásztortalálkozó és Dudásfesztivál volt a legnépszerűbb (fontos figyelembe venni, hogy a rendezvény a III. Lovas Világtalálkozó mellett kapott helyett az Erzsébet-ligetben), majd ezután következett a Körös Napok színes kínálata.

A látogatók nagy része a helyszínen váltott jegyet a III. Lovas Világtalálkozóra, melynek árát átlagosnak ítélték. A legtöbben mind a négy napra vettek jegyet, hiszen így olcsóbban jöttek ki. A III. Lovas Világtalálkozó „bizonyítványa” a következők szerint alakult:

szervezés színvonala:	jó
környezet:	jó (<i>majdnem kiváló</i>)
tisztaság:	jó
információ-szolgáltatás:	jó
műsorok, fellépők:	jó (<i>majdnem kiváló</i>)
megközelíthetőség:	jó
parkolási lehetőség:	jó
közbiztonság:	Jó

A Világtalálkozó zárása után sorra érkeztek azon levelek, melyekben gratulációkkal, elismerésekkel és hálájukkal fejezik ki köszönetüket a III. Lovas Világtalálkozó résztvevői és vendégei.

A szervezőbizottság összetétele

Elnök: Kiszely Mihály alpolgármester
 Alelnökök: Hetényi István, a Körös-szögi Kht. ügyvezető igazgatója
 Mausz Gotthard, a Pegazus Tours Kft. ügyvezető igazgatója
 Tagok: Csasztvan András, a Vajda Péter Műv. Központ igazgatója
 Csasztvan Béla, a Vajda Péter Műv. Központ munkatársa
 Györffy-Villám András, a Magyar Huszár és Katonai Hagyományörző Szövetség elnöke

Hodálík Pál, Szarvas város önkormányzati képviselője
Kasik György lovas gazda
Kiss Zoltán, a Tiszakécskai Lovas Egyesület elnöke
Kovács Mátyás, Szarvas város önkormányzati képviselője
Dr. Melis János, Szarvas város önkormányzatának jogtanácsosa
Mihály István, a KOMÉP Városgazdálkodási Kft. igazgatója
Oltván Sándor, Szarvas város rendőrkapitánya
Dr. Pál János, a Magyar Huszár és Lovashagyományőrző
Társaság ügyvezető elnöke
Soós László, a Szarvasi Lovas Klub Egyesület elnöke
Szabó Zsuzsa, a Békés Megyei Hírlap lapmenedzsere Békés
Megyei Lovas Bandérium vezetője
Takács Miklós, az Aerotechnika M&T Budapest Rt. vezérig.
Tóth Ferenc, a Magyar Turisztikai Egyesület alelnöke
Rendezvényigazgató: Glózik Klára, a Tourinform Iroda vezetője, a
Tourinform Szövetség alelnöke
Fővédnök: Dr. Mádl Ferenc, a Magyar Köztársaság elnöke
Védnökök: Dr. Lampert Mónika belügyminiszter
Pál Béla MH politikai államtitkára

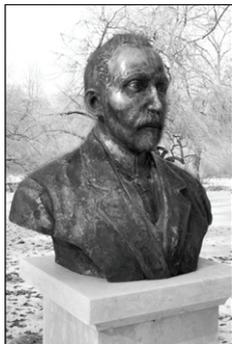
Megjegyzés

Az írás a Körös-szögi Kht. összefoglaló tanulmánya alapján készült. A szöveget gondozta dr. Kutas Ferenc.

A képek Benkő László felvételei

Szobor született

Fotó:Dr. Molitorisz Endre

Az elmúlt idők során már többször felvetődött, hogy maradandó emléket kellene állítani a Pepi-kert alapítójának, *gróf Bolza Pálnak* (1861–1947), de ezek a kísérletek csirájukban elhaltak. 2001-ben a Baráti Kör közgyűlésén *dr. Szilvássy László*, a Bolza-téma elismert kutatója azt javasolta, hogy méltó módon állíttassék szobor Bolza grófnak. A javaslat alapján erre határozat született, azonban két évig – látszólag –alig történt valami az ügyben. 2003-ban *Mihaleczné Kovács Mária* felajánlotta, hogy a Szarvasért Alapítvány felkarolja a szoborállítás ügyét.

Elkezdődött a pénzgyűjtési akció a szobor elkészítésének költségeire, többek között az ún. 1%-os felajánlások útján. A Város- és Környezetvédő Egyesület átadta a korábban Erzsébet-szoborra gyűjtött 250 ezer forintját. A pályázat kiírásakor (2004) így már mintegy félmillió forint gyűlt össze. Kiválasztották a szobrot készítő helyi származású művészt, *Mihály Bernadettet* is. A műalkotás terveinek zsűrizése után a Képzőművészeti Lektorátustól is nyertek 400 ezer forint támogatást. A kampány központi eseménye a Baráti Kör és a Szarvasért Alapítvány 2005. februári, hagyományos farsangi bálja volt, ahol *hivatalosan is meghirdették a gyűjtést*, és fogadták az első felajánlásokat.

A február 26-án, látványos külsőségek közepette megtartott hagyományos bál nemcsak a gyűjtőakció elindításáról szólt, de itt adták át immár hatodik alkalommal a "Szarvasért Emlékplakett"-et azoknak, akik sokat tettek a városért. *Itt adta meg a gyűjtés alapját két helyi vállalkozó egyenként 100 ezer forintos felajánlásával.*

A szobor tervének elkészülte és elfogadása után (2004. december eleje) *cikkeket és hirdetéseket közöltek a városi lapokban, rádióban és kábel TV-n, valamint színes, kétoldalas szórólapot nyomtattak és terjesztettek.* A Polgármesteri Hivatal előterében *gyűjtőládát állítottak fel.* Ezeknek az előkészítő tevékenységeknek érezhető pénzügyi hatása még nem volt.

Az eseményről szóló felvétel megjelent a helyi TV-ben is. Ennek nyomán, a bált követő hónapban, az alapítvány *személyre szóló levelet* küldött a résztvevőknek és más potenciális adományozóknak: magán-személyeknek, kis- és középvállalkozóknak, közintézményeknek, támogatásukat kérve. Így másfél hónap alatt, április közepére gyorsan összegyűlt 1 millió Ft (700 ezer vállalatoktól, 300 ezer magánszemélyek felajánlásaiból), de utána kifulladás látszott a kampány.

Régen várt pillanat

tételekben. Azonban még ez sem volt elegendő a cél megvalósításához.

Az adománygyűjtés mellett a szervezet természetesen *pályázati úton* is próbált támogatást szerezni, de mind a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumánál, mind a megyei önkormányzatnál elutasításra találtak. Egyedül a város polgármestere adott 50 000 Ft-ot saját keretéből. Megkeresték továbbá Bolza Pál leszármazottait is, akikkel ígéretes együttműködés indult (ismertető anyagot kértek, illetve listát ígértek a megkereshető családtagokról), de később a kapcsolat (átmenetileg) megszakadt. Végül, a kampány teljes ideje alatt állt a polgármesteri hivatalban elhelyezett gyűjtőláda, ebbe azonban nem érkezett jelentős összeg.

Alkotó és alkotása

Fotó: Bakula János

Ezután újabb felhívásokat jelentettek meg a helyi médiában, és további leveleket írtak más, a korábbiakban nem célzott újabb csoportoknak: a helyi vállalkozók listája alapján (kb. 300 cég) a cégeknek, a Baráti Kör Szarvasról elszármazott, illetve azon tagjainak, akik még nem adakoztak. Ehhez a levélhez egyben ismertető szórólapot és egy csekket is mellékeltek. Azokat a nagyobb cégeket, amelyek nem tettek korábban felajánlást, telefonon is megkeresték, ami eredményesnek bizonyult. A szarvasi illetve onnan elszármazott polgároknak az érzelmeire próbáltak hatni. Az újabb erőfeszítések nyomán is összegyűlt némi további támogatás, többnyire 5–10 000 Ft-os

Utolsó akcióként ezért az alapítvány egy informatikus segítségével *elküldte az összes addigi támogató listáját minden Szarvason bejegyzett e-mail-címre*. Ez a kísérlet váratlanul sikeresnek bizonyult, újabb lendületet adott, ennek eredményeként egész júliusig érkeztek az adományok az alapítvány bankszámlájára.

A kampány végére összesen 39 cég és több mint száz magánszemély adakozásának eredményeképpen közel 2,5 millió forint gyűlt össze. Így 2005. július 23-án sor kerülhetett a Bolza Pál szobrának felavatására a szarvasi arborétumban, azaz a szervezet elérte kitűzött célját.

A szoborállítás támogatói

Alföldi-Hús Rt., Fazekas és Fiai Nyomda, Geomark Kft., Integrál Rt., KOMÉP Kft., Képző- és Iparművészeti Lektorátus, Lau-Federn Kft., Ökotárs Alapítvány, Polgármesteri Hivatal, Ruzicskay György Közalapítvány, Szarvasi Mozarella Kft., SZIRÉN Ruházati Szövetkezet, Város- és Környezetvédő Egyesület.

*

Babák Mihály, dr. Dezső István, Kacs Kovács Béla és családja (Bolza család), Mihaleczné Kovács Mária, Roszik János, Szabegyinszki János, Szabegyinszki Jánosné, dr. Szilvássy László, Takács Miklós.

AM-VILL Kft., Aranykor Nyugdíjas Egyesület, BAREX Kft., Delta-Union Bt (Zebra Klub), Goldex Security, HALTÁP Kft., HILESZ Farm Kft, Kajak-kenu Club, LI-LI 2000 Kft., Liget-Tours Kft., Mezőmag Kft., MIKOSZOFT Bt., Régimódi Bt., Szarvas-Békésszentandrás Körös-Holtág Hasznosító Egyesület, Körös Televízió, Szarvas és Vidéke, Szarvasi 7, Szarvasi Öregdiákok Baráti Köre, Szarvaspharma Bt., Szarvas-Security Kft., Városi Könyvtár dolgozói, VERNOST Szarvasi Szlovákok Kulturális Köre, Videokronika, Szarvas.

*

Dr. Bakos Jánosné, Bakula János, Bödi Jánosné, dr. Búzás István és családja, Domokos László, dr. Hajzer Ildikó, Földesi Zoltán, Garai Andrásné, Hidasi György, Hidasiné Szancsik Anna, dr. Janovszki János, dr. Kutas Ferenc és dr. Kutas Ferencné, Lestyan Goda Pál, Lestyan Goda Pálné, Márton László, Mórnicz Tiborné, Mótyán Tibor, Pataki Györgyné dr. Pataki Márta, Somogyvári János, Kiszely Mihály, özv. Marosi Jenőné, dr. Molitorisz Pál, Mihály Istvánné, dr. Patay István, Pekár Pálné, dr. Posgay Elemér és neje, Sipos Mihály és neje, Sonkoly Gábor és Sonkolyné Szekerczés Margit, dr. Sonkoly János, dr. Sonkolyné Bagi Katalin, Sovány Mihály, Szenes Ildikó, Szijártó Péter, Szuhaj György, Tóth Imre, Uhljár Zita, dr. Verasztó Ildikó.

Galla és Társa Bt., Garden Spears Bt., "Kézenfogva a Jövőért" Alapítvány, Linea-Holz Kft., MÉHÉSZ Baráti Kör, Mozgáskorlátozottak Egyesülete, MTTSZ Szabadidős és Lövész Klub tagjai, Szarvasi Gazdák Hagyományörző Egyesülete, Szarvasi Kézműves Egyesület, Szarvasi Röplabdások Baráti Köre.

*

Ádám Sándorné, Adamik Mihály és Adamik Mihályné, Ágoston Béláné, Arnóczi János, Arnóczi Pál, Aszódi György, Aszódi Györgyné, Babák Mihály, Babák Mihályné, Balogh László, Bobvos György, Bodnár Pálné, Bohus Béla és családja, Czerjak Ilona, Csevicze Jánosné, Csicselyné Korbely Zsuzsanna, Csonki András, dr. Csörzs Sándorné, dr. Dombóvári Jánosné, Fábiánné dr. Csonki Borbála, Foltán János, Foltán Jánosné, Frankó Zsuzsanna, Gaál István, dr. Gál József, Gombkötő Sándor és neje, Gyurcsik Pál, Gyuris János, Huszár László, Janecskó László, Kalmár Magdolna, dr. Kasnyik János, Kertész Imréné, Klimajné Léber Magdolna, Koltai Lajos, Kovács Csaba, Kovács Istvánné, Kovács Pál, Körmendi Istvánné, dr. Körmössy Károlyné Sárközi Erzsébet, Lázár Zsolt, Dániel és dr. Dani Dóra, Lendvai László, Lestyan Györgyné, Lipták Mihályné, dr. Liska András, dr. Magyar Lajosné, özv. Majer Lajosné, Mártra Mária Márta, Medgyesi Nóra, Medvegy Pálné, Mihály István, Misúr Csaba György, Mojsza Mihály, Molnár Béla, Montvajszki László, Montvajszkiné Bátor Anna, Nagy Károly, Nyári Mihály, dr. Partos Oszkárné, Pekár Enikő, Rafaj András, dr. Reszkető Péter és családja, Rohony Erika, Roszik György, Sajó Endréné, Springel Mihály, Stafira Árpád és Kinga, Sutyinszki István és neje, Szabó Imréné, Szántai István, Szűcs József, dr. Timár Vendel, Tóth Béla, dr. Zima János, Molnár Istvánné, Szuromi Zoltán, Tusjak László, dr. Varga Lajos, dr. Zvara Renáta, Zsapka János és neje.

Szerkesztette: Dr. Kutas Ferenc

Kálmán Attiláné
A vadgesztenye

(*Aesculus hippocastanum*)

*„Láttalak lomb, mikor születél, fiatalon!
Mint kívül a gesztenyefák,
ép oly magas az ablakom:
az ablakot a kék tavaszban
zöld ujjongásod lengte be
s még ráncos volt minden kis leveled,
mint az újszülöttek keze.”*

(Szabó Lőrinc: *Őszi fák*)

A bokrétafa, lógesztenye, néhol „török” gesztenye néven említett vadgesztenye a XVI. század közepén, török közvetítéssel terjedt el a balkáni, elő-ázsiai területekről. A legalább átlagos talajon, közepes vízellátás mellett 25 m-nél nagyobbra növe, lombhullató fa a parkok, fasorok telepítésére alkalmas.

Az „aesculus” szó a latin szótárak szerint Jupiterre felszentelt tölgyet jelent, amiből Augustus császár idején a római polgárok kitüntetése készült. A történetíró Plinius szerint e koszorú a későbbiekben a vadgesztenye lombjából is lehetett.

Az ősszel sárgára színeződő, sűrű árnyékú koronáját az aesculin tartalmú, sötétzöld, 5–7 fűrészes levélkéből tenyeresen összetett, hosszúnyelű, nagy levelei alkotják, melyek alatt aljnövényzet nem marad meg. Július-augusztusra nem csak a szárazság és az atkák, hanem a Macedóniából kiindulva 20 év alatt egész Európában károsító aknázómoly is majdnem teljesen lombtalaníthatja. A permetezésnél egyszerűbb védekezés ellene az egyébként növekedést gátló anyagot tartalmazó, és így komposztálásra alkalmatlan levelek összegyűjtése és elégetése.

Mutatós, fehér bugavirágzatával csokorként díszít. Ha az április végén, májusban nyíló, 20–30 cm-es, jól mézélő virággyertyáinak belseje sárgáról pirosra vált, már nem tartalmaz nektárt, valószínűleg megtermékenyítésre került. Az Itáliában hosszú évszázadok óta szigorú előírások szerint készül a párlat, a grappa újabban vadgesztenyeméz ízesítést is kaphat. Rügyei gyantás anyagát a méhek a propoliszhoz gyűjtik. Fája könnyű, puha, jól hasítható, és felülete jól kezelhető. Nem erős nedvkeringsű, ezért a villám

nem csap bele. Égéskor hamar elhamvad, füstje kellemetlen.

Bármennyire kézenfekvőnek tűnik, mégsem a szelídgesztenye „vad” rokona: a szelídgesztenye *termés*, a vadgesztenye pedig többfelé tréfásan csikótojásnak nevezett, húsos falú, zöld, tüskés toktermésben lévő egy-két *mag*. Szaporítása tavaszi magvetéssel történhet.

A fényes, sötétbarna mag zsebben való tartása és szorongatása a reumás panaszokat enyhítheti, de ezen régi házi gyógymódon kívül otthon mással ne kísérletezzünk, mert mérgezési tüneteket okozhat! Állati takarmánynak felhasználható. Fontos gyógyszeripari alapanyag, szinte a növény minden része értékes. Főként a keringési betegségek elleni gyógyítás ismeri. Egyaránt jó migrénre, bőrgyulladásra és görcsoldóként. Egyes fényvédő, napozó krémek összetevője. Magkivonatát a franciák az 1800-as évek elejétől alkalmazzák. A festőnövények közé sorolhatjuk: a levelek sárga-barna, a virágok sárga, a gesztenyék barna színt adnak.

A mágiában a fához a pénz, a siker és a szerelem köthető; az álmoskönyv szerint, ha kezekben tartod, fősvénységet, ha elgurul, pénzhiányt jelent. Számos költő mellett festőket is megihletett a szépségével. Ezek közül közismertebb a Szinyei Merse Pál által 1869-ben már a szabadtéri festészetet hirdető „Vadgesztenye”.

Az egykor varázsnövényként számon tartott fagyöngy kedvelt megjelenési helye; a Nyilas csillagjegyben születtek növénye. Télvíz idején tavaszt varázsolhat otthonunkba: december első napjaiban a 30 cm-es ágakat néhány óráig 35 fokos vízben fürösztve, majd langyos vízbe állítva, hamarosan kihajt.

A termés nélküli, fehér teltvirágú 'Baumannii' változata nem szemetel, így utcai kiültetésre jobban szeretik. Kevésbé elterjedt rokonai a sárga (*Aesculus flava*), a vörös (*Aesculus pavía*) és a hússzínű vadgesztenye (*Aesculus x carnea*).

A szarvasi Erzsébet-liget 80–100 éves példányai 1987 óta megyei természetvédelmet élveznek. A Szarvasi Arborétumban szabad állásban és csoportba ültetve több fehér virágú, fehér teltvirágú és hússzínű példánya díszlik; közülük a legidősebb már megélte a 120 évet.

Gesztenyesor

Hartay Csaba

Félelemfüggetlenség

A tanyák hunyorgó fényei
Klónozzhatatlan
Sejtjei a teleholdnak

Nincs újjászületés
Élénk szél gyötri holtukban
Az elkorhadt zúzmarás fákat

A szántás fényes hátú
Földbogarait ismétlődő
Fagyok porlasztják

Összeverődött őzek
Bukdácsolnak
A barázdák közt

Orvvadászok féklámpája
Piroslik a dűlön
Az ősztön félelemfüggetlen

Iskolatörténet

Szakács Mihályné dr.

A Brunszvik Teréz Óvóképző Főiskola története (1990–2000)

A névadó szobra

A Szarvasi Felsőfokú Óvónőképző Intézet története a Szarvasi Krónika előző számában nyitotta meg az *Iskolatörténet* c. fejezetet.

A tanulmányt záró gondolatok mába vezető folytatást kívánnak, várnak. A KRÓNIKÁS tehát „*az emlékezés mellett figyeli, hogy az utódok hogyan sáfárcodtak az örökséggel. Megállapítható, hogy továbbfejlesztették azt, amit az elődök elkezdték, s büszkén vállalják őket, az elődök pedig büszkék lehetnek utódaik eredményes munkájára.*”

Abban a reményben folytatjuk az intézmény történetét, hogy halás örökösökként őriztük meg a szarvasi pedagógusképzés értékeit és teremtettünk hírét, nevét öregbítő új értékeket.

Ami a szarvasi nevelőképzés múltjából ma is az érzelmi biztonságot, az új kihívásokhoz az erőt, a hitet adja: *a tradíciók.*

A tessediki múlt

Pedagógusképző intézmények történetét csakis úgy lehet hitelesen feldolgozni, ha sikerül a gyökerekig visszanyúlni, s a kezdetektől a máig megláttatni az összefüggéseket, a képzés strukturális és tartalmi változásai között.

Szarvas *Tessedik* városa. A pedagógusképzés tradícióit elfogultság és túlzás nélkül a "nagy tanító" munkásságától követik és követték nyomon jeles neveléstörténészek. Tehették, hisz bizonyíthatóan jelen volt Tessedik pedagógiai törekvéseiben az oskolába, a tanítóságba vetett hit, a tanítás a népnevelés jobbításának szándéka. Az általa megalkotott tanítókép mának szóló üzeneteket tartalmaz akár a tanító műveltségéről, akár a nevelés hogyanjairól, vagy a korai kisgyermekkor nevelési feladatairól.

Tessedik iskolateremtő munkássága tartotta ébren a szarvasi tanítóképzés – nevelőképzés szükségességének gondolatát, eszményét. *Vajda Péter* köznevelési programja a tanítóképzéssel kapcsolatos nézeteit jövőnek szólóan fogalmazta meg. *Benka Gyula* a szarvasi intézményes

tanítóképzés megalapítójaként indította el azt a folyamatot, mely 1907-ben a négyéves önálló tanítóképzés kialakulásához vezetett.

1917-től tanítónőképző intézményként folytathatta képző tevékenységét a nagy múltú iskola. Az első évtizedeket a képző intézmény felemelkedése és hanyatlása, új képzési tervek kimunkálása – a képzési idő emelése, az akadémiai képzés terve – jellemezte ugyanúgy, ahogyan valamennyi magyarországi tanítóképzőt. Az intézmény életében jelentős szervezeti változás 1949-ben következett be a pedagógiai gimnázium létrejöttével. Ebben az intézményben kezdődött el a szarvasi óvónőképzés, bár az előző évtizedekben az itt végzett tanítónők közül többen is óvónői munkakörben dolgoztak. Az első óvónői tagozat 3 éves volt, de az 50-es évek elején lyceumi és gimnáziumi érettségivel rendelkezők számára egyéves tanítóképző is működött.

Az óvó-tanítóképző intézmények különválasztása, átszervezése, az akadémiai majd a felsőfokú képzés szervezeti, tartalmi kimunkálása idején Szarvason átmenetileg néhány évig megszűnt az óvónőképzés.

A szarvasi pedagógusképzés tradíciói, a múlt eredményei szerepet játszottak abban, hogy a felsőfokúvá vált óvónőképzés egyik intézménye 1959. szeptember 8-án itt nyithatta meg kapuit, az egykori főgimnázium épületében (ebben az évben ünnepeljük 100 éves születésnapját) és a tanító-óvóképzés régi iskolájában, a "Tessedik házban".

A 80-as évek végéig már ismerjük a felsőfokúvá vált óvóképzés történetét – ezek voltak a MÁT, a JÖVŐT alapozó évek.

A Brunsvik Teréz Óvóképző Főiskola

A szarvasi intézet oktatói testületének komoly tantervalkotó tevékenysége, a pedagógusképzés korszerűsítését célzó képzési modellek kimunkálásában vállalt feladatai és eredményei is hozzájárultak az óvodapedagógus-képzés 3 éves képzési idejű főiskolai szintűvé történő átalakulásához.

1990. szeptember 11-én tanévnyitó ünnepség keretében *Brunsvik Teréz* nevet vette fel a szarvasi intézmény.

Az addig szakcsoportként működő szervezeti egységek tanszékké szerveződnek – igazodva a főiskolai struktúrához. Az oktatói követelmények újra fogalmazódnak. Pályázatok útján főiskolai tanári – docensi – adjunktusi – tanársegédi címek viselőivé válnak az eddig is elismert oktatói testület tagjai.

A kimeneti szabályozást megvalósító *Képesítési követelmények* tantervi dokumentum megalkotása az óvodapedagógus szakon az új főiskolai kar vezetőjének irányításával készül.

A változó felsőoktatási rendszer a képzés tartalmára komoly hatást gyakorol. A *sokféle óvodapedagógusi feladatra* történő felkészítést célozva,

olyan óvodapedagógusok képzése folyik az intézmény falai között, akik idegen nyelven, nemzetiségi nyelven, alternatív pedagógiai programok alapján nevelik a gyermekeket, akik beszéd- és mozgásjavító óvók, óvótanítók, vagy vallásos nevelést megvalósító pedagógusok lesznek, de sajátjuk az alkotóművészet és zeneművészet, mesterei az előadóművészetnek, a szarvasi arculatot leginkább jellemző, természetet ismerő, szerető és védő pedagógusok.

A sokféle specializációra oktatói testületünk szakmai felkészültsége, állandó megújulása ad lehetőséget. A tantárgyi struktúra kötelező és alternatív tárgyakkal bővül. A társadalomtudományok sorában helyet kap a filozófiatörténet, az etika-vallássetika, Magyarország politikatörténete, a vallástörténet.

A pedagógiai stúdiumokban alternatív pedagógiákat ismernek meg hallgatóink. Magas óraszámban foglalkoznak játékpсихológiával. Az önismereti stúdiumok, a bölcséleti embertan, a gyermekismeret a hivatástudat alakítását, annak gyakorlásához szükséges képességek alakulását segítik.

Az anyanyelvi tárgyak között a kommunikáció elmélete és gyakorlata, valamint a nyelv- és beszédművelés is helyet kap. Széles nyelvtanulási "kínálat" (angol, német, francia, olasz, orosz) segíti az idegen nyelv ismeretének elsajátítását.

Az 1995-96-os tanévtől szakalapítási munkálatok folynak a főiskolán. Komoly törekvések történnek művésztanárképzés indítására, mely néhány év múlva a művészeti felsőoktatás fogadóképességének hiányában megszűnik; testnevelő-mozgásjavító óvodapedagógus-képzést nappali és szakirányú posztgraduális formában; a gyermeknéptánc-vezetői képzettséget szakirányú képzési formában szerezhetik meg a hallgatók.

A 90-es évek tantervi munkálatait az oktatói testület és a tantervfejlesztő bizottság szakmai vitáinak és intézmények közötti egyeztetések eredményeként megalkotott Brunsvik Teréz Óvóképző Főiskola új, háromkötetes tanterve zárja, mely a magyar óvodapedagógus-képzés tantervi dokumentuma is. A tanterv az alapképzések óra- és vizsgatervét, tantárgyi programjait, a nemzetiségi szak és a szakirányú képzések tartalmát, valamint a választható stúdiumok programjait tartalmazza. E dokumentum előremutat az óvó-tanítóképzés közös alapokon szerveződő integrációja irányába.

Kutatás – szakmai közélet

Az óvodapedagógus-képző intézmények alapításuktól fogva a pedagógusképzéssel és az óvodai neveléssel kapcsolatos kutatások műhelyeként is funkcionálnak. Az intézményben Tudományos Bizottság

irányítja a kutató tevékenységet. Az oktatók kutatási tevékenységének nagy része alkalmazott kutatásként kapcsolódik az óvodai neveléshez, de alapkutatóként országos kutatási főirányokhoz is illeszkedik.

A kutatási eredményekről hazai és nemzetközi szakmai konferenciákon adtak számot az oktatók.

Szarvasi programfüzetek

A kutatási tevékenységek és annak eredményei részben a területi óvónői továbbképzéseken, részben a szaklapokban megjelentetve szolgálják az óvóképzés és az óvodai nevelés ügyét. 1990-ben önálló periodikaként jelenik meg a Szarvasi Programfüzetek kiadványsorozat. A pedagógusképzéssel összefüggő kutatások eredményeit jegyzetek, tankönyvek, szakkönyvek, gyűjteményes kiadványok formájában publikálják az oktatók az alap és nemzetiségi képzést segítve, szlovák, román nyelven is.

Az oktatói testület tagjai közül többen szerzői az országos óvodai tantervi dokumentumoknak. Mára évenként megjelenő kötet dokumentálja a publikációs tevékenységeket.

A kutatás eredményessége a hallgatók kutatóvá nevelésében kamatozódik. Az Országos Tudományos Diákköri Konferenciákon elnyert nívódíjak és különböző helyezések fémjelezték az eredményes, folyamatos tudományos diákköri munkát.

A tanári-oktatói követelményeknek való megfelelés igényével folytatnak a testület tagjai kutatásokat, tesznek nyelvvizsgát és vesznek részt doktorandusi képzésben, Ph.D. tevékenységben. A minősített oktatók számának emelése a testület erőfeszítéseinek eredményeként a szarvasi pedagógusképzés jövőjét jelenti.

A Főiskola nemzetközi kapcsolatai

A főiskola jogelőd intézménye is több külföldi intézettel állt kapcsolatban. A kapcsolatokat a TEMPUS programok, valamint FEFA és Soros-pályázatok segítségével sikerül továbbfejleszteni.

A bordeaux-i, a lille-i egyetemekkel és a prágai Sport Intézettel a testnevelés, gyógytestnevelés területén alakul ki együttműködés. Ezek keretében oktatói tanulmányutak, konferenciákon való részvétel, szakmódszertanok cseréje realizálódott.

A kisinyovi, a szabadkai és a kézdivásárhelyi intézetekkel a zene, a néprajz, a gyermektánc jelenti a kohéziót. Az énekkarok vendégszerepléseikhez szervesen kapcsolódik a zenetanítás metodikájának

kölcsönös megismertetése, a néphagyományok bemutatása. A főiskola által szervezett gyermektánc, néptánc, népzene táborkba a fent említett intézmények kollégáin túl vajdasági és erdélyi óvodapedagógusok, táncpedagógusok is visszatérő vendégek.

A nemzetiségi képzés – a város hagyományainak megfelelően – a szlovák területen erősebb. A számos intézettel fennálló kapcsolat jól segíti a hallgatók nyelvi továbbképzését, új metodikák megismerését, az óvodai gyakorlat élő nyelvi közegben történő letöltését. A román kapcsolatok kialakítása is folyamatban van. Első lépésként román nyelvi lektor érkezik intézményünkbe, aki az angol és szlovák lektorokkal karöltve biztosítja a nemzetiségi és idegennyelv-oktatás magas színvonalát.

TEMPUS és FEFA-pályázatok segítségével oktatóink és hallgatóink tanulmányutakon ismerkedhetnek meg a nyugat-európai országok tanügyi struktúrájával, pedagógiai programjaikkal. Ezáltal szélesedik látóköriük, szakmai repertoárjuk.

Fontos szerepet játszik a kapcsolatok ápolásában külföldi partnereinek vizontlátogatása intézményünkben. A személyes találkozások során szerzett ismeretek jól használhatók az oktató munkánkban, programjaink kialakításában.

Jeles napok – szimbólumok

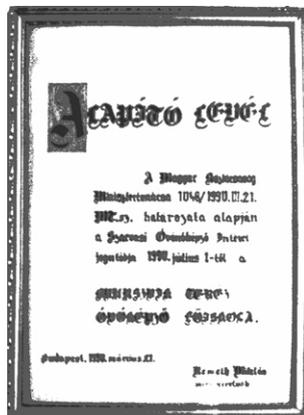
A felsőfokúvá vált óvóképzés intézménye nem csupán a tessediki múlt érzelmi töltést, biztonságot adó tradícióiból táplálkozott. A középfokú – hajdanvolt tanítóképző bútorai, tablói, könyvei a múlt üzenetét közvetítik a tantermekben, irodákban. Az óvóképzés átörökített jelképei Brunszvik Teréz márványszobra, festmény arcképe, a Gróf Brunszvik Teréz Kisdédóvó aranyhímzéses zászlaja a mai napig szimbolizálják az óvóképzés értékörző és gyarapító küldetését.

Jeles napok a tanévnyitó és diplomaátadó ünnepségek, elismert szakmai, közéleti személyiségek jelenlétével. Az ünnepek fényét emelik az évfordulós rendezvények. Közülük kimagasló jelentőséggel bír az 1990. szeptember 11-én megtartott, főiskolává vált, és Brunszvik Teréz nevét felvevő tanévnyitó ünnepség, az óvó-tanítóképző főiskolák főigazgatói kollégiumának részvételével. Az alapító okiratot Szövényi Zsolt MKM főosztályvezető adja át.

Ekkor alapítja a Főiskola Tanácsa a Brunszvik Teréz emlékérmét. Tessedik Sámuel születésének 200. évfordulóján a város valamennyi intézménye és vezetői részvételével ünnepel a főiskola. A mindig színvonalas énekkari, zenekari, néptánc és előadói műsorok teszik emlékezetessé az ünnepélyes alkalmakat.

Szövényi Zsolt ünnepi beszéde

Az alapító levél

1993 óta az országban egyedülálló főiskolai szimbólum a főigazgatói lánc teszi szarvasivá a nívós ünnepeket, melyet Szarvas Város Önkormányzata és az Oktatási Minisztérium adományozott a főiskolának.

Főigazgatói lánc
Szakács Mihályné dr.

A főiskolai hallgatók számára szervezett, 1991-től működő fafaragó tábor évente ismétlődő alkalmával vonzza a festőien szép Körös-part alkotóműhelyébe a fafaragást művelő résztvevőket.

A kezdetben csak "házi" rendezvényként induló gyermeknéptáncvezetői tábor később nemzetközi méreteket ölt. Határon túli magyar pedagógusok és pedagógusjelöltek művelik a néptánc hagyományörző értékeit. Vezetője, szervezője a főiskola e szakterület országos elismertséggel bíró oktatója.

A sporttáborok a kezdeti szlovákiai sítáborokat hazaszelídítették a nyári Körös-partra. A testnevelő-mozgásjavító pedagógusjelöltek oktatóikkal közösen élik a rendszeres mozgás és vízi sportolás örömeit.

A hallgatók tanáraikkal, a gyakorlóóvoda óvónőivel közösen teremtenek érzelmi kötődéseket eredményező hagyományokat a rendszeresen megtartott Katalin-bállal, mely mára a Gólya-bálat is jelenti az első évesek számára. A ballagás hagyományos ceremóniái: az esti szerenádózás, a Ballagó-bál eleganciája az értelmiségivé válás szép nyitánya lett.

A hétköznapokat színesítik és a pályára történő felkészüléshez az érzelmi aláfestést adják a hagyományos mesemondó- és sportversenyek, a karácsonyi hangversenyek, a farsangi hagyományörző estek, a "Földfordulás" napok városi méreteket öltő rendezvényei, a gólyaavatók, vagy a hangulatos Mikulás-estek.

A gyakorló intézmény pedagógusi hivatást, hitet formáló rendezvényeinek, a hallgatókkal együtt évtizedek óta részesei az oktatók, a főiskola dolgozói is.

A főiskola jeles napjai és szimbólumai a múlt értékeit átörökítő hagyományokat őriznek. Bensőséges, a kis intézményekre jellemző emberi - oktatói-hallgatói kapcsolatok, a nagy múltú intézményhez történő kötődést eredményeznek. Bizonyítja mindezt a rendszeresen visszatérő volt hallgatók "kerékfordulós" találkozóinak sora.

A gyakorlóintézmény

A gyakorlóintézmény a szarvasi „mentor” jellegű gyakorlati képzés műhelye. A gyakorlati képzés a képzési idő 25-30%-át képezte az első évektől kezdődően. Az intézet tanárainak irányításával, a mindvégig ideális körülmények között működő gyakorlóóvoda óvónőinek közreműködésével szerveződött a hallgatók óvodai gyakorlata. A kezdetben négy-, majd hétcsoportos óvoda a főépület földszintjén működött. 1966-ban a Bacsó Béla úti két-, majd háromcsoportos óvodával bővült az intézmény. Az óvoda nem csupán gyakorlóléhely, de valóban műhely szerepét is betöltötte. Oktatók és a gyakorlóóvoda óvónői közös kutatási tevékenységük eredményeként

születtek értékes tanulmányok. A területi óvónők továbbképzésének bázisintézménye, az új Óvodai Nevelési Programok bevezetésének mintaintézménye lett az intézetnek.

1979-től korszerűen felszerelt, a neveléshez és képzéshez ideális feltételeket teremtő 10 csoportos óvoda töltötte be a műhely szerepét, melyhez jól illeszkedett a gyermekek közlekedési nevelését szolgáló közlekedési mintapark.

Óvoda

Iskola

Az 1984-85-ös tanévtől első, majd a következő tanévtől második osztályokkal bővült az intézmény; kezdetben az 1. sz. iskola szervezetében, majd 1998. szeptember 1-jétől – közoktatási megállapodás alapján – a főiskola négyosztályos gyakorlóintézményeként. Az óvoda, iskola kapcsolatának, az átmeneti problémák vizsgálatának értékes színhelye, az intézetben folyó óvó-tanítóképzés integrációjában működő tanítói szakkollégium gyakorlólhelye egyben az ÉKP bázisintézményének szerepét is betölti *Zsolnai József* és kutatócsoportja irányításával. Az óvó-tanító pedagógusok az óvoda-iskola programot viszik sikerre, feltárva a gyermekek iskolába lépésének ideális lehetőségeit. A 90-es évekre 12 csoportos óvoda-iskolaként működő intézmény 3 szinten – tetőtér-beépítéses bővítésével – a sajátos helyi program megvalósításához biztosít ideális feltételeket.

A hallgatók a gyakorlati képzésben ezekben az években óvodapedagógusokkal – tanítókkal együttműködve, egyénre szabott programban és módszerekkel tanulják a gyermeknevelés és tanítás mesterségét. Az egyéni és csoportos gyakorlás változatos formáiban meghatározó szempont a pedagógusi tevékenység megismerése. A képzésben részt vevő tanárok közreműködése segíti a pedagógusi képességek alakulását, valamint az elmélet és gyakorlat szintézisének megteremtését.

A főiskola gyakorlóintézménye „mintaképezde”-ként tölti be szerepét a szarvasi óvodapedagógus- és tanítóképzésben.

A képzést segítő feltételrendszerek

Kollégium

A szarvasi óvóképzésben az intézmény megalakulásától fontos nevelési szintéreként töltötte be szerepét a kollégium. Az első években a hallgatók majdnem teljes számú kollégiumi elhelyezését szolgálta a „Tessedik-ház”. Az ódon épület múltat őrző hangulatával, ideális feltételeket biztosított a hallgatók önálló életéhez. Színes kollégiumi program egészítette ki a pályára történő felkészülést.

A hallgatói létszám gyors emelkedése, a magas levelező képzési létszám sürgette az 1966 őszen, a IV. Intézeti Napok keretében felavatott új kollégium megnyitását. A korszerű, hatszintes épületben 165 hallgató elhelyezésére nyílt lehetőség. A kollégiumi nevelőmunkát az oktatói testület kiváló tanárai irányították, jól szervezett tanácsadói hálózat segítségével. Három év múlva a Kőrös-parti kollégium megépítése egy ideig szinte minden hallgató számára lehetővé tette a kollégiumi ellátást.

1975-ben, a színvonalas szabadidős művelődési tevékenységek eredményeként Brunsvik Teréz nevét vehette fel a kollégium. A hallgatók önálló életét az állandóan javuló tárgyi feltételek mellett az eredményesen működő Kollégiumi Bizottság szervezi, élén elismert, fiatal igazgatóval.

Könyvtár

Az intézmény könyvtára 1959-ben kezdte meg működését. Értékeit képezte az az alapállomány, melyet a jogelőd intézményekből átvett. Ezek a mindenkori történeti, neveléstörténeti kutatás bázisát alkották, hisz több muzeális értékű könyvet, folyóiratot tudhatott magáénak a könyvtár. A könyv- és folyóirat-állomány állandó gyarapodása követhető nyomon az elmúlt évtizedben. A szakirodalmak, a legkorszerűbb, legújabb ismeretterjesztő és szépirodalmi művek mellett a gyermekirodalom gyöngyszemei ugyanúgy megtalálhatók, mint az óvodás és kisiskolás gyermekek olvasóvá nevelésében szerepet játszó képes- és meséskönyvek, leporellók.

Az ideális, korszerű feltételek között működő könyvtárban fokozatosan bővül a szolgáltatások tere. A szabadpolcos állomány nem csupán helyben olvasást, de az önálló kutatómunka feltételeit is biztosítja. A tanszéki, kollégiumi és óvodai könyvtárak naprakész állományukkal segítik az oktató-nevelő és önművelő tevékenységet.

A könyvtári témabibliográfia és témafigyelő-szolgálat túlmutat a könyvtár alapfunkcióján. A könyvtárosok tevékenysége kibővül az aktuális kiállítások rendezésével, az intézettörténeti dokumentáció gyűjtésével, rendezésével, mint a mikrofilmállomány biztosításával vagy a számítógépes nyilvántartással. A legkorszerűbb internet rendszer a könyvtár falain túl az

ország és Európa bibliotékáihoz nyit kaput, segítve a kutatást, a hallgatók önálló tanulását, művelődését.

A Brunsvik Teréz Főiskola könyvtára állományának és elektronikus nyilvántartási rendszerének fejlesztésével, valamint a hallgatói létszám növekedésével túllépi a Tessedik-ház családias, meghitt légkört teremtő, de szűkös olvasói, raktározási feltételeit.

1999. október 4-én az integráció első lépéseinek egyikeként egy szervezeti egységgé szerveződik a szarvasi két felsőoktatási intézmény könyvtára. Az MVK kollégiumának földszintjén, az addig étteremként használt helyiségeinek átalakításával egy sikeres FEFA pályázat eredményeként tárja ki ajtaját a XXI. századi igényességgel felszerelt könyvtár olvasói előtt. A mára 100.000 kötetes állományban a nagy hagyományokkal rendelkező főiskolák profiljának megfelelően a társadalom- és természettudományok legalapvetőbb szakirodalmi állnak az érdeklődők – hallgatók, oktatók – rendelkezésére.

A családias légkörű, régi olvasóterem

Az új könyvtár átadása: Dr. Ligetváry Ferenc és Szakács Mihályné dr.

A két intézmény közös kutatóhelyének szerepét is betöltő könyvtár szakmai, író-olvasó találkozók és egyéb kulturális események, rendezvények színterévé válik. Itt ünnepelnek először együtt bensőséges karácsonyi hangverseny keretében az integrációra készülő intézmények.

Integráció a főiskola múltjában – jövőjében

A pedagógusképzés és a felsőoktatási rendszer változásai hol a korszerűsítés, hol a gazdaságos képzés kialakításának igényével, az intézmény életében többször is felvetették az integrálódás szükségességét.

Az első komolyabb integráció szakmai indíttatásnak tekinthető (1983–1989). A szarvasi intézmény és a Jászberényi Tanítóképző Főiskola közös programjában valósul meg. A kísérlet eredményei beépülnek a képzési tevékenységbe. A békéscsabai tanítóképzés kialakulását követően a kétfélepedes pedagógusképzés itt folytatódik, megalapozva a Felsőoktatási törvény megjelenését követő integrációs folyamatot.

A szervezeti és tartalmi integrációs próbálkozások jellemzik a 90-es éveket. Egyre nyilvánvalóbbá vált, hogy a kis-, szűk képzési profilú intézmények jövőjét, létét az integráció jelentheti. A főiskola vezetése, testületei regionális kötődésekben - szövetségben látta a megoldás lehetőségét. 1991-től a szarvasi Tessedik Sámuel Oktatási és Kutatási Szövetségben tagintézményként alakította együttműködési irányait a főiskola átтанítások, áthallgatások, közös rendezvények, pályázatok és közös szervezetek kialakításával. A szűkebb régió lehetőségei nem tágitották ki a pedagógusképzés lehetőségeit. Ez a szövetség elsősorban az agrárképzésnek jelenthetett jövőt.

A főiskola jövőjét meghatározó integrációs törekvések a békéscsabai Körösi Csoma Sándor Főiskolával realizálódnak. Az egységes óvó-tanító- és a nemzetiségi pedagógusképzés a két intézmény képzési profiljának bővítésére ad lehetőséget. A tervek szerint végleges főiskolai státuszt kaphat az akkor már két éve kísérleti jelleggel működő művésztanárképzés. 1997. szeptember 1-jétől, *Szakács Mihályné dr.* mandátumának lejártát követően *dr. Köteles Lajos* lesz a főiskola főigazgatója. Ettől kezdve felgyorsulnak a már előző évben megindult integrációs törekvések.

Az 1998-as év már a tényleges integrációs folyamatok jegyében szerveződik. A megoldások keresése, a szakmai együttműködés eredményei, a regionális lét készítették a régió első integrált főiskolájának – a Körös Főiskola – megalkotására a békéscsabai Körösi Csoma Sándor és a szarvasi Brunszvik Teréz Óvóképző Főiskolákat – intézményünket. Ebben az integrációban a szakok fakultásként működtek; az óvó-tanító szak pedagógiai fakultás néven. A két telephely és a megszokotthoz görcsösen ragaszkodó oktatói viszonyulás nehezíti és teszi konfliktusossá az együttműködést.

Komoly erőfeszítésekkel, elismert szervezetfejlesztő szakemberek bevonásával készül az integráció következő lépését előkészítő Alföld Főiskola terve. A Küldetésnyilatkozat világosan fogalmazza meg a célt: „*Az integráció célja a KCSF és a BOF, majd második lépcsőben a térség többi főiskolájának több telephelyű (multi-campus) Alföld Főiskolává történő egyesítése.*”

Az 1999-es év már a több felsőoktatási intézmény integrációjából alakuló regionális főiskola képét körvonalazta. Az Országgyűlés 1999. június 1-jei ülésén fogadta el a felsőoktatási intézményhálózat átalakításáról szóló 1999. évi LII. törvényt.

Ekkor az integrációs konfliktusok megoldásaként már *dr. Barta Árpád* főigazgató irányítja a Körös Főiskolát – az ő vezetésével lép be az intézmény a Tessedik Sámuel Főiskolába.

Komoly előkészítő munka, intézményfejlesztési terv megalkotása eredményeként jön létre a Tessedik Sámuel Főiskola – s abban kari státusszal szerepelt a Körös Főiskola, a még mindig meghatározó szerepet – a pedagógusképzési küldetését betöltő pedagógiai fakultás.

A továbbra is két helyen működő pedagógusképzés, a konszolidációs törekvések és a sikeres karalapítás eredményeként a TSF önálló kari szervezetévé vált. 2001. július 28-tól a TSF Pedagógiai Főiskolai Karán történik az óvodapedagógusok és tanítók képzése. A kar főigazgatója, az integrációs munkálatokban mindvégig alkotó módon szerepet vállaló, a Pedagógiai Kar megalapítója, Szakács Mihályné dr.

A Tessedik Sámuel Főiskola *dr. Patay István* rektor irányításával kezdi meg működését négy karral (Békéscsaba: közgazdasági, Szarvas: pedagógiai és mezőgazdasági, Mezőtúr: mg. gépészeti) és egy intézettel (Gyula) az ország első regionális főiskolájaként.

A Pedagógiai Kar – abban a jogelőd Brunsvik Teréz Főiskola – a szarvasi pedagógusképzés tradícióit, értékeit megőrizve tölti be küldetését az új szervezetben, komoly erőfeszítésekkel törekszik a felsőoktatás elvárásainak és a közoktatás kihívásainak megfelelni.

A 2000. év, a XXI. század nyitánya a hajdanvolt szarvasi pedagógusképzésben is új korszak kezdetét jelenti.

A KRÓNIKÁS kérdése – 10 év múlva – újrafogalmazódhat: ... *az utódok hogyan sáfárkodnak az örökséggel? ... az elődök büszkék lehetnek-e utódaikra?* Hiszem, hogy a válasz akkor is a szarvasi pedagógusképzés értékörző és értékteremtő törekvéseiről szól.

Arcképcsarnok

Főigazgatók 1990–2000

Dr. Köteles Lajos
1990–1997

Dr. Barta Árpád
1997–1999

Szakács Mihályné dr.
1999–2000

Paraszt Attiláné

A Zeneiskola 40 éve

I. Út a sötétségből a fény felé

A honfoglalás kori, Körös mentén elterülő Szarvashalom lakóit a tatárjárás, majd a török hódítás űzte el. A porig rombolt térség benépesítését 1722-ben báró Harruckern János György kezdte meg. Kedvező politikát folytatva alig egy év alatt mezővárossá virágoztatta fel a vidéket. Leszármazottai közt található a város arculatának, a térség látványosságainak, nevezetességeinek kialakításában fontos szerepet játszó *gróf Bolza* és *gróf Mitrovszky* családok. Támogatói voltak minden kultúrát szolgáló megmozdulásnak is.

A XVIII-XIX. században széles körű zenei életről még nem beszélhetünk, csupán a grófi kastélyokban folyt a kornak megfelelő házi muzsikálás. Írásos bizonyítéka ennek az a néhány ránk maradt kotta, melyet a Bolza-kastély könyvtárában találtak.

Az alapítás századának utolsó negyedében a még tudatlan pórnép műveltségének felemelkedéséért tett jelentős lépéseket a Szarvasra érkező, széles látókörű, ambiciózus evangélikus lelkész, *Tessedik Sámuel*. A világ összes nemzetét megelőzve megnyitotta Európa első gazdasági iskoláját. Az itt élő, többségében evangélikus lakosság legnagyobb megelégedésére az ő kezdeményezésével és irányításával épült fel az ország egyik legnagyobb evangélikus temploma, az Ótemplom.

A XIX. század elején – a Mezőberényben megalapított gimnázium szarvasi áttelepítésével – 1834-től megnyílt a haladó eszmék, valamint – ebben a főként szlovákok lakta térségben – a magyar nyelv terjesztésének lehetősége. Olyan jeles tanárok segítettek e törekvéseket, s formálták, nevelték a fiatal nemzedéket, mint *Vajda Péter*, *Ballagi Mór*, *Pecz Gyula*, *Greguss Ágost* és a zenei műveltség felzárkóztatásáért is sokat tevékenykedő *Benka Gyula*.

A békéscsabai származású, külföldön tanult, zeneileg igen képzett Benka Gyula egész életét Szarvason töltötte. Munkássága, ránk hagyott tanítási metodikái, az ének-zene területén hozott újításai, valamint a kórusművészet kibontakoztatásáért vívott példátlan erőfeszítései méltán emelték városunk nagyjai közé (ma az egykori ének-zene tagozatú, volt 1. Számú Általános Iskola viseli nevét).

Az általa (1862-ben, az országban először) megalakított Dalárda lett hosszú évekig Szarvas zenekultúrájának fő képviselője. Ebben a dalkarban énekeltek olyan neves zenész családok, mint a Chován és Szendy familia tagjai.

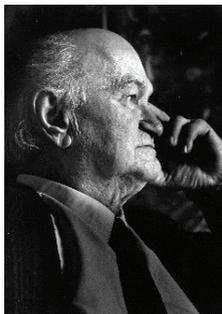
A világhírű zongorapedagógus, *Chován Kálmán* nevét a fiatalabb nemzedék 1990-től mint a zeneiskola névadóját ismeri. Bécsben tanult, majd később hazatelepült Budapestre, s bár szülővárosába sohasem tért vissza, műveiben szívesen emlékezett e csodálatos szarvasi tájra. Szarvas lakossága is büszke volt híres szülőttére, szerzeményeit gyakran előadták, a Magyar táncok című négykezes zongoraművét 1901-ben Brózik Károly és Rohoska Géza szarvasi tanítók játszották nagy sikerrel, a „Pusztai képek”-et pedig egykori tanárának, Benka Gyulának ajánlotta.

Az 1900-as évektől a Dalkar önálló estjei, később különböző szervezetek, egyletek szórakoztató műsorai, egy-egy híres előadóművész alkalmi hangversenyei, valamint Szarvas első fűvös- és két cigányzenekarának koncertjei nyújtottak műélvezetet a város lakóinak.

A viharos történelmi események ellenére kulturális vezetőink továbbra is törekedtek arra, hogy zenei téren fejlesszék a polgárok ízlését, ezért énekkarok szervezésével segítették, támogatták a már akkoriban is sokat hangoztatott közösségi szellem kialakulását. Működött az Erkel Vegyeskar, 1928-ban az építőipari munkások Világosság Dalkar néven Ruzicskay György festőművész vezetésével saját énekkart alapítottak.

A 40-es évektől *Fasang Árpád* és felesége által végzett áldozatos munkának köszönhetően a zenei élet felvirágoztatása újabb lendületet vett. Ebben az időben tűntek fel olyan „zenész” fiatalok, mint a későbbi operaénekes *Melis György*, *Ugrin Gábor*, a leendő karnagy, *Lang Gusztáv* a majdani zeneiskola igazgatója, és a szintén zenésszé vált *Borgulya* gyerekek.

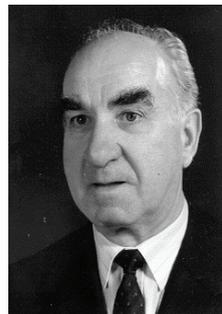
Bár korábban már a Tanítóképzőben folyt némi zenei képzés, ez az időszak az, amikor egyre nagyobb igény jelentkezett a hangszeres oktatásra is.

Ruzicskay György
(1896–1993)

Fasang Árpád
(1912–2001)

Melis György
(1923–)

II. A Zeneoktatói Munkaközösség

Temmelné Berecz Gabriella zongoratanár foglalkozott 1942-től otthonában a magánúton tanulni vágyókkal, *Gazsó György* pedig hegedűt és fűvös hangszereket oktatott.

Elöl: Gazsó György és Kozák Lajos

zeneiskola egyik alapító tagja lett. Élete utolsó pillanatáig aktív muzsikusa a városnak, a hegedűtanítás mellett az iskolai kamaraegyüttesek vezetője, valamint hosszú évekig a békéscsabai szimfonikusok brácsása. Nem végzett akadémiát, sem főiskolát, mégis olyan pedagógiai érzéke és hozzáértése volt a zenéhez, melynek bizonyítéka az a 17 növendéke, akiket zenei pályára indított. Tanítványai kezdeményezésére Róla nevezték el a zeneiskola alapítványát.

1952 tavaszán ebbe az előkészített, kibontakozásra váró környezetbe érkezett meg a gyulai származású *Regős Imre*. Orgonaművészi oklevelének megszerzése után munkát keresett. *Scheibert Ferenc*, a gyulai Zeneiskola hegedűtanára, majd igazgatóhelyettese, később pedig a szarvasi Óvónőképző tanára ajánlotta neki, hogy próbáljon szerencsét Szarvason, mivel itt még akkor nem volt szervezett zeneoktatás. A véletlen egybeesés, – megüresedett a katolikus templom kántori állása – lehetővé tette, hogy Regős Imre Szarvasra kerüljön. Miután gyorsan elterjedt a városban, hogy egy „végzett zongorista” telepedett le köztük, szinte özönlöttek a tanulók Regős Imréhez.

Regős Imre tanít

Gazsó György, a mi Gyuri bácsink teljesen hétköznapi emberként élte napjait – adminisztrátorként dolgozott a sörgyárban –, egy dologban viszont messze felülmúlta az átlagembert. Olyan mérhetetlen zene-szeretettel áldotta meg a Jó Isten, ami akkor is ritkaság volt, és ma is az. Mindennapi munkája mellett primás, fűvöszenekar szervezője, majd a

Gazsó György és Regős Imre hamar barátságot kötöttek, s felismerve egymás tehetségét, tenni vágyását, munkaközösségi csoport létrehozásában látták céljaik megvalósulásának lehetőségét. Meg-egyeztek a kultúrház akkori tulajdonosával, hogy bizonyos százalék fejében a mozi öltözőiben taníthassanak zenét.

Így 1953. október 1-jén megalakult az említett három zenetanár összefogásával a szarvasi Zeneoktatók Munkaközössége. A képzés három szakon indult: zongora, hegedű és fúvós.

A hegedűt és fúvós hangszereket tanító Gázsó Györgynek az évek elteltével egyre több növendéke lett, így a fúvósokat a később (1955-ben) hozzájuk csatlakozó békésszentandrási születésű *Kozák Lajos* oktatta tovább. Átvette a – Fasang Árpád által megalakított – technikai „szimfonikus” zenekarnak valamint a Gázsó György vezette „levente” zenekarnak irányítását is. Ebből a fúvószenekarból szervezte meg 1959-ben az Önkéntes Tűzoltózenekart. Része volt továbbá az Árpád Szálló tánczenekarának, a Melódia zenekarnak alapításában is.

A lendületesen megkezdett munka, 1956-ban kisebb megszakítással, folytatódott. Az évek előre haladtával azonban egyre inkább érezhetővé vált a szüksége annak, hogy a zeneoktatásra járó gyerekek valamilyen „papírt”, illetve bizonyítványt kapjanak.

III. A Fiókiskola

A szervezett zeneoktatás az iskolák államosításával egyidőben, 1947-ben indult meg Budapesten, majd hamarosan néhány nagyobb vidéki városban. Békéscsabán is megnyílt az Állami Zeneiskola, melynek igazgatója *Gulyás Mihály* volt. Később felmerült annak lehetősége, hogy a békéscsabai zeneiskola fiókiskolájaként magához csatolja a szarvasi Munkaközösségi Csoportot.

Kozák Lajos úttörőzenekara

Az államosítás ebben a formában (bár erről semmilyen írásos anyag nem tanúskodik) 1959-ben meg is történt. A fiókiskola megbízott igazgatója *Kozák Lajos* lett.

A zeneiskolák feladata lett – az általános zenei műveltségünk megalapozása mellett az együtt muzsikálással, kamarazenéléssel – a fegyelemre, pontosságra, közösségi munkára való nevelés. A zeneiskola továbbá célul tűzte

ki a zenekedvelő, hangversenyeket látogató közönség nevelését, valamint zenei tehetségek felkutatását, pályára való irányítását. A zeneiskola által megfogalmazott célok és feladatok megvalósítása érdekében a tárgyi

feltételek javítása mellett fontos lett volna az oktatáshoz elengedhetetlen kultúrált környezet megteremtése, ami ekkor még csak álom lehetett.

*Ifjúsági szimfónikusok.
Elöl Lang Gusztáv és Gázsó György*

A 60-as években már iskolai vonózenekar működött Gázsó György vezetésével, mely igen furcsa képet mutatott (kicsik és idősebbek együtt játszottak benne). Az állami iskolai rendszer bevezetésével ugyanis szükségessé vált a már felnőtt „szórakoztató zenészek” számára is a zeneiskolai végzettségüket igazoló bizonyítvány megszerzése.

Ekkor a tanulók létszáma 220 fő, azonban évenként közel 100 tanuló jelentkezését kellett – hely hiánya miatt – elutasítani. A zeneiskolában tanulni kívánó növendékek létszáma folyamatosan emelkedő tendenciát mutatott, miután a járás többi községeiből is jelentkezett az igény, különösen Békésszentandrásról, Kondorosról, Csabacsüdről, valamint a nagyrátai településrészeiről is. Ennek érdekében ezeken a településeken a Művelődési Házak zenei szakköröket létesítettek, ahol szervezett zeneoktatás folyt a szarvasi tanárok átjárásával.

A zeneiskola vonzáskörzete egyre nagyobb kapacitást igényelt, tehát a fejlődés a *független zeneiskola* megvalósulása esetén „fiók-zeneiskolák” létesítését, megnyitását kívánta volna.

A hangszeres tanárok száma ekkor 7 fő: fúvós, gordon – Kozák Lajos, hegedű – Gázsó György, Scheibert Ferenc, Oláh Emőd, zongora – Temmelné Berecz Gabriella, Regős Imre, és *Kulik Józsefné*.

IV. Az önálló Állami Zeneiskola

Az önálló állami zeneiskola létesítése 1964. szeptember 1-jén 238 tanulóval valósult meg. Első igazgatója a szarvasi születésű, a Szegeden majd Pesten végzett Lang Gusztáv zongoraművész lett. Az igazgatóhelyettesi státust, nyugdíjazásáig, 1979-ig, Kozák Lajos látta el. A tanári testület magját a fiókiskola oktatói adták, de folyamatos kiegészítésre már ekkor is szükség volt. (Szerződéses tanárokkal együtt 10–11 fő.)

A zeneiskola önállósulásával megvalósulhatott a régi álom, előbb Csabacsüdön, (mely a Szarvasra történő bejárás megoldásával rövid időn belül megszűnt) majd 1976-ban Kondoroson, végül a 80-as évek elejétől Békésszentandrásan és Öcsödön szervezték meg a „kihelyezett tagozatokat”. A kondorosi önkormányzat támogatásával a megfelelő számú saját

tanerővel rendelkező tagozat az 1996-os tanévkezdéssel levált az „anyaintézménytől”, s mint Petőfi István Általános Iskola, Diákotthon és Zeneiskola folytatta tovább működését.

A fiatalság tömegesen jelentkezett és iratkozott be az iskolába. A növendékek hangszeres és elméleti előrehaladását a szakfelügyelet is nagy elismeréssel nyugtázta.

*Várnagy Mihály
Liszt Ferenc
Kamarazenekar*

1966-tól kezdődően minden évben eredményesen vettek részt az iskola különböző kamaragyűttesei a megyei majd országos találkozók, fesztiválok. A kamarazenei és zenekari művek mintaszerű betanítását Gázsó György végezte, aki Lang Gusztáv igazgató művészi elképzeléseinek és tanácsainak szem előtt tartásával kiválóan oldotta meg a nehezebb feladatokat is. A kamaragyűttések tagjai közt olyan neveket találunk, mint pl. *H. Kovács Benedek, Tóth Nándor, Várnagy Mihály, Truczka Ágnes, Kugyela Balázs*, akik mind zenésszé váltak.

Regős Imre zongoratanár ma is szeretettel emlékszik vissza ezekre az évekre. Látogatási naplót vezettek, amelyben leírták az órákon szerzett tapasztalataikat, véleményüket, majd utána ezeket meg is vitatták. Őszintén beszéltek egy-egy felvetődött problémáról, együtt próbálták megoldani a tanulók kisebb-nagyobb technikai nehézségeit, s talán ez az, aminek köszönhető volt a sok-sok versenyen és találkozón elért kimagasló eredmény, szereplés. Az ambíció növelése és a színvonal fejlesztése érdekében évente két növendék és legalább egy tanári hangverseny került megrendezésre.

Az iskola 1964-től felvállalta az Országos Filharmónia koncertjeinek szervezését, lebonyolítását is. Kottaolvasási versenyt rendeztek, Chován Kálmán művészeti heteket tartottak. A zeneiskola munkájának eredményességét bizonyítja a zeneművészeti szakiskolára felvételt nyert növendékek nagy száma, mely a későbbiekbe is tovább emelkedett. Az iskola vonós növendékzenekara Lang Gusztáv, később *Csikós István*, majd *dr. Debreczeniné Bakos Erzsébet* és végül *Lendvayné Sovány Erzsébet* irányítása alatt működött. Az ő távozásával a zenekar tevékenysége is befejeződött.

Az 1968-ban újjászervezett Városi Kamarazenekarban a zeneiskola vonóstanárai, valamint a Szarvason maradt volt növendékek játszottak. A zenekar azóta is folyamatosan működik, kezdetben Lang Gusztáv karnagy, majd 1985-től *Pechan Zoltán* karnagy vezetésével. Évente két koncertet tartanak. Az egyiket államalapító Szent István napja alkalmából, míg a másikat advent időszakában. Ilyenkor a zenekar műsorszámái között olyan

szólóhangszerre írt művek is szerepelnek, melyeket a meghívott, már művésztanárrá vált régi tanítványok adnak elő.

1973 fordulópont volt az iskola életében. Ekkor az elavult, célszerűtlen kultúrházi öltözőkből a régi tanácsháza épületébe, a volt Mitrovszky-kastélyba költözhettek át. Itt megfelelő számú tanterem állt rendelkezésre, végre a művészeti oktatáshoz méltó, esztétikus környezetben folytatódhatott a zenetanítás.

A 70-es évek végén a közművelődési intézmények integrálását határozta el a Városi Tanács. Az Egyesített Művelődési Intézményekhez csatolták a zeneiskolát is. Egészen 1986-ig működött ebben a formában.

Lang Gusztáv igazgatói megbízásáról lemondva Békéscsabára költözött, s az 1981-ben megnyíló Zeneművészeti Szakközépiskola zongoratanára, majd igazgatóhelyettese lett. Még évekig nem szakadt el iskolánktól, szerződéses tanárként oktatta tovább növendékeit. Az iskola új igazgatója a budapesti születésű gordonka- és szolféztanár, dr. Debreczeniné Bakos Erzsébet lett. Pályafutásának első színhelye Gyöngyös volt, ahol 11 évig tanított, ebből 5 évet igazgatóként tevékenykedett. Innen került vissza Budapestre a XIV. kerületi Állami Zeneiskolába tanárnak, majd igazgatóhelyettesnek. Megismerkedett férjével, aki a szarvasi főiskolán tanított, így került városunkba a már tapasztalt csellótanár. Mindez éppen abban a tanévben történt, amikor Lang Gusztáv igazgató lemondott, s miután személyi anyagából kiűnt, hogy már dolgozott vezetőként, fel is kérték az iskola igazgatására. Szarvasi működése alatt 5 növendékét juttatta zenei pályára. Igazgatói, valamint tanári pályafutásának befejezését követően 1996-ban vonult vissza szülővárosába, de óraadóként később is segítette az iskola munkáját.

A Zeneiskola igazgatóhelyettesi munkakörét Regős Imre vette át, majd nyugdíjazását követően (1989-től) *Vas István* hegedűtanárt bízták meg e feladattal, aki a tanítás mellett a Városi Kamarazenekar lelkes szervezője és koncertmestere a mai napig.

A 70-es években indult, majd a 80-as években kiteljesedő zenetanulási kedv a 90-es évekre alábbhagyott. Ez a tendencia nem csak városunkra, hanem az egész országra jellemzővé vált. Az általános iskolák délutáni elfoglaltságai miatt – a tanulószobák, szakkörök beindításával – a zeneiskolába járó gyerekek száma csökkenni kezdett. Az iskola vezetője úgy érezte, fontos volt ekkor hangsúlyozni, hogy a zenetanulás nemcsak egy-egy szupertehetség kibontakoztatásának bölcsője, vagy a kevesek lehetősége csupán, hanem a szó igazi értelmében – a régi célkitűzésekhez ragaszkodva – továbbra is minden ember művészi érzésének alakítása, fejlesztése szempontjából vált igazán értékessé. Természetesen továbbra is célja volt az iskolának a letehetősebb növendékek pályára irányítása, ezért A és B tagozat megoszlásával segítették e törekvéseket.

A nem megfelelő *tanári ellátottság* – amely az iskola hatásos működésének egyik alapvető feltétele – az intézmény életét megalakulása óta nehezítette. A legtöbb gondot a *zongora tanszakon* fellépő tanárhány, valamint a sorozatosan bekövetkezett tanárváltások okozták. A 80-as évek elején három főállású, kinevezett zongoratanár (*Szigeti Margit, Mrena Ágota* – az iskola volt növendéke, valamint *Balog Mária*) távozása közel 50 tanulót érintett. Regős Imre, munkája mellett, állandó zongorakísérője volt az iskolák énekkarainak, orgonistaként évente egy-két önálló koncertet is adott az evangélikus Ó-templomban. A *vonós tanszak* növendéklétszáma volt állandónak mondható, tanárhány nem lépett fel, sőt ezekben az években két olyan oktató is megkezdte munkáját, akik az iskola növendékei voltak.

Kozák Éva és Regős Imre

is a világhírű magyar „hegedű-metodika” szerint tanít.

Ekkor a tanszak tanárai voltak még Vas István, *Gulyás Judit* és *Bagi Márta*. Bagi Márta növendékei *Skorka László* és *Roszik Hella* kimagasló teljesítményt értek el a megyei versenyeken, valamint kamaraegyüttese is sikeresen szerepeltek. *Szabados Tóthné Kozák Ilona* szolfézstanárral együtt – 1989-től – évről-évre, szám szerint hat hegedűst juttattak zeneművészeti szakközépiskolába. Az időközben férjhez ment hegedűtanár, Bagi Márta – óriási irt hagyva maga után – szintén megvált az iskolától, s Gödöllőre költözött férjével, *Gál Tamással* (a MÁV Szimfonikusok karmesterével), ahol rövid idő elteltével a hegedű tanszak vezetőjévé választották.

A Tarhosi Zenei Napok keretén belül megrendezett vonószenei táborban, a megye zeneiskoláinak legügyesebb növendékei vehettek részt. A tábor végén előadott koncert műveinek több órás felkészítő próbái mellett számos program, játék, kirándulás nyújtott felejthetetlen élményt minden kis muzsikuss számára. A 80-as évektől a sarvasi zeneiskola növendékei közül is sokan eljutottak e nagyszerű helyre.

Két lelkes, fiatal tanár munkába állásával a 80-as évek második felétől mind a fa- mind a rézfúvósok esetében jelentős fejlődés kezdődött. Az alapító Kozák Lajos veje, *Szabados Tóth Gábor* vette át a klarinétos és a furulyás tanulók nagy részét. Lajos bácsi 1989-ben ugyan végleg

Sándor Tamás

abbahagyta a gyerekek tanítását, ám továbbra is lelkes irányítója, karmestere volt az általa létrehozott Önkéntes Tűzoltózenekarnak.

A szinte teljesen elnéptelenedő rézfúvós tanszak *Matajts János* tanításának eredményeként kezdett ismét talpra állni. Ezekben az években megindult fejlődés bizonyítékai a különböző versenyeken, találkozásokon elért eredmények. Klarinétból megyei versenyen első három helyezett között szerepelt *Horváth András, Sándor Tamás, Molnár György* és *Rágyanszki Balázs*. A legkiemelkedőbb: 1994-ben az országos klarinétversenyen Sándor Tamás által

elért I. helyezés.

Az egyre bővülő tanszakon mélyfúvolyák (alt, tenor, basszus, bariton) tanulásával kamaraegyüttesek színesítették érdekes hangzásukkal a növendékhangversenyeket.

Az iskola régen dédelgetett álmát valósította meg az 1996-os tanévtől Szabados Tóth Gábor, amikor a fúvós növendékekből iskolai zenekart állított össze. Ezzel a lépésével az akkor csaknem 40 éve fennálló Önkéntes Tűzoltózenekar utánpótlását is biztosította.

A Szarvas Band 2004-ben. Balról: dr. Zima János, Szabados Tóth Gábor, Tasy József, Himer Péter, Turcsányi Lajos, Varga Mihály, Frankó Zoltán, Soós Tibor. Guggol: Laurik László

Ezt sajnos már Lajos bácsi nem tapasztalhatta meg, mert 1997-ben végleg itthagyt bennünket. Családjának köszönhetően Lajos bácsi „életműve”, a FÚVÓSZENEKAR ma is működik. A 2000-ben létrehozott „Kozák Lajos Szarvas Város Fúvós Kultúrájáért” alapítványon keresztül kezdte meg működését a Szarvasi Rezesbanda, mely Szarvas és környéke fúvóshagyományainak megőrzésére hivatott, és a Szarvas Band, mely örökzöld, értékes szórakoztató zenét játszik. Mindkét zenekar vezetője Szabados Tóth Gábor, s a zenekari tagok közt is sok az átfedés. Az évközi rengeteg szereplés mellett ma már hagyományosan rendezik meg „Évbúcsúztató” koncertjüket, mely egyben elkészített cd-lemezük bemutatója is. Ilyenkor a fellépő zenekarok mellett néhány meghívott vendég ad élménydús, jó hangulatú, színvonalas koncertet.

Az ütős tanszak megalakulásának idejét a 90-es évek elejére tehetjük. A kor követelményeinek színvonalához igazodó hangszereléssel rendelkező ütős tanszak létszáma állandósult, egyre nagyobb lett a fiatal felnőttek érdeklődése e hangszerek iránt. A gyakorlati oktatás mellett általában háttérbe szorul az elméleti tanítás jelentősége, pedig e nélkül a tudás nélkül igen nehéz minden tanár és minden növendék dolga. Az alapvető zenei írás-olvasás mellett e tanár feladata a továbbtanulni kívánó gyerekek még magasabb elméleti szintre való emelése is.

A Rezesbanda 2004-ben: Álló sor (balról): Soós Tibor, Balogh László, Frankó Zoltán, Kovács János, Sindel János, Szrnka János, Dr. Zima János. Ülő sor: Major József, Rapkovszki György, Szabados Tóth Gábor, Horváth András, Laurik László

Versenyeken való szereplésük első kimagasló eredménye 1986 tavaszán „született”, amikor *Medvegy Anna* a területi válogató győzteseként az országos szolfézsverseny IV. helyezette lett.

A 90-es években az iskola anyagi helyzetét két tényező is kedvezőtlenül befolyásolta. Egyrészt az iskola épülete került az elmaradt karbantartási munkálatok miatt egyre rosszabb állapotba, másrészt igen nagy többletkiadást jelentett – a tanárhiány miatt – a vidéki pedagógusok foglalkoztatása.

V. A Művészeti Alapiskola

A zeneiskola anyagi tekintetben mélypontra jutott, így az igazgató a Művészeti Alapiskola megalakításával remélte az iskola életének rendeződését. A „fejkvóta” bevezetésével a csoportos órák (néptánc) gazdaságosabbak, anyagilag sokkal több hasznot hoztak, mint az egyéni, hangszeres órák.

Dr. Debreczeniné Bakos Erzsébet visszavonulásával 1996-ban a város már nem zenei igazgatói állást hirdetett meg, hanem művészeti ágakat együttesen irányító személyek pályázatának benyújtását kérte és várta. A feladat ellátásával *Brachna Irént*, a Művelődési Ház volt igazgató-helyettesét bízták meg. Az új vezetés hamarosan a zenei és néptáncoktatás mellett egy harmadik művészeti ággal, a képzőművészettel bővítette az iskola kínálatát. Tervei közt szerepelt báb- és drámai tagozat, valamint a néptánc oktatás mellett balett, esetleg társastánc bevezetésével egy komplex művészeti iskola létrehozása, ami napjainkra (részben) meg is valósult.

A volt Mitrovszky-kastély állapota halaszthatatlanná tette a felújítást, így az intézménynek – 28 év elteltével – 2001. szeptemberében ki kellett költöznie. Az igen nagy növendéklétszámú (kb.500-550) iskola elhelyezése komoly gondot jelentett és jelent ma is. A város különböző épületeiben, egymástól elszigetelten oktatnak az iskola tanárai.

Mindeme nehézség mellett súlyos problémát jelent az is, hogy az iskolának nincs megfelelő akusztikájú, jó minőségű zongorával ellátott hangversenyterme, ahol koncerteket, versenyeket rendezhetnének. Sürgető lenne ennek megoldása, mivel az iskola ad otthont – ma már hagyományosan – a háromévenként megrendezésre kerülő megyei klarinét- és szaxofonversenynek is. A hangversenyeknek 2005-től a Tessedik Múzeum nagyterme ad otthont.

A Művészeti Alapiskola megalakulásától eltelt időszak zenei eredményei

Az elmúlt 10 év alatt lecsökkent vonós tanszak létszáma jelenleg stagnál, az egykori 6–7 oktató helyett ma két hegedű- és egy csellótanár látja el a növendékek tanítását. *Czibulya Zsuzsanna* (hegedű) és *Sebő Csilla*

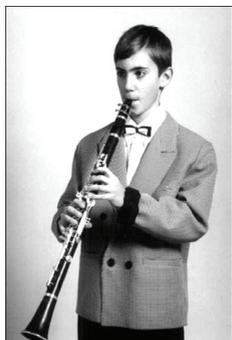
(gordonka) egykor az iskola tanulói voltak. Az igazgatóhelyettes, Vas István lánya *Vas Éva* 1998-ban a megyei hegedűverseny II. helyezette lett. Csongrád és Békés Megye gordonka találkozóján két csellista növendék, *Darida Katka* és *Mocskonyi Sára* (nívódíjat kapott) képviselte az iskolát.

Az iskola szimfónikus zenekara 2004. Hátsó sor, balról: Tyerjánszky Dániel, Hajdú László, Varga Mihály, Szikora Zsolt, Kovács János, Harencsár Balázs, Antal Andrea, Molnár Marianna, Soós Beáta, Laurik László, Molnár László, Sindel Timea; Középső sor: Soós Tibor, Stuller István, ifj. Laurik László, Szabados Tóth Gábor, Demcsák Anna, Molnár Tamás, Kiss Márk, Litauszky Borbála, Frcska Mariann, Farkas Dzszenifer, Csasztvan Zsuzsanna, Gázsó Barbara, Megyik Enikő, Jansik Bálint; Ülnek: Lestyán Richárd, Dankó Márton, Csicsely Roland, Iváncsó Vilmos, Szabados Tóth Bálint, Tóth Dávid, Laurik Kornélia, Oncsik Valéria, Soós Levente, Lakos Tamás, Soós Gábor

Vonós növendékzenekara nincs az iskolának, kisebb kamaragyüttesek összeállításával próbálják a tanárok a közös muzsikálás örömeivel megismertetni a gyerekeket. Részt vesznek a megyei kamarazenekari fesztiválokon is. 2005-ben Gyulán a klarinétegyüttes kiemelt nívódíjat nyert.

A zongorán tanulók száma az utóbbi években állandónak mondható. Minden alkalommal képviselik az iskolát a megyei versenyeken, egyénileg 1999-ben *Tasy Anita*, 2001-ben *Szabados Tóth Ilona* ért el III. helyezést. A kamaragyüttesek (négy- illetve hatkezesek) is jelen vannak a találkozókön. Félévente tanszaki koncerteket tartanak meglehetősen szűkös tantermi körülmények között. A kecskeméti Kodály Zoltán Zeneművészeti Szakközépiskola előkészítő osztályába nyert felvételt 2002-ben Szabados Tóth Ilona, *Iváncsó Viola* növendéke. Szintén az ő tanulója *Kakuk Tünde*, aki Békéscsabán a Zeneművészeti Szakközépiskola zongora szakán tanul tovább.

*Ifj. Szabados
Tóth Gábor*

Legnépszerűbbek a fa- és rézfúvós hangszerek. Az iskolai fúvószenekar nagyszerű szereplései inspiráló erőként hatnak a növendékekre, egyre többen szeretnének tanulmányaik során bekerülni a zenekari közösségbe. A tanszakon elért kimagasló eredmények is hozzájárulnak az itt fellépő nagyarányú jelent-kezéshez. A megyei fafúvós versenyeken a következő tanulók nyertek díjat: klarinétból: *ifj. Szabados Tóth Gábor, Demcsák Anna, Figyász Éva, Szabados Tóth Bálint, Sindel Tímea*. Furulyából: Szabados Tóth Iлона, *Laurik Kornélia, Megyik Enikő, Sindel Csilla*, szaxofonból pedig *Král Csaba*. Tanáruk Szabados Tóth Gábor a legjobb felkészítő tanár díjat is megkapta. Országos klarinétversenyen 1997-ben *ifj. Szabados Tóth Gábor III.* majd 2000-ben I. helyezést ért el, zongorakísérője Ivancsó Viola pedig a legjobb korrepetitornak járó díjjal tért haza.

A kezdetektől meglévő fuvolatanítás akkor vált önállóvá, amikor a növendékek számának emelkedésével a főállású *Soós Beáta* megkezdte munkáját. Gyors fejlődésük eredményeként az 1998–99-es tanévben rendezett megyei fuvolaversenyen Sindel Csilla II. helyezést ért el, 2003-ban *Kmettykó Angéla* pedig I. helyezett lett.

Bár a zenei pályát élethivatásul választó növendékek száma a 90-es évektől iskolai viszonylatban csökkenő tendenciát mutat, a fafúvósok esetében egyre többen határozották el továbbtanulási szándékukat. Rövid idő elteltével a klarinét mellett – *ifj. Regős Imre* után oly sok év elteltével – a fuvolások közül is került ki továbbtanuló növendék, Sindel Csilla személyében.

Megyei trombita versenyen *Soós Gábor III.* helyezést ért el, tanára *Soós Tibor*, aki munkájával folyamatosan segíti a fúvószenekarok tevékenységét.

Az iskola fennállása alatt 54 növendéket indított zeneművészeti iskolába. Az ütösök az iskolai fúvószenekarral valamint a Városi Kamarazenekarral együtt évente több alkalommal örvendeztetik meg a hallgatóságot egy-egy érdekes műsorszámmal.

A szolfézs az ének-zene tagozatos osztályok megszűnését követően minden hangszeres tanuló számára kötelezővé vált. A tanárok magas szintű képzettségének, sok éves tapasztalatának köszönhetően a háromévente megrendezésre kerülő megyei szolfézsversenyeken a következő eredmények születtek: 1998-ban saját korcsoportjában *Tatai Nóra I.*, Tasy Anita II., Szabados Tóth Iлона III. lett, 2001-ben *ifj. Szabados Tóth Gábor* kapott különdíjat, 2004-ben *Darida Katka III.* és a legjobb írásbeli feladatok

megírójaként különdíjas, valamint Turcsányi Áron lett szintén III. helyezett. 2005 áprilisában Darida Katka az Országos Szolfézsverseny különdíjasa.

Az Ivancsó József által alakított fiúkórus különleges színfoltja volt mind az iskolának, mind pedig a városnak.

Utánpótlás hiányában működésük egyelőre szünetel.

Darida Katka

Egy „új” hangszer, a tangóharmonika oktatásának bevezetése és tanítása is az ő nevéhez fűződik. Országos versenyen nyert 2003-ban nívódíjat növendéke, *Molnár András*. Harmonikaegyüttes is működik, **már** két alkalommal ők képviselték az iskolát Szlovákiában, a testvérvárosok találkozásán.

1996 óta nagy sikerrel rendezi meg az iskola immár hagyományos „KAKAÓ-KONCERT” sorozatát általános iskolások részére. A délelőtti hangversenysorozat elindítója, vezetője Szabadosné Kozák Ilona, célja a klasszikus zene értő hallgatásának, művelésének népszerűsítése.

2006 márciusában Ivancsó Viola ötlete alapján, Ivancsó József vezetésével – hagyományteremtő szándékkal – nagysikerű zenés délután került megrendezésre, melynek során az első éves zeneiskolásokat ünnepélyesen az iskola „ifjú zenészeivé” fogadta.

A zeneiskola 40 éves fennállásának tiszteletére 2004 decemberében „Muzsikál a család” címmel rendezett az iskola mindenki számára felejthetetlen zenés délutánt. A fellépő családok az iskola régi és jelenlegi növendékei voltak. A hangverseny megálmodója, szervezője és háziasszonya Szabados Tóthné Kozák Ilona és növendékei a hangverseny zárószámaként zenés részletet adtak elő a „Mary Poppins” című musicalből. A Szarvas Band kíséretével óriási sikert arattak. Az est díszvendége, Melis György elismerő szavakkal köszöntötte a hangverseny szereplőit.

Az iskola zenész tanárainak névsora 1964–2006

Hegedű: Gázsó György, Oláh Emőd, Scheibert Ferenc, Furár János, Fenyvesi András, Csicsely János, Darók Erzsébet, Hegedűs János, Várkövi János, Bliznákné Dudás Júlianna, B. Nagy Ágnes, H. Kovács Benedek, Juhász Zoltán, Kádár Pálné, Bánhegyiné Racskó Györgyi, Csikósné Farkas Katalin, Csikós István, Gulyás Judit, Lendvayné Sovány Erzsébet, Kozák Éva, Darabán Géza, Vas István, Kliment Pálné, Gálné Bagi Márta, Csicsely Csilla, Czibulya Zsuzsanna, Molnár János.

Zongora: Regős Imre, Kulik Józsefné, Lang Gusztáv, Szigeti Margit, Balog Mária, Mrena Ágota, Cserhátiné Páli Anikó, Nagy Béláné, Nagy Edit, Nagy Imréné, Pechan Zoltánné, Vári Ferenc, Csalolczi Lászlóné, Herbály András, Istenes Istvánné, Figyász Éva, Püspöki Beáta, Ivancsó Viola, Kota Katalin, Balláné Tóth Krisztina.

Harmonika: Iváncsó József

Gordon: Kozák Lajos

Gordonka: Pechan Zoltán, Budai László, Kugyela Balázs, P. Kovács Gyöngyvér, Dr. Debreczeniné Bakos Erzsébet, Vidovics Tünde, Sebő Csilla.

Rézfúvós: Kozák Lajos, Szőke Sándor, Bánhegyi László, Bátori Zoltán, Kukla Zoltán, Matajzs János, Zsámboki Árpád, Soós Tibor, Lengyel Csaba.

Fafúvós: Kozák Lajos, Csík Olivér, Szabados Tóth Gábor, Szalma Judit, Marton György, Rideg Lajos, Soós Beáta, Nagypálné Cseh Anita.

Szolfézs: Fenyvesi Andrásné, Lang Gusztávné, Privler Mária, Gyuricza Imréné, Tarnai Tünde, Kovács Gabriella, Szabados Tóthné Kozák Ilona, Kis Szilvia, Bagi Erika, Iváncsó József, Brachna Irén.

Ütőhangszerek: Szőnyi Graciella, Varga Mihály.

Az 1964 óta működő Zeneiskola 1992-ben a néptánc, 1996-ban a képzőművészeti, 1998-ban a társastánc, 2001-ben a dráma- és bábjáték tanszakokkal bővülve alakult át művészeti alapiskolává, melyet 1996 óta már nevében is hordoz.

Ilyen oktatás az iskolán kívül már korábban is volt – elsősorban a Művelődési Központ keretein belül –, de Szarvason is felvetődött az igény, hogy a zenéhez hasonlóan a többi művészeti tevékenység is kapjon ugyanolyan lehetőséget, feltételrendszert, mint amilyen a hangszereken tanulóknak már biztosított volt.

Művészeti csoportok: Sköcök Táncegyüttes, Vackor Táncegyüttes, Formációs Társastánc-csoport, Színjátzó csoport, Süni Bábcsoport.

Nagy hagyományokkal rendelkezik városunkban a néptáncoktatás, hiszen a Tessedik Táncegyüttes utánpótlását biztosítja. Az Országos Szólótánc Fesztiválokon „Pántlikás” címet kapott: *Bakró Gabriella*, *Hetényi Krisztina*, *Halász Krisztina*, „Kisbokrétás” táncosok: *Kasik László*, *Kondacs Péter*, *Szécsi Zsolt*. Ifjúsági Szólótánc versenyen *ifj. Csasztvan András* „Ezüstpitykés táncos” címet kapott, párjával *Patay Krisztinával* pedig különdíjat nyertek. Csoportjaink is az ország legjobbjai között vannak, többszöri meghívottjai az Erkel Színház néptánc

antológiájának, országos döntősei voltak a néptáncosok tanulmányi versenyének, ill. elnyerték az Oktatási Minisztérium nívódíját. A város és a környező települések kulturális rendezvényeinek állandó fellépői.

Társastáncosaink a báli időszak rendszeres közreműködői, nyitó-táncuk, bemutatóik színesítik a programokat. A formációs csoport standard és latin táncok kategóriájában is dobogós helyen végzett a művészeti iskolák országos tanulmányi versenyén, társastánc fesztiválon „Arany minősítést” nyertek, tanáruk, *Gulyás Miklós* pedig koreográfusi díjat vehetett át.

A képzőművészek tanévvégi kiállításain a festészet, kézművesség és kerámia tanszakos gyerekek legjobb alkotásaiban gyönyörködhet az érdeklődő közönség.

Minden évben több országos döntőse van a képzőművészeti tanulmányi versenyeknek, közülük az eltelt tíz évben már 14-en nyertek első díjat, de sokan kaptak dobogós helyezést is. Felsorolhatatlan a megyei versenyeken, országos képzőművészeti pályázatokon, kiállításokon díjazottak neve. A kiváló oktatómunka, az eredmények alapján a tagozatot az ország legjobb öt iskolája között tartják számon. Minden évben van e területen továbbtanuló diák, többen, mint végzett művészek, tanárok dolgoznak már.

A legkiválóbbak: *Komlovszki-Szvet Tamás, Bessenyei Bence, Bagi Anita, Baráth Nóra, Bagi Éva, Mészáros Judit, Károly Beáta, Lóránt Demeter, Varga Dávid, Hering Zoltán, Mravik Szilvia, Bakula Erika, Gyekiczki Ágnes, Gyekiczki Nóra, Patay Krisztina, Medvegy Ágnes, Hanzó Klára, Maczkó Dóra, Rózsa Melinda, Petrás Bernadett, Kizsel Nóra, Sárközi Zsanett, Tusjak Ágnes, Terhes Árpád, Gyekiczki Péter. Tóth Mariann, Tóth Ildikó, Tóth Annamária, Buzás Aliz, Molnár Zsuzsanna, Pekár Enikő, Lestyán Anita, Darida Katka, Dezső Ilona.*

Mary Poppins, 2004 karácsony

A művészeti iskola „legfiatalabb” tagozata a dráma- és bábjáték. A „Süni” Bábcsoport közel 15 éves fennállása alatt nagyon sok szép előadással örvendeztette meg közönségét, többszörös Ruzicskay-díjasok. Megyénk legjobbjaként szinte minden évben szerepeltek az Országos Bábfesztiválon, ahol dobogós

*Melis György, a 2004-es
karácsonyi műsor díszvendége*

helyet szereztek. Saját készítésű, gyönyörű bábjaikat kiállításokon is láthattuk.

Színjátékszínjaink „Ezüst” minősítést értek el a megyei fesztiválon, az országos drámajáték versenyen *Molnár Benedek* II. díjat kapott. Vers- és prózamondásból többen Ruzicskay-díjasok, *Rágyanszki György* a megyei versenyek helyezette. Az elmúlt években hárman tanultak tovább dráma tagozatos középiskolában.

Összegzőként megállapíthatjuk, hogy a különböző művészeti területek iránt érdeklődőknek, a tehetséges gyerekeknek lehetőséget, esélyegyenlőséget biztosít a művészeti iskola.

Egy ilyen komplex intézmény nagyobb súllyal tud megjelenni a város kulturális életében is.

A Művészeti Alapiskola (nem zenész) tanárai 1996–2006

Néptánc: Csasztvan András, Buzás Tünde, Bakró Erzsébet, Juhász Gyula, Kis Zoltán, Bakró Gabriella, Juhász Attila, Sutyinszky Ildikó

Társastánc: Gulyás Miklós

Balet: Németh József

Képzőművészet:

Festészet: Szuhaj György, Bakulya Anna, Nyerges Gáborné

Kézművesség: Dombovári Zita

Kerámia: Fabó Éva

Bábjáték: Gyekiczki Istvánné

Dráma- és színjáték: Brachna Irén

VI. Zárszó

Mindezek után engedje meg Kedves Olvasó, hogy saját emlékeimmel is „megfűszerezem” az itt leírtakat. Véletlen csupán, vagy a sors rendelte úgy, hogy amikor 10 éves koromban beléptem a zene csodálatos világába, egy olyan tanár „bűvkörébe” kerültem, aki nemcsak alaposan felkészített zenei pályafutásomra, de pedagógiai érzékemet is felfedezte, ő Gálné Bagi Márta. Nagyon szerencsésnek mondhatom magam, hisz minden itt tanító pedagógustól kaptam egy-egy csepp tudást, zene iránti tiszteletet és

szeretetet. Ismertem Gászó György tanár urat, tanulmányaim során végig zongorakisérőm volt Regős Imre, magas zenei képzést kaptam zongorából Lang Gusztávtól, s később alkalmam nyílt Kozák Lajos bácsival együtt falusi gyerekeket zenére oktadni.

*Regős Imre és Csicsel
Csilla növendék*

Elméleti tudásom alapjait, melyre a későbbiekben is igen jól tudtam építkezni, mind Szabados Tóthné Kozák Ilonától sajátítottam el. Kezdetben dr. Debreczeniné Bakos Erzsébet, majd Lendvayné Sovány Erzsébet által vezetett vonós-zenekarban játszottam, nyolcadik éve pedig tagja vagyok a Városi Kamarazenekarnak. Több alkalommal eljuthattam a Tarhosi Zenei táborokba is. Középkoromban Békéscsábán Lang Guszti bácsi (mint az iskola akkori igazgatóhelyettese) kísérte figyelemmel zenei előrehaladásom, s még a főiskolán is két olyan remek tanár egyengette utamat, akik korábban szintén Szarvashoz kötődtek. *Nagy Ágnes* itt kezdte tanári pályafutását, *Bechán Pál* is az iskola növendéke volt.

Ilyen csodálatos előzményekkel a szívemben kezdtem meg tanító, nevelő munkámat, melyben ma is segítségemre vannak a régi zenész ismerőseim, s igen szoros barátság fűz a Szabados családhoz, akiktől rengeteg erőt és biztatást kapok a „nehezebb” pillanatokban is. Kívánok minden kis zenészpalántának – a sok áldozatos munka mellett – ilyen nagyszerű, példamutató tanárokat, amelyeneket nekem rendelt az élet.

Az iskola igazgatói

Lang Gusztáv
1964–1980

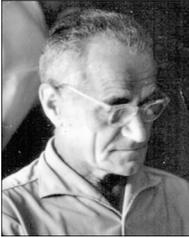
Dr. Debreczeniné
Bakos Erzsébet
1980–1996

Brachna Irén
1996–

Lelkes Pál
A tanyai iskolák története
10. rész

Szervezeti, érdekvédelmi kérdések

Azalatt, amíg az Inkey-Kákai iskola szervezése a bürokrácia szövevényes útját járta, az örménykúti tanyasi iskola rozzant épülete helyén egy új, az eddigi tanyasi iskoláknál sokkal korszerűbb iskola épült fel, és benne – az építkezés elhúzódása miatt – a tanítás a rendesnél valamivel később, 1913. november 4-én kezdődött. Éspedig elég problematikus körülmények között. *Rohoska Lajos*, az iskola akkori tanítója ugyanis – mivel október 10-re katonai szolgálatra hívták be – katonai szolgálatainak idejére, 1913. évi október 10-től 1914. évi október 10-ig szabadságot kért és kapott az egyháztól. Helyét egy évi katonai szolgálatainak idejére, ideiglenes helyettesel, *Gaál Mátyás* okleveles tanítóval töltötték be.

Közben érkezett a Vallás- és Közoktatásügyi Miniszter 145388/1914 átirata, amelyben az új véderőről szóló 1912. évi XXX. tc. 21. és 32. §-ait a fiatal tanítók figyelmébe ajánlja. Ennek a paragrafusnak alapján Rohoska Lajos póttartalékba helyeztetvén, 10 heti kiképzés után leszerelt, amiáltal az örménykúti tanyasi iskolának két tanítója lett egyszerre. A visszas helyzet megoldása érdekében Gaál Mátyás tanítót az egyházközségnek egyik, éppen megüresedett állású, benti iskolájába helyezték át, ideiglenes helyettesi tanítói minőségben. Rohoska Lajos ezzel újra elfoglalhatta állását, és tovább folytathatta a katonai szolgálattal félbeszakadt tanítói szolgálatát.

A tanítók egy évi önkéntesi katonai szolgálataival kapcsolatos intézkedések tisztázására szolgált a tanfelügyelőnek az az átirata, amelyben a Vallás- és Közoktatásügyi Miniszternek 149 893. szám alatt kelt azon rendeletét közli a községi és a felekezeti iskolafenntartókkal, hogy az 1913. évi XVI. t. c. 20. §-a értelmében az a községi és felekezeti elemi népiskolai tanító, aki mint egy évi önkéntes teljesít katonai szolgálatot, szabadságon levőnek tekintendő, és ennek az egy évnek a tartama alatt fizetés természetével bíró illetményének csak a 800 koronán felüli részére tarthat igényt. A 800 korona a helyettesül alkalmazott tanító fizetésére fordítandó.

Ugyancsak az új véderőtörvény életbelépésével előállott körülményekkel kapcsolatban mondta ki az egyházközség tanácsa, hogy a jövőben megüresendő tanítói állásokra szóló pályázatokat úgy kell meghirdetni,

hogy azokra csak a katonai kötelezettségüknek már eleget tett tanítók pályázhatnak.

Visszatérve a nevelési kérdésekre, megemlítendő, hogy erre az időre esett a kézimunkának mind a városi, mind a tanyasi iskolákban tantárgyként való bevezetése. A tanfelügyelőnek érdeklődésére, hogy van-e a szarvasi tanítók között olyan kézimunka-tanfolyamot végzett, aki a többieket a kézimunka tanításra kiképezze, az egyház azzal válaszolt, hogy e feladattal *Bodnár József* tanítót bízta meg.

Az 1912. évi április 11-én újra napirendre került a községi tanyasi iskolák tanítóinak a vallásoktatási ügye, akik nem lévén megelégedve a szarvasi evangélikus egyház által vallásoktatásért részükre eddig megállapított tiszteletdíj összegével, megtagadták a hittantánítást iskolájukban. A közigazgatási bizottság 73 776. szám alatt kelt fegyelmi szabályzat 3-ik §-ának e, és f, pontjába ütköző vétség megtorlása céljából elrendelte a vizsgálatot *Kranyecsni János, Trnovszky Márton, Hanó János* és *Molnár Jenő* községi tanyasi tanítók ellen.

Mivel azonban a szervezett tanítók ennek dacára is csak 60 korona óradíj mellett voltak hajlandók az evangélikus vallás tanítását vállalni, a szarvasi ev. egyház végül is az 1911/12. tanévtől kezdve évi 200–200 korona tiszteletdíjat állapított meg részükre, és megbízta őket az evangélikus hittan tanításával.

Meg kell emlékeznünk az Ág. Hitv. Ev. Tanárok és Tanítók Országos Egyesületének 1913. évi május hónap 14-én Szarvason tartott közgyűléséről, amelyen a szarvasi evangélikus városi és tanyasi tanítók valamennyien részt vettek. Ezen az országos jelentőségű gyűlésen jelentős pedagógiai kérdésekről, az evangélikus egyházi tanárok és tanítók erkölcsi és anyagi helyzetéről folytak igen fontos tárgyalások.

Az elemi népiskolai tanítók érdekeit érintő következő javaslatok előterjesztésére került sor:

1. A tanítók képvisellete az egyházkormányzat valamennyi fokozatán.
2. A kántori fizetés elkülönítése a tanítóitól.
3. A tanítók fizetésrendezésének a sérelmei.
4. A tanítói nyugdíj revíziójáról.
5. A tanítók jogait védő országos bizottság szervezéséről.
6. A tanítói mellékfoglalkozásainak díjazásáról.
7. A tanítók szolgálati pragmatikájáról.

Ezeknek a kérdéseknek kedvező megoldását meggátolta a nemsokára kitört első világháború.

Még a háborút megelőző hónapokban történt az elemi népiskolai törzskönyvek felfektetése, a VI-ik osztályt végzett tanulók

végbizonyítványai kiadásának elrendelése, valamint az elemi népiskola valamennyi tanulójának az állami születési anyakönyv által kiállított tanúsítvánnyal való ellátása.

A tanyasi iskoláknak ezekre az időkre eső gondozásával meg kell emlékezni a több tanyasi iskola alapos tatarozásának a megtörténtéről, valamint a csabacsüdi Kita és a Maginyecz tanyasi iskolák ivóvízproblémájának northon fúrott kút létesítésével való megoldásáról.

Megjegyzés

Ez az írás a Lelkes Pál tanító hagyatékában lévő "A szarvasi tanyai elemi népiskolák története" című tanulmányának 10. részlete. Folytatását a Szarvasi Krónika következő számában közöljük.

Az Örménykúti iskola az 1933/34-es tanévben. Tanító: Megyeri György

Múltunkat idézve

Dr. Tímár Jánosné

A Vajda Péter Gimnázium és Szakközépiskola nagykönyvtárának kincsei

1. rész

A Vajda Péter Gimnázium és Szakközépiskola védett könyvtáráról már sokszor és sokhelyütt esett szó. A benne rejlő ritkaságokról azonban csak esetlegesen értesül, aki nem kutatja a múltat. Jelen sorozatunkban *dr. Nádor Jenő* könyvkatalógusának felépítését követve szisztematikusan mutatjuk be az itt található értékeket. Áldozatos munkájának köszönhető, hogy a katalógus segítségével gyorsan eligazodhatunk az állományban.

Kéziratok

Igen változatos, egymással semmi hasonlóságot nem mutató művek találhatók itt. Evangélikus iskola lévén, a hitújítás idejéből jó néhány művet beszereztek eleink. 1675-ből való az a munka, amely *Johannes Simonides* gályarabságát és szabadulását írja le.

Igen becses *Benczúr József*nek, *Tessedik Sámuel* egykori tanárának kéziratos műve 1763-ból, melynek végén Tessedik kézírása található. Valószínű Tessediké volt *Johannes Rezik Gymnasiologia ...* című műve 1728-ból, mely a protestáns gimnáziumok történetét tartalmazza három kötetben. De van itt német nyelven írt kémiai tárgyú egyetemi jegyzet is az 1830-as évekből.

Említésre érdemes egy több kéz írását tartalmazó gyűjtemény *II. József* korából: latin, német, tót nyelven írt, többnyire vallási tárgyú rendeletek, folyamodványok, a türelmi rendelet latinul és tótul. *Mária Terézia* korabeli egyházi tárgyú kérvények, a helytartótanácsához intézett folyamodványok, felterjesztések találhatók egy másik könyvben.

A Gimnázium életével kapcsolatos jegyzőkönyvek, bizonyítványok, naplók különösen izgalmasak.

A mezőberényi évekből való a *Protocollum Gimnasium... Agro-Beriniensis ... 1829–1853*.

A szarvasi évekből több kötetben találhatók az iskolai értekezletek jegyzőkönyvei, többek között az is, amelyben a tanári kar eltanácsolja *Petőfi Sándor* fiát, *Zoltánt*. Itt őrzik *Tatay István* szarvasi tanár, igazgató wittenbergi egyetemi indexét is.

Régi Magyar Könyvtár

Az 1711 előtti magyar nyomtatványok

A magyar könyvtárban külön tárgyalja az 1711 előtt megjelent magyar műveket, röviden RMK-knak nevezi azokat.

Balassi Bálint nevelője *Bornemissza Péter* művelt ember volt, többek között bibliafordítással is foglalkozott. E műve 1579-ből való.

Ma is tiszteletet ébreszt egy ágostonrendi szerzetes, *Calepinus Ambrosius* 1590-ből származó tizenegy nyelvű szótára, amelyben magyarul is megtalálható a szavak jelentése.

Heltai Gáspár író, protestáns lelkész Kolozsvárott nyomdát alapított, katekizmusokat, imádságos könyvet, hitvitázó művet, állatmeséket, forrásértékű történelmi munkát írt. Sokoldalú tevékenységébe beletartozott a bibliafordítás is. Nyomdáját halála után özvegye, majd fia működtette. Nálunk bibliafordítása található.

A híres jezsuita, *Pázmány Péter* prédikációgyűjteménye is birtokunkban van 1695-ből.

Szenczi Molnár Albert protestáns vallási író, aki előbb a bibliafordító *Károli Gáspár* mellett, később Németországban tanult. Ő írta első görög szótárunkat, zsolotárait ma is éneklik a hívek, megírta az első nyelvtanunkat. Külföldi biztos megélhetését odahagyva hazajött, hogy itthon szolgálja hazáját, de szegénységben, elfeledve halt meg. Könyvtárunkban a magyar–latin, latin–magyar és latin–görög–magyar szótára is megtalálható.

Mindemellett talán legértékesebb *Sylvester János* bibliafordítása: *Új Testamentum Magyar nyelven...* (Új sziget, 1541) A fordítás mellett e könyvben található „az magyar igikről” szóló műve, és az első magyar hexameter. Ezzel akarta bizonyítani, hogy a magyar nyelv is alkalmas az időmértékes verselésre. Bibliafordításának értékét az is növeli, ha az elcsatolt országrészeket is figyelembe vesszük, nincs tíznél több példány e könyvből.

Láthatjuk, hogy a hitújítás termékenyítőleg hatott a magyar nyelvre, hiszen az új vallást leginkább nemzeti nyelven lehetett terjeszteni, illetve a katolikus vallást vitairatokban megvédeni.

Magyarországon 1711 előtt megjelent nem magyar nyelvű nyomtatványok

Pápai-Pariz szótára

Pápai Páriz Ferenc latin–magyar, illetve magyar–latin szótárát a 18. sz. végéig használták, „mellesleg” írt orvosi könyvet, címertannal foglalkozó művet. Itt szótárát őrizzük.

Luther munkatársa *Philipp Melancthon* a protestáns dogmatika területén alkotott jelentőset, sokirányú tevékenységét bizonyítja, hogy a könyvtárban 1648-ból való

grammatikai tárgyú művét találhatjuk meg.

Magyar szerzőktől 1711-ig külföldön megjelent, nem magyar nyelvű nyomtatványok

Az 1500-as, 1600-as évekből való kiadványok találhatók itt. *Láni György* és *Láni Illés* munkáit kell megemlíteni, melyek tót, illetve latin nyelven jelentek meg. *Láni György* evangélikus tanár volt (1646–1688). Gályarabságra ítélték, de útközben szerencsésen megmenekült. Három hónapi bolyongás után Magyarországra jutott, majd Lipcsébe került. Itt teológiai baccalaureus címet szerzett, előadásokat is tartott az egyetemen. Daliás termetű volt, de a sok megpróbáltatás miatt nem volt hosszú életű. Művei latinul és németül jelentek meg.

Láni Illés evangélikus püspök volt (1570–1618). *Thurzó György* udvari papja, majd a bittzei egyházkerület első szuperintendense volt. Latin és tót nyelven jelentek meg művei. Püspöktársaival közreadta Luther katekizmusát, írt egyházi énekeket.

Látható tehát, hogy igen sokféle, egymással össze nem hasonlítható művek tartoznak ebbe a csoportba. Egyházi iskola lévén a múltban a Gimnázium, ezért a vallásos témájú művek dominálnak.

Az Országgyűlési Tudósítások 15 kötete közül néhány *Kossuth* kézírását őrzi.

A könyvtár kimeríthetetlen tárháza az ismereteknek, csak szívós munkával lehet megismerni, és még a gyakorlott szakembernek is tartogat meglepetéseket, és ez benne a gyönyörű.

Dr. Molitorisz Pál

Kiről nevezte el a szarvasi Pepi-kertet gróf Bolza Pál?

Bakula János felvétele

A „Szarvasért” Alapítvány és Szarvas Város Barátainak Köre gyűjtő- és szervezőmunkájának eredményeként került sor gr. Bolza Pál mellszobrának, Mihály Bernadett szobrászművész alkotásának felállítására. Szarvas Város Napjának, 2005. július 23-ának derűs délutánján avatták fel.¹ Bolza Pál szobra az arborétum bejáratánál „várja” a park látogatóit.

A szobor költségeihez a város lakosai, a Szarvasról elszármazott polgárok, helyi gazdasági társaságok, vállalkozók, intézmények és civil szervezetek járultak hozzá.

Mielőtt a címben feltett kérdésre válaszolnánk talán nem érdektelen áttekinteni ez alkalommal a kertjét egy élet

– mintegy fél évszázad – munkájával megalkotó kertépítész életét.

** * **

Gr. Bolza Pál 120 éve, az 1880-as évek közepe táján kezdte meg élete fő művének, kertjének megalkotását. A sors hozzá sem volt mindig kegyes, de nagy álma megvalósult, befejezett alkotást hagyott ránk. Már gyermekkorában megismerte szülei tiszakürti arborétumát. Fiatal korától kezdve különös érdeklődéssel fordult a növényhonosítás kérdéseire, szívesen foglakozott kertépítéssel, tájkereszettel. Magyarországon elsőként követte a tájképi kertépítés új ágát, az idegen földrészek növényeiből álló, gyűjteményes, ún. dendrológiai kert kialakító kertművészeti stílust.

A szélsőséges éghajlatú megyénkben valóságos oázis a saját mikroklímával rendelkező Pepi-kert. Hazánk legnagyobb területű arborétumában öt világrész növényeivel ismerkedhetünk meg. A kert nemcsak a botanika iránt érdeklődők igényeit elégíti ki, hanem csodás szépségével és harmóniájával lenyűgöző élményt nyújt a szakismeretekkel nem rendelkező látogatóinak is.

¹ A szobor felállításában jelentős érdemeket szerzett szervezőmunkájával az Alapítvány elnöke, a város jegyzője *Mihaleczné Kovács Mária*.

A Harruckernek

Ha *Bolza Pátról* kívánunk szólni, megkerülhetetlenül a *Harruckern család* Békés megyei tevékenységéből kell kiindulni.

Megyénk újkori történetében elévülhetetlen érdemeket szerzett *Harruckern János György* (1664–1742), aki kiváló gyakorlati érzékét, szervezőképességét a megye benépesítésére, településeinek újjáélesztésére fordította; s egyben birtokát jövedelmezővé tette. A jobbágycsoportok körében népszerű földesúr takács családból származott, s a bárói dinasztia megalapítója, megyénk főispánja lett.

A töröktől visszahódított terület túlnyomó része koronabirtokká vált. A császári politika a volt magyar földbirtokosok érdekeit háttérbe szorította, s a felszabadult, hatalmas területre többnyire osztrák kiválóságok pályázhattak eredményesen.

Harruckern férfi kora delén, 1719-ben nyújtotta be folyamodását, s hosszú procedúrát követően – miután magyar honosságot szerzett – elnyerte a megye 4/5-öd részét kitevő, hatalmas gyulai uradalom tulajdonjogát, s megkezdhette a török uralom alatt elnéptelenedett, elpusztult terület jelentős kedvezményes biztosításával történő újratelepítését, termőre fordítását.

Harruckern János György gyermekei közül egyetlen fia, *Ferenc* 1775-ben hunyt el, birtokát leányai, *Mária Anna* és húga örökölték. Ezzel a Harruckern család fiágon kihalt. *Mária Anna gr. Stockhammer Józsefhez* ment feleségül. 1798-ban a Harruckern lányok leszármazói öt részre osztották az uradalmat, s a „szarvasi rátát” *Mária Anna* legidősebb leánya, *Antónia* kapta.

Gr. Stockhammer Antóniát – Harruckern János György dédunokáját – báró *Bolza Péter* (1752–1817) vezérőrnagy vette feleségül (Bolza Pál dédapja), s ezzel a friggyel jelent meg Szarvas történetében a Bolza család.

A Bolza család

A Bolza család olasz eredetű, a családnak grófi rangot Bolza Péter, a Mária Terézia rend lovagja szerzett, katonai pályán elért sikereivel. Bolza Péter

1792-ben kapott magyar honfűsűságot, azonban csak ritkán fordult meg szarvasi birtokán.

Fia *Bolza (I.) József* (1780–1862) császári és királyi kamarás már nyelvünket is elsajátította, ő emeltette a Körös partján a ma is fennálló kastély első épületrészét. 1805-ben kötött házasságot *gr. Batthyány Annával*, ezért díszíti a kastély timpanonját a Bolza és a Batthyány család címere. Batthyány Anna keresztnévéről kapta nevét az Anna-liget. Bolza József anyagilag támogatta a mezőberényi gimnázium Szarvasra történő áthelyezését. Jelentős szerepe volt a szarvasi jobbágyoknak a földesúri hatalom alól való felszabadulásáról szóló szerződések megkötésében, és a szarvasi római katolikus templom felépítésében, melynek felszentelésére 1812. augusztus 12-én – szent Klára napján – került sor, s melyen a kegyuraságot Bolza József és felesége képviselte.²

Bolza II. Péter

Bolza József gyermekei közül most csak Bolza Pál édesapjáról, a „kürti grófról”, *Bolza II. Péter* (1824–1881), dzsidás hadnagyról, a tiszakürti arborétum létesítőjéről teszünk említést, aki *gr. Tige Máriával* (1825–1890) kötött házasságot. E házasságból született Tiszakürtön a városunk életében – munkássága révén – máig elevenen ható Bolza Pál, 1861. augusztus 18-án, a család ötödik, legkisebb fiúgyermekeként.

Bolza Pál pályája

Elemi és középiskolai tanulmányait Pozsonyban, Lőcsén és Sopronban folytatta, majd a budapesti egyetemen jogot végzett. Jogi diplomáját azonban soha nem hasznosította. Tagja volt a főrendi háznak. A családi hagyományoknak megfelelően katonai pályára lépett, a második huszárezred tisztjeként főhadnagyi rangot ért el. 1894-ben lépett ki a hadseregből.

Már meglelt ifjú volt, mikor Szarvasra került. Szarvasi földbirtoka közepes, 281 kh. nagyságú volt (a „Lóherés”, a „Fáskert”, a „Libalapos”, a „Batthyány-kert” és a „Csordajárás” nevű területeket foglalta magába³),

² Fetzter József: A szarvasi róm. kat. egyházközség 150 éves története, Szarvas, 1938. 3 p.

³ A **Lóherés** a mezőtúri úttól nyugatra terült el, északon a régi mezőtúri, nyugaton pedig a szentandrási határral érintkezett, a **Fáskert** nagyjából a mai arborétum területén feküdt, a **Libalapos** elnevezés ma is használatos, az ŐKI lakótelep területét és a volt Gazdasági Tanintézet kertészetét foglalja magába, a **Batthyány kert** a Lauder Alapítvány ifjúsági tábora területére és a környező területekre terjedt ki (elnevezése a korábbi tulajdonos, *gr. Batthyány László* nevéből ered, később *Ponyiczky* kertnek is hívták), a **Csordajárás** pedig az ássott Körös

birtokai kizárólag a mai Holt-Körös nyugati oldalán terültek el. Kondoroson 1523 kh. földbirtok tulajdonosa volt, melyet bérbe adás útján hasznosított⁴, ill. felesége révén Somogyhárságyon is jelentősebb földtulajdonnal rendelkezett.

1895-ben megnősült, *gr. Vigvázó Sándor* (1825–1921) *Jozefa* (1868–1912) leányát vette feleségül. Apósa – a vácrátóti arborétum tulajdonosa és felújítója – szintén a szép kertek rajongója volt. Házasságukból egy gyermek, *Mariette*⁵ (1911–1996) származott. Bolza Pálné gyermekük megszületése után néhány hónappal, váratlanul fellépő betegsége következtében elhunyt. Bolza Pál leányát nevelőnők segítségével, egyedül nevelte. Felesége halála súlyosan megviselte, ezt követően idejét csak részben töltötte Szarvason, visszavonult felesége somogyhárságyi birtokára.

Zárkózottsága miatt kapcsolatai korlátozottak voltak, idejét birtokai irányítására és kertjének fejlesztésére fordította. Vendéget ritkán fogadott; egy alkalommal 1931. július közepén *Horthy Miklós* kormányzó és felesége tett látogatást a kastélyban és a Pepi-kertben. Jelen volt ekkor leánya Bolza Mariette és férje *gr. Zichy Domokos*. A kormányzói pár a késő esti órákban autón utazott vissza Kenderesre.⁶ Ugyanakkor több jeles botanikus fordult meg kertjében, így vendégül látta *gr. Ambrózy-Migazzi Istvánt* (1869–1933), aki a felvidéki Malonyán, majd a Vas megyei Kámban létesített növénygyűjteményt.

Főúri vadászatokra nem járt, egyszerűen étkezett és öltözködött. Kedvelte a művészeteket, különösen a zenét, olykor elutazott Budapestre, egy-egy operalátogatásra, vagy hangversenyre. A teleket a budai Dísz tér 7. szám alatti palotájában töltötte. A szarvasi személyzete kifejezetten

szakasztól délre, az Anna-ligettől nyugatra feküdt. A Nagyfok-Halásztelki birtok (a "Bolzoka") osztályos egyezség útján Bolza Pál bátyja, *gr. Bolza Géza* tulajdonába került.

⁴ Bella István: Kondoros 1000 esztendeje, Kondoros, 1975. 21. és 52. p., ill. Magyar Statisztikai Közlemények, Az 1920. évi népszámlálás, Bp. 1923. 228. p.

⁵ A Mariette utónév a festőművésznő felvett neve, eredeti keresztnév Mária (dr. Neumann Jenő: Szarvas nagyközség története, Szarvas, 1922. 51. p.), Bolza Pál leánya levelezéseiben is a Mária utónevet használta. (Bolza-iratok a szarvasi múzeumban)

⁶ Szarvasi Közlöny 1931. július 23.

kedvelte, „*amilyen arisztokrata az utcán, olyan demokrata a kastélyban*” – mondta róla bátyja, Géza⁷.

1944 októberében el kellett hagynia szarvasi kastélyát, inasa Dénes Mátvás felesége szülei szarvasi lakásán húzódott meg.⁸ Ekkor csónakkal átvitette magát az arborétumba, főkertésze, Misák Jenő lakására ment, s ott szeretett volna maradni, de Misákék aggódtak, hogy a grófot „rejtegetik”, ezért néhány nap után visszatért inasához. Fetzer József apát és dr. Dörnyei József ügyvéd helyezte el Vay Andor házában.⁹ Teljes visszavonultságban élt, míg leánya Somogyhárságyra költöztette. Itt hunyt el 1947. június 8-án, 86 éves korában, porai a szarvasi Ótemetőben lévő családi kriptában nyugszanak.

A Pepi-kert története

A mai arborétum kialakulása Bolza Pál nagyapja, Bolza I. József telepítéseivel indult el. Ő volt az, aki eladva ausztriai birtokát, a Bolzák közül elsőként költözött Szarvasra. Mint testőrtisztre nagy hatást tett a schönbrunni császári kert. A vidéki kastélyokat, kúriákat is általában park övezte. Bolza József is elhatározta, hogy birtoka Anna-ligeti részén parkot létesít. Elképzelését felesége, Batthyány Anna is támogatta. A fák nagyobb része a császári parkból került Szarvasra. Az első fák juharok, tölgyek, hársak, tiszafák, szilfák és fenyőfélék voltak, de különlegességek is előfordultak közöttük, így kocsin szállítottatott Bécsből korosabb földldbás páfrányfenyőt és mamutfenyőt is. Nemcsak az Anna-ligetben, hanem az arborétum jelenlegi területének egy részén is telepített.

Ha a kertépítő Bolza Pált érő családi hatásokat vizsgáljuk, megállapíthatjuk, hogy helyzete szinte meghatározott volt. Nagyszülei

⁷ Gr. Bolza Gézáról (1857–1936) részletesen olvashatunk a Szarvasi Tájéoló 1986 februári számában dr. Palov József múzeumigazgató, ill. a Szarvasi Krónika 6/1992. számában Szőnyi Sándor ny. gimnáziumi tanár tollából.

⁸ Dr. Domán Imre állatorvos erre így emlékszik: „*Gr. Bolza Pál nem menekült nyugatra. Kastélya a fő közlekedési útvonalon tisztí szállásnak, kvártélynak, pihenőnek lett kijelölve. Ezért őt az első napokban egy szovjet hintó a Zöldpázsitra költöztette, hűsleges udvarosához, Tyerjanszkihoz. A szomszédból azért istápolhatta Dénes Matyi s felesége, a mindig megbízható inasa és ápolónője.*” (Dr. Domán Imre: Visszaemlékezéseim, Szarvas, 1983. kézirat) Bolza Pál egy saját kezűleg írott beadványtervezetében 1945–46 körül, – amikor attól tartott, hogy a Pepi-kert területét szövetkezeti célokra kisajátítják – egyebek között a következőket írta: „... *ősi családi házamat elvesztettem, annak három nemzedéken át felgyülemlett értékes berendezése az oroszok által teljesen kifosztva lett, műtárgyai a legbarbárabb módon összerombolva, az egyéb felszerelése szintén tönkrement.*” (Bolza-iratok a szarvasi múzeumban)

⁹ Vay Andor a Robitsek-féle malom társtulajdonosa, lakása a Petőfi u. 9. szám alatt volt, az épületet már lebontották, jelenleg a fahíd melletti telek üresen áll.

telepítették az Anna-ligetet, apósa a vácrátóti arborétum tulajdonosa volt, szülei nevéhez fűződik a tiszakürti arborétum létesítése, legidősebb bátyja, *Bolza III. József*¹⁰ pedig a tiszakürti kert továbbfejlesztője volt; Bolza Pálnak tehát meg kellett alkotnia kertjét, s meg is alkotta azt.

A XIX. század utolsó évtizedeiben két helyen is megvolt az arborétum kialakulásának lehetősége. Bolza Pál munkássága eredményeként alakult ki a kert a mai helyén. Döntésében elsősorban az a körülmény befolyásolta, hogy e gyéren fásított, és a településhez közelebb fekvő területen nagyobb lehetőséget látott elképzeléseinek megvalósítására, mint a jóval előre haladottabb állapotban lévő Anna-ligetben. Kedvezett az a körülmény is, hogy a Hármas-Körös 1888. évi szabályozása mentesítette az arborétum jelenlegi területét az évente ismétlődő elöntésektől.

Az első években az Anna-ligeti értékesebb, idősebb fák áttelepítésével próbálkozott. Az átültetéseket télen, nagy földlabdával végezték. Az áttelepített fák közül sok elpusztult, de amelyek megmaradtak, ma is a kert legszebb, legértékesebb egyedeit képezik. Hasonlóan nagyanyjához, felesége *gr. Vigyázó Jozefa* szintén lelkesen részt vett férje munkájában. Jelentősen gyarapodott a kert, felesége édesapja vácrátóti arborétumából származó fafajokkal is.

A nagy lendülettel megindult telepítési munka Bolza Pál feleségének 1912. évi halálával, majd a világháború kitörésével lelassult, s csak a 20-as években indult újra. Bolza Pál ettől kezdve életét teljesen kertjének szentelte. Botanikai és dendrológiai ismeretei elmélyültek. A mai értelemben vett kert-terv az egész területre ugyan soha nem készült, ennek ellenére megvalósult a tájképi kertben a tartalom és a forma összhangja. A művészi egységet és harmóniát évtizedek munkájával alakította ki.

A Pepi-kert történetének első jelentős korszaka a második világháború befejezésével, illetőleg Bolza Pál halálával zárult le. Bolza Pál élete vége felé szeretett kertje sorsáról megnyugtatóan kívánt gondoskodni, ezért felajánlotta az államnak.

A kert nem szenvedett jelentősebb károkat a háborús időkben, ez elsősorban Misák Jenő főkertésznek köszönhető, aki 1920. júliusától 37 évig töltötte be e tisztséget.

1945 után az arborétum különböző intézetek felügyelete alá került, 1978-tól a Kertészeti Egyetem kezelte, 1985-ben az egyetem keretében

¹⁰ Bolza III. József (1853–1940) Szarvason született, 1852-ben a pécsi 52. gyalogezred hadnagya lett, majd elvégezve a hohenheimi gazdasági akadémiát 1876-ban átvette a kisasszonypusztai atyai birtokot. Cikke jelent meg a Mezőgazdasági Szemlében. Részt vett 1878-ban a boszniai okkupációban, harcolt Maglárnál és Szarvavejó bevételénél. Mint tiszakürti nagybirtokos 1918-ig tagja volt a főrendiháznak. (Gulyás Pál: Magyar írók élete és munkái, Bp. 1941)

önálló intézménnyé alakították. Ma a jogutód Szent István Egyetem Tájépítészeti, -védelmi és -fejlesztési Karának felügyelete alatt működik.

A „Pepi-kert” elnevezés eredete

A Szarvasi Arborétummal kapcsolatos munkák nagy része már-már közhelyként megállapítja, hogy a kert alkotója nagyapjáról, Bolza I. Józsefről nevezte el Pepi-kertnek arborétumát.¹¹ A megállapítás forrását a szerzők nem jelölték meg, egymástól vették át az adatot, s az elnevezést az olasz Giuseppe (József) becézet formáiból (Beppe, Peppe, Pepi) vezették le.

Az előzőekben megismert tényekből ésszerűnek tűnik a következtetés. Bolza Pál már a telepítései első éveiben nagyapja munkásságával, szellemével találkozott. Ugyanakkor, ha azt is figyelembe vesszük, hogy nagyapját személyesen nem ismerhette, még egy éves sem volt nagyapja halálakor, kétségek fogalmazódnak meg a bizalmas, becéző név használata kapcsán.

Bolza Mariette a szarvasi múzeum igazgatójának írt, 1971. augusztus 23-án kelt levelében megemlíti, hogy édesapja nagybátyját, *Bolza II. Józsefet*¹² a családban *Pepinek* becézték.¹³ Ez a tény még nem zárja ki a nagyapa esetleges „Pepi” becenevét.

Városunk jeles Bolza-kutatója, *dr. Szilvássy László* a *Szarvasi Mozaik* c. munkájában¹⁴ elsőként teszi közzé, hogy Bolza Pál a kert elnevezésével

¹¹ Pl.: Fekete István: *Pepi-kert Bp.*, 1960. 32. p., Dr. Palov József: *Képek Szarvas múltjából*, Szarvas, 1972., majd 1992. 43. számú kép, Tájak korok múzeumok kiskönyvtára 91. szám Bp., 1981. 2 p. 523. szám Bp. 1995. 5. p. a Baeuecker Alajos szerk.: *A Szarvasi arborétum* c. kiadvány, Bp. 1974. 8. p.

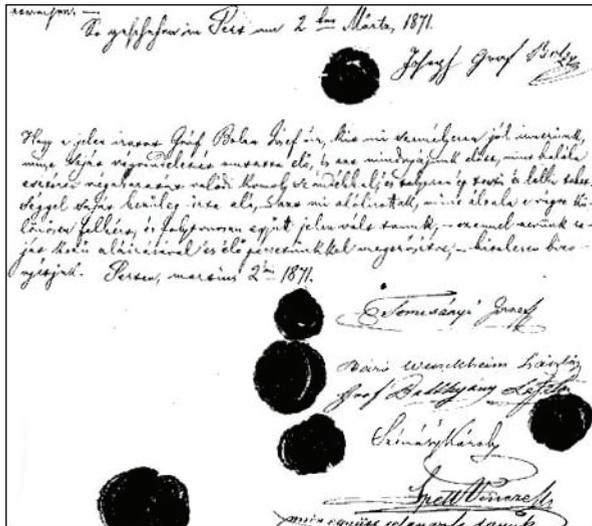
¹² Bolza II. József (1807. december 2-1887. április 4.), „Pepi” 1848-ban a helyi nemzetörség másodkapitánya volt, nem nősült meg, leszármazottai nem voltak. A Békés Megyei Közlöny 1876. január 30. száma a szarvasi tornaegylet báljáról tudósítva a következőket írja róla: „*A táncosok sorában ott láttuk gróf Bolza József urat is, a sport körökben országszerte ismert Nimródot, ki példányképeül a férfiassan ápolt erőteljnek, azoknak az unokáit táncoltatá sorra, kik ma mint nagymamák boldogan emlékeznek vissza ama rég tovaszállt időkre, midőn még ők lejték az örökifjúnak maradt gróf karjain táncukat.*” Haláláról és temetéséről a Szarvasi Lapok 1887. április 10. száma tudósít: „*a nemes szívű aggastyán hosszas és kínos betegség által gyötörtetett, a halál szabadítóként oltá ki élete szikráját... a gyászszertartás április 7-én 4 óraker kezdődött, melyen előkelő rokonok, a város intelligenciája és nagy néptömeg gyűlt egybe, a koszorúkkal elhalmozott gyászkozsit számos fogat kísérte, a menet élén a főiskolának a vacatión alatt itt tartózkodó ifjúsága vonult gyászlobogókkal.*” Porai a Bolza-mauzóleum kriptájában nyugszanak.

¹³ Bolza-iratok a szarvasi múzeumban.

¹⁴ Szarvasi Mozaik, Szarvas, 1994. 23. p. Dr. Szilvássy László hasonló megállapítást tesz a Pepi-kert név eredetét illetően a Gróf Bolza Pálról, családjáról és a szarvasi Bolza-kastélyról (Szarvas, 2001.) c. kötetének 29. oldalán, azzal a kiegészítéssel, hogy József nagybátyja egyben keresztapja is volt Bolza Pálnak.

az arborétum területét neki adományozó nagybátyjának, Bolza II. Józsefnek, „Pepi bácsinak” állított emléket.

Dr. Szilvássy László idézett megállapítása közvetlenül Bolza Pál leányától, Mariette-től származik¹⁵, aki e kérdésben feltétlenül hiteles forrásnak tekinthető. Tény, hogy Bolza Pál nagybátyját jól ismerhette, halálakor – 1887-ben, az arborétum telepítésének első éveiben – 26 éves volt.

Bolza II. József végrendeletének záró része

Bolza Mariette közlését alátámasztja Bolza II. József 1871. március 2-án Pesten kelt végrendelete¹⁶, melyben unokaöccseit, Bolza Pált és bátyjait egyetemes örököséivé nevezte.

Figyelemre méltó adatokat tartalmaznak ugyanakkor Bolza Pál nagynénje, Bolza Mária, és különösen e nagynénjének férje, Tomcsányi Károly¹⁷ végrendeletei. Bolza Mária Szarvason, 1887. április 29-én kelt végrendeletében férjét kizárólagos örökösévé tette. Tomcsányi Károly Szarvason, 1890. február 7. napján kelt végrendeletének 2. pontjában a feleségétől örökölt, Szarvas város határában fekvő, a mezőtúri országút melletti un. Herés kertjét felesége Péter öccse fiaira, Bolza III. Józsefre,

¹⁵ Dr. Szilvássy László szóbeli közlése.

¹⁶ A végrendelet fontosabb intézkedéseit közzé tette a Szarvasi Lapok 1887. április 10. száma is.

¹⁷ Tomcsányi Károly (1812–1892. január 29.) szarvasi földbirtokos, császári és királyi lovaskapitány, birtokos nemesi család leszármazottja.

Gézára és Pálra hagyományozta, három egyenlő részben. Bolza Pál a „Herés kert”¹⁸ egy részén alakította ki a mezőtúri úttól nyugatra eső – a kert védelmét szolgáló – erdősavot.

E végrendeletek tanúságosak, jellemzőek a kor szellemére, helytörténeti adatokat is tartalmaznak; a végintézkedéseket olvasva megismerhetjük a végrendelező habitusát, bepillantást nyerhetünk gondolatvilágába.

A régi szarvasi ingatlan-nyilvántartás (telekkönyv) adatai sajnos megsemmisültek. *Dr. Mendöl Tibor* – a későbbi földrajztudós – 1927-ben a *Szarvas földrajza* c. doktori értekezése elkészítése során még felhasználta és kijegyzetelte a régi szarvasi telekkönyv legfontosabb adatait.¹⁹ Ez a körülmény tette lehetővé a korabeli nyilvántartások adatainak felhasználását.

Már Szarvas 1811-ben készült külterületi térképén²⁰ az arborétum területének helyén a „Fáskert” és „Füzes” felirat olvasható, ebből következtethető, hogy e területek már két évszázaddal ezelőtt is legalább részben fás-ligetes jellegűek voltak. A Fáskert feltehetően az arborétum legrégebbi részét, a Mitrovszky-kertet jelöli. A későbbi telekkönyvi nyilvántartásokban már a Füzes területe viseli a Fáskert nevet.

Vizsgáljuk meg e területek telekkönyvi adatait!

Az első adat 1854-ből származik, ekkor a mai arborétum területe, a Fáskert Bolza I. József tulajdonában volt, részben rét (közel 67 kishold, 1100 □öllel számítva), részben kert (közel 12 kishold), de 215 □öl szőlő is volt itt. Északi részével szomszédos volt a *gr. Mitrovszky Vladimír* tulajdonában álló 16 kishold területű Mitrovszky-kert.²¹

Az 1883. évből származó adatok szerint a Fáskert tulajdonosa Bolza II. József gróf, („Pepi”) nevének kerekén 43 kh. erdő, és 16 kh. díszkert művelési ágú terület volt itt nyilvántartva, illetőleg 419 □öl szőlő. Figyelemre méltó, hogy a nyilvántartás szerint a területen egy lakóház, egy gazdasági épület és három *üvegház* is állt már. A Mitrovszky-kert mintegy 11 és fél kh. nagyságú területe ekkor Kontur József (járásbíró) tulajdonában volt.

¹⁸A Lóherés területe az 1883-ban készült „birtokrészlet jegyzőkönyvek” szerint 53 kh., túlnyomó részben szántó, tulajdonosai Bolza Pál nagybátyja, ill. nagynénje Bolza Antal (1808-1894) és Bolza Mária (1814-1890). 1894-ben a terület osztályos egyezség alapján teljes egészében Bolza Pál tulajdonában került.

¹⁹A telekkönyvi adatokat Mendöl nyomtatásban is kiadott munkája nem tartalmazza, a rendszerezett telekkönyvi adatok kéziratban fellelhetőek a Szarvasi Tessedik Sámuel Múzeumban. A Szarvasi Földhivatalban rendelkezésre áll a szarvasi 101. számú archív telekkönyvi betét a Bolza Pál tulajdonában álló ingatlanokról. Az ingatlanokra vonatkozó adatok elsősorban e két forrásra támaszkodnak.

²⁰A térképet a Szarvasi Tessedik Sámuel Múzeumban őrzik.

²¹A Mitrovszky-kert ma az Arborétum része, annak észak-nyugati területén fekszik.

1908-ban a Fáskert túlnyomó részben kert művelési ágú területe már kizárólag Bolza Pál tulajdonában volt. Bolza Pál 1888. október 4-én e terület $\frac{1}{4}$ részét, majd 1891. december 12-én további $\frac{1}{4}$ részét öröklés jogcímén szerezte meg. Az egész terület (60 kh.) tulajdonjogát osztályos egyezség²² alapján 1894. december 4-én jegyezték be számára.²³ A Mitrovszky-kert tulajdonosa ekkor Horváth Pálné Kontur Kornélia.

Bolza II. József, „Pepi” végrendeletéből megállapítható, hogy egyebek között a Fáskerttről is Bolza Pál és négy bátyja javára rendelkezett. Bolza Pál *Alfréd* bátyja még az örökhagyó halála előtt, 1878-ban hunyt el, ezért az örökhagyó 1887-ben bekövetkezett halálát követően a négy Bolza testvér a terület $\frac{1}{4}$ – $\frac{1}{4}$ részét örökölte meg. Bolza Pál *Béla* bátyja házastárs és leszármazók nélkül 1889. december 11. napján hunyt el, s feltehetően tőle örökölte végintézkedés alapján Bolza Pál a további $\frac{1}{4}$ részt. József III. és Géza bátyjaitól pedig osztályos egyezség alapján szerezte meg Bolza Pál a terület további $\frac{1}{2}$ részét.

Megállapíthatjuk tehát, hogy Pepi nagybácsitól részben végintézkedés, részben osztályos egyezség útján került a Fáskert Bolza Pál kizárólagos tulajdonába, azonban nem zárható ki, hogy az örökhagyó e terület egy részén még életében engedélyezte Bolza Pálnak a telepítéseket.

A tulajdonjog megszerzésének módja ugyanakkor nem vonja kétségbe, hogy a kert alkotója nagybátyjának – az örökhagyó Bolza Józsefnek – emlékére, tiszteletére nevezte el kertjét.

Arborétumi belépők

1960–

1970–

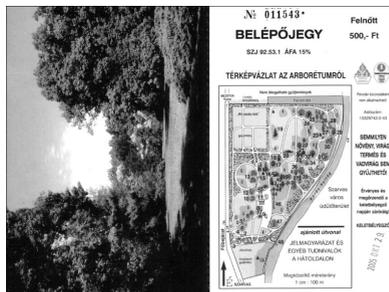
1991–

²² Az örökölt közös tulajdon megszüntetésére vonatkozó megállapodás.

²³ A Szarvasi Földhivatalban fellelhető 101. számú archív telekkönyvi betét tulajdoni lapján bejegyzésre került – feltehetően tévesen –, hogy Bolza Pál 1888-ban a terület $\frac{3}{4}$ részét, majd 1891-ben a terület további $\frac{1}{4}$ részét szerezte meg öröklés címén. A $\frac{3}{4}$ részre vonatkozó adat ellentétes Bolza II. József végrendeletében foglaltakkal, és az ingatlan teljes tulajdonjogának birtokában szükségtelen az osztályos egyezség.

1991– (ifjúsági, 10 Ft)

2006–

Változnak az idők (és az árak)

Epilógus

Gróf Bolza Pál közel 60 éve hunyt el, s hagyta ránk örökül nemzetközi hírü kertjét. Fát ültetett, botanikus kertet létesített, maradandó alkotása révén ma is közöttünk él.

A kert 1943 óta országos jelentőségű természetvédelmi terület, városunk egyik legfontosabb értéke. Szarvas idegenforgalmi vonzerejét, hírért-nevét ma is elsősorban az arborétumnak köszönheti. Napjainkban évenként közel százezren látogatják a méltán híres Pepi-kertet.

Az arborétum ma 82 hektáron öt fás növénygyűjteményt gondoz, melyekből három – a Bolza Pál által telepített Pepi-kert, az 1951-ben hozzácsatolt Mitrovszky-kert, és az un. konyhakerti rész²⁴ – látogatható.

Adósai vagyunk a sokáig mellőzött emlékü Bolza Pálnak. Adóságunkat igyekszünk törleszteni, Körös-parti sétány és főiskolai kollégium viseli a kertépítő nevét, s legutóbb szobrának kertjében történő felállításával róttuk le hálánkat munkássága előtt.

Hirdesse emlékét a szobor, idézze meg rokonszenves alakját a kortársak, és a jövő nemzedékei számára.

Felhasznált fontosabb irodalom

Kismarjai Konrád Emil: Harruckern János György báró és telepítései, Gyula, 1935.

Bauecker Alajos szerk.: A Szarvasi Arborétum, Bp. 1974.

Dr. Palov József: Adatok gr. Bolza Pál életéről... (Szarvasi Krónika 6/1992. szám)

Dr. Kutas Ferenc: Emberközelben (Szarvasi Krónika 6/1992. szám)

Dr. Szilvássy László: Gr. Bolza Pálról és családjáról... Szarvas, 2001.

²⁴ A „konyhakerti rész”, újabb, az arborétum korábbi igazgatója, Bauecker Alajos által telepített terület a kert déli részén.

I. Bolza II. József végrendelete

Arra az esetre, ha a mindenható Istennek úgy tetszik, hogy magához szólít a halandó életemből, az utolsó akaratomat a következőkben rendelem:

1. Kívánom, akárhol is ér utol a végzet, hogy holttestemet Szarvasra szállítsák, és az ottani családi sírba temessék el.

2. Hagyom a bárhol található valamennyi ingó és ingatlan vagyonomat Péter testvérem fiaira, nevezetesen Bolza József, Béla, Alfréd, Géza és Pál grófokra, őket egyetemes örökösimmé nevezem. Hangsúlyozom, hogy nevezettek egymás között azonos részben részesüljenek a hagyatékból. Az örökségük felett szabad rendelkezési jogot azonban csak nagykorúságuk elérése után szereznek, addig testvérem gr. Bolza Péter úr rendelkezik fiai javadalmazása felett. Amennyiben bármelyikük – bár a jó Isten óvja őket – nem érné el a nagykorúságot, az őt illető rész egyenlő arányban az életben maradt testvérekre száll.

3. Mindemellett a következő végrendeleti kikötéseket (legatum) teszem, melyben általános örökösimeket a hagyatékból az alábbi összegek, illetve vagyontárgyak kiszolgáltatására kötelezem:

a-b. (A végrendelező e pontokban készpénzt hagyományoz unokahúgaira, Schaaffgottsche Mária és Wurmbrandt Eugénia, született Schönborn grófnőkre²⁵.)

c. A szarvasi szegényekre hagyományozok 100 Ft-ot, melyet célszerűen a temetésem napján osszák szét közöttük.

d. A Szarvasi Kórház Alapítványra 200 Ft összeget hagyok.

e. Úgyszintén 200 Ft-ot hagyományozok a szarvasi római katolikus egyházra.

f. Végzetül ruhaneműimet a halálom idején engem szolgáló vadászra hagyom.

Ezen utolsó akaratom végrehajtására megbízom Jókay Zsigmond és gróf Wenckheim Frigyes urat, abban a reményben, hogy ők minden bizonnyal elvállalják tiszteletemre eme baráti felkérést.

Pesten, 1871. március másodikán

„Joseph Graf Bolza”

(A végrendelet német nyelvű, az együtt jelenlévő tanúk: Tomcsányi József,²⁶ báró Wenckheim László, gróf Batthyány László, Szénási Károly ügyvéd és Spett Vince ügyvéd magyar nyelvű záradékkal, viasz pecsétjeikkel és aláírásaikkal látták el.)

²⁵ A Schönborn grófnők a végrendelező nővérének, Bolza Anna Máriának a leányai.

²⁶ Tomcsányi József (1807–1876), volt szarvasi alszolgabíró (1840), Tomcsányi Károly bátyja, Békés vármegye főispánja volt.

II. Bolza Mária végrendelete

Alázattal szembesülve életem közelgő végével magam után mindent rendben kívánok hagyni, ami a szívem ügye. Saját kezűleg, teljes és tiszta tudatomban lefektetem utolsó akaratomat.

Ezennel kinevezem drága férjemet, Tomcsányi Károlyt valamennyi tulajdonom – ingatlan, készpénz és egyéb tárgyak – egyedüli örökösének, azzal a kifejezett kikötéssel, hogy vagyonomat haláláig használja és élvezze, halála esetére a kedves rokonok javára rendelkezzen felette! Azon óhajomat, hogy férjem halála után vagyonom mily módon kerüljön elosztásra, szóban elrendeztem vele.

Kívánom, hogy fényűzés nélkül, csendben temessenek el a katolikus temetőben. A sír helyét²⁷ és a harangszót illetően majd a férjem rendelkezik. Reá hagyom azt is, hogy szolgálóimat, a szarvasi szegényeket, a kórházat és az egyházat milyen mértékben javadalmazza az örökségből.

Drága férjemet, a kedves rokonokat és híveinket óvja meg az Isten, kész vagyok arra, hogy kövessem szólítását.

Ezennel minden szükséges intézkedést megtettem, és megkérem a hatóságokat, hogy ezen okirat aláírásomat hitelesíteni szíveskedjenek.

Szarvas, 1887. április 29-én

*„Marie von Tomcsányi
geborene Gräfin Bolza”*

(A német nyelvű végrendelet magyar nyelvű záradékkal van ellátva, s Kontur József járásbíró, és Dancs Béla jegyző hitelesítette tanúként.)

III. Tomcsányi Károly végrendelete

Minden eddig alkotott végrendeletemet hatályon kívül helyezem, és boldog emlékü, szeretett hitvesem óhajtásainak is figyelembe vételével, és ép lelki erővel és szabad akaratral a következőkép rendelkezem.

1. Szarvasi lakóházamat hitvesem, gróf Bolza Máriaival együtt néhai sógorom gróf Bolza Péter úrtól azon kötelezettség mellett vásároltuk, hogy ezen ingatlan mindkettőnk halála után reá, illetőleg gyermekeire visszaháramolják. Ennélfogva szarvasi Körös-parti házamat, udvar, kert, felépítményei, összes bútorai és felszereléseiével együtt, néhai sógorom törvényes örökösei: gróf Bolza József, gróf Bolza Géza és gróf Bolza Pál unokaöcsém részére egymás közötti egyenlő arányban megillető tulajdonukba visszabocsájtom, – a Kandalló szobában lévő háromajtós

²⁷ Bolza Mária (sz. 1814) nem a „grófi kriptában” nyugszik, hanem a katolikus Ótemető északi részén. 1890. január 6-án hunyt el, gyermekük nem volt. Itt nyugszik férje, Tomcsányi Károly is, sírjukat vörös márványkereszt jelöli.

könyvszekrény kivételével, amelyet tartalmával együtt gróf Csáky Albin²⁸ úrnak hagyományozok.

2. Boldogult hitvesemtől reám háramlott, Szarvas város határában fekvő, a mezőtúri országút melletti ún. Herés kertemet, függő termés, és tartozékaival együtt gróf Bolza József, Géza és Pál öccseimnek három egyenlő részben hagyományozom.

3. Szarvason lévő granarium²⁹ épületét és telkét kizárólag gróf Bolza Géza öcsémnek, – halálomkor benne lévő tartalmát azonban gróf Bolza József, Géza és Pál öccseimnek három egyenlő részben hagyományozom.

4. Szarvason, a városház közelében fekvő „Órás bolt” nevezetű házamat tartozékaival együtt egyedül Buzzi János kulcsáromnak hagyományozom.

5. Szarvason a gymnasium mellett, és lakóházzal szemben fekvő ún. Kisházamat szabad rendelkezésre ohajtom fönntartani, ha azonban azt életemben el nem adnám, ez esetben tartozékaival együtt keresztfiam Lengyel Sándornak³⁰ hagyományozom.

6. Öcsöd község határában lévő „Báboczka” nevű birtokomra is fenntartom rendelkezésemet, mivel azt szintén eladni ohajtom, de ha halálom napjáig el nem adnám, a függő termés és tartozékaival együtt gróf Bolza József, Géza és Pál, továbbá keresztfiam gróf Csáky Károlynak egymás között négy egyenlő arányban hagyományozom.

7. Mindennemű élő, vagy holt fundus instructusomat (eszközeimet és lábasjóságaimat) négy egyenlő arányban: gróf Csáky Albinné született Bolza Anna³¹ grófnő, húgom és általános örökösöm, és gróf Bolza József, Géza és Pál öcsémnek hagyományozom.

8. Általános örökösömmül gróf Csáky Albinné született gróf Bolza Anna húgomat, előbb bekövetkező halála esetén pedig gyermekeit nevezem ki, s teljes tulajdoni joggal neki hagyományozom a Kondorosi birtokomat a bankteherrel, a tehermentes Décsi birtokomat, Szarvason az Anna liget

²⁸ Gróf Csáky Albin (1841–1912) felesége Bolza Anna, Tomcsányi Károly sógornője. Csáky Albin liberális politikus, miniszter, az MTA tagja, Szarvas díszpolgára (1894), 1896–1900-ig – a főrendiház elnökévé történt megválasztásáig – Szarvas országgyűlési képviselője volt. Nevét viselte 1908-tól 1945-ig a szarvasi Vasút utca.

²⁹ Ez valószínűleg nem a Kossuth u. 2. szám alatti, ma is fennálló Granárium (magtár) épülete, hanem a Kossuth és a Deák utcák kereszteződésében állt, Bolza Géza tulajdonában volt magtárépület, melyet 1903-ban – a járásbíróság építéskor – a nagyközség megvásárolt, és lebontásra került.

³⁰ Dr. Lengyel Sándor (1856–1910) ügyvéd, földbirtokos (Kákán), ő építette a „Lengyel-palotát”, városunk egyik jellegzetes épületét, tájékozási pontját.

³¹ Csáky Albinné Bolza Anna – Bolza Pál unokatestvére – Szarvason született 1847-ben, s Szepesmindszenten hunyt el 1925-ben. Élénk irodalmi tevékenységet fejtett ki, cikkei és versei jelentek meg különböző lapokban. A nőkérdés című munkáját 1895-ben adták ki. (Gulyás Pál: Magyar írók élete és munkái, Bp. 1941)

mellett fekvő gyümölcsös kertemet és kaszálómat, ezen ingatlanok összes tartozékait, engem megillető függő terméseit, lejárt vagy lejárandó bérjövödelmeit, takarékpénztári részvényeimet, egyszóval minden, eddig még föl nem sorolt, vagy bárhol található vagyonomat, – mindazonáltal, úgy hogy most nevezett általános örökösöm köteles:

a./ a halálom után netán fönmaradó, különben csekély jelentőségű tartozásaimat kifizetni.

b./ (A végrendelező e pontban kötelezte általános örökösét, hogy

- Schaffgotschéné, született Schönborn Mária grófnőnek, vagy törvényes örököseinek,

- gróf Ludvigshsdorfné, született gróf Schönborn Anna, vagy törvényes örököseinek, és

- gróf Wurmbbrandtné született Schönborn Jenný grófnő gyermekeinek meghatározott összegű készpénz hagyományt halálától számított két év múlva fizessen ki.)

c./ Végre köteles alkalmazottjaim és cselédeim utolsó javadalmazására, a neki általam személyesen kézbesítendő névjegyzék szerint meghatározott összeget kifizetni.

9. Minden egyes hagyományosom, ki-ki fejenként és egyenként köteles a maga hagyományától az öröklési illetőleg birtokváltozási illetéket megfizetni; következésképp ezen illetékek általános örökösömet nem terhelhetik.

10. Kinyilatkoztatom azon óhajtásomat, hogy Szarvason a róm. cath. sírkertben boldog emlékü hitvesem mellé temettessem el.

11. Miután ezen végrendelet végrehajtása több teendőt igényel, s általános örökösöm nagyra becsült férjét ezekkel terhelni nem kívánom, végrendeletem végrehajtójául Spett Vincze budapesti ügyvéd urat nevezem ki.

Ezen végrendeletemet szigorúan átvizsgálván, az akaratomat és boldogult hitvesem óhajtását pontosan fejezi ki, ennélfogva két példányban kiállítottam, a felkért és együtt jelenlévő négy férfi tanú előtt élő szóval kinyilatkoztattam, hogy ezen okmányok végrendeletemet tartalmazzák, és előttük saját kezüleg alá is írtam. Minden eshetőség kikerülése végett az egyik példányt magam óhajtom megőrizni, a másik példányt pedig a szarvasi kir. közjegyző úrnál fogom letéteményezni.

Rokonaimtól és barátaimtól legszívesebb búcsút véve, őket és magamat a mindenható Isten oltalmába ajánlom.

Kelt Szarvason 1890. év azaz Egezyernyolszázkilencvenedik év február havának 7-ik napján.

Tomcsányi Károly végrendelező

(A végrendeletet Spett Vince ügyvéd szövegezte, tanúként Dancs Béla jegyző, Dely József uradalmi tisztartó, dr. Salacz Oszkár és dr. Plavetz Béla ügyvédek írták alá. A végrendelet meghirdetésére a Gyulai Kir. Járásbíróság előtt 1892. február 1. napján került sor.)

Örménykút és Kardos földrajzi nevei

3. rész

24. Décsipáskum

Lásd: Décsipusztá

25. Décsipusztá

Ez alatt a címszó alatt kerül felsorolásra az egykori *Décse* területén ma is élő többi földrajzi név: *Décsilapos*, *Décsipáskum*, *Décsipusztá*, *Décsi tábla*, *Kis Décse*, *Nagy Décse*.

Ezek a nevek azért kerültek egy címszó alá, mert nem lehet őket pontosan elhatárolni egymástól, s sokszor fedik egymást. Legáltalánosabb a *Décsipusztá* elnevezés, ez magába foglalja a többi elnevezést is. Nem mindig lehet meghatározni, ha a *Décsipusztáról* beszélünk, hogy melyik részét értjük alatta. Nem lehet tudni azt sem, hogy melyik területet értenek pl. a *Kis Décse*, illetve *Nagy Décse* alatt.

Nem lehet megállapítani, hogy amíg létezett *Décse* falu, tehát a török hódoltságig, voltak-e megkülönböztető elnevezések (*Kis Décse*, *Décsilapos*). A falu pusztulása után ezek a nevek – egy-két kivételtől eltekintve – már ilyen alakban fordulnak elő.

Décsilapos. Az 1935-ös címtárban (23), és az 1962-es helységnévtárban (19) is megtalálható.

A köznyelvben is szerepel, a *Décsipusztá* lapos részét értik alatta, s általában csak *Lapos* vagy *Nagylapos* néven emlegetik.

Szlovák nyelven: Taki dážsgy bov, zse v *Laposi* sztoji voda. (Olyan eső volt, hogy a *Laposban* (*Décsi*) áll a víz.)

Décsipáskum. A páskum szlovák szó, legelőt jelent. Valószínű, hogy a *Décsipusztá* azon részét jelenti, ahol a régi legelő terület el. Helyét nem lehet körülhatárolni. *Karácsonyi* említi létezését. (14. *Karácsonyi* II.: 78.l.)

A köznyelvben ma már nem él.

Décsipusztá. Az 1854-es Szarvas község telekkönyvében szerepel: "... a város központjától ..., egy órányira eső Décsi pusztát ..." (24). A már említett 1655-ös beiktatási okmány az egész *Décsét* pusztának nevezi. (8. Haan: 158.l.) Az 1935-ös címtárban (23), és az 1962-es helységnévtárban (19) szerepel.

Ma *Décsipusztá* alatt azt az egész területet értik, amely valaha *Décse* falu határához tartozhatott.

Szlovák nyelven, ha *Décsipusztáról* beszélnek, akkor nem teszik hozzá a puszta szót, csak *Décséről* szólnak. *Kegy szme z mojim bratom na Dejcsi orali ... (Amikor testvéremmel Décsén (Décsipusztán) szántottunk ...)*

Décsitábla. Egy 1860-as (2) és egy 1862-es (3) ezzel a kifejezéssel: "*Détsi tábla*"

A köznyelvben igen ritkán fordul elő.

Kis Décsce. "Az 1723-ban kiadott, s 1736-ban megújított adománylevélben a következő helységek és puszták adattak át Harruckernnek és örököseinek: ... *Kis és Nagy Décsce, ...*" (29. Zsilinszky: 27, 1.)" ... a később Szarvashoz kapcsolt *Kis-Décs* az 1740-es években .. bérelte" (14. Karácsonyi I.: 441.1.) "1751-ben a *kis-décs* pusztának a felét ... adta Harruckern Ferenc a szarvasiaknak" (21. Neumann: 133.1.) 1737-ben, a már szintén idézett Szarvas és Mezőtúr közötti határperben is szerepel. "Tudgya bizonyos, hogy Túr városa földit és *Kis Décs Pusztát* Hügy foka hasíttya el ... " (9. Haan, Zsilinszky: 267,1.)

Szlovák nyelven: *Mali szme dva ujeri szej planej zemi na Malej Dojescsi.* (Volt két holdunk abból a rossz földből, *Kisdécsén*)

Nagydécsce. "Az 1723-ban kiadott, s 1736-ban megújított adománylevélben a következő helységek és puszták adattak át Harruckernnek és örököseinek: ... *Kis és Nagy Décsce ...*" (29. Zsilinszky: 27.1.) "1726-ban a *Nagy-Décsének* nevezett pusztát egészen a szarvasi lakosok kapták meg." (21. Neumann: 133.1.)

Szlovák nyelven: *Pogyeme szeno koszity na Velkú Dejcsu.* (*Nagydécsére* megyünk szénát kaszálni.)

Nagylapos. A *Décsilapos* szokták ezzel a névvel is megjelölni.

Szlovák nyelven: *Nye vegyev szom sz biciklim tágy, lebo Velkomlapose je velkvo blato.* (Nem tudtam kerékpárral menni, mert a *Nagylaposban* nagy a sár.)

26. Détsi tábla

Lásd: Décsipusztá

27. Dércipusztá

Dércibérlétként is emlegetik, nevét bérlőjétől kapta.

Szlovák nyelven: *Miso Kovács pri Dérchio árengye* má tri ujeri zemi. (Kovács Mihálynak a *Dércibérlétként* mellett van három hold földje.)

28. Dugottsor

Dugott-, vagy *Zugsor* elnevezését eldugottságáról kapta. Rövid, félkörívben hajló kicsi sor.

29. Egyházi tanya

Az evangélikus egyház földbirtokán volt. A tanyán bérlő lakott, sokáig *Bakula* nevű bérlője volt, s ezért nevezik Bakulatanyának is.

Szlovák nyelven: Na *Cirkovszkom Szálasi* savelya Bakuly árendás bivav. (Az *Egyházitanyán* sokáig Bakula bérlő lakott.)

30. Endrődi kövesút

Szarvast Endrőddel összekötő kövesút, egy szakaszon határt képez Szarvas és Örménykút között.

Szlovák nyelven: Lem Zatyjav bugye tyaski konyom kocs, kim nye vingyeme na *Endericku kemenyicu*. (Csak addig lesz nehéz a lovaknak a kocsi, amíg nem érnek ki az *Endrődi kövesútra*.)

31. Farkastanya

Tájékoztatósi pont, nevét tulajdonosáról kapta.

Szlovák nyelven: *Farkasovom szálasi* jeszto ceszta do druhih honách. (A *Farkastanya* után van út a másik dűlőbe.)

32. Filóiskola

Lásd: Kondorosi holdak iskola

33. Folytándűlő

Az 1854-es telekkönyvben (24), az 1935-ös címtárban (23), és az 1962-es helységnévtárban (19) szerepel. Elnevezése személynévből ered.

Szlovák nyelven: Z Csabjankov prvje *honi sza* Folytánove. (A Csabai út után az első dűlő a *Folytándűlő*.)

34. Gaal-szélmalom

Romjai ma is állnak, nevét tulajdonosától kapta.

Szlovák nyelven: Pri *Sálovom vegyernyiku* kúpiv pety ujerov zemi. (A *Gaal-szélmalom* mellett vett öt hold földet.)

35. Galóhalom

A lakosság létszáma 1910-ben: ... a *Galóhalomnál* 252, ..." (21. Neumann: 134.1.) "... a *Galló-halom* a csabai út mentén ..." (21. Neumann: 138.1.) "Azonkívül számos halom van a tanyákon, melyek tulajdonosaiktól vették neveiket, pl. Simó, *Galóhalom*" (8 Haan: 237.1.) Nevét tulajdonosától kapta.

Szlovák nyelven is a *Galóhalom* kifejezést használják, s ahhoz ragasztanak szlovák nyelvű végződéseket. Pri *Galovom haloma* biva. (A *Galóhalom* mellett lakik.)

Megjegyzés

1. A szlovák szövegeket a helybeliek kiejtése szerint, fonetikusan írtuk.
2. A szlovák nyelvű szöveget Szvák Jánosné ellenőrizte.

A felhasznált irodalom jegyzéke

1. A szarvasi határbeli "Tóniszállás puszta" osztási tervezeti térképe 1900 (Gyulai Állami Levéltár, BmT 156)
2. Az 1860. évben kiosztott legelőilletmények térképe a Détsi táblába 1860 (Gyulai Állami Levéltár, BmT 83)
3. Az 1862. évben kiosztott legelőilletmények térképe, Détsi tábla 1862 (Gyulai Állami Levéltár BmT 84)
4. Benkő Loránd: Nyárádmente földrajzi nevei. A Magyar Nyelvtudományi Társaság kiadványai 74. sz. Budapest, 1947
5. Dr. Csánki Dezső: Magyarország történeti földrajza a Hunyadiak korában I.k. Budapest, 1890
6. Görög Demeter: Magyar atlasz 1802. Budapest, 1817
7. Györffy György: Az Árpád-kori Magyarország történeti földrajza. Budapest, 1963
8. Haan Lajos: Békés vármegye hajdana. Pest, 1870
9. Haan Lajos és Zsilinszky Mihály: Békés megyei oklevéltár. Budapest, 1877
10. Inczeff Géza: Sövényháza és környékének földrajzi nevei. Szeged, 1958
11. Inczeff Géza: Szeged környékének földrajzi nevei. Szeged, 1960
12. Dr. Jekelfalussy József: A magyar korona országainak helységnévtára Budapest, 1900
13. Juhos János: A magyar korona országainak helységnévtára Budapest, 1882
14. Karácsonyi János: Békés vármegye története I.-III.k. Gyula, 1896
15. Kincstári defterek I.-II. k.
16. Dr. Maday Pál: Békés megye városainak és községeinek története. Békéscsaba, 1960
17. Dr. Maday Pál: Szarvas története. Szarvas, 1962
18. Magyarország helységnévtára. Budapest, 1956
19. Magyarország helységnévtára. Budapest, 1962
20. Mendöl Tibor: Szarvas földrajza. Debrecen, 1920
21. Dr. Neumann Jenő: Szarvas nagyközség története. Szarvas, 1922
22. Dr. Okolicsányiné dr. Marmos Eleonóra: Magyarország térképe 1528-ból
23. Szarvas közérdekű címtár és útmutató. Szarvas, 1935
24. Szarvas község telekkönyve 1854 (Gyulai Állami Levéltár)
25. Térkép 1889 (Gyulai Állami Levéltár BmT 100)
26. Urbáriumok XVI-XVII. sz. Budapest, 1959
27. Dr. Veress Endre: Básta György hadvezér levelezése és iratai (1597-1607(II. k. 1602-1607. Budapest, 1913
28. Virágh Ferenc: A békéscsabai népnyelvről. Békéscsaba, 1950
29. Zsilinszky Mihály: Szarvas történelme és jelen viszonyainak leírása, Pest, 1872

2006-ban emlékezünk az 1956-os forradalom és szabadságharc 50. évfordulójára. Szerkesztőségünk 1996-ban, a 40 éves évfordulón méltóképpen – önálló tanulmány és visszaemlékezések közlésével – emlékezett a forradalom helyi eseményeire. Ebben az évben önálló kötet megjelentetését tervezzük, amelyet – reményeink szerint – 2006. október 23-án, ünnepélyes körülmények között bocsátunk a közönség elé.

Forradalom és megtorlás Szarvason

1956–1958

(Tervezet)

A tervezett tartalom

A forradalom napjai Szarvason (1956. okt. 25 – nov. 4.)

– *Pilishegyi Péter*

Az igazi ellenforradalom (1956. nov. 4. – dec. 1)

– *Dr. Kutas Ferenc*

Szarvasi György életútja

– Szarvasi György a szarvasi események vezéralakja volt

– *Dr. Molitorisz Pál*

Arcképcsarnok:

– a forradalom szarvasi szereplői

– a korabeli szarvasi párt- és állami vezetők

– *Szerk: Dr. Kutas Ferenc*

Dokumentumok:

– a megtorlás periratai (részletek)

– 1956 szarvasi hivatali dokumentumai (részletek)

– A forradalom korabeli értékelése (cikkek, kiadványok)

– *Szerk: Dr. Kutas Ferenc, Dr. Molitorisz Pál*

Visszaemlékezések:

– Egy tanú megszólal (Demeter István)

– Egykori szarvasi diákok emlékei (résztevők)

– Egykori szarvasi tanárok emlékei (résztevők)

– Falusi Imre emlékei (résztevő)

– Dr. Búzás László emlékei (a megyei vezetők mentőakciói)

– Lustyik János emlékei (a megtorlás egyik börtönviselt áldozata)

A szerkesztő

Nemzetiségeink életéből

Blaskó Mihály

Hány szöveget vertek be népem koporsójába?

Az 1960-as népszámlálás adatai szerint – szlovák nemzeti öntudatra ébredésem idején – Magyarországon még úgymond „anyanyelvén kívül” is 137.235 ember beszélt szlovákul. Így az 1947-ben Szlovákiába visszaköltözőtötteket is beszámítva, egy 200.000 fős nemzeti kisebbségbe születtem és nőttem bele, mely nem volt kevesebb a nagy kultúrájú Izland akkori népességénél.

Az, hogy ez a 137.235 szlovák ember már a letelepedés után két és fél századdal is csak „magyar anyanyelvén” kívül beszélte a szlovák nyelvet, óriási tudati zavart és identitásvesztést jelzett, ill. további gyors asszimilációt vetített előre.

Szülővárosom, a szlovák evangélikus Szarvas 1722-ben, a letelepedés évében 300 lelket számlált, egy évszázaddal később, 1822-ben már 14.126 fő élt ott. 1850-ben a 17.530 fős lakosságnak még a 91 %-a volt szlovák. Számuk a századfordulóig a reformkorban elkezdődő, az önkényuralom idején megtorpant, és a kiegyezés után újra nagymértékben felgyorsuló elmagyarosítási törekvések ellenére is folyamatosan gyarapodott: 1860-ban a 19.827 fős lakosságból 16.255, 1870-ben a 22.446 főnyi lakosságból 18.856 az evangélikus, vagyis szlovák.

A szlovák evangélikusok Jiří Tranovský személyében Liptó-szentmiklóson cseh nemzetiségű lelkészt kaptak, aki 1636-ban cseh nyelven adta ki nagy hatású énekeskönyvét, a Tranosciust. Ez a legendás könyv hitet megtartó és erősítő menedék, hegyeket megmozgató erősség, felbecsülhetetlen értékű lelki kincse és szellemi tápláléka lett az evangélikus szlovákságnak, több mint három évszázadon át.

Azonban az élő, beszélt szlovák nyelv fejlődését nemhogy segítette volna, hanem inkább gátolta. Egyházi ócseh nyelv volt, češtinának vagy inkább bibličtinának nevezték, mert ezen a nyelven olvasták a Bibliát is, ezen szólt hozzájuk Isten igéje és a prédikáció még a XX. század első felében is. (Erre a nyelvre kínálta át maga Tessedik is német vagy magyar nyelven írott igehirdetéseit.) Fennmaradt az unokanővérem cseh nyelvű /bibličtina/ konfirmációs búcsúbeszéde az 1930-as évekből, de a néprajzi gyűjtésem népi imádságok fejezetében a nővéremtől még az ezredfordulón is csak cseh nyelvű imádságokat tudtam lejegyezni (hasonlóan más adatközlőtől csak cseh nyelvű tízparancsolatot). Minden más fejezet, néprajzi egység a beszélt nyelven szólt, tehát nekik a bibličtina čeština ellenében kellett megalkotniuk és megőrizniük a népi kultúrájukat.

1846-ban megjelent Ľudovít Štúr „Nárečja slovenskuo” című műve, megszületett a szlovák irodalmi nyelv. Alapja a legerterjedtebb és legtisztább középszlovák nyelvjárás volt. Nos, a nógrádi, gömöri, zólyomi származású szarvasi szlovákok éppen ennek az archaikus, reneszánsz kori változatát beszélik mindmáig. Élvezhető, mint Balassi reneszánsz nyelvezete ötszáz év múltán is. Verseimben százszor bizonyítottam, hogy költői szintű művelésre, költői hajlításokra éppúgy alkalmas, mint a világ bármely más kultúrnyelve.

Evangélikus papjaink és kántortanítóink azonban rá se hederítettek az irodalmi szlovák nyelv megszületésére, nemhogy azt közvetítették volna az elszakadt és izolált alföldi szlovákság számára. A dualizmusban, de különösen Trianon után pedig egyre inkább a felgyorsított elmagyarosítás eszközüvé és fő szószólóivá váltak maguk is.

Szarvason már a reformkorban, az 1827/28-as tanévtől megkezdődött az iskolai oktatás elmagyarosítása, bár az első évben a célt még úgy fogalmazták meg, hogy helyesen olvassanak „szlovákul, magyarul”. A második. évben ez azzal bővült, hogy különös tekintettel kell kezelni a magyar földre és történelemre vonatkozó eseményeket. Figyelemre méltó ez annak függvényében, hogy a nyolcosztályos szarvasi szlovák iskolában ma is csak magyar történelmet tanítanak magyarul, szlovákot nem.

A magyarosítási törekvések eredményeként a reformkorban, az 1840-es évek közepére a szarvasi iskolákban általánossá vált a kétnyelvűség. Ami az egyik embernek vagy az egyik nemzetnek rossz, az a másiknak még lehet jó. Ilyen volt az önkényuralom. Az 1850-es években a magyar nyelv visszahúzódása tapasztalható a szarvasi iskolákban. 1852-ben az olvasásnál a követelmény újra: szótagolás, olvasás „tótul és magyarul”.

A kiegyezés után, amikor a császár odadobta a gyeplőt az uralkodó magyar nemzetnek, már 1867-ben azonnal egy bizottság alakult, amely kidolgozta az 1868-ra újra felállítandó magyar iskola tervét. 1902-ben pedig egy miniszteri rendelet még azt is eltiltotta, hogy a községi iskolákban a tanítók a hittant „tótul is” taníthassák.

A magyarosítás fontos eszköze volt a szarvasi gimnázium is, mely ezt az eredeti hivatását be is töltötte. 1834-ben a 80 tanulóból a 29 magyar mellett még 29 szlovák is volt. Később, aki eredetileg szlovák anyanyelvűnek vallotta is magát, mire a gimnáziumot elvégezte, magát akkorra már az is magyarnak vallotta, a szarvasi gimnáziumnak az 1856/57-es tanévtől hivatalosan már nem is volt szlovák diákja. Így a szarvasi szlovákság középszintű értelmiség nélkül maradt. Kísértetiesen ismétlődött ez száz évvel később, az én iskolaidőmben, 1955-1959 között. A 37 fős reál gimnáziumi osztály fele tanyasi szlovák gyerek volt. Azonban anyanyelvünket még fakultatív formában, még szakkör vagy önképzőkör

formájában sem tanulhattuk, csak az orosz, 1956-tól pedig a németet is. Így a szarvasi szlovákság a huszadik század második felében is középszintű értelmiség nélkül maradt.

A reformkori és dualizmus kori elmagyarosítás ütemét mutatja, hogy míg a XIX. század elejéig Szarvas homogén szlovák lakossága mellett fel sem merült annak a gondolata, hogy a szlovákon kívül más nyelven is taníthatnának, és míg 1850-ben is 17.530 lakosának 91 %-a volt szlovák, addig a szlovák és magyar lakosság aránya 1900-ra 17.771: 7.845 (25.773 lakosból, 1910-re pedig 16.262: 9.533 lett (25.879 lakosból).

Tovább romlott a helyzet a Horthy-rendszerben. A „hütlennemzetiségek” ideológiája miatt az iskolákban a tanulóknak még az egymás közötti szlovák beszédet is tiltották, miatta meg is fenytették őket, ezt nem egy adatközlőm fel is emlegette.

Még az egyszerűsített nyelvjárási helyesírást, a nyolc szlovák betűt is sajnálták tőlük. Így állhatott elő az a nonszensz állapot, hogy a szarvasi nyelvjárás összes népdalkörében /Szarvas, Csabacsüd, Örménykút, Kondoros, korábban Kardos is/ a népdalkörök tagjai csak úgy képesek megtanulni, értelmezni és énekelni a szlovák népdalokat, ha azokat magyar betűkkel írják le nekik, ezt a gyűjtés során lépten-nyomon tapasztaltam. És nincs a szlovák iskolának az a vállalkozó szellemű pedagógusa, aki a nyolc szlovák betűre (és apránként, lépésenként az új szavakra is) megtanítani akarná őket.

Miután az 1947-es visszatelepülések is már jelentős mértékben meggyengítettek bennünket, mivel a legöntudatosabbjaink mentek el (a legszegényebbek mellett), a Rákosi- és Kádár-rendszer újabb szöveget vert be népem koporsójába. 1950-től megkezdődött az iparosítás, a megtartó kisközösségek felszámolása, betiltása. Ez részben lerombolta azt az előnyt, amit az iskoláink 1949-es visszaállítása jelentett. 1960-tól pedig megkezdődtek a kolhozosítások, a tanyarombolások, a nagy szétszórattatások, a régi patriarchális, nemzetfenntartó viszonyok végleges felszámolása. A tanyai szlovákság korszerű városi, falusi otthonokba költözött, új szomszédaival azonban nemhogy szlovákul nem beszél, de még szót sem vált. Példa erre a nővérem és szomszédai: korrekt a kapcsolat, csak éppen kontaktus nincs.

Az 1918-ban kezdődő csehszlovák államiság sem segítette elszakadt és elszigetelt népem fejlődését. A cseh nyelvből óriási mennyiségben vettek át kész szavakat, szóelemeket /pl. divadlo, zmrzlina/, ezeket a népem felé nem volt, ki közvetítse. A csehszlovák állam nem jelentett igazi anyaországot és támaszt, a cseh legendák cseh oroszlanja és a csehszlovák zászló nem fejezhette ki az alföldi szlovákság identitását.

Pozitív hatású volt viszont az 1944-es orosz-ukrán bevonulás, mert az „oroszok” az itteni szlovákokat szláv testvérüknek tekintették és így üdvözölték, ez erősíthette a szláv identitást és összetartozást.

Ezzel szemben annál károsítóbb és identitásrombolóbb elem, hogy míg Révkomáromban és az egész Székelyföldön kizárólag magyar utcaneveket látunk csoportos kirándulásaink során, addig 1945-től mindmostanáig az elmúlt 60 évben egyetlen városvezetésünk sem tisztelt meg bennünket egyetlen szlovák utcanévvel sem.

Döntő jelentőségű volt ugyanakkor, bár számunkra többszörösen megkétszerezve, a szlovák államiság, az önálló Szlovák Köztársaság létrejötte 1993-ban. A szlovák címer és zászló, mely legszebb a világon, immáron kifejezi a mi identitásunkat is, erős és magabizó anyaország, egy felemelkedő nemzet áll a hátunk mögött, mindenki elismerését kiváltó, szédületes, látványos fejlődéssel, amikor hol a pozsonyi régió az első a tíz új tagállam régiói között, hol a szlovák pénzügyminiszter az év pénzügyminisztere az EU-ban. Az új német kancellár példaképe is Szlovákia, a szlovák reformokból, tőlünk, szlávoktól akar tanulni, és az összes szláv népek Magna Chartáját is itt fogadták el 2005-ben, Dévény ősi szláv erősségében. /A szlovák identitást a szláv identitástól csak egy betű, csak egy hajszál választja el: slovenská – slovanská identita./

A Szlovák Köztársaság megszületésével párhuzamosan további pozitívum számunkra az önszerveződés újbóli lehetősége is: önkormányzatok, kulturális és népdalkörök országos, megyei és helyi szlovák napok, amelyeken szlovákjaink nagy számmal és lelkesedéssel vesznek részt. Végre szabadok vagyunk!

De az utolsó szöveget népem koporsójába paradox módon mégis a saját országos önkormányzatunk, nemzetiségi szövetségünk veri bele.

Katalóniának négy nyelvjárása van, ennek megfelelően a tévébemondókat úgy válogatják ki, hogy mindegyik nyelvjárás képviselve legyen. Svájc negyedik, legkisebb hivatalos nyelvét, a 40–70.000-esre becsült rétorománt /romansot/ elzárt völgyekben öt nyelvjárásban beszélnek. Ennek figyelembe vételével nemcsak a képes iskolai tankönyvek, de még a cukroszacskók feliratozásai is öt nyelvjárásban készülnek.

Ezzel szemben a magyarországi szlovák nyelvjárásoknál /pilisi nyugatszlovák, alföldi középszlovák, zempléni keletiszlovák/, éppen a még élő, beszélt nyelv esetében – amelyre a nemzetiségi szervezetek épülnek, hiszen értünk vannak, nem mi óérettük –, a maximális mellőzés és háttérbe szorítás érvényesül.

Nincsenek nyelvjárásai rovatok az országos és helyi újságjainkban, a Náš kalendárban és a Čibiansky kalendárban. Holott az utóbbi a két háború

között még nyelvjárásban született, a békéscsabaiak műkedvelő színjátszásukban nyelvjárásban adták elő a darabjaikat, saját házi szerzőjük volt.

Nem lehetett középértelmiségünk – most nem lehet irodalmunk sem.

Minden szinten és mennyiségben a hivatalos irodalmi szlovák nyelvet zúdítják, erőltetik ránk, amelyet mi önhibánkon kívül nem értünk. Nem, mert 1920 után cseh elemeket, karaktert vett fel, mert a számítógépezés, internetezés korában olyan szédületes iramú fejlődésen megy keresztül, amelyet mi nem tudunk követni.

Már a meséinket is átírják, Dobšinskýt is, már azokat sem értjük.

Hagyományörző nyelvapolás, az élő, beszélt nyelv védelme, felemelése, rangjának elismerése meg sem fordul szlovákul diplomázott vezetőinkben. Ők nem tudnak a mi fejünkkel gondolkodni, azt hiszik, ha ők értik, mi azt, hogy nem értjük.

A Budapeštiansky Slovák megtalálta a modellt és a megoldást: a már csak gyökereiket őrző szlovákoknak magyar rovatot, oldalakat is nyitott.

Miért nem érdemli meg ezt a három nagy nyelvjárás: nyelvjárási rovatokat újságjainkban és naptárainkban?!

Ezek nélkül, hagyományörző nyelvapolás nélkül csak jő, csak közeleg a lassú nemzethalál, csak verik, verik be népünk fekete koporsójába az utolsó, a legeslegutolsó aranyzógeket...

Michal Blaško

básnik a spisovateľ; író és költő

Források

Sarvašská čítanka – Szarvasi olvasókönyv, 2002

Szarvasi Krónika 6/1992

Szalatnai Rezső: A szlovák irodalom története, 1964

Kiegészítés

Ha a népszámlálások alkalmával a nemzetiségi területeken, településeken, pl. Szarvason is, nem az identitást firtatnák, hanem ilyen „beugrató módon” tennék fel minden lakosnak a kérdést: milyen szinten ismeri a szlovák nyelvet: 1. irodalmi, 2. köznyelvi, 3. még érti, de már nem beszéli, akkor kiderülhetne, hogy Szarvason nem több száz, hanem még több ezer ember ismeri a szlovák nyelvet.

És a szlovák önkormányzat és kulturális kör értük is van, mert bármelyikőjüknek, bármikor eszébe juthat, hogy mégis csak kötődik néhány szállal a szlováksághoz, és bekapcsolódhat egy rendezvényébe: kirándulásba, színházlátogatásba, kiállításába vagy szlovák napi hagyományörző programjaiba...

Michal Blaško

Blaskó Mihály

Fellerné Búzás Klára

Cigány gyermekek az oktatásban

A „cigánykérdés”

+

A cigánykérdés nem elsősorban iskolai probléma, hanem egy, az egész társadalomban jelen lévő együttélési nehézség. Amíg nem tanul meg együtt élni a magyar és a cigány, addig újra és újra elő fognak jönni a különféle konfliktusok. Nagyon fontos azonban tudatosítani mindkét félben, hogy az egyenlő jogok egyenlő kötelezettséggel járnak. Azonban ez az együttélés nem jelent egyformaságot is. A jogi értelemben vett egyenlőség még nem tünteti el a társadalmi különbségeket. Különbség van a cigányság és a magyarság között életvitelben, gazdasági helyzetben, szocializáltságban.

A cigánytársadalom jelentős részében oly mértékű az elmaradás, hogy a felzárkóztatáshoz évtizedek kellenek. És erről nem csak beszélni kell, hanem cselekedni is, mert a szakadék egyre nő, és a cigányság, egyre növekvő létszámával, meghatározó társadalmi tényező. És mégis, kb. egymillió magyarországi lélekszáma ellenére nem képes érdekeit megfelelően képviselni. Nincs parlamenti képviselőjük, óriási a széthúzás a cigány szervezetek között. Ezt a helyzetet pedig a politikai pártok kihasználják, hiszen kb. hétszázezer szavazóról van szó! De sok a felelőtlen ígélet, és a leszakadás csak nő.

A cigányok iskolázottsága

1. táblázat

A cigányság iskolai végzettsége a korcsoportok százalékában, 1971-ben:

Életkor	0 osztály	1-7 osztály	8 osztály	Érettségi	Egyetem	Összesen
14 – 19	8,7	69,0	21,4	0,2	0,0	100
20 – 29	21,2	66,0	23,6	1,5	0,4	100
30 – 39	46,6	45,0	7,8	0,4	0,1	100
40 – 49	47,4	46,5	4,0	0,2	0,2	100
50 – 59	52,4	46,3	1,3	0,0	0,0	100
60 – 69	71,0	26,8	2,2	0,0	0,0	100
70 –	68,0	30,4	1,6	0,0	0,0	100
Összes	35,9	51,3	12,1	0,5	0,2	100

2. táblázat

A cigányság iskolai végzettsége a korcsoportok százalékában, 1993-ban:

Élet-kor	0 osztály	1-7 osztály	8 osztály	Szmk . vagy szakisk.	Szak köz. vagy gimn.	Főisk . vagy egyetem	Összesen
14 – 19	1,5	32,4	55,3	10,4	0,4	0,0	100
20 – 29	1,7	22,4	59,7	14,5	1,7	0,0	100
30 – 39	4,6	32,5	47,4	12,5	2,5	0,3	100
40 – 49	10,1	39,7	40,8	7,4	1,4	0,6	100
50 – 59	32,0	42,3	20,5	3,7	1,4	0,2	100
60 – 69	39,6	51,2	6,4	2,1	0,4	0,4	100
70 –	50,9	40,2	7,8	1,0	0,0	0,0	100
Összes	9,4	32,8	45,6	10,4	1,5	0,2	100

Forrás: Országos reprezentatív cigány vizsgálat (Kemény, 1996. 73. p.)

Érdeemes összevetni a fenti két táblázatot, és könnyen beláthatjuk, hogy bár javul a helyzet, de közel sem megfelelő ez az állapot, még mindig nagyon kevés a cigány fiatal a közép- és felsőoktatásban. Az 1992/1993-as tanév volt Magyarországon az utolsó, amikor adatvédelmi szabályozás hiányában az iskolastatistikák még információkat gyűjthettek a cigány tanulókról.

Az 1992/1993-as tanévben az általános iskolákban 74.241 cigány gyermek tanult, az összes tanuló 7,12%-a volt cigány. A cigány tanulók területi megoszlása nem egyenletes. Így például Budapesten, ahol az összes általános iskolai tanuló 16 százaléka tanult, az összes cigány tanulónak csupán 9 százaléka látogatja az iskolákat. Ezzel szemben Nógrád megyében az összes tanuló alig több mint 2 százaléka, az összes cigány tanulónak majdnem öt százaléka tanult.

3. táblázat

Az általános iskolai tanulók száma, százalékos megoszlásuk, valamint a cigány tanulók aránya megyénként 1992/1993-ban:

Megye	Tanulók összesen	Összes tanuló (%)	Cigány tanulók össz.	Cigány tanulók (%)	Cigány tanulók aránya (%)
Budapest	166 145	15,93	6 730	9,07	4,05
Baranya	41 323	3,96	4 082	5,50	9,88
Bács-Kiskun	56 295	5,40	2 511	3,38	4,46
Békés	40 697	3,90	2 028	2,73	4,98
Borsod	84 064	8,06	13 389	18,03	15,93
Csongrád	42 210	4,05	1 359	1,83	3,22
Fejér	45 556	4,37	1 109	1,49	2,43
Győr-Sopron	45 105	4,32	834	1,12	1,85
Hajdú-Bihar	60 273	5,78	4 291	5,78	7,12
Heves	32 972	3,16	3 886	5,23	11,79
Komárom	32 909	3,16	1 331	1,79	4,04
Nógrád	22 555	2,16	3 589	4,83	15,91
Pest	97 325	9,33	4 348	5,86	4,47
Somogy	33 745	3,24	3 865	5,21	11,45
Szabolcs-Szatmár	68 746	6,59	9 302	12,53	13,53
Szolnok	45 430	4,36	5 025	6,77	11,06
Tolna	26 853	2,57	2 206	2,97	8,22
Vas	27 504	2,64	876	1,18	3,18
Veszprém	41 531	3,98	1 442	1,94	3,47
Zala	31 781	3,05	2 038	2,75	6,41
Összesen	1 043 019	100,00	74 241	100,00	7,12

Forrás: Kertesi – Kézdi, 1996. 39. p.

A cigány tanulók településtípusonkénti megoszlása sem követi a „többségi mintát”. Míg az összes tanuló 63 százaléka jár városi iskolába, a cigány tanulóknak csupán 44 százaléka. Ennek megfelelően a cigány tanulók aránya az országos átlaghoz viszonyítva a városi iskolákban kisebb, a községi iskolákban viszont nagyobb.

4. táblázat

Az összes általános iskolai tanuló és cigány tanulók száma, százalékos megoszlásuk, valamint a cigány tanulók aránya településtípusonként 1992/1993-ban:

Településtípus	Tanulók összesen	Összes tanuló (százalék)	Cigány tanulók összesen	Cigány tanulók (százalék)	Cigány tanulók aránya (%)
Budapest	166 145	15,93	6 730	9,07	4,05
Megye-központ	195 737	18,77	8 031	10,82	4,10
Város	291 629	27,96	17 744	23,90	6,08
Község	389 508	37,34	41 736	56,22	10,72
Összesen	1 043 019	100,00	74 241	100,00	7,12

Forrás: Kertesi – Kézdi, 1996. 40. p.

Úgy gondolom, hogy az oktatásban való részvétel szinte az egyetlen lehetőség a cigányság életének javításában, az egyenlőtlenségek csökkentésében. A tanulás nagyon fontos, hiszen, ha belegondolunk, hogy milyen nehéz ma egy cigány fiatalnak munkát találni, akkor könnyen beláthatjuk, hogy ez az egyetlen módja a kiemelkedésnek. Az a baj, hogy hiányzik a motiváció, nem látnak maguk előtt példát. Általában a szülők, nagyszülők aluliskoláztak, sokuk még a nyolc általánost sem végezte el, így segíteni nem tud az esetleg felmerülő tanulási nehézségekben, magántanárt pedig a többség nem tud megfizetni. Elsősorban a szülői mentalitáson kellene változtatni, mert a többség nem látja be, hogy a tanulás milyen súllyal bír a jövőben. A gyerekeket (nem csak a cigány gyerekeket) bizony biztatni kell a szülőknek, hogy tanuljanak, és ez a szülői ráhatás sok helyen elmarad. Eddig egyfajta motiváció volt számukra, hogy pl. csak minimum nyolc általános végzettséggel lehetett jogositványt szerezni, de ez a rendelet megszűnt, és ezt több okból is elhibáztottnak tartom.

Az iskolákban a legfőbb probléma, hogy hajlamosak ún. „cigányosztály” létrehozására, hogy elkülönítsék a cigány és nem cigány gyerekeket. (Ez már sok helyen az óvodában is megfigyelhető.) Ezzel

alapvetően az a gond, hogy ezáltal egy „elit” és egy „lemaradott” osztály alakul ki, pedig lehet, hogy a cigány gyermekek között is vannak kiemelkedő képességű gyerekek, akik hátrányba kerülnek azáltal, hogy nem részesülnek megfelelő szintű oktatásban.

Magával a cigányosztállyal sem lenne probléma, ha ez a fajta elkülönítés a szülők beleegyezésével történne, és nemzetiségi oktatást biztosítanának a gyermekek számára, de ez sajnos nem így van. Még ennél is nagyobb probléma, hogy sok helyütt, ahol a fenti megkülönböztetést az iskolák valamilyen okból nem tudják véghez vinni, ott egyszerűen speciális (kisegítő) iskolába kerülnek a cigány gyermekek, etnikai okokból, így még az esélytől is megfosztják őket, hogy érettségijük, diplomájuk legyen. Úgy látom, nem kapnak ezek a gyermekek elég pozitív megerősítést az iskolában, enélkül pedig nehéz. Szerintem a pedagógus feladata – etnikumtól függetlenül –, hogy segítse, biztassa a gyereket, erősítse önbizalmukat, és nem utolsósorban: szeresse őket. Egy jó tanár nagy hatást tud gyakorolni a gyerekekre. Sok tanár azonban egyszerűen nem szeret cigány gyermekekkel foglalkozni, pedig minden gyerek értékes, tehetséges valamiben, csak elő kell csalogatni, hogy miben. Kiemelten fontosnak tartom, hogy az a pedagógus, aki cigány gyerekekkel foglalkozik, vegye a fáradságot, és ismerkedjen meg e kisebbség történetével, tradícióival, nyelvével, mert csak így tud igazán hatékony lenni az oktatásban. A szülők is sokkal nagyobb bizalommal vannak egy olyan tanárral szemben, aki érdeklődést mutat, és nem lenézést sugároz.

Feladatok az együttműködés eléréséhez:

- a diszkrimináció minden formájának elkerülése;
- a kisebbségi jogok „lefordítása” pedagógiai tartalmakra (pl. nyelv és kultúra elsajátítása, szabad identitásválasztás stb.);
- az oktatási rendszeren belüli előrejutás esélyegyenlősége.

Mindezek alapján hátrányos megkülönböztetésnek tekinthetjük a következőket:

- az oktatási rendszer esélyegyenlőséget korlátozó sajátosságait;
- a szegregációt,
- inadekvát és hátrányos oktatásszervezési megoldásokat, pedagógiai gyakorlatokat.

Ahhoz, hogy az iskolában létrejöjjön az esélyegyenlőség, az intézménynek az oktatási feladatok mellett fel kell vállalnia a nevelési és a

gondozási feladatokat is. Ha ezek nincsenek megteremtve, a felzárkóztatás nehézkes. Persze az iskola nem szociális gondozóközpont, de csak akkor tud eredményes lenni, ha maximális támogatást nyújt a cigány tanulóknak (is).

Fontos lépés lenne a felzárkóztatásban a kis létszámú nemzetiségi osztályok létrehozása, melyben az általános tárgyak mellett kiemelten kezelnék a hagyományőrzést, nyelv-ápolást. Ezzel szemben a cigány tanulók nagyobb része nem vesz részt semmilyen kisebbségi programban, ráadásul a cigány tanulók egy látható,

előítéletekkel sújtott kisebbségi csoport tagjai.

Sajnos az általános iskola elvégzése után nagyon kevés cigány fiatal engedheti meg magának a továbbtanulást, drága az utazás, a kollégium, a megélhetés. Középfiskolába kb. az általános iskolát végzettek 10%-a kerül, főiskolára, egyetemre 1%. Ez nagyon kevés. Nehéz a támogatásokat igazságosan elosztani, és sokan elesnek az ösztöndíj lehetőségétől. Élelmes egyetemisták – azon elv alapján, hogy mindenki cigány, aki annak vallja magát – sikerrel pályáznak a cigány hallgatóknak kiírt ösztöndíj-pályázatokra, és így a ténylegesen rászorultak közül nem mindenki jutott hozzá az ösztöndíjhoz.

A Bacsó Béla utcai óvodában

És ha még sikeresen diplomát szerez is a cigány fiatal, attól még nem biztos, hogy lesz munkája. Magyarországon – ki jobban, ki kevésbé – sokan rasszisták, nem biztos, hogy rábizzá egy szülő a gyermekét egy cigány tanárra vagy orvosra. Csúpn származásuk miatt ezeknek a fiatal-

loknak sokkal többet kell teljesíteniük, dolgozniuk, hogy elfogadják az életben, és ezután sikeresek legyenek munkájukban.

5. táblázat

Továbbtanulási esélyek a megelőző iskolai fokozatot elérő normál korú tanulók százalékában (1981/1982-es évszám):

Iskolafokozat	Nem cigány tanulók (százalék) (n)	Cigány tanulók (százalék) (c)	Esély- egyen- lőtlenség mértéke (n/c)
Általános iskola 8 osztályát elvégzi	88,5	36,5	2,43
Általános iskola után nem tanul tovább	8,6	66,4	0,13
Ált. isk. után szakmunkásképzőben tovább tanul	42,8	30,5	1,40
Szakmunkásképzőt sikeresen befejezi	78,0	45,2	1,73
Ált. isk. után középiskolában tovább tanul	48,6	3,1	15,83
Középiskolát sikeresen befejezi	86,3	61,0	1,42
Középisk. után felsőfokon tovább tanul	26,7	26,7	1,00

Forrás: Kertesi, 1994.

Cigány tanulók Szarvason

Lakóhelyemen, Szarvason, a cigányság létszáma kb. 2000 fő. A városban négy általános iskola van, de a cigány gyerekek kb. 70-80%-a egy iskolába jár, ez a városi általános iskola (Szarvas Város Általános Iskolája). Ide „kizárásos” alapon járnak a gyerekek, mivel ez az egyetlen nyolcosztályos, általános tantervű intézmény a városban. A cigányok mélyen vallásosak, katolikus hitűek, a városban található egyházi iskola evangélikus. A másik „speciális” iskola a Szlovák Általános Iskola, ide is kevés cigány gyerek jár, mivel itt a szlovák és nem a cigány hagyományokat ápolják. Maradt még a főiskola gyakorlóiskolája, ami több szempontból jó választás, de sajnos csak négyévfolyamos, és ismét jön a kérdés, hogy hova járjon a gyerekek.

Nem könnyű a cigány gyerekekkel, szülőkkel az együttműködés, együttélés. Adott esetben teljesen más az értékrend, amit a gyerekek magukkal hoznak a közösségbe, alapvető hiányosságai vannak bizonyos

területeken (pl. óvodában ismerkednek meg a fogmosás szükségességével), és nagy-nagy türelem szükséges ezen problémák orvoslásához. De ami a legfontosabb, egy gyerek sem születik rasszistának, a szülőktől, a környezettől látja a példát, és ha mi azt mutatjuk, hogy bár más kultúrából, környezetből jöttek, de ugyanolyan gyermekek, mint a többi társuk, akkor van esély a békés egymás mellett élésre. Természetesen ez a folyamat nem megy egyik napról a másikra. Mélyen gyökerező előítéleteket kell leküzdeni, amely csak szemléletmód-váltással lehetséges. Ehhez viszont kölcsönösen meg kell ismernünk egymást.

A szarvasi cigányok jobb módú rétegénél tapasztalható beilleszkedési törekvés. Sok tekintetben próbálnak úgy élni, olyan körülményeket teremteni, mint a nem cigányok. Ezek a családok már több figyelmet fordítanak gyermekeik iskoláztatására. Maguk a cigány fiatalok is figyelmeztetnek továbbtanulni, szakmát szerezni. Már a Vajda Péter Gimnáziumban, a Székely Mihály Szakképző Iskolában, sőt a Tessedik Sámuel Főiskolán sem ritka a cigány tanuló. Ezek a fiatalok igyekeznek úgy öltözni, viselkedni, hogy befogadják őket. Jó jel, hogy a nem cigány fiatalokban sincs már annyi előítélet, mint az idősebbekben. A pedagógusok zöme viszont még nem rendelkezik kellő ismeretekkel róluk, és ez sok konfliktushoz vezet.

Szarvas város lakosságára jellemző, hogy azokat a cigányokat fogadják el, akik szinte teljesen szakítanak hagyományaikkal, szokásaikkal, származásukkal, nyelvükkel. Elvárják, hogy alkalmazkodjanak, de meg sem próbálják megismerni, megérteni őket. Pedig nagyon sok szép szokás és hagyomány él még, amit érdemes lenne megtartani, sőt követni. De félő, hogy Szarvason nem az integrálódás, hanem a beolvadás lesz a jövő, s ezzel egy értékes és érdekes kultúrának előbb-utóbb nyomavész.

Bibliográfia

- Andor Mihály (szerk.): Romák és oktatás. Pécs, Iskolakultúra, 2001
Békési Ágnes: Muzsikások. Pont Kiadó, 2003
Diósi Ágnes: Szemtől szemben a magyarországi cigánysággal. Pont Kiadó, 2005
Djuric, Rajko: A roma irodalom. Pont Kiadó, 2004
Donald Kenrick – Grattan Puxon: Cigányok a horogkereszt alatt. Pont Kiadó, 2004
Hancock, Ian: Mi vagyunk a romani nép. Pont Kiadó, 2005
Katz Katalin: Visszafojtott emlékezet. Pont Kiadó, 2005
Lacková Ilona: Szerencsés csillagzat alatt születtem. Pont Kiadó, 2005
Liégeois, Jean Pierre: Kisebbségek és oktatása: cigányok az iskolában. Pont, 2005
Liégeois, Jean Pierre: Romák, cigányok, utazók. Pont Kiadó, 2004

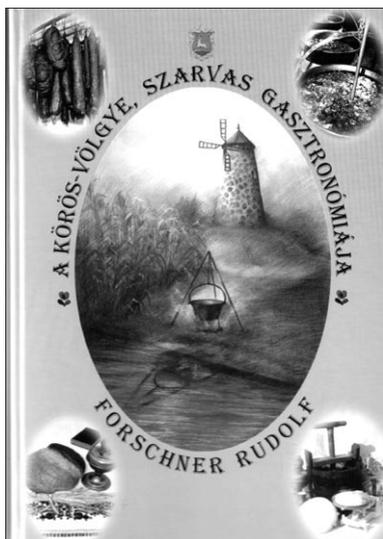
Szemle

Az emlékezés az egyetlen Édenkert, melyből nem űzhető ki az ember.
Jean Paul Richter

Forschner Rudolf

A Körös-völgye, Szarvas gasztronómiája

(Planétás kiadó, Budapest, 2005, 152 o.)

Kissé aggodalmasan vettem kezembe a nem túl testes kötetet; *Körös-völgye, Szarvas gasztronómiája?* Tovább nehezíti a helyzetet a földrajzban járatlanabbak számára, hogy a könyvben gyakran szóba jön a Körös-közi tájegység. A kötetbe lapozva azonban hamar eloszlottak aggályaim, szó sincs arról, hogy a szerző Körösfőtől Csongrádig, vagy Nagyváradtól Kunszentmártonig, a Körös völgyében lévő települések szakácsművészetével, étkezési szokásaival kívánja megterhelni a gyanakvó olvasót. Fellelegezhetünk: ízig-vérig szarvasi témájú kötetet vettünk a kezünkbe.

Nem tudom van-e kellemesebb időtöltés az élet örömeit meg nem vető, a jó társaságot, a jó konyhát kedvelő ember számára, mint vasárnap délután, a téli verőfényben úszó, kellemesen meleg szobában, egy pohár bor mellett *Forschner Rudolf* könyvét olvasgatni. A kötetet lapozva egy olyan világba jutunk, ahová közönséges halandó nem teheti be a lábát, csak érettebb korú szarvasi ember.

Kellemesen csalódik, aki pusztán helyi vonatkozású receptgyűjteményre számít, a kötet sokkal több ennél. Méltán minősíthető irodalmi szakácskönyvnek. Éhesen azért senki ne kezdjen neki a könyvnek. Az oldalakat lapozva felbukkannak emlékeinkben anyáink konyháinak remekei, már-már elfeledett ételek illatát véljük érezni, melyekre – ha olykor baráti társaságban szóba kerülnek – már csak legyinteni szoktunk, mint a soha vissza nem térő múlt időkre, régi szerelmekre szokás.

Hadd idézzek *Benke László* aranyérmes mesterszakács előszavából: „*Ha Ön is kedveli a vidék hagyományos, színes gasztronómiáját, s az azt szorosán ölelő világot, fogjon hozzá, olvassa végig a hangulatában sajátos oldalakat! Az ősi konyha, az ifjúkori emlékek, az emberek iránti tisztelet, és a táj már-már mesevilágot idéző szívárványképei peregnek előttünk... Az ételek kapcsán megjelenik a múlt, olyan személyekkel, történetekkel, fogalmakkal, akik és amelyek a feledés homályába merülnének.*”

A szerző önálló fejezeteket szentel a kenyérnek, a lakodalmak levesének, a brinzával készülő ételeknek (*Rideg néni brinzája*), a halászlének és a szarvasi birkapörköltnek (*ahogy Kriska Pali bácsi csinálta*), a szarvasi kolbásznak, a szilvalekváros hájas kiflinek. Nem feledkezik meg a kalóriában szegénynek nem mondható kapusznikáról sem.

Ötletei kimeríthetetlenek az ételek fantázianeveiben. Néhányat mindenképpen idéznem kell: *Maczó-zugi leves, Furugyi fazék, Bolza báránycotlette, Tournedos Árpád Hotel módon, Szarvashalom marhalábszár, ahogy Snubi szerette, Ribárszky törpeharcsa, Ezüstszőlősi takart birka* stb.

A kötet csúcspontját azonban a régi, közismert, népszerű szarvasi emberek, történetek, események felelevenítése jelenti. A szerző nemcsak a szarvasi konyha avatott ismerője, de bennfentese a régi szarvasi világnak is. Irodalmi stílusban idézi a félévszázaddal ezelőtti szarvasi életet, jellegzetes alakjait, helyszíneit. Hitelesek, hamisítatlanok pl. a sportpályai életképek a *Pacal, ahogy Kerekes Pista csinálta* c. fejezetben. Itt már jóval többről van szó, mint ételreceptről, időutazást téve a szarvasi sportpálya rég letűnt, izzó légkörében érezhetjük magunkat. De sokan ismertük még *Borgulya Pista* bácsit, és *Mangol-zugi* nadrágszíj parcelláját, ahol „*hasonló korú, szintén a pihenés éveit élő régi barátoknak a Körös-part, a kártya, a sör, s főszerepben Pista bá' elmaradhatatlan bográcsa jelentette a felhőtlen, vidám öregkort... E boldog idő is már csak emlék, amit minden bizonytalán még nagyon sokáig őriznek a hozzá közelállók, a parti nádas, s az öreg tölgy.*” (*Pista bácsi bográcsa*)

A kikerülhetetlen múlt c. fejezet is elvárásolja az olvasót, a régi szarvasi piacok tarka forgatagában találjuk magunkat, majd betérhetünk az olajos padlójú, füstös, sarki kiskocsmába (a volt *Glózik-félébe*), ahol a bádogborítású pult mögött a fehérkabátos *Snubi* mérte a sört, a kimért bort, a kevertet; és a beszélgetés természetesen a Szarvasi Traktor vasárnap hazai meccsén született döntetlenről szólt. Megelevenedik a régi Árpád étterem családias, sajátos hangulatával, szakácsaival, felszolgálóival, a szaleti, *Furár Jani bácsi* a hegedűjével (vagy a szaxofonjával).

A szép kötetet számos, a szerző által készített fotó színesíti. Kiemelem a sorból az ételekről készült, gondosan komponált, már-már csendélet jellegű, étvágygerjesztő felvételeket. Az archív fotók közül pedig az eddig még nem publikált, a régi Árpád Szálló étterméről készült enteriőrt, és a dolgozókról készült csoportképet. (Kár, hogy szerző nem sorolta fel az általa ismert személyek neveit, foglalkozásukat.)

A könyv értékei mellett néhány hiányosságra is felhívom a figyelmet. A címlap grafikus szakember közreműködése után kiált. A címlap belső oldalán lévő térkép nem illik ide. Néhány képet 90, vagy 180 fokkal el kellett volna fordítani. Olykor a szövegezés is kívánnivalót hagy maga után, pl. az utolsó oldalon olvasható magyartalan szövegrész: „annak számára bír igazán jelentőséggel”. A szerző szerényen a háttérben marad, hiányzik egy pályáját bemutató rövid életrajz. A csekély számú hiba azonban alig von le valamit a könyv értékéből.

Az albumszerű, igényes kötet a régi szarvasi konyhaművészet értő, hiteles, szakszerű bemutatásán túl segít megismerni városunk múltját, erősíti a város lakóinak identitástudatát, elődeink megbecsülését. Megmentette az utókor számára pusztulással fenyegetett értékeinket: régi, jellegzetes szarvasi ételeinket, a nagymamák féltve őrzött receptjeit; hiszen a világ e téren is egyre gyorsuló tempóban változik, új divatok hatnak, a szarvasi konyha is átalakul, fejlődik.

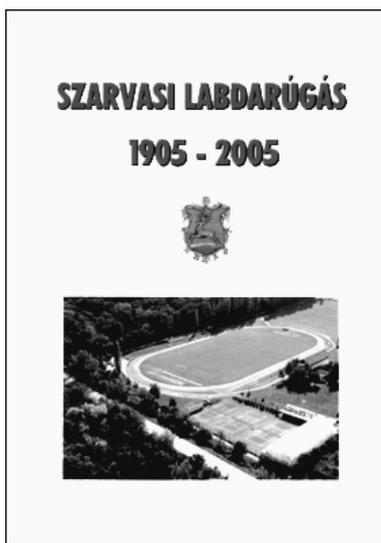
A szerző munkájával felkelti a városunk iránti érdeklődést, hírnevünket öregbíti, s ezzel idegenforgalmunkat is szolgálja. Ezért is gratulálok a szerzőnek, s kívánom, hogy minél többen próbálják ki a gyakorlatban is az ételleírásokat, s a könyv minél több olvasónak szerezzen hasznos szórakozást, felüdülést, örömet.

Dr. Molitorisz Pál

Győri István felvétele

Szarvasi labdarúgás 1905–2005

Mielőtt a szerző, a 100 éves jubileumra kiadott, összefoglaló munkájáról szólánk, pillantsunk vissza Szarvas sokszínű sportjának régmúltjára! Ismereteinket alapozhatjuk a korabeli sajtó híreire, ám célszerűbb – a sokak által már alig ismert – más irányú összefoglaló, elemző írások idevonatkozó, hiteles adatai között tallózni. Jó alapot szolgáltat erre *dr. Neumann (Nádor) Jenő* főgimnáziumi igazgató „*Szarvas nagyközség története*” című, 1922-ben kiadott munkája. A sporttól igazán távol álló szerző a 207. oldalon érdekes és ma is megszívlelhető megállapítást tesz: „*Természeti viszonyait tekintve Szarvas a sportnak*

ügyszólván minden ágára alkalmas volt, a közvetlenül a község alatt folyó Körös csolnakázásra, úszásra, horgászatra, korcsolyázásra, a község kövezett utcái kerékpározásra, a Népliget az Anna-liget egyéb sportok művelésére, a környező fűzek, a kukoricaföldek a vadászatra.”

A szerző szerint, szervezett formában 1875-től beszélhetünk a Szarvasi Torna és Vívó Egylet megalakulásáról. A Korcsolyázó Kör 1879-ben alakult meg. Az 1900-as évek elején alakult a Szarvasi Tenisz és Football Társaság. Jóval később *dr. Maday Pál* „*Szarvas története*” című, 1962-ben megjelent, részletes elemző munkájában megemlíti sportegyesületeket a 291. oldalon (Szarvasi Regatta Club, Szarvasi Vívó és Tenisz Klub, Szarvasi Turul Sportegyesület), de a sportélet részletesebb bemutatása hiányzik. A szerző a bevezetőben megemlíti Szarvas történetének korábbi feldolgozóit – először 1822-ben *Hellebranth János*, másodsor *Zsilinszky Mihály* 1872-ben és harmadszor *dr. Neumann (Nádor) Jenő* 1922-ben kiadott könyveit sorolja fel –, ám az elődök munkáit nem igazán látta el pozitív jelzőkkel. *Dr. Maday* munkájában is csupán az aviatika kap megfelelő méltatást.

Jóval később, 1994-ben *Molnár László, Czeglédszky Sámuel* társszerzővel, feldolgozta és részletesen elemezte Szarvas labdarúgó sportjának történetét. Ez a munka a Szarvasi Krónika 9. számában jelent meg 1995-ben „*Szemelvények Szarvas labdarúgásának történetéből*” címen. Ebben hitelesen bizonyított, hogy a szarvasi labdarúgás kezdete

szervezett egyesületi keretben 1905. június 17. (szombat) napjától datálható, akkor alakult meg a Szarvasi Football Társaság. Ezért volt 100 éves Szarvas labdarúgó sportja a 2005. évben.

A 100 éves évforduló megemlékezéseinek mintegy „megkoronázása” *Kepenyes György* figyelemre méltó munkája, aminek nagy értéke, hogy a korábbi munkát korrekten, belesimulóan egészítette ki az utóbbi 10 esztendő történéseivel, az összeállításokat és a tabellákat illetően. Néhány érdekesebb mérkőzés tudósítását beemelte a csapatösszeállításokat tartalmazó részbe; ez nem csak helyén való, hanem tovább színesíti is a képet.

Minden szarvasi és környékbeli érdeklődő olvasó számára információt nyújt a tabellagyűjtemény – 1922-től – arról, hogy milyen csapatok szerepeltek a különböző bajnokságokban. Cziglédzszy Sámuel gyűjteménye – kiegészítve a Képek Szarvas labdarúgó sportjából 65 csapatképével, 1945-től napjainkig – érdekes lehet az olvasó számára, mert a nagyapákat, apákat, rokonokat, ismerősöket és a maiakat is bemutatja.

Furcsa és érthetetlen az a nagyfokú érdektelenség, amire nem magyarázat a kellő propaganda hiánya sem. Szomorú, hogy ez a dokumentum értékű munka sok egykori és mai labdarúgó valamint a szurkolók polcán még nem kapott méltó helyet. Szarvas sportszerető lakóinak figyelmébe ajánlom *Kepenyes György* munkáját.

Molnár László

A szerkesztőség megjegyzései

Kétség nem fér hozzá, hogy a kiadvány jó szándékkal született. Ez azonban nem menti fel készítőjét (készítőit) a könyvkiadás kötelező normáinak betartása alól:

- minden kiadványon fel kell tüntetni a felelős kiadót;
- a kiadvány íróját vagy szerkesztőjét;
- a kiadás helyét és évét;
- a nyomdát, ahol készült.

Mindezek a könyvből hiányoznak.

A könyv szerkesztője tisztességgel beírta, hogy könyvének jelentős részét a Szarvasi Krónika 9. számából, változatlan formában emelte át.

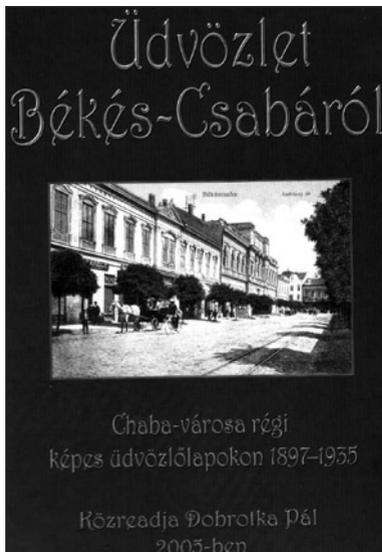
A korábban megjelent művek szerzői jogvédelem alatt állnak. Másik műben felhasználni csak jogdíj ellenében, vagy a korábbi szerkesztők engedélyével szabad. Mindezek teljesítését a könyv készítői elmulasztották.

Elismerve a könyv hasznos voltát, az említett tanulmány felhasználásához hozzájárulásunkat – , utólag, térítés nélkül – megadjuk. A tanulságokat pedig a könyv készítői vonják le, és a továbbiakban hasznosítsák!

A Szarvasi Krónika Szerkesztősége

Üdvözlét Békés-Csabáról

Chaba városa régi képes üdvözlőlapon 1897–1935
Közreadja Dobrotka Pál, Békéscsaba, 2005, 115 o.

Kemény borítású, tetszetős könyv jelent meg Békéscsabán: *Zsibrita Zoltán* gyűjtő képes levelezőlapjaiból válogattak a szerkesztők, s közreadtak belőlük 191-et.

Akinek ismerősnek tűnik a könyv, annak ellenére, hogy Békéscsabáról szól, nem téved. 2001-ben jelent meg Szarvason e kiadvány előképe *Szarvasi képeskönyv* címmel. A két könyv kiadója azonos: *Dobrotka Pál*. Dobrotka Pál a képek szerkesztője és kiadója Szarvasról származott el, s alkotott értékes művet Békéscsabának is. Rajta kívül más kötődési is vannak a könyvnek Szarvashoz. Szakmai lektora, *Szabó Ferenc* történész a szarvasi

gimnáziumban kezdte pályáját, nyelvi lektora, *Kutas Ferenc* Szarvason él és dolgozik. (Ezek a tények indokolják, hogy egy szarvasi periodikában szemlézzük a kiadványt.)

A könyv nagy alakú (A/4-es), fényes, fehér papírra nyomtatták. Egy oldalra többnyire két levelezőlap másolata került. A képek többsége archaizáló barna tónust kapott, de az eredetiben színes vagy színezett lapok megkapták eredeti színüket. Tetszetős a könyv, mégis azt kell mondanom, hogy a magát szerkesztőnek és tervezőnek megjelölő *Barabás Zoltán* fantáziátlanul végezte feladatát: a lap-párokon elhelyezett 4–4 kép mechanikusan ismétlődik, és monotonitást eredményez. Csak néhány álló kép töri meg itt-ott ezt a monotonitást.

A levelezőlapok viszont gyönyörűek és tartalmasak. Aki nem ismeri a várost, az most áttekintést kap legszebb épületeiről. A város a könyvben szebb, mint élőben – ez mindig így szokott lenni, de aki a mai Békéscsabát ismeri, az meglepve tapasztalja, hogy ezt a sok szép 19. századi épületet „elrejtették” a város újkori építészeti. Ugyanakkor ma már csak ezek a lapok

örzik sok, időközben a városrendezés áldozatául esett szép vagy értékes épület emlékét.

A képek mindegyike alatt hatalmas ismeretanyagot magába foglaló szöveg van, *Gécs Béla* újságíró, helytörténész munkája. A képaláírások önmagukban, ill. együttesen áttekintik a város történetét. Olyan kuriózumokat is közölnek, amelyek a történelemkönyvekből kimaradtak. Meglepő például, milyen fontos szerepet töltött be a 19. században a ma már elhanyagolt állapotban lévő Élővíz-csatorna, az pedig még inkább, hogy a csabai polgárok önkéntes munkával ásták meg medrét, csak azért, hogy Csabának is legyen „élővize”. Gécs Béla munkájának értékét növeli, hogy egy tragikus esemény után „rohammunkában” írta a szövegeket. (Az eredetileg felkért szövegíró váratlanul elhunyt.) Aki szereti a helytörténeti írásokat, annak élvezetes olvasmányt is jelentenek a képaláírások.

A belső borítók egy-egy jó minőségű térképet foglalnak magukba: az elsőt 1943-ban, a hátsót 1884-ben rajzolták. A '43-as térkép mellett a város utcanévjegyzéke is szerepel.

Az ajánlást a „városvédő” *Ráday Mihály* írta, az előszót *Pap János* polgármester. A könyvet egy magyar–angol–szlovák nyelvű képjegyzék zárja.

Szinte adódik az összehasonlítás: mindkét mű (a szarvasi és a csabai) magas színvonalú kiadvány. A szarvasi két dologban múlja felül „utódját”: látványban és líraiságban. Az előbbi a küllem megtervezésének, az utóbbi a képaláírások megszövegezésének eredménye.

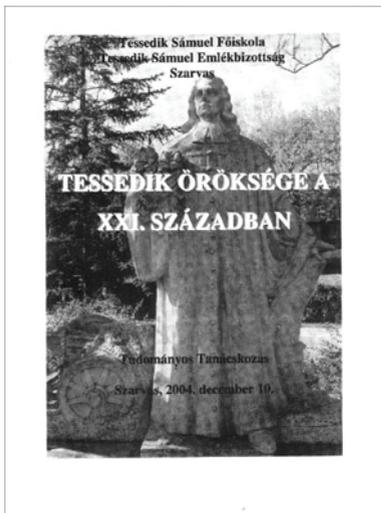
Ha valaki szereti a szép könyveket, és szeret ismerkedni „ismeretlen” városokkal, feltétlenül vegye kézbe, és tanulmányozza.

Dr. Kutas Ferenc

Tessedik öröksége a XXI. században

Tessedik Sámuel Főiskola MVK Kara
Szarvas, 2005, 47 o.

Ezzel a címmel tartottak tudományos rendezvényt Szarvason, 2004. december 10.-én a Magyar Tudomány Ünnepeén.

„Tessedik munkásságának felidézése nem csak helyi, illetve szakmai kötelességünk, hanem a maig ható szellemiség folytonosságát érzékelve mindig felemelő érzés” – írja dr. Bukovinszky László főigazgató a fenti rendezvény anyagát írásban is megjelentető füzetének bevezetőjében. A kis füzetben több szerző szerkesztett, rövidített előadásanyaga található.

Bukovinszky László „Az agrárreformer Tessedik mai

időszerűsége” címmel ír elsőként. Tessedik pap volt, de pedagógus-iskolateremtő, és agrárreformer is. Nem csak új növényeket (akácfa, lucerna, cukorrépa, eperfa honosítása kapcsolható hozzá) de új módszereket szorgalmazott itt, a hagyományokat néha még ma is erősen őrző városban. Ha a mai kifejezéseket használjuk munkásságának elemzésekor, akkor a szerző szerint *tájtermesztés, korszerű technológia, új növények bevezetése, istállózott állattartás és a takarmánygazdálkodás, fásítás, melioráció* maig ható, ma is ugyanúgy értelmezett fogalmait írhatjuk le.

Szakács Mihályné dr. „A pedagógus Tessedik Sámuel szellemi öröksége” címmel a néptanítóról, az iskolateremtő munkájáról ír. Tessediknél a gyakorlat és az elmélet együtt, összhangban volt, amit a Szarvasi Gyakorlati Gazdasági Szorgalmatossági Iskolájában valósított meg, tegyük hozzá, elsőként ebben a régióban, sőt országban is. A szerző hangsúlyozza, hogy Tessedik „...tanításai, írásai nekünk szólnak...”, a pedagógiai tudatosság, a gyermekismeret és a hit egységét és szükségességét ma is követendőnek tekintve.

Köteles Lajos „Az agrártermelő paraszti gazdaság tündöklése és bukása Körösnagyharsányban” című munkája az egyik, amely a későbbi korszakban (1867-től 2000-ig) elemzi konkrét példa kapcsán egy falu

paraszti társadalmát. Sommásan talán csak annyit: summásoktól a mai summásokig.

A következő írás *Gulyás László: „Őseink tudása – zöldség-, gyümölcsaszalás”* – a másik, a kiadvány címéhez nem kapcsolódó, de érdekes anyag.

A füzet tartalmaz még két összegzést. Az egyik *Szenes János „Tessedik falurendezési tervének megvalósítása és továbbélése”* című írása, mely érdekes, bár már máshonnan is közismert képekkel és térképekkel mutatja be a Tessedik előtti és utáni Szarvast. Ma – itt élve, lakva városunkban nekünk fel sem tűnik a rendezettség – legfeljebb vendégeinknek furcsa. Pedig mindezt Tessedik kezdte el. A cikkben jól nyomon követhető ez a folyamat.

A másik írás éppen ennek a falurendező munkának a máig tartó hatását mutatja be *Csasztyan András Tessedik Sámuel szellemiségére épülő értékmegőrzés az 'Élő Skanzenben'* címmel. Ma is megtalálhatók ugyanis azok az épületek a városban, melyek éppen a nagy előd „település rendezési tervzete” alapján, vagy annak utóhatására készültek. Az írás a hagyomány és a modern kultúra ötvözéséről értekezik, és felveti, sőt felvázolja egy „üdülőfalu” koncepcióját.

Tessedik nem csak épületeivel, de szellemiségével is átrajzolta városunkat, és az embereket is.

Erlangen – ez egy hugenotta város (Regensburgtól nem messze), ahol ezt a szellemiséget Tessedik tanulta a XVIII. század közepén –, már akkor megtehetette, hogy a művészeinek jövedelemmel rendelkező házat adományozott. Hol vagyunk mi ma ettől...

Dr. Reszkető Péter

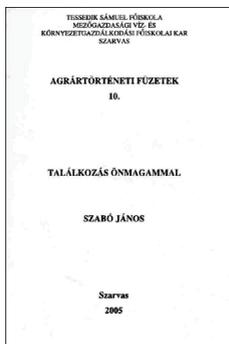

Győri István felvétele

Szabó János

Találkozás önmagammal

Agrártörténeti füzetek 10. Szarvas, 2005, 83 o.

A Tessedik Sámuel Főiskola Mezőgazdasági Viz- és Környezet-gazdálkodási Kara 1999 óta ad ki sorozatot *Agrártörténeti füzetek* címen, ami mindenképpen dicséretes dolog. A fenti című már a 10. ilyen füzet. Ebben dr. Szabó János nyugalmazott főiskolai tanár foglalja össze 83 oldalon – ahogy ő fogalmaz „a teljesség igénye nélkül” – a munkásságának közel hét évtizedét. Bevallja, hogy valamikori megrendítő élményei „...az idők folyamán megfakulnak, jószerevével egy-egy anekdota ...” lettek mára. A Bevezetőben megfogalmazottak egy bölcs szavai: „A család, a társadalom, az iskola,

a baráti kör, a munkahely hatásaiban, próbatételeiben, jellem-formálásában a kölcsönhatások, az érzelmi, szellemi élmények változó egysége.”

Jellemző sors az övé, az Öcsöd melletti tanyasi iskolából indulva jutott el a főiskola megbecsült, a kutatás – oktatás – szaktanácsadás hármását egyesítő, a fiatal kollégáinak is példamutató munkabírásával jellemezhető tanárságig. A többre jutás: „a gyerek több legyen, mint én voltam” igénye meghatározó volt számára is, és ő ezt az elvet saját munkájára is mindig következetesen alkalmazta: többre vinni, többet tenni, mint tegnap! Ez az igen nehéz gyerekkorából hozott készletés vitte, hajtotta végig életében, „ütközései” is gyakran ebből adódtak.

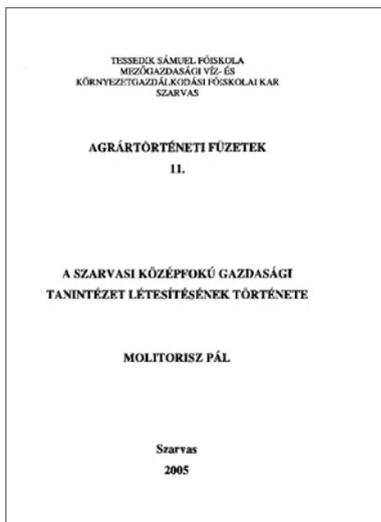
„*Ez az intézmény sorozatban megismételte a saját, sokszor végzetes történelmét. Az útkeresés mindenáron, a beilleszkedni akarás sokszor rövidre zárta a felülről kötelező utasításokhoz szokott vezetőket. A bársonyszékbe behuppanat vezér megválasztása után a hatalmát gyakorolta, ahol a lényeg helyett a kapcsolatok kiépítése és gondozása leköti erejét és a mozgósítható büdzsét a saját szebb jövője reményében. Így következett be ennek a csodálatos fekvésű és eredetileg jól felszerelt objektumnak periodikus lepusztítása.*” – írja a szerző.

Néhol kissé zavaró lehet a nyomdahiba, a néhány szerkesztési és lektorálási hiány. Ezekkel együtt tanulságos könyvecske, érdemes forgatni. A politikai, a szakmai és az egyéni sors ütközetei, eredményei, köztük egy nagy egyéniség élete olvashatók ki belőle.

Dr. Reszkető Péter

Dr. Molitorisz Pál
A szarvasi középfokú gazdasági tanintézet
létesítésének története

Agrártörténeti füzetek, 11. sz., Szarvas, 2005, 35. o.

A felhasznált irodalomból kitűnik, hogy e témával már korábban is foglalkoztak kutatók. Így *Csabai Kálmán, dr. Vincze Ferenc* és *Ruzsányiné dr. Hajzer Szerén*. A szerző e tanulmányokra is támaszkodva további kutatásokat végzett, s a tőle megszokott igényességgel pontosított, majd bővítette a történeteket és a szereplőket. A tanintézet létesítését megelőző kor bemutatásával eljut a szarvasi agrárképzés alapítójához, *Tessedik Sámuel*hez. Ebből az örökségből nőtt ki 1927. december 18-án a felavatott intézet.

Megnevezi azokat a személyeket is, akik sokat tettek, nagymértékben elősegítették az iskola, a hozzátartozó tangazdaság és a tanári lakások megépítését. Az összefogás jeles példáit mutatja be. Országos híri személyiségek mellett a szarvasi agrártémát ismerők egész sora szorgoskodott, hogy a tanintézet létrejöjjön.

Szerepel a könyvben az intézet első tanári karának névsora, tanított tantárgyaik, majd a későbbi oktatók, iskolán kívüli tevékenységük, publikációjuk. A diákok szorgalmát jelzik az önképzőkörök, előadói körök. Az iskolai sportéletet 10 szakosztályban gyakorolták.

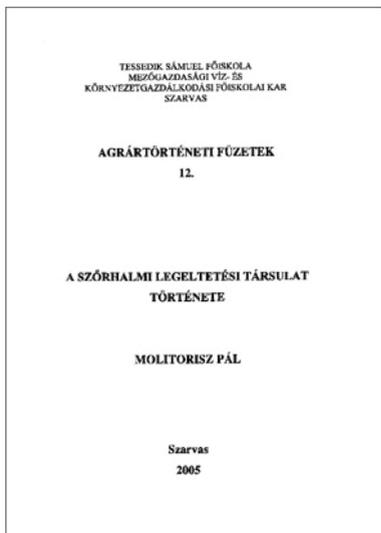
A Középfokú Gazdasági Tanintézet alapítói által elvetett mag jó talajba hullott. Gazdag termést hozott az iskola töretlen fejlődésében. Az általuk létrehozott eredményekre építhetett a Mezőgazdasági Technikum, majd a jelenlegi főiskolai képzés.

Az agrártörténeti füzetek e kiadvánnyal tovább bővítette színskáláját, s gazdagítja múltunk feltárását.

Dr. Búzás László

Dr. Molitorisz Pál
A szórhalmi legeltetési társulat története

Agrártörténeti füzetek, 12. sz., Szarvas, 2005, 27 o.

A Szarvas környéki gazdák már az 1800-as években is felismerték a társulási forma előnyét, s kezdetben spontán módon hoztak létre társulásokat, majd az 1900-as évektől törvényes úton is. A jószágot legeltetni kellett, s ehhez jó legelőre volt szükség. A szerző nagy buzgalommal tárta fel a legeltetési társulatokat, s ezek sorában részletesen mutatja be a szórhalmit, mely Szarvastól 18 km-re terült el.

A XIX. sz. utolsó harmadában a paraszti földéhséget az ún. „parcel-lázás” csillapította. Ennek sorában 1881-ben 31 gazda megvásárolta a Batthyányiaktól a szórhalmi 876 kh-as legelőt és a környező szántókat. Ezen

a földterületen jött létre a legeltetési társulat. Ez időben alakult ki környékünkön a Kákai, a Szénási és a Tóniszállási legelő is. A Szarvasi Takarékpénztár hitelével segítette a felvásárlásokat.

1910. november 20-án került csak sor az intézményi jogi rendezésre. Megalapították a „Szórhalmi birtokosság” alapszabályát és hivatalossá tették tagságát. A Társulat ügyeinek intézését a közgyűlés által választott 12 tagú választmány végezte.

Első elnöke *dr. Mázor Elemér* szarvasi ügyvéd volt. Ugyanakkor gondoskodtak jó ivóvízről, legelő fásításról, szerfás fészter építéséről is. A jogi jellegű ügyeket *dr. Gerő Oszkár*, majd *dr. Dörnyei József* ügyvédek intézték. Állatorvosaik is voltak, mint *dr. Déri Ármin*, *dr. Medvegy Mihály* és *dr. Juhász Miklós*. Név szerint is megemlíti a szerző a híres pásztort, *Kasík Pált*, aki mintegy fél évszázadot töltött a Szórhalmi legelőn.

A Társulatot a II. világháború befejezését követő új hatalom az adópolitika eszközével számolta fel.

Dr. Búzás László

A Körös körül

Egy jószemű, a fotózást kedvelő fiatalember állította ki képeit a Tessedik Múzeumban.

– Ez a fiú lát – mondta róla „felfedezője”, egyik tanára, – ezért vettem fel a kapcsolatot a Múzeum igazgatójával, aki mindig nyitott az ilyen kezdeményezések fogadására.

Azt hiszem, a megállapítás pontosan fedi a kiállítás értékét. *Győri István* 17 éves, a Székely Mihály Szakképző Iskola 11. évfolyamos diákja. Képeinek egyetlen témája: a KÖRÖS; így, csupa nagybetűvel. Ez megkönnyítette helyzetét, hiszen a Körösre és környékére elég rákattintani, máris kész egy látványos felvétel. Sok ilyet láthattunk a kiállításon. De volt köztük néhány olyan kép is, amely arról tanúskodik, hogy a fotós érzékeny a színekre, formákra, s nem egyszerűen „kattint”, hanem komponál is.

Képeinek tónusa kissé komor, az „*alkonyatok ... megfogytak százszor is a lelkét*”. Mégis: ezek a legjobb képei. Színei finomak, pasztellszínek, több képe a fekete-fehér fotózást idézi.

Győri István igazi „mai fiatal”, aki a fotózás mellett szeret túrázni, horgászni, de jártas a fafaragásban is. Lehet, hogy művész lesz belőle, lehet, hogy „csak” fotós; de az is lehet, hogy csupán múló kedvtelése a fényképezés, amelyet majd kiszorít más, fontosabbnak tartott dolog az életéből.

Az viszont bizonyos, hogy gazdagabb lett és lesz azáltal, hogy felfedezte a világnak egy szegmensét, amelyre rácsodálkozott, és amelyet megörökített. Kiállításán – és most e folyóirat lapjain – élményeit továbbadja az embereknek. Fogadjuk őt megértéssel és szeretettel – és gyönyörködjünk képeiben.

Dr. Kutas Ferenc

Szarvason történt 2005-ben

Január

2. A 101 éves Bohnyat Pálnét köszöntötte a város vezetősége.
- A Szarvasi Önkormányzat módosította az állattartásról szóló rendeletet.
- Az önkormányzat rendeletet adott ki az építményadóról.
4. „Kincses Békés” címmel honismereti előadásorozat indult a Községi Házban.
5. Családi hétvége programsorozat keretében: Szalmafonás a Községi Házban.
5. A Székely Mihály Szakképző Iskola és Kollégium szalagavató ünnepsége.
5. A helyi sportvezetőket fogadta az önkormányzat.
7. A Szarvasi Szlovák Színház bemutatta Oswald Záhradník Azyl című színdarabját.
8. A doni áttörés 62. évfordulójára emlékeztek.
- 600 milliós EU-s pályázatot nyert a kistérség a Szarvas–Békésszentandrás Körösholtág turisztikai fejlesztésére.
- Az önkormányzat fogadást rendezett legnagyobb adófizetőinek.
- Az egyházak ökumenikus imahetet tartottak.
12. Családi hétvége: Gyöngyözés a Községi Házban.
13. Pályázatot nyert a Második Esély Népfőiskola.
16. Dr. Deák Sándor előadása "Beszéljünk a szívkoszorúér betegségről" a Köz. Házban.
- 18-31. A szarvasi szlovákok hímezeit Pozsonyban állították ki.
20. Próbautazás indult az új hulladéklerakóban Gyomaendrődön.
- Döntöttek a Kossuth utcai bölcsőde felújításáról.
- Építőipari klaszter alakult.
- Zöldhullám a 44-esen.
- A KOMÉP rendezte az Ótemetőben a Doni Áldozatok Emlékműve mögötti surjánost.
- Főszeretpet játszik Háromi Gabriella az Állítsátok meg Terézyanyut c. filmben.
23. "Pszichológus a családban" címmel Gaál Roland előadásorozata a Községi Házban.
24. A Szlovák Általános Iskola, Óvoda és Diákotthon farsangi rendezvénye a Művelődési Házban.
25. Színházi előadás „Szeretni bolondulásig” a Művelődési Központban.
26. Megrendezték az általános iskolások „Szép magyar beszéd” versenyének döntőjét.
27. A Baráti Kör megkezdte adománygyűjtő kampányát gróf Bolza Pál szobrára.
- Testületi ülés: legfontosabb témája az adórendelet volt. Beszámolót tartott a Máltai Szeretetszolgálat és a Családsegítő Központ vezetője. Megvitatták többek közt a város ifjúságpolitikai és idegenforgalmi koncepcióját, a városi média és sport helyzetét.
31. Jótékonyági hangverseny a dél-kelet-ázsiai szökőár áldozatainak emlékére.

Február

3. Az év sportolója Somogyi Nikolett (aerobic) és Dombvári Bence (kajak).
4. „Kincses Békés” címmel honismereti előadásorozat indult a Községi Házban.
5. Családi hétvége programsorozat keretében Szalmafonási technikák a Köz. Házban.
5. A Székely Mihály Szakképző Iskola és Kollégium szalagavató ünnepsége.
7. A Szarvasi Szlovák Színház bemutatta Oswald Záhradník: Azyl című színdarabját.
- Dokumentum- és fotókiállítás nyílt a „Diktatúra áldozatai” címmel a Tessedik Múzeumban.
- Két nyert pályázattal fejlesztéseket hajtanak végre a Székely M. Szakképzőben.
- Varga Miklós, a Környezetvédelmi Minisztérium Vízügyi Hivatalának vezetője részt vett a Körös-Maros Nemzeti Park előadóülésén.
12. „Aktív generáció” címmel kiállítás nyílt Tessedik Múzeumban.

12. Családi hétvége: Gyöngyözés a Közösségi Házban.
16. Dr. Deák Sándor előadása "Beszéljünk a szívkoszorúér betegségről" a Köz. Házban.
- Négymillió forintot nyert a város pályázaton, környezetvédelmi célokra.
- Szalagavató a Székely Mihály Szakképző Iskolában.
- Két terepjárót kapott a kistérség a betegellátás javítására.
- Újfajta építményadót állapított meg az önkormányzat.
- Megkezdte működését a városi Gyógyfürdő gyógyvizese részlege.
18. A Nagycsaládosok megtartották évi közgyűlésüket.
23. "Pszichológus a családban" – Gaál Roland előadássorozata a Közösségi Házban.
24. A Szlovák Általános Iskola farsangi rendezvénye a Művelődési Központban.
25. Színházi előadás „Szeretni bolondulásig” címmel a Művelődési Központban.
26. A Baráti Kör és a „Szarvasért” Alapítvány hagyományos bálján kitüntetéseket adott át.
27. A 10. sz. választókerület képviselője Dernovics László lett.

Március

3. "Rigócsőr király" címmel gyermek bérletes előadás a Művelődési Központ színpadán.
4. Kertépítés – hobby szinten címmel előadássorozat a Civil Házban.
5. Családi hétvége a Közösségi Házban: "Húsvéti meglepetés gyöngyből" címmel.
5. A Tessedik Múzeumban ismét kiállított a Művészetek Sziget Alkotócsoport.
9. Gyermekrajz-kiállítás a Szarvasi Rendőrkapitányság szervezésében.
10. A Szegedi Nemzeti Színház művészeinek előadása a Művelődési Központban „Anconai szerelmek” címmel.
12. Húsvéti játszótér a Nagycsaládosok és a Művelődési Központ szervezésében.
13. Máté József helytörténeti előadása a Közösségi Házban.
- A Vajda P. Gimnáziumban a farsangot a joroineni finnekkel ünnepelték.
15. Az 1848-as forradalomra emlékeztek a városiak. Az emlékműsort a Vajda Péter Gimnázium tanulói adták.
- A Nagycsaládosok Egyesületének elnöke Gombár Györgyné lett.
20. Masszázstechnikai tanfolyam a Közösségi Házban.
21. A Víz Világnapja: a TSF Mezőgazdasági és Pedagógiai Karának közös rendezvénye.
21. Húsvéti kiállítás nyílt a Közösségi Házban.
21. A Polgárőr Egyesület közhasznúsági beszámolót készített.
- A Lengyel-palotában kiállítás mutatta be a népművészek és diákok által készített alkotásokat.
23. Kistérségi Társulás polgármesterei és jegyzői a fejlesztési, hitelezési lehetőségekről tanácskoztak. Elfogadták a sürgősségi betegellátási, a gyermekvédelmi, a szociális intézményi feladatok, valamint az idegenforgalmi koncepciót.
- A Családsegítő Központ tanácskozást szervezett a „Küzdelem a drog ellen” és A prevencióról címmel.
- Véget ért az általános iskolák és óvodák intézményeiben zajló féléves vizsgálat.
- 100 daru pusztult el a riztelepek területén rágcslóírtás következtében.
- Szerződéstervezetet készítettek az egészségügyi szakellátás funkcionális privatizációjáról.
- Erika Fajnorová „Pillanatok” című fotókiállítása a Szlovák Közösségi Házban.
24. „Fészekrakó program” indult a városban.
24. Testületi ülés. Fontosabb témái: a költségvetési rendelet módosítása, a KOMÉP, az M-Thermál Kft. beszámolója a gazdálkodásról; beszámoló a város foglalkoztatási helyzetéről. Beszámoltak az egyházak vezetői is a közoktatási megállapodás érvényesülése az Evangélikus Egyházközségekben címmel.
- Az Utazás 2005 kiállítás szarvasi résztvevői sajtótájékoztatót mutakoztattak be.

29. A Szlovák Köztársaság Szent Gorazd Pedagógiai Érdemérmét kapta Medvegy Pálné, a Szlovák Ált. Isk. igazgatónöje.
30. Lakossági fórum: a város rendezési terve; beruházások, előadó Novák István főépítész.
31. Lengyel László politológus a Liberális Klub vendége volt.
- 31 A XXVII. Országos Tudományos Diákköri Konferencia Agrártudományi Szekciójának kétnapos tanácskozása a TSF Agrártudományi Karán.

Április

1. Könyvbemutatóval egybekötött előadást tartottak a Közösségi Házban.
2. A TSF Tudományos Diákköri eredményhirdetése a Művelődési Központ színpadán.
6. Látványkoncertet rendeztek az Óteplomban.
 - A Benka Gy. Ev. Ált. Iskola kulturális műsört adott.
 - Tavaszköszöntő műsört tartott Szarvas Város Ált. Iskolája és Óvodája.
- 8–10. A Szép Magyar Beszéd országos döntőjén Mocskonyi Sára, Szarvas Város Ált. Iskolája 7. oszt. tanulója arany minősítést kapott.
8. Benka-gála a Művelődési Központ színpadán.
9. Kiállítás a Tessedik Múzeumban a 125 éves Mezőtúr–Szarvas szárnyvasút emlékére.
10. Szarvas Város Általános Iskolája a Művelődési Központban tartotta kulturális bemutatóját „Tavaszi zsongás” címmel.
11. János vitéz címmel daljátékot mutatott be a Tihanyi Vándorszínpad.
 - A Körös kultúra népeinek régészeti leleteit tárták fel az épülő bevásárlóközpont terepmunkái során.
 - A Szlovák Házban a Szlovák Kutató Intézet vándorkiállítását rendezett.
13. A Szlovák Közösségi Házban Szarvas újratelepítésének történetéről tartott előadást dr. Lovász György.
13. Marokkói delegáció látogatott a HAKI-ba.
14. „Békés megye lakóinak egészségéért Nívódíj”-ban részesült dr. Raffai Teréz és dr. Kiss Ágnes.
 - Pankotai István a megyei nyugdíjas szervezet vezetője a Nyugdíjas Egyesület vendége volt.
16. Király Judit kiállítását Hókuszpókusz címmel a TS Múzeumban nyitották meg.
20. A Magyar Nyelv Napja a TSF Pedagógiai Karán.
20. A Művelődési Központ nagytermében teltház fogadta Konecz Zsuzsa énekesnőt.
21. A Cigány Kisebbségi Önkormányzat és a Rendőrkapitányság hagyományos balesetmegelőzési napot tartott.
 - A Nemzeti Kulturális Örökség Minisztérium 18 millió forinttal támogatja a Szarvasi Szlovák Színházat.
 - A Bolza-kastélyba költözött a Tessedik Sámuel Főiskola vezetése.
 - A Mosolygó Kórház Alapítvány delegációja kerékpáros túrája során városunkban kapott támogatást.
23. Az Országos Hobbibörze a megyében először rendezett találkozót Szarvason.
25. Indonéz kutatók látogattak a HAKI-ba a pontytenyésztés tanulmányozására.
28. „Középkori falfestések” címmel kiállítás a Művelődési Központ Galériáján.
29. Tánc Világnapi Gálaműsor a Művelődési Központ színpadán.
30. A Flamingó zenekar koncertje az Erzsébet-ligetben.
 - Popper Péter pszichológus előadást tartott a Székely M. Szakképző Iskolában.

Május

1. Májális és az EU-ba lépés évfordulójának ünnepe az Erzsébet-ligetben.
4. Nagy Zoltán előadása "Ósmaradvány kövületek" címmel a Közösségi Házban.
- 3-4. X. alkalommal rendezték meg a Ruzicskay György Művészeti Emlékversenyt.
- 4-5. XXIX. Halászlai Tudományos Tanácskozás volt a HAKI-ban.
5. A Budapesti Pitypang Színpad gyermekelőadása a Művelődési Központban.
6. Nagy János előadásorozata "Felfedezések Bibliai földeken" címmel a Köz. Házban.
6. Drogellenes előadás a Művelődési Központ nagytermében.
- A TS Pedagógiai Karának hallgatói a XXVII. Orsz. Tudományos konferencián kimagasló eredményt értek el.
- Magyar bajnoki címet szerzett a karatebajnokságon Ruzsinszky György.
- A „tanART” kiállításon a Chován K. Művészeti Alapiskola képzőművész tanárai mutakoztak be.
- A TS Kertbarát Kör tagjai bor és kolbászminősítő versenyt rendeztek.
- Deme Tamás művelődéskutató Diskurzus kulturális identitás és regionalitás címmel nyitóelőadást tartott.
7. Ballagás a Vajda P. Gimnáziumban és a Székely M. Szakképzőben.
8. Közös anyák napi akadályversenyre került sor a Nagycsaládok és a Sz. Szabadidő Lövészklub rendezésében.
9. A Békés Megyei Jókai Színház kamaraelőadása „Négyen éjfélkor” címmel.
11. Dr. Deák Sándor előadása: "Beszéljünk a szívkoszorúér betegségről" a Köz. Házban.
14. Családi hétvége a Közösségi Házban: "Itt a tavasz" címmel.
14. A Kistérségi Társulás 2 kisbuszt nyert pályázaton a közoktatási feladatok ellátására.
- A Vöröskereszt Világnapján tartott megemlékezést a helyi szervezet.
- A Kajak- kenu Klub 9 versenyzője 3 arany- és 2 bronzéremmel tért haza a győri maratoni bajnokságról.
13. Hagyományörző szappanfőzést szervezett a Szlovákok Kult. Köre az Ezüstszlői Közösségi Házban.
- A Szlovák Köztársaság konzulja részt vett a szlovák előadóművészek által rendezett előadáson.
14. Családi Tárlat nyílt a Tessedik Múzeumban Filák János és Szántó Cecília alkotásaiból.
- A Sporthorgász Egyesület a Pünkösöd Kupáért hagyományos csapatversenyét megrendezte.
15. Családi ügyességi versenyt szervezett a Szarvasi Szabadidő és Lövészklub valamint a Nagycsaládok Egyesülete.
19. A Családsegítő Központba kerültek át a védőnők; feladatkörük a kistérségi ellátással bővült.
21. A Chován Kálmán Művészeti Alapiskola Néptánc Tagozata és a Tessedik Táncgyűttes bemutatóval búcsúztatta a tanévet.
21. Családi hétvége a Közösségi Házban: "Gyöngyözés" címmel.
21. Emlékplakettet kapott a Tömegklubsportok Országos Szövetségétől Barabás György és Kis János.
- Kiváló eredményt értek el a Megyei Hírlap Kupa bajnokságán atlétikai és kajak számokban a Vajda P. gimnázium tanulói.
23. Kínai mezőgazdasági miniszterhelyettes látogatott a HAKI-ba.
26. Testületi ülésen beszámolókat hangzottak el: az I. negyedév gazdálkodásáról, az Idősek és Szenvedélybeteg Otthon, a Regionális Színház Kft., a Tört. Emlékút Közalapítvány, a Ruzsicskay Gyűjtemény, és a Körös-szögi Kistérségi Kht. tevékenységéről.
27. 20 önkormányzati bérlakás készült el a Szentesi úti lakóparkban.
- A Habitat szarvasi szervezete lerakta a Habitat-ház alapkövét.
28. A Művészeti Alapiskola tanévzáró kiállítását a Tessedik Múzeumban rendezte meg.

28. A Művelődési Központ városi gyermeknapot szervezett a Kossuth téren.
30. „Kedvenc mesém” címmel gyermekrajz kiállítás nyílt a Közösségi Házban.

Június

- 1 Lakossági fórumot rendeztek az Egyesült Gyógyító Intézmények privatizációjáról.
- 1-8. Kínai társintézmény és Wuxi város vezetői tettek látogatást A HAKI-ban.
- 1-2. A Szarvasi Szlovák Színház a „Rumcájsz és Csibészke” című darabot mutatta be a Művelődési Központban.
3. Szerb szakemberek látogattak a HAKI-ba.
- 3-5. Hat területi válogató után Szarvason rendezték a Gyermek Néptáncosok IX. Országos Szólótánc Fesztiváljának döntőjét.
4. „Sárgulás”-sal búcsúztak a TSF végzős hallgatói.
4. Trianoni megemlékezés a Történelmi Országközpép Emlékműnél.
11. Családi hétvége a Közösségi Házban: "Üvegfestés matricatechnikával" címmel.
- Lezajlottak a tanévzáró ünnepélyek a város iskoláiban.
17. A Baráti Kör kerti partit rendezett.
18. A Kárpát-medencei diák labdarúgó torna megnyitója az Erzsébet-ligeti sportpályán.
18. Barnabás napi gyógynövényes foglalkozást tartottak a Kőrös-völgyi Látogatóközpontban.
- 18-25. Határon túlról érkezett magyar diákokat fogadtak a helyi szervezetek.
20. Nyári napközis tábor indult a Közösségi Házban.
- 20-24. A Családsegítő Központ 4. alkalommal rendezte meg napközis táborát.
21. 103. születésnapján köszöntötték Mrena Györgynét.
23. Testületi ülés. Legfontosabb témái: a költségvetés újabb módosítása, a településszerkezeti terv megvitatása, a Képviselő-testület II. félévi munkaterve. Beszámoló: a Művészeti Alapiskola tevékenysége; a nyári turisztikai rendezvények.
- A Turinform Irodát a Kőrös-szögi Kht.-hoz csatolták.
18. Kalmár Magdolna, Sz. V. Általános Iskolájának nyugdíjba vonuló igazgatója az OM Pedagógus Emlékérmét és Szarvas Város Pedagógiai Díját vehette át.
- Kovács Lajosné, a Családsegítő Központ ny. vezetője Köztisztviselői Díjat kapott.
- A KOMÉP a szelektív hulladékgyűjtéshez 14 hulladékgyűjtő szigetet létesített.
- 27-29. Kézműves tábort rendeztek az Erzsébet-ligetben.
25. Családi hétvége a Közösségi Házban: "Gyöngyfüzés" címmel.
25. A Lions Klub, a Habitat kiemelt támogatója, házipítő önkéntes napot szervezett. Október 29-ig a következő csoportok vettek részt az építkezésben: az American School diákjai és tanárai; az USA-ból érkezett 6 fős csoport; az ING bank 25 fős csapata; a Phi-Divízió 5 fős gárdája; az Írországból érkezett Hillsborough Team 14 tagja; az American School 10 diákja és két tanára; a Szerencsejáték Rt. szegedi és budapesti csoportja; a Le Rosey Magániskola diákjai Svájcából 14 diákkal és 2 tanárral.
25. Fiókaleső túrát szerveztek a Kőrös-völgyi Látogatóközpontban.
26. Mit tehetünk környezetünkért? A Nagycsaládosok összefüvetele.
30. Takács Miklós és Szabó László repülőnapot szervezett a Kákai repülőtéren.
30. A TSF Tanácsa hozzájárult a mezőtúri kar kiválásához.

Július

1. A Köztisztviselők Napján nyugdíjba vonulásuk alkalmából Kovács Mária jegyző és Raj Pálné családvédelmi előadó kitüntetést kapott.
1. ASEAN országok – Indonézia, Malajzia, Thaiföld – nagykövetei látogattak a HAKI-ba.
2. A TSF Karának leendő mérnökei letették esküjüket.

- A Környezetvédelmi Minisztérium Zöld Forrás pályázatának jóvoltából 300 fát ültethet el a KOMÉP, és új hulladékgyűjtő-autó árának 70%-át is elnyerte.
- 4-17. Grúz FAO-ösztöndíjasok képzését vállalta a HAKI.
- 9. Ezüstsztőlőben megrendezték a VIII. Aratónapot.
- 9. Családi hétvége a Közösségi Házban: "Gyöngyfüzés" címmel.
- 9. A Horgászegyesület horgászversenyt rendezett.
- 10. „Muzsikusok a Körös körül” V. Zenei Táborának záró estje.
- 15. Együttműködési megállapodást kötött a Városi Könyvtár, a Lőcsei Vakok és Gyengénlátók Könyvtára és a Szarvasi Szlovák Önkormányzat.
- 16. Körös-körül kerékpártúra a Baráti Kör, a Nagycsaládosok Egyesülete, a Lövészklub és a Békéssztrándi Baráti Kör együttműködésében.
- A sürgősségi és hétvégi ügyeletet közösen látja el a kistérség.
- 19. „Lovak” címmel nyílt meg egy horvát művész kiállítása a Tessedik Múzeumban.
- 21–24. Szarvas adott otthont a III. Lovas Világtalálkozóknak és társrendezvényeinek: II. Körös Napok; IV. Suttymba Népzenei Fesztivál; VIII. Fesztortalálkozó és Dudásfesztivál.
- 22. A városunk újratelepítésének 283. évfordulóját ünnepelték Szarvas Város Napján.
- 22. Gróf Bolza Pál szobrának avatása a Pepi-kertben.
- 23. A „Lovak Ruzsicskay György művészetében” címmel nyitottak tárlatot az Erzsébetligeti Alkotóházban.
- 23. A civil szervezetek III. (térségi) találkozója. A „Mindenhol jó, de legjobb otthon” címmel meghirdetett rajzpályázat eredményhirdetésére került sor a Nagycsaládosok és a Habitat for Humanity közös rendezésében.
- A Városi Könyvtár pénzügyi támogatást kapott a vakok és gyengén látók részére a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumától.
- 25–29. Hittantábor a Középhalmi Misszióban.
- 25-30. Festő-alkotótábor a Pepi-kerti vendégházban.
- 27. A Fülöp szigetekről érkezett delegáció a HAKI-ba.
- 30. Családi hétvége a Közösségi Házban: "Lepkék, szitakötők szalmából" címmel.

Augusztus

- 6. Nyolcadik alkalommal rendezték meg az Amatőr Maratoni Kenuversenyt.
- 6. A Szent István Király Kupa nemzetközi felnőtt- és gyermeksakksversenyt a TSF Pedagógiai Karán nyitották meg.
- A X. Körmaraton jótékonsági futóexpedíciója érkezett városunkba.
- A mezőberényi út melletti építkezésen újabb avar-korabeli sírokat találtak.
- 11. A HIT Gyülekezete zenés műsorral várta az érdeklődőket a Művelődési Központ előtt.
- 12–14. Békés megyei civil szervezetek vezetőinek bentlakásos továbbképzése a Civil Házban.
- 12–17. A Blue-Gym Aerobik Egyesület versenyzői a világbajnokságról /Los Angeles/ bronzéremmel tértek haza.
- 13. Családi hétvége a Közösségi Házban: "Csuhéfigurák vegyes technikával" címmel.
- 13–18. Sikeresen szerepeltek a IV. Diákolimpián a Táncsport Egyesület táncosai.
- 19. Csasztnan András a közművelődés terén végzett kiemelkedő tevékenységéért Wlassics Gyula-díjat vehetett át.
- 19. Jótékonsági bál a Bolza-kastély kertjében.
- 19. A Szarvasi Kamarazenekar koncertje a Siracusa kerthelyiségében.
- 20. Szent István napi rendezvények:
 - A Szarvasi Kézműves Egyesület kiállítása a Tessedik Múzeumban.
 - Színpadi programok a Szent István-parkban.
 - Távúszóverseny a Holt-Körösön.
 - Kenyéráldás az Evangélikus Ótemplomban.
 - Szent István napi halászléfőző-verseny.

- 21. Átadták a felújított szeretetotthont, a volt Kovács-parókiában.
- 25. Testületi ülés. Témái: a költségvetés végrehajtásáról szóló rendelet módosításáról; a szociális igazgatásról, a szociális és gyermekvédelmi ellátásokról; a helyi adókról; kitüntetések átadása, dr. Melis János az önkormányzat jegyzője lett. Závogyán Judit a Szarvas Város Általános Iskolája és Óvodája új igazgatója. A Kistérségi Társulás vezetője Mihaleczné Kovács Mária.
- 22-27. AQUALABS EU-tréning a HAKI-ban 12 ország szakembereinek részvételével.
 - A TSF Ped. Kar gyakorló iskolájának élére megbízott igazgatóként Kiss Margit került.
 - Bővítik a bölcsőde épületét.
 - A helyi Vöröskereszt Tusnádfürdőről és Csikszeredából érkezett gyermekcsoportot látott vendégül.
- 27. A Nagycsaládosok hagyományos őszi találkozóját Gyopárosfürdön rendezték.

Szeptember

- 5. Az árvízújtotta székelyföldi falvak megsegítésére gyűjtést szervezett a város.
- 1–8. Tanévnyitó ünnepségek a város iskoláiban.
- 9. Kuncze Gábor az SZDSZ elnöke a nyugdíjasoknál vendégeskedett.
 - Megemlékezés: 100 éves a szarvasi futball.
- 9–10. A Vajda Péter Művelődési Központ szervezésében több mint tízezer látogató kísérte figyelemmel a VIII. Szilvanapot és társrendezvényeit. (Kertbarát Körök regionális termékbemutatója és lekvárfőzése; gazdatalálkozó; ingyenes internetezés.)
- 9-10. Az I. Országos Közlekedésbiztonsági Versenyen V. és VII. helyen végeztek a polgárőrök.
 - Három pályázatot nyert az önkormányzat: két útpályázat, a harmadik: tető a piac fölé.
- 10. II. Országos Hobbibörze – a Hobbigyűjtők Klubja és a Művelődési Központ közös szervezésében.
 - „Vadászat vér nélkül” címmel fotókiállítás nyílt a Körös-völgyi Látogatóközpontban.
- 10. Pálinkaminősítő-versenyt tartottak a Kertbarátok.
- 12. Rendkívüli testületi ülés döntései: elfogadták az egészségügy privatizációját; átalakítják a Gyermekélelmezési Egységet; támogatást kérnek a belvízkárok enyhítésére; csatlakozik a Bursa Hungarica pályázathoz a város.
- 12-15. Európai Szociális Alap támogatásával Equal (egyenlőség) program kezdődött a Népfőiskolán.
- 15. A X. Koren István Botanikai versenyt rendezték meg a Vajdában.
- 17. Masszázstechnikai tanfolyam a Közösségi Házban.
- 17-18. „Kő kövön... marad” címmel megrendezték a Kulturális Örökség Napjai hétvégéjét.
 - Missziós hetet tartottak Középhalmon.
 - Digitális ingatlan-nyilvántartási térkép készült a város külterületéről.
- 23. A TSF Pedagógiai Karán Nagy Könyv Napját tartottak.
- 23. Egészséges élet a természetben címmel rajzkiállítást nyílt a Tessedik Múzeumban.
 - A Magyar Kupa döntőjében arany, a nemzetközi aerobicversenyen bronzérmet nyert a Gyekiczki Gyöngyi és Springel Alex vegyespáros.
- 23–24. A III. Békés Megyei Környezet- és Természetvédelmi Konferenciát a Vajda Péter Gimnáziumban rendezték meg.
- 24-30. Pesztránszki Károlyné hímező népi iparművész kiállítása a Tessedik Múzeumban.
- 25-30. CSN-INTRAN EU-tréning a HAKI-ban hét ország szakembereinek részvételével.
- 29. Testületi ülés. Témái: a költségvetésről, a Működési Szabályzatról szóló rendelet módosításáról; a helyi iparüzési adó módosításáról; a helyi népszavazásról; a Város Településszerkezeti Tervének megvitatása; az úthálózat felújítása és fenntartási programja; az út – híd – járda javításairól; beszámoló a Szarvas és Vidéke Hetilap működéséről.

- A Magyar Termék Nagydíj dicséző oklevelét nyerte el a Szarvasi Agrár Rt.
- 30. Éjféli pingpongvadalt tartottak az ifjúságnak a VPG üdülőjében.
- 30. Az Oroszázi Festők Csoportja nyitotta meg kiállítását a Tessedik Múzeumban.
- 30. Töknapot rendeztek az óvodásoknak.
- A zsidótemető rendbetételét a Hit Gyülekezete végezte társadalmi munkában.

Október

1. Az etruszk – magyar nyelvrokonságról tartott előadást Radics Géza.
2. A Zene Világnapja tiszteletére a Városi Kamarazenekar koncertet adott.
- A VIII. Budapest Open SZÉF 97 Kupa karateversenyen Ruzsinszky György megszerezte első nemzetközi aranyát.
4. A Zene Világnapjára emlékezett a TSF Pedagógiai Kar művészeti tanszéke.
4. A HAKI-ban a haltermelés és rekreációs tevékenység összehangolásáról tanácskoztak.
5. Dr. Deák Sándor előadása "Szabadgyökök, antioxidánsok" címmel a Köz. Házban.
- Az Országos Senior Bajnokságról érmeikkel tértek haza úszóink.
6. Az aradi vértanúk emléke előtt tisztelegtek a szarvasiak.
7. Szlovák nyelvű színházi előadás (Múdry Matko a blázni és Trajruza) a Művelődési Központ színpadán.
7. Szakképzési bemutatót és Arcképcsarnok-avatót tartottak a Vajda P. Gimnázium és Szakközépiskolában.
7. Kutyakiképző tanfolyam indult a Közösségi Házban.
8. Szüreti mulatságot rendezett a Szlovák Önkormányzat Ezüstszőlőben.
8. Családi hétvége a Közösségi Házban: "Gyöngyözés" címmel.
8. Mesterségek Háza találkozót szervezett a Kézműves Egyesület.
10. A Szlovákok Kulturális Köre Ablak a múltra címmel fotókiállítást rendezett.
- 10-16. Liberális hetet rendezett az SZDSZ.
12. Princz Péter előadása "Ezoteria és spiritualitás" címmel.
12. Mezőgazdasági Vizsgadalkodási Tudományos napot rendeztek a HAKI-ban.
- 13-14. Óvó- és Tanítóképző Főiskolák Főigazgatóinak Országos Tanácskozása a TSF Pedagógiai Karának rendezésében.
15. A református templomban a dél-ázsiai magyar nyelvjárás írásbeliségének kialakításáról tartott előadást Csépe Andrea.
15. Németjuhász fajtabemutató a kutyakiképző iskolában.
- 21-28. A szarvasi szlovákok gasztronómiai napokat rendeztek Poprádon.
22. Családi hétvége a Közösségi Házban: "Könyvjelző készítése szalmából" címmel.
23. Megemlékezés és koszorúzás az 1956-os emlékműnél.
23. A Történelmi Emlékút '56-os oszlopánál csendes főhajrással és gyertyagyújtással emlékeztek a szarvasiak.
- Természetfotóit állította ki Terhes Jánosné és Terhes Árpád a Tessedik Múzeumban.
- 24-27. Magyar–vietnami Kisállattenyésztési és Halászati konferenciát tartottak a HAKI-ban.
27. „Szarvas Városért” kitüntetés adományozott a képviselő-testület Kovács Péternek, a Dózsa Tsz volt elnökének.
27. A városi könyvtár író-olvasó találkozójának vendége volt Závada Pál író.
27. Hagyományos szarvasi ételek bemutatója, kóstolója, recept-cseréje volt a szlovák házban.
28. Városi Gyermek- és Ifjúsági Előnkormányzat alakult.
- 28–29. Óvodai Szakértők Országos Konferenciája a TSF Pedagógiai Karának rendezésében.
- Az Ótmetői Alapítvány alapítói és kuratóriuma segítenek a temető karbantartásában, valamint rendjének megtartásában.
29. „Séta az avaron” címmel a Körös-völgyi Látogatóközpontban túravezetést és tárlatvezetést tartottak.

November

2. Princz Péter előadása „Feng shui” címmel a Közösségi Házban.
4. Közlekedésbiztonsági napot rendezett a Rendőrkapitányság.
- Megnyílt Miknyik Mihályné és fia, Miknyik Mihály tárlata a Tessedik Múzeumban.
7. A Szlovák Kulturális Kör irodalmi délutánjának vendége volt Blaskó Mihály magyarországi szlovák költő/író.
7. Természetvédelem 554 millióért – pályázatot nyert a Körös Maros Nemzeti Park.
- Lendvai Ildikó az MSZP frakcióvezetője és Veres János államtitkár tartott fórumot a Vasipari éttermében.
9. A Szlovák Általános Iskola Ki mit tud?” döntője a Művelődési Központ színpadán.
9. Tudomány és művészet az oktatásban címet viselő programsorozatot rendezett a TSF Pedagógiai Kara Tudomány Napja alkalmából.
9. "Misztika, mágia, ezoterika" címmel aurafotózás a Közösségi Házban.
- 10-15. John Halver, az USA Tudományos Akadémiájának tagja tett látogatást a HAKI-ban.
12. Néptáncosok családi hétvégéje a Közösségi Házban.
12. Családi hétvége a Közösségi Házban: "Gyöngyözés" címmel.
12. A Művelődési Központ előcsarnokában „Egészségnap”-ot tartottak szűrésekkel és tanácsadással egybekötve.
16. A TSF Pedagógiai Kara az Apáczai Kiadóval közösen rendezett továbbképzést.
17. Testületi ülés témái: térítési díjak módosításai; beszámoló az önkormányzat III. negyedéves gazdálkodásáról, költségvetési koncepció; vízkárellhárítási intézkedési tervek elfogadása; a környezetvédelmi program felülvizsgálata; a Gyógy-Termál Kft. 2006–10. évek fejlesztési koncepciója; a III. Lovas Világtalálkozó turisztikai hatástanulmánya.
18. A Vertigo Színház előadása a Művelődési Központ nagytermében.
19. Családi hétvége a Közösségi Házban: "Karácsonyfadíszek szalmából" címmel.
19. A Tátra él címmel vándorkiállítás nyílt a Tessedik Múzeumban.
21. A TSF Mezőgazdasági Karán rendezték meg a Magyar Tudomány Ünnepét.
23. Dr. Deák Sándor előadása – Őszi-téli betegségek megelőzése – a Közösségi Házban.
23. SPAR áruház nyílt városunkban.
25. A TSF Mezőgazdasági Karán nyílt napon fogadták a főiskolára jelentkezőket.
26. A Közösségi Házban az adventi játszóház programja: gyertyaöntés, mécesfestés.
26. A Második Esély Népfőiskola ünnepélyes megnyitása.
28. A Városi Könyvtár „Látunk Európát” címmel vetélkedőt szervezett középiskolásoknak.
28. A HAKI-ban tanácskoztak a geotermikus vizek, illetve a geotermikus eredetű hulladékvizek hasznosításáról.

December

1. Rendkívüli testületi ülés. Témái: döntöttek a Körös-szögi Kht. hitelfelvételéhez kezességvállalásról; a szennyvízcsatorna- beruházás VI. üteméről; helyi építési szabályzatról (beépítettség szintje a Nagyfoki nyaralók ügyében); a PHARE Orpheus program II. komponensének ajánlati felhívását fogadták el (út, járda, kerékpárút építése); ipartelepi út további építéséhez hozzájárultak; szolgalmi jogot hagyták jóvá az Alföldi Hús Rt javára; Családsegítő Központ támogató szolgálatának álláshelyeit határozták meg.
2. Szalagavató a Vajda Péter Gimnázium és Szakközépiskolában.
3. Adventi játszóház programja a Közösségi Házban: adventi koszorú készítése.
3. Adventi találkozót szervezett a fiataloknak az Újtemplomi Ev. Egyház.
3. A Kézműves Egyesület kiállítást rendezett a Tessedik Múzeumban.
4. A Szarvasi Kamarazenekar Hangversenyét a Tessedik Múzeum dísztermében tartották.

4. Nagycsaládosok télapója házhoz ment a kicsikhez.
5. Svájc magyarországi nagykövete városunkba látogatott a Baráti Kör meghívására.
6. Kakaókoncertet rendezett a Művészeti Alapiskola.
7. Körös-völgye, Szarvas gasztronómiája címmel Forschner Rudolf könyvbemutatóját tartották a Polgármesteri Hivatal nagytermében.
9. Átadták a TESCO-áruházat.
9. Tücsök Peti és Hangya Levi szórakoztatta a kicsiket a Művelődési Központ színpadán.
9. UNIÓL címmel szarvasi művészek mutatkoztak be a MAMŰ Galériában, Budapesten.
10. A Közösségi Házban Adventi játszóház: karácsonyi ajándéktárgyak készítése.
10. Néptáncosok családi hétvégéjét a Lengyel Palotában tartották.
10. A KOLISKA (Szarvasi Szlovák Ifjúsági Szövetség) boszorkány-szépségversenyt rendezett a Nagycsaládosok székházában.
10. Tisztújító közgyűlést tartotta az Öregdiákok Baráti Köre.
11. Karácsonyi jótékonyági vásárt rendezett a Szarvasért Alapítvány és a Baráti Kör.
12. Országos kitüntetést kapott Gulyás Mercédesz és Varga Virág aerobicversenyző.
- 12-13. Luca-napi 24 órás úszást szervezett a fürdő.
- Vajdasági templomok címmel fotókiállítás nyílt a református templomban.
17. Karácsonyi ünnepséget rendezett a Mozgáskorlátozottak Szarvasi Egyesülete.
17. Karácsonyi játszóház a Közösségi Házban.
17. A Benka Gyula Evangélikus Általános Iskola műsora „Hittanosok karácsonya” címmel a Művelődési Központban.
- 18-19. A Szlovák Önkormányzat szervezésében országos néprajzi konferenciát rendeztek.
19. Betlehemes műsor a szlovák iskola tanulóinak a Művelődési Központ színpadán.
19. „Csillagos betlehemezés” címmel szentegyházi gyerekek játékelőadása az Ótemplomban.
20. A Székely Mihály Szakképző Iskola ünnepi műsora a Művelődési Központban.
- Átadásra került a felújított bölcsőde.
21. Szarvas Város Általános Iskolája és Óvodája karácsonyi műsora.
- „Mindenki karácsonya” a Családsegítő Központ és a SZIA Egyesület szervezésében.
- Idősek közös karácsonyi ünnepségét rendezte meg a Családsegítő Központ .
- Balczó András ötszörös öttusázó világbajnok volt a vendége a Zebra Klubnak.
29. A Kozák Lajos Szarvas Város Fúvós Kultúrájáért alapítvány vidám évbúcsúztató koncertje az Árpád Szálló dísztermében.

Szerkesztette: K. Szarka Judit

Győri István felvétele

A Szarvasi Krónika 16–20. számának témajegyzéke

Helytörténet

- Dr. Kutas Ferenc: Országgyűlési képviselőválasztás 2002	16/6
- Árvai Pál: 200 éves a Vajda Péter Gimnázium	16/10
- Dr. Kutas Ferenc: Szemelvények a Vas-Fémipari Rt. történetéből	16/15
- A Szarvasért Emlékplakett kitüntetettjei 2002 (Szerkesztette: Dr. Kutas Ferenc)	16/41
- Dr. Kutas Ferenc: Egy elsüllyedt intézmény: a Napköziotthonok Igazgatósága	16/62
- Dr. Reszkető Péter: A szlovák népmozgások okai és hatásuk az Alföldön	16/75
- Dr. Krajcsovicz János: Országgyűlési választások 1931-ben Szarvason	16/85
- Dr. Molitorisz Pál: Képviselőportrék a szarvasi választókerületből: Dr. Tóth Pál	16/88
- Dr. Domán Imre: Visszaemlékezéseim. IV. rész	16/95
- Korim János: Örménykút és Kardos földrajzi nevei 1. rész	16/101
- Dr. Kutas Ferenc: Önkormányzati képviselőválasztás 2002. október 20.	17/4
- Koszti Pál: 20 éve alakult meg Szarvas Város Barátainak Köre	17/22
- Bliznákné Dudás Julianna: Az örmánykúti „Pávakör” 35 éve	17/33
- A 2002. év kitüntetettjei (Szerkesztette: Dr. Kutas Ferenc)	17/45
- Dr. Juhász Irén: Az avarok aranyai; a nagyszentmiklósi kincs és a szarvasi rovásírásos tűtartó	17/98
- Merényi-Metzger Gábor: A Petőfi csavargózós a Hármaskörösön	17/101
- Helytörténeti vetélkedő, 2003.	17/122
- A Szarvasi Szlovák Önkormányzat	17/124
- Blaskó Mihály: A sarvašská slovenčina nyelvi szépségei a népballadák tükrében	17/127
- Pusztai József: A Cigány Kisebbségi Önkormányzat, 2002	17/134
- Dr. Kutas Ferenc: Szarvas Város Baráti Körének 2004. évi kitüntetettjei	18/4
- Pappné Dankó Margit: A Pedagógus Nyugdíjas Klub 25 éve	18/49
- Dr. Molitorisz Pál: Séta a szarvasi evangélikus temetőben	18/56
- Blaskó Mihály: Az evangélikus szlovákok eredetéről	18/69
- Merényi-Metzger Gábor: A Délibáb motorhajó a Kőrösökön	18/71
- Dr. Molitorisz Pál: Képviselő-portrék a szarvasi választókerületből	18/74
- Dr. Reszkető Péter: Volt egyszer egy Szülőotthon Szarvason	18/90
- Dr. Gurzó Imre: 75 éves a szarvasi agrároktatás	18/102
- Szarvas Város Baráti Körének 2005. évi kitüntetettjei	19/4
- Dr. Dörnyei Sándor: Egy furcsa alak városunk múltjából	19/84
- Dr. Kutas Ferenc: Áttelepültek	19/88
- Dr. Reszkető Péter: Kettőtört lélekkel	19/98
- Molnár László: Galambtenyésztés Szarvason	19/101
- Korim János: Örménykút és Kardos földrajzi nevei 2. rész.	19/105
- Fellerne Búzás Klára: A roma kulturális identitásváltás válsága helyi roma közösségekben	19/110
- Dr. Timár Jánosné: A Vajda Péter Gimnázium nagykönyvtárának kincsei 1. rész	20/72
- Dr. Molitorisz Pál: Kiről nevezte el a szarvasi Pepi-kertet gróf Bolza Pál?	20/75
- Korim János: Örménykút és Kardos földrajzi nevei 3. rész	20/90
- Országgyűlési választások 2006; Szerkesztette: Dr. Kutas Ferenc	20/4
- Kitüntetettek 2005; Szerkesztette: Dr. Kutas Ferenc	20/7
- Dr. Váradai László: 100 éves a Haltenyésztési és Öntörési Kutató Intézet	20/17
- A III. Lovas Világtalálkozó, Szarvas	20/24
- Szobor született. Szerkesztette: Dr. Kutas Ferenc	20/31

Életpályák

- Dr. Kutas Ferenc: Beszélgetés dr. Misur György ny. nagykövettel 16/31
- Dr. Marjai Gyula: A „Búzakirály” Hrabovszky Mihály agrármérnök élete 16/37
- Dr. Molitorisz Pál: Galambos Dezső 17/108
- Dr. Reszkető Péter: A gyapottól a lucernáig (Dr. Kovács Gábor) 18/10
- Dr. Kutas Ferenc: Beszélgetés dr. Kóczy Kálmán nyugalmazott körzeti orvossal, 19/8
- Dr. Molitorisz Pál: Dr. Mendöl Tibor és Szarvas 19/70

Oktatás

- Hovorkáné Hegedűs Hajnalka: Az 1. Sz. Általános Iskola története 16/44
- Lelkes Pál: A tanyasi iskolák története 16/68
- Dr. Reszkető Péter: 75 éves a szarvasi agrárokztatás 17/54
- Lelkes Pál: A tanyasi iskolák története 7. rész. 17/94
- Jani Erzsébet – Sándor Márta: A 2. Sz. Általános Iskola története 1. rész. 17/68
- Billibok Péterné dr.: Örökségünk a szarvasi evangélikus pedagógusképzés 18/20
- Dr. Krajcsovics János: A szakmunkások szakközépiskolájának története 18/27
- Jani Erzsébet – Sándor Márta: A 2. Sz. Általános Iskola története 2. rész 18/35
- Lelkes Pál: A tanyai iskolák története 8. rész 18/53
- Szűcs Gyula: A Szarvasi Felsőfokú Óvónőképző Intézet története 19/18
- Dr. Timár Jánosné: A Szarvasi Vajda Péter Gimnázium története az évkönyvek tükrében 19/35
- Dr. Juhászné Darabos Mária – Szironyné Zsabka Edit: A Petőfi Sándor Általános Iskola története 19/39
- Lelkes Pál: A tanyai iskolák története 9. rész 19/66
- Szakács Mihályné dr.: A Brunsvik Terézéző Óvóképző Főiskola története 20/38
- Paraszt Attiláné: A Zeneiskola 40 éve 20/50
- Lelkes Pál: A tanyai iskolák története 10. rész 20/90

Az Arborétum növényei

- Szijártó Péter: A közönséges orgona 16/25
- Szijártó Péter: A mályvacserje 17/20
- Kálmán Attiláné: Feketenyár 18/9
- Kálmán Attiláné: Közönséges tiszafa 19/6
- Kálmán Attiláné: A Szarvasi Arborétum növényei: A vadgesztenye 20/34

In memoriam

- Zsáki István (Dr. Búzás László) 16/108
- Reszkető Péter: Ruzicskay György 17/120
- Dr. Molitorisz Pál: 150 éve született Popják György szarvasi építómester 19/122
- Dr. Gyalog Sándor (Dr Reszkető Péter) 19/120

Képzőművészet

- Zsáki István képei 16/1, 16/4, 16/24 16/30, 16/138, 16/145
- Kiszely György képei 18/1, 18/70, 18/89, 18/110, 18/131, 18/136, 18/153
- Ruzsicskay György: Transzmisszió 19/149

Versek, novellák

- Bencsik Antal: Változatok az ezredesre	16/27
- Bencsik Antal: Kiterjedés	16/28
- Kántor Zsolt: Jézus Krisztus Szarvason	16/42
- Hartay Csaba: Találkozások	16/116
- Blaskó Mihály: Az én szerelmem	16/119
- Karinthy Frigyes: Méné Tekel	16/B
- Kántor Zsolt: Kancsó és háncs	17/107
- Hanzó Ildikó: Dédelgeted	17/114
- Hartay Csaba: A néma	17/121
- József Attila: Tél	17/B
- Hartay Csaba: Véglegesség	18/18
- Ecséri János: Nálam	18/100
- Bencsik Antal: Az író	18/113
- Szenes János: Karácsonyi miniatűrök	18/117
- Ady Endre: Mai próféta átka (Részlet)	18/B
- Kántor Zsolt: Csendmagnó	19/124
- Arany László: A délibábok hőse (Részlet)	19/B
- Hartay Csaba: Félelemfüggetlenség (Vers)	20/36
- Mikszáth Kálmán: A Tisztelt Ház (Részlet)	20/B

Szemle

- Az idegen irány: Hartay Csaba új kötete (Dr. Kutas Ferenc)	16/112
- Kiszínezett hiányok: Hartay Csaba versei (Balázs Géza)	16/114
- Blaskó Mihály: Búcsú a huszadik századtól (Dr. Kutas Ferenc)	16/117
- Blaskó Mihály: A gyönyörű novemberek (Dr. Zimányi Árpád)	16/120
- Méltató sorok Dobrotka Pál a Szarvasi képeskönyvről (Grin Igor)	16/122
- Dr. Lovász György: Fejezetek Szarvas kulturális életéből (Molnár László)	16/125
- Dr. Szilvássy László: Gróf Bolza Pálról (Molnár László)	16/127
- Máté József: Megcselekedtük, amit megkövetelt a haza (Dr. Molitorisz Pál)	16/129
- Agrártörténeti füzetek (Dr. Reszkető Péter)	16/131
- Dr. Kutas Ferenc: Ötvenéves a Szarvasi Vas-Fémipari Rt. (Dr. Molitorisz Pál)	16/133
- Szarvason történt 2001-ben (Szerkesztette: K. Szarka Judit)	16/135
- A 750 éves Szilágysomlyó 1251–2001 (Dr. Kutas Ferenc)	17/115
- Szarvason történt 2002-ben (Szerkesztette: K. Szarka Judit)	17/139
- Diskurzus: Tudomány és művészet (Nanszákné Dr. Cserfalvi Ilona)	18/105
- A szarvasi Vajda Péter Gimn. jubileumi emlékkönyve 1802–2002 (Dr. Molitorisz Pál)	18/107
- Írást tudók-e az írástudók? (Dr. Kutas Ferenc)	18/111
- Szarvasi szlovák olvasókönyv; Szerkesztette Chlebniczky János (Dr. Kutas Ferenc)	18/114
- Szenes János Karácsonyi hídjai (Dr. Kutas Ferenc)	18/116
- Boxi és Tulpica – cigány népmesék (Hegedűs Sándor)	18/118
- Szarvas; Kiadó Takács Miklós (Dr. Molitorisz Pál)	18/120
- Dr. Szilvássy László: Család és közélet (Molnár László)	18/124
- Kepenyések a Kepenyésekről (Molnár László)	18/126
- Hartay Csaba: Időiszony (Dr. Kutas Ferenc)	18/128
- Tóth Pálné: Csodás találkozás (Dr. Kutas Ferenc)	18/130
- Rácz Lajos: Parasztsors a XX. században (Dr. Molitorisz Pál)	18/132
- Kossuth emlékülés (Dr. Reszkető Péter)	18/135
- Blaskó Mihály: Nyelvzenei szépségek	

a szarvasi szlovák népköltészetben (Dr. Kutas Ferenc)	18/137
- Szarvason történt 2003-ban (Szerkesztette: K. Szarka Judit)	18/140
- Szarvas; Szerkesztette: Réthy Emese (Dr. Reszkető Péter)	19/126
- Dr. Szilvássy László: Gondolatok a családról (Molnár László)	19/129
- Ruzicskay tárlatvezető (Dr. Reszkető Péter)	19/130
- Nagy Annamária–Kocsis Mihály: Érzés (Dr. Reszkető Péter)	19/132
- Szarvason történt 2004-ben (Szerkesztette: K. Szarka Judit)	19/135
- Forschner Rudolf: A Körös-völgye Szarvas gasztronómiája (Dr. Molitorisz Pál)	20/110
- Szarvasi futball 1905–2005 (Molnár László)	20/113
- Üdvözlét Békés-Csabáról. Szerk.: Dobrotka Pál (Dr. Kutas Ferenc)	20/115
- Tessedik öröksége (Dr. Reszkető Péter)	20/117
- Szabó János: Találkozás önmagammal (Dr. Reszkető Péter)	20/119
- Dr. Molitorisz Pál: A középfokú gazdasági tanintézet története (Dr. Búzás László)	20/120
- Dr. Molitorisz Pál: A szórhalmi legeltetési társulat története (Dr. Búzás László)	20/121
- Körös körül (Dr. Kutas Ferenc)	20/122

Győri István felvétele

A Szarvasi Krónika 16–20. számának szerzői névmutatója

Balázs Géza 16/114–116, Bencsik Antal 16/27, Bilibok Péterné dr. 18/20–26, Blaskó Mihály (Michal Blaško) 17/127, 18/69–70, 18/137–139, 20/96–100, Bliznákné Dudás Julianna 17/33–36, Búzás László dr. 16/108–110, 20/120, 121, Dörnyei Sándor dr. 19/84–87, Ecséri János 18/150, Fellerné Búzás Klára 19/110–118, 20/101–109, Grin Igor dr. 16/122–123, Gurzó Imre dr. 18/102–104, Hartay Csaba 17/121, 18/18, 20/70, Hegedűs Sándor 18/118–119, Hovorkáné Hegedűs Hajnalka 16/44–61, Jani Erzsébet 17/68–93, 18/35–48, Juhász Irén 17/98–100, Juhászné (Dr.) Darabos Mária 19/39–65, Kálmán Attiláné 18/8–9, 19/6–7, 20/34–35, Kántor Zsolt 16/42, 17/107, 19/124, Korim János 16/101–106, 19/105–108, 20/90–93, Koszti Pál 17/22–32, Krajcsovics János dr. 16/85–87, 18/27–34, K. Szarka Judit 17/139–145, 18/140–147, 19/135–143, 123–132, Kutas Ferenc dr. 16/6–14, 16/15–24, 16/31–40, 16/62–67, 16/112–113, 17/4–13, 17/14–19, 17/115–119, 17/122, 18/111–113, 18/114–115, 18/116–117, 18/128–129, 18/130–131, 19/8–16, 19/88–97, 20/4–6, 7–17, 24–30, 31–33, 94, 115–116, 122, Lelkes Pál 16/68–73, 17/94–96, 18/53–54, 19/66–68, 20/67–69, Marjai Gyula dr. 17/37–44, Merényi-Metzger Gábor 17/101–107, 18/71–73, Molitorisz Pál dr. 16/88–94, 16/95–100, 16/117–119, 16/129–130, 16/133–134, 17/108–114, 18/56–68, 18/74–89, 18/107–110, 18/120–123, 18/132–134, 19/70–83, 19/122–123, 20/75–89, 20/110–112, Molnár László 16/125–126, 16/127–128, 18/124–125, 18/126–127, 19/101–104, 19/129, 20/113–114, Nonszákzné dr. Cserfalvi Ilona 18/105–106, Pappné Dankó Margit 18/49–52, Paraszt Attiláné 20/50–66, Pusztai József 17/135–138, Reszkető Péter dr. 16/75–84, 16/131–132, 17/54–67, 17/120–121, 18/10–17, 18/90–98, 18/135–136, 19/98–100, 19/120–121, 19/126–128, 19/130–131, 19/132–134, 20/117–118, 119, Sándor Márta 17/68–93, 18/35–48, Szakács Mihályné dr. 20/38–49, Sziájtó Péter 16/25–26, 17/20–21, Szironyné Zsabka Edit 19/39–65 Szűcs Gyula 19/18–34, Timár Jánosné (Dr.) 19/35–38, 20/72–74, Váradi László dr. 20/17–23, Zimányi Árpád dr. 16/120–121.

A Szarvasi Krónika 16–20. számában előforduló nevek mutatója

A-Á: Abonyi Eszter 17/122, Abonyi Éva 16/56, Abonyi Szilárd 19/58, Adamik Terézia 17/70, 71, 72, 76, 18/35, Ady Lajos 19/37, Ágoston Zoltáné 19/19, 34, Ágothai Emma 16/58, Akantisz Sándor 16/14, Alapi Nándor 17/109, Alpár Ágnes 17/114, Ambrózy-Migazzi István gr. 20/78, Ambrusz Gyula 19/60, 62, Andor Mihály 20/108, András András 20/12, Antal Andrea 18/113, 20/61, Antal Györgyné 16/14, 67, Antal Melinda 17/35, Antal Mihály 18/42, Antal Zsuzsanna 19/48, Antall József 16/135, 18/146, Apafi Miklósné 19/106, Apáti Ferencné 18/99, Arany János 18/140, Arnóczki Györgyné 18/95, Árvai Mária 17/18, Árvai Pál 16/13, 139, 17/46, 18/32, 108, Árvai Pálné 17/78, 82, 84, 87, 18/35, Aszódi Antal 16/140, 17/145, 18/147, Aszódi Gabriella 16/139, 140, 18/147, Asztalos Margit 16/48, 49, 50, 17/71, 74, 78, 18/35, B: Bába András 19/62, Babák Mihály 16/2, 6, 8, 9, 139, 17/4, 5, 6, 7, 11, 14, 139, 140, 143, 146, 18/2, 52, 140, 144, 148, 19/2, 20/4, Babákné Szabó Erzsébet 16/13, 18/32, Babinszky Jano 16/79, Babinszky Pálné 17/80, 18/35, Bacsó Béla 20/44, Badár Balázs 17/108, 109, Badar Tibor 17/144, Bagi Anita 18/141, Bagi Edit 18/41, Bagi Erika 20/64, Bagi Éva 20/65, Bagi István 19/102, 103, Bagi László dr. 17/7, 11, 12, 13, 14, Bagi Márta 20/57, Bagi Róbert (Robi) 16/32, Bagi Rózsa 19/19, 23, 34, Baginé Lőrincz Erika 18/36, Bagyni Pál 16/14, Baján Gyula 18/89, Bajcsi-Zsilinszky Endre 18/133, Bajor Imre 17/140, Baka János 19/19, 24, 34, Bakay Kornél 19/15, Bakó János 16/99, Bakó János dr. 18/13, Bakos Béla dr. 17/13, Bakos János dr. 20/18, Bakró Erzsébet 20/66, Bakró Gabriella 20/64, 66, Bakula Erika 20/65, Bakula János 18/121, 122, 20/22, 32, 149, Bakula Pál 16/102, Bakulya Anna 17/88, 18/36, 43, 20/66, Balás Jánosné 19/57, Balás Pál 18/35, Balassa Iván 18/68, Balassi Bálint 20/73, 97, Balatoni Mihály 17/139, Balázs Géza dr. habil. 16/139, 18/129, Balázs Pál 19/62, Balázs Pálné 18/49, Balázs Sándor 18/41, 42, Balczó András 16/76, 20/131, Balczóné Leszko Klára 19/60, Bálint György 17/141, Bálint Pálné 17/131, Bálint Péter 18/42, 68, Balla Sándorné 18/95, 99, Ballagi Mór 16/129, 20/50, Balláné Tóth Krisztina 20/63, Balog Károlyné 20/4, 5, Balog Mária 20/57, 63, Balogh Csilla 19/60, Balogh László 20/69, Bánfi Andrásné 16/14, Bányó Sándorné 18/99, Bánhegyi László 20/64, Bánhegyiné Raecsko Györgyi 20/63, Báni Jani 16/134, Banicz Győző 17/65, 66, Banicz Viktorné 19/19, 34, Bankó János dr. 19/32, 33, Bankó Pál 16/95, Bánszki János 16/83, Bánszky 16/80, Barabás György 20/126, Barabás Zoltán 20/115, Barancski Emil 17/55, Bárány Julianna 19/50, Bárány Mihályné 18/37, Baranyai Ferenc 17/33, Baráth Etele 20/4, Baráth Nóra 16/137, 20/65, Barcsik Balázs 18/38, Barjak Mátyas 17/35, Barjak Mátyasné 17/35, Bársány Jenőné 19/21, Barta Árpád dr. 20/48, 49, Bartáné Góhér Edit 18/105, Bartha Árpád dr. 17/63, Bartók Béla 18/136, Bartos Valéria 16/50, 17/74, 76, 78, 18/35, 18/50, Bástá György 16/106, 20/93, Básty János 19/106, Bata Pál 19/50, Bata Zsolt 20/13, Batai Istvánné dr. 16/13, Báthory István 17/115, 116, Batis Zsigmond 17/102, Batizfalvi István 16/11, Bátor György 18/36, 43, 40, 41, 44, 19/58, Bátorai Emil 16/47, 48, 50, 18/35, Bátorai Zoltán 20/64, Batos Mihályné 18/99, Baththyány Anna gr. 20/77, Baththyány László gr. 20/86, Bauecker Alajos 20/81, 85, Bechan Pál 20/67, Becsei József 16/14, Becsei József dr. 19/82, 83, Becsei Józsefné 16/14, Békési Ágnes 20/108, Beliczey Miklós 18/71, 72, Belopotocky Janos 16/79, Belopotocky György dr. 16/89, 17/55, 18/77, Belteki Béláné 16/14, Bence Balázs

18/41, Bencze Sándorné dr. 16/59, Benczúr József 20/72, Bencsik Andrásné 18/95, 99, Bencsik Antal 16/27, 139, 18/113, Bencsik Endre dr. 19/24, 27, 28, 30, 33, 34, Bencsik Éva 17/85, Bencsik Imréné 18/36, Bencsik István 17/65, 66, Bencsik János 16/56, Bencsik Tibor 16/56, Bencsik Tiborné 16/56, Bencsik Zsolt 18/113, Benedek Fülöp 17/57, Benes János 17/10, Béni Csaba 18/38, 39, Béni Ernőné 16/50, Benka Ádám 16/13, Benka Gyula 16/13, 55, 68, 18/23, 65, 80, 81, 108, 19/35, 20/38, 50, 51, Benka Mihály 19/50, Benke György 19/102, Benke László 20/111, Benke Pál 18/65, Benkő András 17/33, 34, 35, 36, Benkő László 19/103, 20/30, 149, Benkő Loránd 16/106, 20/93, Benkő Margit 16/58, Benyó Jánosné 18/95, Bérces György 16/52, 19/42, 55, 56, Bérces Györgyné 16/67, 19/65, Bérces László dr. 16/21, 22, Bérces Lászlóné dr. 20/4, Bérés Mária 16/13, Bertók György 16/14, 15, Besenczy Zoltán 17/9, 11, 12, 13, 14, Besenczy Zoltánné 19/60, Bessenyei Antal 19/19, 24, 34, Bessenyei Bence 20/65, Bethlen István gr. 79, 80, 81, 84, Bethlen István gróf 16/85, Bethlen János 16/36, Bezzeg Judit 17/85, Bielek Miksa 17/102, Biki Nagy Imre 17/55, 19/83, Bilibolik Péterné dr. 18/20, 26, 148, 19/23, 25, 83, Bíró József 18/73, Bíró Sándor 19/50, B. Kiss Attila 18/105, Blaskó János 18/60, Blaskó Mihály (Michal Blaško) 16/117, 119, 120, 121, 139, 17/127, 141, 146, 147, 18/148, 18/68, 69, 137, 139, 142, 20/130, 20/96, 100, 149, Blaskó Mihályné 16/47, Bliznákné Dudás Júlia 17/36, 146, 147, 18/105, 136, 20/63, Bloch (Ballagi) Mór 16/13, 18/21, 108, B. Nagy Agnes 20/63, Bobály 16/80, Bobcsék János 19/56, Bobné Chelik Márta 18/135, Bobvos Agnes 18/38, Bobvos Jánosné 16/49, 60, Bobvos Mária 19/55, Bobvos Nanetta 18/36, Bobvos Pálné 18/95, 99, Boczkó Dániel 16/11, 129, Bod Magdolna dr. 17/48, Bodai Józsefné 19/48, Bodnár Istvánné 18/37, Bodnár József 20/69, Bodnár Margit 16/47, 48, 50, 59, 67, Bodnár Márk 18/40, 41, 42, Bodnár Sándor 17/85, Bógyik Györgyné 18/35, 19/55, Bohák Dóra 18/148, 19/144, 20/149, Bohák Erzsébet 19/50, Bohnyat Zsuzsanna 19/56, Bolza Alfréd gr. 20/84, 85, Bolza Anna 20/88, Bolza Anna Mária 20/72, Bolza Antal gr. 20/82, Bolza Antónia, gr. 19/37, Bolza Béla gr. 20/84, 85, Bolza Géza gr. 16/128, 17/58, 20/78, 82, 84, 85, 87, 88, Bolza I. József gr. 20/76, 77, 81, Bolza I. Péter br. 20/76, Bolza II. József gr. 20/81, 82, 84, 86, Bolza II. Péter gr. 20/77, 85, 87, Bolza III. József gr. 20/80, 82-88, Bolza József, gr. 19/37, Bolza Mária 19/111, 20/82, 87, 88, Bolza Mariette 20/78, 82, Bolza Pál gr. 16/127, 128, 20/31, 32, 20/123, 18/122, 20/75-88, Bóna István 17/98, Bondorné Kondor Edit dr. 16/14, Borbélyné Janurik Viktória 16/14, Borgulya Endre 16/48, 17/70, 18/86, Borgulya Erzsébet 18/75, Borgulya György 16/129, 18/75, Borgulya Györgyné 18/88, Borgulya Judit 16/67, /74, 78, 18/35, 19/42, 45, Borgulya Istvánné 19/45, Borgulya János 16/96, Borgulya Pál 16/85, 90, 129, 17/55, 18/73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 89, Bornemissza Péter 20/73, Boros Máténé 18/36, Bors Antalné 17/35, Borsos Szabó Ilona 18/92, Borzovánné Burai Julianna 16/13, 18/32, Botlik Margit 17/9, Bozóki János 19/45, Bödi János 17/8, 143, 51, 18/52, Bödi Jánosné 18/4, 7, Bödi László 16/13, 18/32, Bödi Lászlóné 19/57, 58, 59, 60, 64, Bödi Zsófi 19/63, Böhm Károly 16/11, Brachna András 19/42, Brachna Gábor 16/73, Brachna Irén 18/36, 19/58, 20/60, 66, 67, Brachna Judit 16/50, 51, 53, 19/55, Bracsikné Vostjár Éva 18/36, Bracsok Mária 17/19, Bracsok Pál 16/15, Brakszatorisz Norbert 18/40, Brózik Károly 20/50, Brunsvik Teréz 19/24, 25, 31, 32, 20/38, 39, 40, 42, 46, 47, 48, 49, Bruszniczki András 18/32, Bruszniczki Zsuzsanna 18/130, Bruszniczky Mátás 18/62, Budai Ignác 17/11, 134, Budai Károly 17/11, Budai László 20/64, Buk Adolf 18/77, Bukovinszky László dr. 17/63, 65, 67, 146, 18/102, 134, 20/117, Bula Katalin 16/52, 53, 54, 56, Bulla Béla 19/75, Burány Sándor 16/6, Busi Lajosné 19/45, 46, Búzás Aliz 20/65, Búzás László dr. 16/2, 50, 51, 59, 61, 110, 139, 17/2, 52, 122, 18/2, 35, 37, 19/2, 32, 20/2, 12, 94, 120, 121, 149, Búzás Lászlóné 17/80, 18/35, Búzás Mátás 19/62, Búzás Mihály 16/56, Búzás Tünde 16/56, 20/66, Búzásné Harmati Annamária 16/14, Búzásné Heim Anikó 16/56, Buzzi János 20/88, Calepinus, Ambrosius 20/73, C-C-S: Chilla Szilveszter 19/34, Chilla Szilveszterné 19/34, Chlebniczky János 18/114, 115, Cholnoky Jenő dr. 19/75, Chován Jolán 16/73, 19/71, Chován Kálmán 17/141, 142, 18/65, 20/50, 55, Chován Zsigmond 18/65, Christián László 19/19, 24, Cinkóczy Zoltán 18/40, 42, Czeglédi Imre 17/101, 106, Czerjak Pál 18/36, Czerjak Pál 19/55, Czibulya Zsuzsanna 20/60, 63, 67, Czigliéczki István 17/85, Czigliéczky Sámuel 20/113, 114, Czinkoczi Mihály 19/56, 57, Czinkoczi Mihályné 17/80, 18/35, Czinkotszky János 17/35, 82, Czirmák János 17/85, Czirmák Dóra 19/55, Csaba Ernő 17/80, Csaba Ernőné 18/35, 19/44, 45, 53, 56, 57, Csaba Jenő 16/50, 51, 67, Csaba Mihály 17/17, Csabai Ádám 18/40, Csabai Kálmán 17/65, 66, 20/120, Csabai Pál 20/12, Csaholezi Lászlóné 20/63, Csákó Béla 17/7, Csáky Albin gr. 20/88, Csáky Károly gr. 20/88, Csánki Dezső dr. 16/106, 20/93, Csankovszki Pál 18/36, Csasztan András 17/10, 45, 124, 18/141, 144, 20/7, 29, 66, 118, 128, Csasztan András ifj. 20/64, Csasztan Béla 20/29, Csasztan György 19/102, Csasztan Istvánné 20/10, Csasztan Zsuzsanna 20/61, Csaszvanné Vass Edit 17/45, Csatai György 17/70, Csatai Katalin 17/17, Csatai Mártonné 19/62, Csávás Imre 20/19, Cseh Pál 16/140, 17/145, 18/147, Cséke András 19/62, Csellár Anikó 18/38, 39, 42, Csellár Attila 18/40, Csellár Eszter 18/41, 42, Csellár Sándor 18/40, 19/42, Csellár Sándorné 19/55, 56, 57, 58, Cselótei László 16/131, Csenkeiné Madarász Csilla 16/56, Csepán Noémi 18/41, Cseppe Andrea 20/130, Csepregi Zoltán 19/58, Cserhátné Páli Anikó 20/63, Cseri István ifj. 18/140, Csernus Istvánné 16/59, 67, Cservölgyi János 17/77, 82, 84, Cservölgyi János 18/65, Csicsel Csilla 20/63, Csicsely János 20/63, Csicsely Pál 18/76, Csicsely Pálné 17/36, Csicsely Roland 20/61, Csicsely Zoltán 17/35, Csicselyné Korbely Zsuzsa 18/114, 19/58, 65,

Csik Attila 17/13, Csik Márton 20/149, Csik Olivér 20/63, Csikós György 17/82, 18/36, 19/60, Csikós István 20/63, Csikóné Farkas Katalin 20/63, Csiliik Attila 16/13, 19/63, Csillag Pálné 16/67, Csipai Jánosné 19/60, 62, Csipai Melinda 16/14, Csoma Gáborné 18/99, Csonka Istvánné 18/35, Csonki Árpád 20/16, Csorba Csaba 18/135, Csörge Tiborné 18/35, Csörge Tiborné dr. 19/55, Csörsz Sándor dr. 18/93, 94, 95, 96, Cs. Pataj Mihály 16/100, Cs. Tóth Istvánné 17/92, Cs. Tóth Istváné 18/36, D: Dalos Etel 18/35, Dananaj Mária 17/35, Dancs Béla 16/130, 20/87, 89, Dani Dóra dr. 17/18, Dankó Edina 18/144, 19/5, 20/13, Dankó Edit 19/57, 58, Dankó Ervin (ifj.) 18/6, 7, 17/31, 18/52, 19/58, 63, Dankó Ervinné dr. 20/14, Dankó Erzsébet 18/35, Dankó János (lakatos) 16/15, 64, 66, Dankó János (tanító) 17/70, 18/37, 19/68, Dankó Jánosné 19/19, 34, Dankó László 16/39, Dankó Mária 19/55, Dankó Márton 20/61, Dankó Pál 17/8, 71, 18/115, 18/35, 19/45, 65, 104, Dankó Pál ifj. 19/104, Dankó Sámuel 19/4, Dányi Éva 19/58, Darabán Géza 20/63, Darabos Mária (Dr. Juhászné) 19/39, 50, 51, 55, 56, 57, 58, 65, Darida (Dr.) Andrásné 16/13, Darida Ágnes 18/43, Darida Ferenc (Feri) 16/32, Darida Károly 16/54, 56, 17/84, 85, Darida Károlyné 16/14, 19/57, 58, Darida Katka 20/61, 63, 65, Daróczi Erzsébet dr. 19/30, 33, Darók Erzsébet 20/63, Dauda Mihály 16/67, 18/72, 19/43, 44, 46, 48, 55, 64, Dauda Mihályné 19/45, 46, 55, Dávid Ibolya 17/138, Dávid István 16/7, 8, Deák Edit dr. 18/51, Deák Ferenc 17/17, 144, Deák Sándor dr. 20/123, 126, 130, Debreczeni Endre 17/103, 104, Debreczeni József 17/142, Debreczeniné (Dr.) Bakos Erzsébet 17/28, 20/55, 56, 60, 67, Dékány Istvánné 16/52, 67, Dékány Istvánné 19/57, Deli Imréné 19/26, Delý József 20/89, Demcsák Anna 20/61, 64, Demcsák Erzsébet 18/112, Demcsák János 18/86, Demcsák Mihályné 16/16, Demcsák Pál 18/85, Deme Csilla 17/122, Deme Dezsőné 17/80, Deme Imréné 17/80, Deme Tamás 20/126, Demeter András 19/42, Demeter Andrea, 18/38, Demeter Emese 18/42, Demeter István 17/15, 28, 20/94, Demeter Istvánné 18/50, Demeter János 18/62, Demeter László dr. 56, 18/136, 16/7, 8, 40, 139, 17/4, 5, 6, 9, 11, 12, 15, 89, 139, 146, 18/52, 20/2, Demeter Sarolta 18/35, 37, Demeterné Annus Krisztina 18/146, Demeterné Vacsai Mária 18/145, Demjén Antal 19/104, Demjén János 16/15, Dénes Kálmáné 17/35, Dénes Deutys 20/79, Dércezy Ferenc dr. 19/83, Déri Adám 20/121, Déri Armin 16/99, Dermovics László 20/124, Deutsch Tamás 16/136, Dévai Sarolta dr. 19/82, Dévényi István 18/35, Dezső Ilona 20/65, Dezső István dr. 17/29, 31, 18/145, Dienes István 18/144, Dima Andrásné 17/80, 18/35, 37, Diósi Ágnes 20/108, Djuric, Rajko 20/108, Dobos Anna 17/14, Dobronyovszky Dalma 17/71, Dobronyovszky Jenőné (Barányi Lenke) 17/72, 18/35, Dobronyovszky Jenőné öz. 17/71, Dobrotka Gabriella 16/54, Dobrotka Judit 17/35, Dobrotka Pál 16/122, 123, 124, 137, 18/44, 20/115, Dobruczki István 20/12, 13, Dobruczky Istvánné 17/84, 18/35, Dobruczky Zsoltné 16/56, Domán Imre dr. 16/95, 139, 17/136, 20/79, Domanovszky Endre 16/13, Domanovszky Sándor dr. 19/75, Dombóvári Jánosné dr. 16/62, 63, 67, Dombóvári Zita 20/66, Dombvári Bence 20/123, Domján Rozália 18/35, Domoki Emma 19/46, 55, Domokos László 16/6, 7, 8, 9, 17/4, 139, 140, 141, 143, 20/4, 5, 18/144, 148, Dömötör János 16/109, 110, Dömötör László dr. 18/89, Dörnyei József 20/79, 121, Dörnyei Sándor dr. 19/84, Dövényi Zoltán dr. 19/82, 83, Draga Andras 16/79, Drahos Ágostonné 18/35, Dubovecz Anna 17/85, Dudás István 17/35, Dudás Istvánné 17/35, Dunai Tamás 17/122, Durucskó Ákos 18/40, Dutkan László 19/19, 24, 25, 28, 34, E: Ecsesi János 18/100, 148, Elek László 16/109, 125, 19/24, 25, 34, Elek Lászlóné dr. 19/19, 24, Elek Péter 19/83, Éliás János 16/16, Eötvös Lóránd 17/27, 29, Erdei Ferenc 19/81, Erdélyi István 16/21, Erdész Ádám dr. 18/134, Erdmann (Dr.) Gyuláné 18/136, E. Szabó Zoltán 18/106, Eszterházy Károly 16/121, F: Fábrián Éva 18/38, 39, 40, 43, Fábrián Mihály 16/97, Fabó Éva 20/66, Fábri Dániel 19/48, 54, 55, 56, 57, 58, 60, Fábri Dánielné 16/52, 53, 54, 55, 56, 19/55, Fábri Márton 16/100, Fábri Pál 16/50, 17/74, 178, 18/35, 46, 48, Fábriucz György 16/45, Faludy György 16/6, 137, 18/147, Falusi Imre 20/94, Falusi Lenke 16/50, 51, 52, 58, 59, 18/35, Falusi Pál 16/73, Faragó Györgyné 18/99, Farkas András 19/102, 103, Farkas Antalné 16/56, Farkas Dzszenifer 20/61, Farkas István 16/85, 87, 92, Farkas Máttyás 16/13, Farkas Péter 17/52, 141, 20/16, Farkas Zoltán 18/113, Farkasné Tóth Zsuzsanna 16/54, 56, Fasang Árpád 18/25, 26, 20/51, 53, Fazekas Árpád (Á.) 16/84, Fazekas Erzsébet 18/35, 37, 19/43, 55, Fazekas Istvánné 19/60, Fazekas Józsefné 16/53, 55, Fazekasné Kovács Magdolna 19/55, Feder János 18/145, Feder Máttyás 16/95, Fehér Lajos 18/13, Fehér Lajosné 18/36, Fehér Mihály 16/99, Fehér Veronika 18/105, Fekete István 20/81, Fekete János 17/24, 27, 28, 29, 31, 20/4, Fekete Jánosné 17/29, Fekete Szabó András 17/117, Fekets Szerén 19/88, Félégyházi T. István 18/41, Feller Adámné 16/67, Fellerné Búzás Klára 16/140, 17/145, 18/147, 19/61, 110, 20/101, 149, 150, Fellner József 17/102, Fenyvesi András 20/63, Fenyvesi Andrásné 16/53, 20/64, Ferenczi Jenő 18/50, Fest Ágnes 18/39, Fest Attila dr. 18/39, 40, 44, Fest Attiláné 17/82, 92, 18/36, 44, 19/56, Fetzter József 18/68, 20/7, Ficzer Enikő 18/36, Figyász Éva 20/62, 63, Filák János 20/126, Filip Sándorné 18/36, Filippinyi Ágnes 18/146, Filyó Krisztina 17/35, Filyó Stefan 16/79, Fizey 16/80, Fodor József 18/26, 19/32, 33, 34, Fodor Józsefné 16/48, 50, 17/71, 72, 18/35, Fodor Mariann 17/91, 18/36, Folytán János (Jani) 16/32, 84, Folytán Jánosné 16/64, 66, 67, 17/80, 19/56, Fonád Zoltán 18/36, Forschner Rudolf 20/110, Földesi Zoltán 16/6, 7, 8, 9, 17/4, 5, 6, 7, 11, 12, 15, 140, 20/4, 5, 149, Földi Istvánné 19/55, 57, 58, 65, Frajnorova, Erika 20/124, Frank Melanie dr. 18/13, Frankó Anna 17/11, 124, 18/115, Frankó Mária 17/41, Frankó Mihály 17/10, Frankó Pálné 18/115, Frankó Zoltán 20/58, 59, Frankóné Vida Anna 19/55, Franyó György 17/35, Fráter Ferenc 19/107, Freska Maco 16/79, Freska Mariann 20/61, Freska

Erzsébet 19/45, Frisnyák Zsuzsa 17/107, Fullajtár Éva 17/15, Furkós Tamás 16/130, Fülöp Katalin 16/56, Fülöp Mária 17/15, **G:** Gaál Eliza 18/36, Gaál József 18/59, 64, Gaál Mátvás 20/66, Gaál Roland 20/123, 124, Gaál Sándor 20/4, Gaál Sándorné 18/105, Gábor Dénes 17/57, Gábor Mihály 17/41, „Gabriella” 16/139, Gábris József 18/49, Gábris József dr. 16/13, Gácsai Hedvig (Dr. Rácz Lajosné) 16/13, 17/122, Gácsai Lajos 17/86, 87, 18/36, Gajdós András (Bandi) 16/96, Gajdos Andrásné 17/49, Gajdos Attila 17/11, Gál Józsefné 19/34, Gál Tamás 20/57, Galambos Andrea dr. 17/15, 19/63, Galambos Dezső 17/108, 109, 112, 114, 147, Galambos Imre 17/8, 11, 13, 15, Galambos Vendel 17/15, Gálík György 17/39, Gálík Judit 17/38, Galla Ferenc 19/34, Galla Norbert 18/41, 42, Galla Tibor 17/7, Gálné Bagi Márta 20/63, 66, Gáncs Péter 18/145, Garai Andrásné 16/21, Garai László 16/48, 50, Garai Lászlóné 16/48, 50, 51, 67, Garai Mihály 16/83, Garai Soma 16/73, Garai-Szabóné Fabó Éva 19/62, Garaj János 16/79, Gáspár Ildikó 16/56, Gáspár Tamás 19/50, Gasztonyi József 16/32, Gasztonyi Márta 16/58, Gász Barbara 70/61, Gász György 17/47, Gász György 20/52, 53, 54, 55, 63, 67, Gászó Imréné 18/99, Gászó Lilla 18/38, 41, 42, Gászó Pál 19/56, Gécs Béla 16/122, 20/116, Gémes (Dr.) Szilárdné 16/46, 47, 48, 50, 51, 17/74, 76, 78, 18/35, Gerber, Michael E. 16/134, Geredi Emilné 16/50, 17/77, 18/35, Gergely Ágnes 16/114, Gergely Dániel 18/40, Gergely Imréné 18/99, Gergely István 16/21, Gergely István dr. 18/12, Gergő Sándor 19/120, Gerhát György 17/8, 18/112, Gerhát János 19/42, Gerhát Judit 18/95, 99, Gerhát Pál 19/42, Gerő Ákos 16/130, Gerő Andrásné 17/88, 18/36, 43, Gerő Oszkár dr. 20/121, Gerő Pál dr. 16/31, Gervain Mihály dr. 17/31, 52, Giricz Katalin 16/54, 56, 59, 17/7, 11, 12, /13, 16, Giricz Pál 17/16, Giskra 18/69, Glózik János 19/19, 23, 34, Glózik Jánosné 17/80, 18/35, Glózik Klára 17/12, 18/140, 18/143, 19/60, 20/9, 11, 30, Gócza Csilla 18/41, Goda Péter 18/73, Gombár Györgyné 20/124, Gombár János 18/38, 39, Gombár Klára 16/56, Gombár Pál 16/89, Gombkötő Jánosné 19/60, 61, 62, Gombocz Zoltán dr. 19/75, Gombos János dr. 16/80, 18/115, 136, Gorján Mária dr. 19/27, Gottfried Katalin 18/35, Gödényházi Tar Gyula 17/56, Göncz Árpád 17/144, Görbe Jánosné 16/50, 58, Görgényi Tamás 18/135, 140, Görög Demeter 16/106, 20/93, Gráfik Pál 16/97, Gregus (Gerő) Ágost 16/13, 130, 20/50, Greksza György 17/71, 18/37, Greksza Jánosné 17/88, 18/36, 43, 48, Greksza Mihályné 19/62, Grin Igor dr. 16/124, 139, Grófné Forgács Mariann 19/60, Gross Sándor 17/108, Gross Sándorné 17/109, Gruber Ágnes 17/70, Gruber Ferenc dr. 17/57, 18/13, Grünvald Béla 16/52, 55, 56, 59, 61, 18/38, Grünvald Tamás 16/56, Gulácsy Sándor dr. 17/11, 12, 16, 56, 65, 66, 17/122, 146, Gullmann Zsigmond 17/71, Gulyás Jánosné 17/35, 36, Gulyás Judit 20/57, 63, Gulyás László dr. 20/118, Gulyás Lászlóné 18/95, 99, Gulyás Mercédesz 20/8, 13, 131Gulyás Mihály 20/53, 65, 66, Gulyás Mihályné 17/80, 18/35, Gulyás Pál 18/77, Gulyás Vincéné 18/95, 99, Gulyásné Rohoska Anna 19/55, Gurzó Imre dr. 18/104, 48, Gutyán Helga 18/38, Gyalog Cecília Éva 18/41, 19/120, Gyalog Sándor dr. 16/40, 139, 17/10, 146, 18/148, 19/120, 121, 20/16, **Gy:** Gyalogné (Dr.) Dr. Varga Éva 17/16, 18/146, 19/120, Gyarmati András 16/33, 17/70, 19/9, Gyarmati Imre 19/5, Gyekiczki Ágnes 70/65, Gyekiczki András 19/102, Gyekiczki Gyöngyi 20/129, Gyekiczki Istvánné 20/66, Gyekiczki Nóra 70/65, Gyekiczki Péter 20/65, Gyivicsán Anna 16/75, 76, 84, 18/114, 115, Györfffy György 16/106, 20/93, 19/105, Györfffy Sándor 16/131, Györfffy-Villám András 20/29, Győri Gáborné 16/56, Győri Imréné 17/82, 86, 88, 18/38, Győri István 20/122, Gyulainé Halász Vilma 19/55, Gyulay Endre 16/36, Gyuricza Imre 16/13, Gyuricza Imréné (Antal Mária) 16/14, 20/64, Gyuricza Irén 18/99, Gyuricza Lászlóné 19/61, Gyuricza Péter 18/41, 42, 145, Gyurik János 16/15, Gyurik Lászlóné 16/14, Gyuris Anna 19/42, Gyuris Judit 19/42, Gyuris Mihály 16/73, Gyuris Pál 16/79, Gy. Zahorán Mária 16/124, 18/122, **H:** Haan Antal 19/37, Haan Lajos 16/106, 20/91, 92, Haász Sándor 18/147, Haberern Jonathán 16/13, Haffner Andrásné 18/35, Hajdú Andrásné 19/60, 62, Hajdú Attila 17/116, Hajdú György 16/99, Hajdú Ildikó 17/19, 19/46, 55, Hajdú László 20/64, Hajkó Erik 19/63, Hajnal Lajos 18/33, Hajós András 20/4, Hajós Lajos 16/99, Hajzer Ildikó dr. 18/7, Hajzer Lajos 19/88, Hajzer Szerén 18/105, Halász Krisztina 20/64, Hamalfaj Márton (Martinus Hamaliar) 18/63, 18/68, 19/37, Hámosi Gabriella 20/123, Hámosi Pál 17/50, Hancock, Ian 20/108, Hankisz György 16/15, Hanó Erzsébet 19/55, Hanó János 16/67, 19/50, 56, 65, 20/69, Hantos Gusztáv 17/29, 18/35, 19/44, 45, 65, Hantos Gusztávné 17/82, 84, 87, 88, Hantos Gusztávné 18/35, 19/44, 65, Hanzel Lászlóné 17/92, 18/36, Hanzely Istvánné 17/35, Hanzó (Dr.) Lajosné 17/82, 84, 87, 18/35, Hanzó Ildikó 17/146, 147, Hanzó János 18/35, Hanzó Klára 20/65, Hanzó Lajos dr. 16/125, 19/34, 83, 102, Harasztiné Kiszely Mária 19/55, Harencsár Balázs 20/4, Harmati Ágnes 16/14, Harmati Béla dr. 17/144, 18/142, Harmati Jánosné 19/62, Harmatiné Grunner Mária 16/56, Harruckern Ferenc 20/76, Harruckern János György 19/106, 20/50, 76, Harruckern Mária Anna 21/76, Hartay Csaba 16/112, 114, 116, 139, 17/139, 146, 147, 18/18, 128, 129, 146, 148, 20/36, 149, Havas Gáborné dr. 19/82, Haviár Dániel 16/44, Haviár Dániel 18/22, 59, 68, Haviár Gyula 18/82, Hegedűs Bernadett 16/14, Hegedűs Géza 17/22, Hegedűs János 20/63, Hegedűs Júlia 16/50, Hegedűs Lajos 17/85, Hegedűs Lóránt 18/85, Hegedűs Sándor 18/119, 148, Hegedűs Szilárd 18/113, Hegedűs Zoltán 19/42, Hegedűsné (Zoltánné) Komlowszky Aliz 19/55, 60, 62, Hellerbranth János 20/113, Heltai Gáspár 20/73, Henszely (...) 16/80, Herbély András 20/64, Heredeán Borák Erzsébet 18/36, Hering Zoltán 20/65, Herkó Ákos 19/104, Herkó László 19/103, 104, Hetényi Ernő dr. 17/16, Hetényi Éva 18/49, Hetényi István 16/7, 8, 17/8, 11, 12, 16, 139, 20/11, 20/29, Hetényi Krisztina 20/64, Hidasi Eszter 16/13, 18/32, Hidasi Pál 19/42,

Himer Péter 20/58, Hipszki György 16/15, Hipszki Mária 19/48, Hipszki Márton 16/16, H. Kovács Benedek 20/55, 63, Hóbelly Richárd 17/122, Hodálík Katalin Éva 16/14, Hodálík Pál 17/9, 11, 12, 17, 20/30, Hódossi Sándor dr. 17/65, 67, Hódsági Ferencné 16/13, Hódsági Tamás 16/20, 17/5, 9, 12, Hoffer Andrásné 18/37, Hogyán (...) 16/80, Holp József 16/13, 18/34, 19/45, 48, 50, 56, 65, Holp Józsefné 17/87, 18/36, 19/45, 56, Holp Judit 17/122, Holub István 18/90, Holub János 17/29, 31, Holub László 16/53, Holub Mihály 19/50, Holubné (Lászlóné) Mátraházi Éva 19/60, 61, 62, Hóman Bálint dr. 19/75, Horn Gyula 16/37, Hornok Attila 18/40, Horthy Miklós 16/85, 18/71, 72, 74, 20/78, Horti György 18/36, 43, Hortiné Molnár Edit 17/9, 19/60, Hortobágyiné Cszizmadia Edina 16/13, Horvát László dr. 18/13, Horváth András 20/58, 20/59, Horváth Balázs 17/89, Horváth Iván 17/65, Horváth Károly 16/7, 17/101, 140, Horváth László dr. 20/19, Horváth Pálné Kontur Kornélia 20/83, Hovorkáné Hegedűs Hajnalka 16/44, 56, 139, 17/122, Hrabovszky Mihály 17/37, 38, 41, 44, 147, Hrabovszky Pál 17/38, 39, Hraszkó Györgyné 16/14, Hraszkó Mária 17/11, Hraszkó Márta 17/124, Hrivnák Mihály 19/107, Hronyecz (...) 16/80, Hruska Mária 19/48, Huba János 16/73, Hudák 16/80, Hudák Ágnes 17/85, Hudák László dr. 16/83, Hudák Mihály 19/103, Hugyik Ilona 17/19, Huszár Jánosné 16/13, Huszárík Gábor 16/14, 17/85, Huszárík Helga 16/41, 17/29, Huszárík Pál 19/56, Huszti Péter 19/16, Huzián Lászlóné 18/36, **I-Í:** Illés János 20/4, 5, Ilyésné Sonkolyos Gertrúd 16/21, Illyés Lajos 18/83, Incefi Géza 16/106, 20/93, Ipolyi Arnold 18/68, Imyik Györgyné 17/35, Istenes Istvánné 20/63, István János Imre 16/108, Ivády Béla 16/92, Iván Mariann 16/14, Iváncsó József 20/63, 64, Iváncsó Viola 20/61, 62, 63, Ivanics János 18/35, 48, Iványi Gergely 19/19, 24, 28, 34, Iványi Gergelyné 19/19, 34, Iványi Sándorné 18/35, Iványi Simonné 16/67, Iványiné Remenyik Mária 19/55, Izsóné Gergely Ilona 18/134J. Horváth László 16/99, **J:** Jambrik Pálné 16/14, Jambrik János 19/102, Janecskó György 17/35, Janecskó Mihály 19/63, Janecskó Miklós 16/6, 17/139, Janecskó György 17/35, 19/103, Janecskó Judit 19/60, Janecskó Pál 19/102, Janecskó Pálné 18/35, Jani Erzsébet 17/68, 122, 146, 147, 18/36, 38, 42, 148, Janics Éva 19/50, Jankó Erzsébet 16/58, Jankó István 16/58, 19/43, 55, Jankó Istvánné 17/71, 72, 80, 18/35, Jankó Katalin 16/58, Jankovics János 16/13, Jankovics Marcell 16/110, János Pál II. 16/36, Jánosi György 16/6, Jánovszki Etelka 18/35, 18/44, Jánovszki János 18/65, 66, Jánovszky Etelka 17/87, 88, 19/42, 45, 53, 56, 65, Jánovszky György 16/73, 17/80, Janovszky János dr. 18/14, Jánovszky Margit 17/81, 19/55, Jansik Bálint 20/61, Jansik György 17/35, 36, Jansik Pál 17/33, Jansik Tamás 17/22, 18/14, Janurik (Dr.) Jánosné 16/48, 50, 52, 53, Janurik Andrásné 17/78, 88, 18/36, 44, Janurik Erzsébet 17/131, Janurik György 16/51, 52, 17/70, Janurik Mátyás 17/70, 71, 72, 75, 18/35, 19/88, Janurik Mátyásné 19/66, Janurik Mihály 19/55, 103, Janurik Mihályné 16/50, 18/52, Janurik Viktória 18/36, Janurikné Lestyan Erzsébet 16/56, Járosi Pál 17/35, Jasák László 17/85, Jedlik Anyos 17/27, 29, Jekelfalussy József dr. 16/106, 20/93, Jékely Zoltán 18/119, Jenei Györgyné 18/35, Jerkovicz Sándor dr. 17/9, Jeszenszki (...) 16/80, Jeszenszky Antal 18/144, Jeszenszky Antalné 19/45, 46, 55, Jeszenszky Etelka 19/122, Jeszenszky Hedvig 19/44, Jeszenszky Hilda 19/44, 45, Jeszenszky Sándor 18/35, Jeszenszky Sándorné 18/35, Jókai Mór 19/84, Jókay Zsigmond 20/86, Jónás Tamás 18/119, Józsa Lajos 17/6, Józsa Vanda 17/122, Józsa Vilmos 17/9, 12, József Attila 16/124, József II. 20/72, Juhász Attila 20/66, Juhász Gyula 16/22, 19/10, 20/66, Juhász Irén dr. 16/136, 17/146, 147, Juhász Miklós dr. 20/121, Juhász Orsolya 18/105, Juhász Sándor 17/24, Juhász Zoltán 20/63, Juhászné Kurucz Edit 16/56, Juhos János (történész) 16/106, Juhos János 20/93, Juhos Pálné 16/14, Jürő Mária 16/56, Jürő Mihály 19/44, Justh Zsigmond 17/140, **K:** Kachelmann Curt 17/57, 65, 66, Kádár János 17/28, Kádár Pálné 20/63, Kaiser Imréné 16/51, 54, Kaiserné Nagy Éva 18/36, Kakuk Tünde 20/61, Kalandos Dezső 17/111, Kalász Károly (Sándor) 17/11, 134, Kalavszky Károlyné 19/34, Kállay Kornél 17/57, Kálmán Attiláné 18/8, 148, 19/6, 144, 20/34, 149, Kalmár László 16/67, 17/81, 84, 18/35, 49, Kalmár Magdolna 18/43, 44, 48, 143, 17/31, 86, 87, 88, 92, 93, 19/55, 62, 20/8, 10, 127, Kálnai Attila 18/63, Kancsalicsné Bakos Arany 16/13, Kántor Péter 18/8, Kántor Zsolt 16/42, 139, 17/107, 146, 147, 18/36, 146, 19/124, Kántorné Hanzó Ildikó 17/90, 18/36, 44, Kapás Rozália 20/16, Kapus Jánosné 19/62, Karácsonyi (J.) János 16/84, 106, 20/93, Karas Bettina 17/122, Karatajev, Antipov 18/13, Károli Gáspár 18/65, 20/73, Károly Beáta 20/65, Károlyi Antal 16/79, Károlyi Ferenc gr. 16/78, Károlyi gróf (Sándor) 16/83, Károlyi Gyula gr. 16/93, Károlyi Mihály 16/89, Károly Gyuláné dr. 19/46, 56, Kárpáti Imre dr. 19/34, 82, Kárpáti Imréné dr. 19/82, Kárpáti Zsófi 19/123, Kársai Mihályné 17/35, Kársai Mihályné 17/35, 36, Kasik György 20/30, Kasik László 20/64, Kasik Mihály 19/104, Kasik Pál 20/121, Kasuba Jánosné 16/14, Kasuba József 17/11, 134, 18/5, 7, Kasuba Péter 17/85, Kató József 19/19, 24, 34, Katona Imréné 18/99, Katona Tamás 16/135, 137, Katz Katalin 20/108, Kékesi László 17/23, 18/116, 148, 18/4, Kelemen Ferencné 18/36, 19/60, Kelemenné Berezki Éva 16/21, Keleti György 16/7, Kelle Sándorné 18/35, Keller László 16/7, Kellő Gusztáv 18/68, 19/71, Kemény 20/102, Kemény Gizella 16/137, Kenricek, Donald 20/108, Kepenyes (Dr.) Jánosné 16/13, 18/32, Kepenyes András 16/129, Kepenyes Andrásné 16/54, 56, Kepenyes Gabriella 18/113, Kepenyes György 20/114, Kepenyes János dr. 16/13, 17/12, 8, 18/108, Kepenyes Jánosné 18/36, Kepenyes Klára 19/63, Kepenyes Pál (sz. 1793) 18/67, 68, Kepenyes Pál (sz. 1940) 19/62, Kepenyes, Pével 18/126, Kepka Mária 19/42, Kerek Ágnes 17/122, Kerekes Béla 18/43, Kerekes Béláné 18/37, Keresztényi Magda 17/80, 86, 18/35, 19/55, Keresztényi Tibor 16/48, 49, 58, 60, 18/46, Kereszturszkyne Sebő Rózsa 18/36, Kergyik

György 20/12, Kéri Adrienn 18/43, Kersztényi Tiborné 16/59, Kertesi 20/103, 104, 107, Kertész Imréné 17/31, Kertész Jánosné 16/14, Kerti Éva 19/60, Kerti Pálné 19/62, Keszthelyiné Raskó Klára 17/29, Ketzer Tamás 19/55, Kezsmárki Zsuzsa 19/50, Kincses László 18/33, Kinyik Bálint 20/13, Király Judit 20/125, Kis Gabriella 17/141, Kis István 16/80, Kis János 20/126, Kis Lászlóné 19/60, Kis Szilvia 19/58, 60, Kis Zoltán 17/143, 144, Kis Zoltán 20/12, 20/66, Kislakiné Ádám Ildikó 18/36, Kismarjai Konrád Emil 20/85, Kiss (Dr.) Mihályné 19/34, Kiss Agnes dr. 20/125, Kiss Anna 19/66, Kiss Árpád 17/70, Kiss Árpád Béláné 18/35, 37, Kiss Jánosné 16/14, Kiss Jenő dr. 16/90, 18/84, Kiss Lászlóné 19/62, Kiss Livia 18/38, 39, Kiss Margit 20/128, Kiss Márk 20/61, Kiss Pál 16/16, Kiss Péter 17/143, 20/4, Kiss Szilvia 20/64, Kiss Zoltán 20/30, Kisuczki Jánosné 19/62, Kiszal Etelka 17/14, Kiszelné Szabó Szilvia 19/58, Kiszely András 17/8, Kiszely Anna 17/14, 31, Kiszely Éva 17/85, Kiszely György 18/70, 89, 106, 110, 127, 131, 136, Kiszely István 16/135, 19/15, Kiszely Mária 17/80, 18/36, Kiszely Mihály 17/9, 11, 12, 17, 20/29, 149, Kiszely Mihályné 18/95, 99, Kiszely Nóra 20/65, Kiszely Tibor 18/41, 42, Kiszelyné Pigler Anna 16/56, Kitajka Béla 16/21, Kituljak Andásné 16/67, Klebersberg Kunó 19/41, Klenk József 17/13, Klenk Józsefné 17/82, 18/6, 44, 19/60, Klenk Nóra 18/43, Klenkné Várnagy Éva 20/12, 13, Klimaj Ágnes 17/35, Klimaj János 17/35, Klimaj Jánosné 17/35, Klimaj Judit 17/35, Kliment Pálné 20/62, Kmetykó Angéla 20/62, Kmetykó Zsuzsa 19/50, 52, Kóczy Erzsébet 17/71, Kóczy Kálmán dr. 19/8, Kóczy Kálmánné 16/53, Kocsis Jánosné 19/58, Kocsis Mihály 19/132, 133, Kodály Zoltán 19/77, Kohn Károly 18/59, Kohr Erzsébet 17/74, 78, 18/35, Kohut Adrienn 17/122, Kohut Csöpi (Judit)16/32, Kohut János 16/32, Kohut Pál Kohut Pál 18/40, 19/55, 56, 57, 58, 65, 102, Kohut Pálné 17/80, 19/54, 55, 57, 58, 65, Kollai Károly 18/10, Kollár János 16/129, Kollár János 18/66, Kollár Johanna 18/66, Kollár Margit 16/48, Kollár Piroska 19/46, 55, Kolozsvári János 19/34, Koltai Árpád 17/57, Koltai Lajos 18/36, 48, Komár Ella 17/139, Komár Éva 19/45, Komár Istvánné 18/99, Komár János 16/96, Komár József 16/14, Komár Máttyás 17/10, Komár Tünde 16/14, Komár Zsuzsanna 18/75, Komjáthy Györgyné 16/46, Komjáti Stefánia 17/16, 19/120, Komlovszki-Szvet Tamás 20/65, Komlovszky Ildikó 19/55, Konecz Zsuzsa 20/125, Kondacs András 16/73, Kondacs Anna 17/35, 19/55, Kondacs Enikő 18/38, Kondacs György tanuló 19/42, Kondacs György 17/7, Kondacs György (Gyuri bácsi) földműves 16/96, Kondacs Jánosné 18/35, Kondacs Mihály kereskedő 17/114, Kondacs Mihály tanító 19/48, 52, 56, 57, Kondacs Mónika 20/149, Kondacs Pál 17/85, Kondacs Péter 20/64, Kondacs Zsuzsa 19/50, Kondacsné Feder Márta 16/14, Kontuly Béla 19/98, Kontur József 20/83, 87, Konycsni János 20/69, Korbely György 17/16, 41, Korbely István 18/144, Korbely Zsuzsa 19/50, Korbuly Mihály 20/17, 18, Kordoványi Gyuláné 16/54, 56, Kordoványi Jánosné 16/67, Kordoványi Mária 16/13, Koren István 18/110, 19/79, 83, Korim János 16/101, 139, 18/148, 19/105, 20/90, 149, Kornidesz Mihály dr. 17/24, Kósa Árpád 16/13, Kósa László 16/78, 83, 84, Kósa Marietta Judit 16/14, Kossuth Lajos 18/135, 136, Koszti (Dr.) Györgyné 18/37, Koszti György dr. 16/48, 60, 18/35, 37, Koszti Györgyné 18/35, 37, Koszti Pál 16/61, 64, 66, 67, 17/22, 23, 24, 29, 31, 32, 92, 146, 147, 18/44, 19/55, 62, Kosztiné Sándor Zsuzsanna 18/99, 143, Kota Katalin 20/63, Kovács (Dr.) Lászlóné 19/63, Kovács Andrásné 17/35, Kovács Béla 17/70, Kovács Béláné 16/14, Kovács Erzsébet 18/35, 37, Kovács Gábor dr. 16/128, 18/10, 15, 16, 17/65, 17/67, Kovács Gábor ifj. 18/17, Kovács (Dr.) Gáborné 16/21, Kovács Gabriella 20/64, Kovács György dr. 19/19, 23, 27, 28, 34, Kovács György szakoktató 20/4, Kovács György tanító 17/80, 19/46, Kovács István 18/5, Kovács Istvánné gazdasági vezető 19/32, 33, 34, Kovács Istvánné iparművész 18/5, Kovács Istváné technikai dolgozó 16/14, Kovács János 17/18, Kovács János tanuló (2. Sz. Isk. 1972) 17/85, Kovács János tanuló (Ezüstszőlő 1969) 19/50, Kovács János tanuló (Zeneiskola 2004) 20/59, 61, Kovács Jánosné 16/67, Kovács József 16/14, Kovács Lajosné 20/10, 20/127, Kovács László dr. 19/33, Kovács Lászlóné 18/36, Kovács Mária tanárnő 18/35, Kovács Mária tanuló 19/50, Kovács Márta 17/122, Kovács Márta 18/42, Kovács Máttyás 16/6, 7, 8, 17/8, 11, 12, 13, 17, 20/4, 5, 30, Kovács Mihály 19/107, Kovács Pál 17/70, 19/46, Kovács Pálné 19/42, 52, 56, Kovács Péter 20/9, 10, 130, Kovács Tünde 17/35, Kovácsics Dezső 16/91, Kovácsik Erzsébet 16/48, Kovácsik Gábor 17/82, 17/84, 18/35, 37, 44, 45, 46, 47, 48, Kovácsik Gáborné 16/51, 52, 53, 54, 55, 56, 59, 18/37, Kovácsik Rózsa 19/45, Kovácsné Bakos Éva 19/26, Kozák Éva 20/63, Kozák Ferenc 19/58, 60, 61, 62, 63, Kozák Ferencné 18/36, 19/60, Kozák Imre 17/18, Kozák Imréné 17/9, 11, 12, 17/18, Kozák Istvánné 19/62, Kozák Krisztina 17/36, Kozák Lajos 16/138, 17/145, 47, 20/52, 53, 54, 59, 64, 67, Kozsuh Andrea 18/36, Kozsuh Mihály 19/50, Köhler Mihály dr. 16/131, 17/65, 146, 18/134, 145, Kőpeczi Béla dr. 19/58, Kőrmöczy János 16/15, Kőrösfalvi Pál dr. 17/22, 24, 27, 29, 31, Kőrösi Csoma Sándor 20/48, Kőteles Horváth Gyöngyi 19/62, Kőteles Lajos dr. 18/73, 20/48, 49, 117, Kővári Krisztina 17/14, Krajcsovicz András 16/15, Krajcsovicz Gyöngyi 18/41, Krajcsovicz Györgyné 16/54, Krajcsovicz Katalin 18/41, Krajcsovicz Pál dr. 19/11, Krajcsovicz Györgyné 16/14, Krajcsovicz János dr. 16/13, 84, 139, 18/27, 29, 32, Krajcsovicz Mária 17/18, Krajcsovicz Pálné dr. 16/50, Krajcsovicz József 19/25, Král Csaba 20/62, Králikné Molnár Anna 17/12, Kralovszky U. Pál 16/131, Kralovszki (...) 16/80, Krausz János 19/55, Kresmarik Endre 18/109, 19/79, Kremzer Rózsa 18/35, 37, Kresnyák Mihály 19/83, Kriska Mihály 19/102, Kriska Pál 19/102, Kristóf Judit 17/38, Kristóffy György 18/63, 66, 68, Krizsánszki János 19/103, Krón Ferenc 17/70, Krtyik Martin 16/79, Krucsó Katalin 17/35, Krúdy Gyula 16/83, 84, Krupa (...) 16/80,

Krupa András 16/84, 16/75, 76, 84, K. Szarka Judit 16/140, 17/145, 146, 18/147, 148, 20/131, 149, K. Tóth Imréné 16/47, 50, 52, 53, Kugyela Balázs 20/55, 64, Kugyela János 20/12, 13, Kugyela Mihályné 17/49, 20/8, Kugyela Pálné 16/14, Kukla Zoltán 20/64, Kulcsár Mihály 18/76, Kuli Petra 17/122, Kulik Józsefné 20/54, 63, Kuncze Gábor 16/6, 17/140, 20/129, Kunos András 17/70, Kunos Andrásné 18/26, 19/19, 24, 25, 28, 34, Kunstár Pálné 19/62, Kupa Mihály 16/7, Kurlik Károly 16/95, Kurucz Edit 17/85, Kurucz Mihályné 16/50, 18/35, 18/37, Kurunci Jenő 18/105, 135, Kutas Béla 16/140, 17/77, 17/145, 18/44, 147, 19/145, 20/150, Kutas Éva 16/52, 53, 54, 56, 59, 140, Kutas Ferenc dr. 16/2, 6, 13, 15, 31, 62, 112, 122, 123, 133, 139, 140, 17/2, 8, 29, 47, 122, 145, 146, 147, 18/2, 7, 26, 35, 44, 51, 90, 92, 107, 110, 113, 115, 117, 121, 122, 129, 131, 134, 43, 147, 148, 19/2, 8, 46, 48, 49, 55, 58, 63, 64, 65, 88, 20/2, 6, 16, 85, 94, 115, 116, 122, 149, 150, Kutas Ferenc ifj. 16/140, 17/145, 18/147, 19/63, 145, 20/150, Kutas (Dr.) Ferencné 16/13, 18/35, Kutas György 16/64, 66, 67, 18/35, 49, 50, 17/81, Kutas Györgyné 16/50, 51, 67, 18/35, 19/55, Kuti Lajos dr. 18/65, Kuzma Juro 16/80, Kuzsinszky Bálint dr. 19/83, Kvassay Jenő 16/131, L: Lachata Ágnes 18/97, Lachová, Ilona 20/108, Laczak András 16/130, Laczy József 18/35, Ladányi Mihály 16/114, Lagzi Veronika 17/52, Lakatos Gabriella 18/38, Lakatos Sándor 16/21, Lakos Tamás 20/61, Laluska Jánosné 16/14, Lampert Mónika dr. 20/30, Lánócziné Szakács Irén 18/36, Landgraf János 20/17, Lang Gusztáv 20/51, 54, 55, 56, 63, 67, Lang Gusztávné, 20/64, Lang János 17/70, 18/35, Lang János 19/9, Láni György 20/74, Láni Illés 20/74, Lányi Gusztáv 18/64, 68, Lapis Györgyné 18/50, Laposi Kornélia 16/45, László Gyöngyi 19/58, László Szilvia 17/122, Lászlóffy Istvánné 16/67, 18/35, Laurency János 16/73, Laurency Jenő 18/35, 37, 46, 47, 48, Laurik Kornélia 20/61, 62, Laurik László 20/58, 59, 61, Laurik László ifj. 20/61, Laurik Lenke 17/52, Lázár Lajos 16/32, Lázár Pál 17/18, Lázár Zsolt 17/8, 11, 12, 18, 18/135, Lázárné Kovács Etelka 20/4, Leiner István 16/83, Lelkes György 16/13, 18/29, 32, Lelkes Katalin 18/38, Lelkes Lajosné 16/48, 58, 17/90, 18/35, 50, Lelkes Pál 16/68, 139, 17/71, 94, 96, 146, 147, 18/46, 49, 53, 54, 148, 19/66, 68, 144, 20/68, 149, Lendvayné Sovány Erzsébet 20/55, 57, 63, 67, Lengyel Albert dr. 17/8, 12, Lengyel Albertné dr. 16/13, Lengyel Csaba 20/64, Lengyel László 20/125, Lengyel Sándor dr. 20/88, 89, Lengyel Tünde 18/141, Lentvorszki Anna 18/105, Lesfalvi Tibor dr. 17/11, Lestyán Anita 20/65, Lestyán Goda János 17/126, 142, 18/145, Lestyán Goda Pál 20/12, 13, Lestyán Goda Pálné 18/29, Lestyán Györgyné 16/56, Lestyán Pálné 17/35, Lestyán Richárd 20/61, Lestyán Szilvia 18/41, Lestyán Zsuzsanna 16/50, 58, 18/35, Lestyán-Goda (G.) Pálné 17/92, 19/58, 60, 62, 65, Lestyán-Goda Anita 17/9, Lettrich Edit dr. 19/82, Lévainé Szabovik Zsuzsanna 19/55, Lévy Ferenc 19/82, Lezsák Sándor 20/4, Licska Margit 18/99, Liegeois, Jen Pierre 20/108, Ligetvári Ferenc dr. 16/131, 17/65, 67, 20/47, Liker András 17/84, 87, 18/36, Lipcsei Imre 18/105, 135, Lipcseiné Dombvári Zita 19/58, Lippai János 20/17, Lipták György 18/66, Lipták Mihály 16/48, 19/19, 24, 34, 55, 17/70, 71, 72, 18/35, Lipták Mihály 18/26, Lipták Mihály id. 17/70, Liska Anikó 16/139, 17/146, 18/148, 19/144, 20/149, Liska Erzsébet 19/55, Liska Pál 19/50, 56, Liska Tamás 16/13, Liskai András 17/35, Litauszki Györgyné 17/35, Litauszki Borbála 20/61, Litauszki János 19/56, Litauszki Jánosné 16/50, 59, Litauszki Katalin 18/43, Litauszki Mária 18/36, Litauszki Mihály 17/82, Litauszki Pál 17/35, 36, Litauszki Tibor 18/40, Litauszkiné Erki Katalin 18/36, 43, Litauszky Ermesztina 18/141, Litauszky György 16/140, 17/145, 18/147, 19/144, 20/150, Litauszky Györgyné 19/48, 65, Litauszky Jánosné 18/35, Litauszky Mihály 18/35, 48, Litauszky Zoltán 17/7, Litauszky Zoltáné 18/35, Litauszky Wuscher Anna 18/118, 119, 19/62, Litauszki György 19/102, 103, 104, Litavszki Mária 16/67, 17/82, Lóczy Lajos 19/78, Lohr Gyula 17/7, 11, 12, 18, 19/12, Lohr Gyuláné 16/66, 67, Lonovics Ferenc 18/57, Loránt Demeter 16/134, 17/139, 20/65, Lósné Mocskonyi Judit 18/36, Lovasi Magdolna 17/16, Lovász György dr. 16/84, 125, 126, 17/93, 18/51, 20/125, Lovász Györgyné 16/50, 53, 18/35, Lovászné Drahó Éva 16/56, Ludvigsdorfné 20/89, Lukácsné Pellérdi Erzsébet 20/4, Lukes Ilona 16/46, Lustyik János 18/88, 89, 19/42, 45, 20/94, Lügner Alfréd 19/71, M: Machula Gábor 18/59, 64, 68, Maczik András 19/54, Maczik Istvánné 16/67, Maczik Istvánné 18/49, 52, Maczik Mihályné 18/52, Maczik Pál 19/19, 33, 34, Maczik Pálné 17/80, 18/35, Maczkó Dóra 20/65, Madarassy Walter 17/27, Madarász Ildikó Éva 16/13, Maday Pál (Maday Pál dr., Maday) 16/59, 76, 77, 79, 84, 105, 125, 17/106, 18/44, 20/93, 19/65, 20/113, Mádl Ferenc (dr.) 18/146, 20/30, Madzsar Imre dr. 19/75, Mag Dea 18/41, Magda Pál 16/13, 18/21, Magyar Károly 18/91, Magyar Lászlóné 19/57, 60, Majnár László 17/85, Major Erika 19/55, Major Gábor 18/57, Major József 20/59, Major Pál 18/66, Majoros Ferencné dr. 19/58, 60, 62, Majzik András 18/60, Makkay János 18/68, Manninger Gusztáv Adolf id. 18/10, Margai Gyula dr. 18/2, Margócsy Gyula (ifj.) 16/48, 17/70, Margócsy Gyula id. 16/46, Mári Sándor 20/12, 13, Mária Sándorné 17/86, 17/87, 17/88, 18/36, Mária Terézia 20/72, Marjai Gyula dr. 16/2, 140, 17/2, 37, 122, 145, 146, 147, 18/147, 19/2, 20/2, 149, 150, Marjai József 16/36, Marjay Géza 16/90, Márki Barnabás dr. 18/71, Markó János 16/92, Márkus Istvánné 18/99, Márkus Mihály 16/78, 80, 83, 84, Marosán Ildikó 16/13, Marosi Endre (Marossi) 7/70, 71, Marosvölgyi Mihály 18/41, Maróthi Mária 17/14, Marsall Ferenc dr. 16/93, Marsallkó Jenő 16/100, Martin György 17/45, Marton György 20/64, Marton József Solt 20/4, 5, Márton László 17/10, Márton Melinda 18/38, 39, Márton Zsolt 17/8, Matajz János 20/58, 64, Máté József 16/129, 130, 17/141, 48, 20/124, Matók Mária 16/58, Matók Sándor 17/86, Matos Károly dr. 17/65, 67, Matovcik, Augustin 18/115, Materni István 16/48, 60,

Matus Tamás 17/142, Maucha Rezső dr. 20/18, Mausz Gotthard 20/29, Máyer Gellért 19/46, Mayer János 16/90, 92, 17/55, 56, 18/76, 84, Mazán András 18/38, Mazán Tamás 18/38, 39, 43, Mázor Elemér dr. 20/121, Medgyesi Györgyi 16/13, Medgyessy Péter 17/4, Medveggy Ágnes 20/65, Medveggy András 19/56, Medveggy Anna 20/60, Medveggy György 19/48, 55, 57, 58, Medveggy Györgyné 18/99, Medveggy Mária 18/35, 49, Medveggy Mihály 17/10, Medveggy Mihály dr. 20/121, Medveggy Pál 17/31, 51, Medveggy Pálné 17/10, 124, 18/52, 20/15, 124, Medvegyné Skorka Anna 16/14, Medvigy Endre 18/134, Megyeri Éva 18/44, 51, Megyeri György 16/72, 17/69, 71, 72, 74, 78, 92, 93, 18/26, 19/19, 24, 34, 56, 20/69, Megyeri Mihály 18/40, Megyik Enikő 20/61, 62, Melancthon Philipp 20/74, Melian Zuzanna 18/63, Melich János dr. 17/29, 19/38, 75, 76, 83, Melich Mihály 19/54, Melis Andrásné 17/35, 36, Melis Erzsébet 17/70, Melis György 17/24, 25, 35, 139, 18/122, 141, 143, 20/51, 63, 66, Melis Györgyné 18/50, Melis János dr. 20/4, 30, 128, Melis Mihály tanár 17/70, 18/35, Melis Orsolya 18/36, Melis Pál 18/14, Melis Pálné 18/52, Mendöl János 19/70, Mendöl Lajos 19/70, 71, Mendöl Tibor dr. 16/103, 106, 19/70, 71, 74, 81, 82, 83, 108, 20/83, 93, Merényi-Metzger Gábor 17/101, 146, 147, 18/71, 73, 148, Merkel Emma 16/109, Mészáros Gusztáv 19/73, 82, Mészáros István 17/27, Mészáros János György 18/35, 37, Mészáros Jenő 19/73, 82, Mészáros Judit 20/65, Mészáros Miklós dr. 17/65, Mészáros Tünde 16/13, 19/58, 60, Mészáros Vince 18/73, Mészárosné (Dr.) Verók Mária 16/13, 17/88, 18/35, Mészlányi Mária dr. 20/4, Micheller Magdolna dr. 18/136, Mihaelecz Kovács Mária 20/7, 11, 127, 128, Miháfi József 16/44, 46, 19/35, 83, Mihály Árpád 18/123, Mihályi Bernadett 20/31, Mihályi István 16/41, 17/29, 139, Mihályfalvy István dr. 17/65, 67, Mikes Ferenc 16/137, Miklósvári Sándor 19/26, Miknyik Mihály 20/130, Miknyik Mihályné 20/130, Mikolay Edit 17/15, Mikolik Gábor 17/85, 88, 18/36, 19/48, 50, 56, 57, Mikolik Gáborné 19/57, 58, Mikolik János 19/50, Mile Dániel 19/56, Milleker Rezső dr. 19/76, Misák Jenő 20/79, Misik István 19/50, Misik Lajos 17/28, 29, 31, Misik Mária 19/50, Misúr György dr. 16/3, 31, 32, 36, 40, 17/31, 140, Misur László 18/40, Misurda András 19/104, Mitrovszky Vladimír gr. 21/83, Mitruy Miklós 17/119, Mlinár Pálné 17/35, Mocsan Pálné 17/47, Mocskonyi Gábor 16/14, 18/36, 19/58, Mocskonyi József 16/13, 46, Mocskonyi Sára 20/51, 125, Mocskonyi Zsigmond 16/45, Módos Ferenc 18/13, Molitorisz Adolf 16/13, Molitorisz Endre dr. 20/31, 149, Molitorisz János 16/129, Molitorisz Matild 19/55, Molitorisz Pál dr. 16/2, 88, 100, 104, 119, 130, 134, 139, 140, 17/2, 22, 31, 43, 65, 108, 122, 145, 146, 147, 18/2, 56, 69, 74, 110, 123, 134, 147, 148, 19/2, 70, 122, 20/2, 14, 75, 94, 112, 120, 121, 149, 150, Molnár (Dr.) Györgyné 17/82, 18/35, Molnár András 17/35, 20/63, Molnár Béla 16/13, 18/32, Molnár Benedek 20/65, Molnár Ferenc 18/35, 37, Molnár Gábor 17/102, Molnár György (Gyuri bácsi) 19/52, Molnár György (tanár) 16/52, Molnár György (tanuló, Zeneiskola) 20/58, Molnár György dr. 19/46, Molnár Györgyné 17/36, Molnár Imre 16/131, 132, Molnár Istvánné 16/53, 55, 56, 61, 17/12, Molnár János 20/63, Molnár Jenő 16/72, 19/55, 20/69, Molnár László 16/54, 56, 126, 128, 139, 17/77, 18/35, 49, 115, 125, 127, 148, 19/33, 34, 43, 55, 65, 101, 20/61, 113, 114, 149, Molnár Lászlóné (ifj.) 16/54, 59, Molnár Lászlóné 16/49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 61, 62, 64, 66, 67, 139, Molnár Marianna 20/61, Molnár Mihály 17/35, Molnár Mihály dr. 17/9, 17/12, Molnár Pál 80, 82, 84, 87, 18/35, 48, Molnár Pál gondnok 17/7, Molnár Pál tanuló (Ezüstszőlő 1969) 19/50, Molnár Pálné 17/80, 18/36, Molnár Piroksa 19/77, 82, Molnár Rozália 17/19, Molnár Tamás 20/61, Molnár Zoltán 18/4, 7, Molnár Zsuzsanna 20/65, Molnárné Borgulya Ibolya 16/14, Molnárné Tóth Katalin 18/36, 42, Mónus Tiborné 19/62, Moravcsik Géza 16/44, 46, Moravszki János 16/79, Moravszki Juro 16/79, Mótán Gabriella 17/139, Mótán Tibor 17/10, 29, 124, 125, 146, 147, 18/115, Mócsényi Mihály 16/131, Mravik Mihály 19/4, Mravik Szilvia 20/65, Mrázné Dankó Edit 19/60, Mrena Ágota 20/57, 63, Mrena György 18/143, Mrena Györgyné 20/127, Mrsan József ifj. 17/11, Mrsan József ifj. 17/11, Mrsan Zsuzsanna 16/67, Müller Ferenc dr. 20/12, 13, 18, 23, N: Nagy (Dr.) Károlyné 18/36, Nagy Ágnes 20/67, Nagy Andrea 18/38, Nagy Annamária 19/132, 133, Nagy Attila 17/11, 134, Nagy Béláné 19/26, 20/73, Nagy Edit 20/63, Nagy Erzsébet 18/111, 113, Nagy Gabriella 17/10, Nagy György 16/80, Nagy György szakíró 18/73, Nagy Imréné 20/63, Nagy Istvánné 16/56, Nagy János 16/80, Nagy János szakíró 20/125, Nagy Jolán 16/32, Nagy Józsefné 17/28, Nagy Kálmánné 19/43, 46, 53, 56, Nagy Klára Gyöngyi 16/14, Nagy Lászlóné 18/141, Nagy Szklénár Andrea 18/41, Nagy Zoltán 17/11, Nagy Zoltán dr. 18/12, Nagy Zoltán szakíró 20/125, Nagy Zoltán tanuló 19/95 18/40, Nagyatádi Szabó István 16/90, Nagypálné Cseh Anita 20/63, Nanszákne Dr. Cserfalvi Ilona 18/106, 148, Napóleon 18/9, Nászay Miklós 17/55, Nemes (Feri) Ferenc 16/32, 34, Nemes Nagy Ágnes 16/114, Nemes Valéria 19/62, Nemessányi Zsolt dr. 17/65, 67, Német Judit 17/88, Németh József 20/66, Németh Judit 16/13, 18/36, Németh Olga 16/56, Némethy Samu 16/46, Neuhauser József 16/15, Neumann (Nádor) Jenő dr. 16/13, 44, 59, 76, 84, 96, 103, 106, 125, 129, 130, 17/106, 18/44, 88, 89, 108, 19/9, 65, 71, 72, 74, 79, 101, 20/72, 91, 92, 93, 113, Nicsovics György (Gyurka) 16/96, Nobik Erzsébet 17/10, 124, 125, 131, 19/65, Novák István 20/124, Novák László 18/68, Novodomzski András 19/55, Novodomzski János lakatos 16/15, Novodomzski Mária 16/58, Novodomzsky János tanító 16/73, Novodomzsky Zsuzsanna 19/55, Ny: Nyári János dr. 17/65, 67, Nyári Margit 17/19, Nyári Mihály 20/15, Nyemcsok Márta 18/41, Nyemcsok Máté 20/13, Nyemcsok Mihály 19/56, Nyemcsok Mihályné 19/62, Nyemcsok Zsuzsanna 17/17, Nyerges Attila 17/8, 18/41, Nyíri Tamás 19/63, Nyíriné Somogyi Katalin 19/58, 60, Nyúl Nóra 17/9, **O-Ő:** Ocsovszki Ildikó 17/131,

18/137138, Okolicsányiné Dr. Marmos Eleonóra 16/106, 20/93, Oláh Emőd 19/24, 34, 20/54, 20/63, Oláh Emődné 18/36, Oláh Géza 17/40, 41, Oláh János dr. 20/19, Olasz Imre dr. 16/7, 8, Olejár Pál 19/104, Oltvány Sándor 17/143, 20/30, Oncsik Mária 16/52, Oncsik Mihály 17/35, Oncsik Mihályné 17/35, Oncsik Pál 17/35, Opauszki Mihály 16/13, Opauszki Mihályné 18/32, Orbán Mária 17/18, Orbán Viktor 16/6, 17/144, Oresik Edit 18/38, 39, Ormos Olga 16/45, 47, Orosz Iván 17/108, 114, 19/16, Ortutay Gyula 17/70, 93, Ölvödi Gábor 19/106, **P:** Paál Irén 16/47, 48, 59, Paál Lajosné 16/48, 50, Paál Samu (Sámuel) 16/45, 46, 47, 48, 60, Pákozdí Eszter 18/18/41, Pákozdí János 17/12, Paksi Éva 18/118, Pál Béla 20/30, Pál János dr. 20/30, Pálfi István 17/76, Pálfi Júlia 17/80, Pálfi Károly 17/31, Palic János 16/79, Pálincás József 16/6, Pálincásné Piskolti Ildikó 19/60, Palkovics Júlia 17/70, Palkovics Sámuel 19/56, Pálmai András 16/49, Pálos György dr. 17/23, Palov (Dr.) Józsefné 16/50, Palov József Palov József dr. 16/122, 127, 17/29, 18/73, 108, 19/122, 20/78, 81, 85, Paluska Erzsébet 18/61, Pánczél József 18/71, Pándi Kornélné dr. Pándi Kornélné dr. 16/50, 51, 18/35, Pankotai István 20/125, Pap János 20/116, Pápai Páriz Ferenc 20/74, Papp Daniella 18/38, 39, Papp Gabriella 19/60, Papp József 16/14, Papp László 17/23, 29, 31, 18/51, Papp Olga 17/16, Pappné Dankó Margit 18/49, 50, 52, 148, Pappné Dr. Jedlinszki Mária 17/7, Papucek, Gregor 16/121, Paraszt Attiláné 20/50, 149, Paraszt Ferencné 16/67, 19/55, Parczen Józsefné dr. 17/50, Paskai László 16/39, Pásti Zsuzsanna 17/15, Pásztor (...) 16/80, Pásztor Gyula dr. 18/51, 96, Pataj Mihály 17/70, Pataki István 16/48, 60, 17/77, 82, 93, 18/142, 18/47, 48, 19/56, Pataki Istvánné 16/50, 51, 52, 19/56, Patay István dr. 17/63, 20/49, Patay Krisztina 20/65, 20/69, Péter Károly 17/57, Patkó Anna 18/91, Patkó Gergely 18/38, Patkó Lajos 18/38, 39, 44, Patkó Lajosné 17/88, Patkó Lajosné dr. 18/35, 36, Patkós Béla 19/48, 49, 55, 56, 57, Patkós Béláné 19/19, Patonai János 17/70, 71, 72, 18/35, 37, 19/56, Paulik Judit 18/96, Paulovics Györgyné 19/44, Pável Norbert 17/86, Pažická, Magdaléna 18/115, Pázmány Péter 20/73, Pechan Zoltán 20/55, 64, Pechan Zoltánné 20/63, Pecz Gyula 16/13, 18/22, 20/50, Pecznik János 17/57, Pecsénye Erzsébet dr. 17/8, Pecsénye László 17/86, Pécsváradai Antal (Ernö) 16/13, 17/31, 18/110, Pécsváradiné Tóth Anikó 16/13, Pekár Enikő 17/122, 18/43, 20/65, Pekár Gyula 18/80, 81, 82, 83, Pekár Pál (Pali) 16/32, 20/16, Pekár Pálné 17/31, Pengő Sándorné 18/99, Penyigei Dénes 20/10, Pesztránszki Károlyné 17/142, 20/129, Petneházi Andrea 16/140, 18/36, Petőfi Sándor 16/129, 20/72, Petőfi Zoltán 20/72, Petőné Babinszki Ágnes 18/36, Petráns Bernadett 20/65, Petráns Mihály 16/87, Petrásovits Lajos 16/90, Petrikovics János 16/78, 83, Petrovics János 19/50, Petrovics Katalin 17/85, Petroszki Pál 16/21, Pettendi Margit 19/56, Pilinszki János 17/80, Pilishegyi (Dr.) Józsefné 16/13, 18/32, Pilishegyi József dr. 16/13, 18/32, Pilishegyi Péter 20/94, Pintér Tibor 19/50, Piros Ildikó 19/16, Pjevara Dóra 17/122, P. Kovács Gyöngyvér 20/64, Placskó István 16/129, 18/22, 61, 62, 68, Plavetz Béla dr. 20/89, Pljesovszki Éva 16/13, Pljesovszki János 17/7, Pljesovszki Jánosné 18/36, Pljesovszki Szandra 20/16, Podani Erzsébet 17/85, Podany Anna 16/56, 59, Pokomándy Sándorné 19/37, Pokoracki (...) 16/80, Pokorni Zoltán 16/6, Polgár Marianna 18/36, Poljak György 16/95, Poljak Katalin 18/38, Poljak Zoltán 18/18/40, Polónyi Ildikó 17/35, Ponyiczky Zoltán dr. 16/77, 84, 17/69, 19/9, 79, Popják György 19/83, 101, 122, 123, Popper Péter dr. 20/125, Porzsol Előd 19/126, Posgay Elemér dr. 17/29, Povázsai Edit 18/35, Pozsgay Imre dr. 16/36, 17/26, Prámerné Varga Jolán 16/45, Precskó Lászlóné 17/36, Prekop (...) 16/80, Presley, Elvis 16/114, Pribelszki Károly 19/55, Pribelszki Katalin 16/14, Pribelszki Mária 18/95, 99, Pribelszki Mihály 19/55, Pribelszky Zsuzsa 18/26, Pricz Edit 17/17, Pricz Pál 18/35, Princz Péter 20/130, Privler Mária (Marika) 18/51, 20/64, Privler Pál 17/82, 18/35, Privler Pálné Szrnka Etelka 16/45, 47, Prjevara János 17/9, Prjevaráné Kiss Eszter 17/7, Proboljcsovics Margit 16/45, Puja Frigyes 16/37, Pusztai Andrea 16/14, Pusztai Erzsébet 16/7, Pusztai József 17/9, 11, 12, 135, 138, 146, 147, Pusztai Mátýásné 18/36, Püspöki Beáta 20/63, **R:** Rác János 17/11, Rác Jánosné 18/36, Rác Lajos 18/132, 134, Rác Rita Judit 18/43, Ráday Mihály 20/116, Radics Attila 17/51, Radics Géza 20/129, Radics Lászlóné 18/115, Radimeczky Mária 19/37, Raffai Teréz dr. 20/125, Raffay Sándor dr. 19/37, Rágyanszki Balázs 20/58, Rágyanszki György 20/65, Rainer Flóra 18/6, 7, Raj Pálné 17/12, Rákos Péter 16/135, Rákos Zoltánné 16/50, Rákosi Mátýás 16/35, 17/74, Rálik Zsuzsa 19/50, Ránki György 16/94, Rapkovszky György 20/59, Raskó Kálmán 16/13, 92, 17/70, 19/9, Rausz (...) 16/80, Rédei Magda 18/144, Regös Emília 16/50, Regös Imre 16/136, 17/47, 20/50, 54, 55, 56, 57, 63, 67, Regös Imre ifj. 20/62, Regös Mátýás 16/140, 17/80, 145, 18/35, 147, 19/55, 145, 20/150, Reider Péter 17/122, Reinhardt Antal 17/102, Reisenbüchler Sándor 16/110, Reismann Jenő 16/90, Rekényiné Gábor Kriszta 18/36, Reményi Gyula 17/70, 71, Reményi István 17/71, 18/26, 35, Reményik Ilona 19/56, Reményik Mária 18/35, 37, Reszkető Péter dr. 16/2, 75, 84, 132, 139, 140, 17/2, 10, 48, 54, 65, 121, 122, 145, 146, 147, 18/2, 90, 148, 19/98, 120, 121, 128, 131, 134, 20/2, 118, 119, 149, 150, Réthy László dr. 19/83, Réthy Emese 19/126, Réthy Gabriella 16/88, Réthy Hunor 19/126, Réthy László 17/108, Réthy Lipót 16/130, Réthy Péterné 16/66, Réthy Vilmos 16/130, Réthy Vilmosné 16/50, 67, 18/35, Réti László dr. 18/110, Réthény Borgulya Mária 18/36, 43, Révész Éva 18/36, 43, Revuczky Vilmos 17/70, Rezik Johannes 20/78, Ribárszky János 19/36, Ribárszky Pál 16/90, 19/83, Richter, Jean Paul 20/110, Rideg Lajos 20/64, Rindó József 17/80, Ritz Sándorné 18/95, Rohony Gábor 17/70, 80, 86, 18/35, Rohony Pál 17/70, 80, Rohoska Béla 16/68, Rohoska Géza 16/73, 20/51, Rohoska Gizella 17/80, Rohoska Jenő 16/73, Rohoska Lajos 17/70, 80, 20/68, Rókusfalvi Pál dr. 17/89, Römer Ilona 18/143, Romhányi Henrikné

19/65, Roszik Edit 18/42, Roszik Enikő 18/42, Roszik Hella 20/57, Roszik István 19/56, Roszik János tanító 17/80, 81, 18/35, 19/55, Roszik János vállalkozó 17/28, Roszik Jánosné 19/62, Roszik Mihály 18/38, Roszik Péter 19/63, Rosziczné Csongrádi Erika 18/36, Roszjarovics Mária 19/58, Róta Pál 18/29, 32, 33, 34, Rózsa József 17/85, Rózsa Melinda 20/65, Rózsa Sándor 20/25, Ruman (...) 16/80, Russel Clerk, Sir George 18/78, Ruzsin Péter 18/38, Ruttkay András 20/19, Ruzicska Andor 17/8, Ruzicska György 20/14, Ruzicska Mihály 16/15, Ruzicskay György 16/121, 17/22, 23, 30, 120, 127, 139, 140, 17/147, 18/67, 75, 87, 109, 137, 142, 19/130, 131, 20/61, Ruzs Molnár Ferencné 19/55, Ruzsányi Istvánné 17/78, 86, 18/36, Ruzsányiné Dr. Hajzer Szerén 20/120, Ruzsicska Jánosné 18/75, Ruzsinszky György 18/142, 19/4, 20/126, 130, Rysawy Béláné 19/83, S: Sáfár Sándor 18/35, 37, 118, 119, Sáfár Sándorné 18/35, 37, Salacz Elemér dr. 18/82, Salacz József 16/130, Salacz Oszkár dr. 20/89, Salamon Béla 17/35, Salamon Edit 17/35, Saláth Ilona 19/71, Saláth Tamás 19/71, Sándor Jenő 17/71, 72, 18/48, Sándor Márta 17/68, 147, Sándor Márta 18/35, 36, 42, 43, 148, Sándor Pál 16/16, Sándor Tamás 20/58, Sági Mária 17/14, Sárándi József 16/112, 114, Sárkány János 16/15, Sárközi Annamária 19/60, Sárközi Zsanett 18/38, 39, 20/65, Saskó Samu 16/13, Sass Ervin 16/110, Sass Mária 18/35, Savanyó Györgyi 17/18, Schaffgotsche Mária 20/86, 89, Schauer Gábor dr. 16/91, 17/55, 18/81, 82, Scheibert Ferenc 19/24, 34, 20/52, 54, 63, Scheibert Ferencné 19/34, Scheidius Lajos 16/11, Schlotterbeck Kristóf 18/67, Schmitt Pál 20/4, Schönborn grófnő 20/86, 89, Schöner Ferenc 18/78, Schröfl Jozefa, gr. 19/37, Schultz Sándorné 18/35, Schuster, Rudolf 18/146Sebeők István 17/65, 66, Sebestyén István dr. 18/99, 19/13, Sebestyén Istvánné dr. 18/25, 51, 130, Sebestyén Katalin 18/42, Sebestyénné Bíró Irén 19/60, Sebő Csilla 20/60, 64, Sebő János 17/77, 82, Sebő Jánosné 19/19, 34, Selmecci Gézané 16/67, Sik Endre 16/34, Sikari Kovács Margit 17/71, Simkó Gyula 16/83, 84, Simon András 19/9, Simon Béla 19/12, Simon Gábor 20/4, Simonides Johannes 20/72, Sindel Csilla 20/62, Sindel János 20/59, Sindel Józsefné 16/14, Sindel Tímea 20/61, 62, Sinka Petra 20/13, Sinkovics (Dr.) Györgyné 16/67, 17/85, Sinkovics Éva 18/99, Sipos András dr. 17/29, Sipos Lászlóné dr. 18/136, Sipos Mihály 16/41, 17/23, 29, 31, Sipos Soma 19/86, 87, Siracky (...) 16/84, Sisa Béla 16/123, Skolka András 16/13, Skorka László 20/57, Skorka Mihály gazdálkodó 19/44, Skorka Mihály tszcs-elnök 16/95, Skorkáné Szánthó Kriszta 18/36, Skultéti János 16/87, Slajchó Ildikó 17/85, Sneider Mónika 16/56, Soczó Rita 17/35, Somogyi Jenőné 17/36, Somogyi Nikolett 17/139, 140, 18/7, 140, 141, 20/123, Somogyi Sándor dr. 19/80, Somogyi Zsuzsa 18/7, Somogyvári Jánosné 19/63, Sonkoly Gábor 17/19, Sonkoly Pál 16/95, Sonkoly Pálné 18/51, Sonkoly Tamás 17/7, Sonkoly (Dr.) Bagi Katalin 17/78, 88, 18/36, 43, Sonkoly (Dr.) Szekerczés Margit 17/9, 11, 12, 13, 19, Soós Beáta 20/61, 62, 64, Soós Gábor 20/61, 62, Soós László 20/30, Soós Levente 20/61, Soós Tibor 20/58, 59, 61, 62, 64, Sótó György 18/112, Sovány Mihály 18/29, 32, Spett Vince 20/86, 89, Sporer János 16/76, Springel Alex 20/129, Stafira Árpád (Sándor) 16/14, 17/7, 12, 18/81, Stafira Sándorné 18/36, Stefán Mihály 19/55, Stefanidesz (...) 16/80, Stockhammer Antónia gr. 21/76, Stockhammer József gr. 20/76, Strbak Maco 16/79, Stuller István 20/61, Štur, Ľudovít 20/96, Suppan István 18/71, Surman László 17/136, Sutyinszki Adrienn 17/140, Sutyinszki István 19/50, Sutyinszky Ildikó 17/144, 20/66, Sylvester János 20/73, Sz: Szabados Tóth Bálint 20/61, 62, Szabados Tóth Gábor 20/57, 58, 59, 61, 62, 64, Szabados Tóth Gábor ifj. 20/62, Szabados Tóth Ilona 20/61, 62, Szabados Tóthné Kozák Ilona 20/56, 63, 64, 67, Szabó (Dr.) Jánosné 18/94, 99, Szabó Dezső 19/16, Szabó Ferenc dr. 18/108, 19/82, 20/ 115, Szabó Imre 19/104, Szabó István 18/78, 79, 80, 84, 86, Szabó Istvánné 18/36, Szabó János 17/83, 19/48, 54, 55, 57, 58, 64, Szabó János dr. 18/14, 20/119, Szabó Jánosné 16/62, 66, 67, 139, Szabó József 16/13, 18/32, Szabó Józsefné 16/56, Szabó Katalin 18/36, Szabó László 17/126, 140, 142, 20/127, Szabó Lőrinc 20/34, Szabó M. Attila 17/116, Szabó Mihály 16/51, 19/30, 33, Szabó Olga 18/38, Szabó Szilvia 19/60, Szabó Zsuzsa 20/30, Szabolcs Károly 17/70, Szabolcska Mihály 19/129, Szabóné Pozsonyi Orsolya 16/21, Szabovik Zsuzsa 19/56, Szakács Andor 18/83, 86, Szakács Eszter 17/35, Szakács György Szakács György 18/26, (dr.) 19/19, 24, 34, Szakács Györgyné 19/34, Szakács Mihály 18/32, 34, 135, 19/45, 55, Szakács Mihályné dr. 17/63, 18/105, 19/30, 32, 33, 20/38, 47, 48, 49, 117, Szakál János 16/21, 22, 139, Szakmáry (Dr.) Sándorné 19/55, Salacz Ferenc 17/102, Szalantai Rezső 17/128, 18/70, 20/100, Szalay Mihály 20/18, 23, Szalbot Erzsébet 17/15, Szalbot Pál 17/81, 17/82, Szalma Judit 20/64, Szalóki Sándor dr. 18/12, Szamosvolgyi Mihály 16/15, Szántó Béla 16/35, Szántó Cecília 20/126, Szántó Zoltán 16/35, Szántosi Antal dr. 17/65, 67, Szappanos János 19/50, Szarka László 16/84, Szarvas Péter 16/135, Szarvasi György 16/99, Szarvasi Imre László 18/35, Szatur Géza 18/32, Szabedinszky Máté 18/41, Szabegyinszky György 19/42, Szabegyinszki János 19/42, Szabegyinszki Judit 19/42, Szabegyinszki Lászlóné 18/99, Szabegyinszki Pálné 18/99, Szaberényi László 19/72, Szécsi Magda 18/119, Szécsi Mária 16/67, Szécsi Zsolt 20/64, Székács Sámuel 17/71, Székely Andor 19/102, Székely Győző dr. 17/65, Székely László 16/15, 17, 20, 21, 23, 24, 134, 17/29, Székely Mihály 17/29, Szekera Erzsébet 18/35, 19/45, 46, 55, Szekera Pálné 17/35, Szekerczés István 17/19, Szekeres István 17/24, 29, 31, 18/40, Szekeres Istvánné 16/67, Szekeres László 18/43, Szekfü Gyula dr. 19/75, 16/75, Szele Árpád 18/71, Szelenyi Ödön 18/70, Szemian Dénes 16/13, Szénási Ilona 17/71, 72, 74, 18/48, Szénási Károly 20/86, Szenczi Molnár Albert 20/73, Szendy György 19/35, Szenes János 17/145, 18/109, 116, 117, 20/118, Szenes Jánosné 18/36, Szenkő Péterné 17/35, Szentiványi Kálmán 17/109, Szepesi Károly 17/76,

Szepesi Melinda 18/143Szerb György 16/54, 56, Szerényi László 17/70, Szigeti Erika 16/84, Szigeti Györgyné 16/66, 67, 17/90, 18/35, Szigeti Krisztina 16/13, Szigeti Margit 20/57, 63, Szigetvári Máttyás 17/31, Szijártó Péter 16/25, 139, 17/20, 122, 136, 146, Szijártó Zsuzsa 17/122, Szijártó Péter 19/102, Szikora Lajos 19/93, Szikora Olivér 17/144, Szikora Róbert 18/40, 41, Szikora Zsolt 20/61, Szilágyi Éva 18/41, Szilágyi Ferenc 19/102, Szilágyi István 18/89, Szilágyi József 17/86, Szilágyi Péter 18/38, 40, 41, Szilágyi Szaboles dr. 18/93, 95, 96, Szili Katalin 17/143, Sziliné Csáki Emília 20/12, 15, Szilvási Orsolya 18/105, Szilvássy (Dr.) Lászlóné 17/86, 90, 18/35, Szilvássy László dr. 16/125, 127, 128, 17/29, 139, 18/37, 42, 124, 125, 19/129, 20/82, 85, Szinyei Merse Pál 20/35, Szirony Brigitta 18/42, 43, Szirony Györgyné 16/53, Szirony Pál 17/84, 18/35, 36, 38, 44, Szirony Pálné 18/36, 43, 19/61, 62, Szironyné Zsabka Edit 19/39, 60, 65, Szitó András dr. 20/4, Szitó Andrásné 18/35, Szklenár Csaba 18/40, Szklenár Gizella 17/35, Szklenár Roberta 18/40, Szklenárné Tóth Éva 16/84, Szloszjár Emília 16/13, 18/110, Szloszjár Jánosné 17/35, 36, Szloszjár József 17/35, Szloszjár Sándor 17/35, Szlovák Miklós 16/45, 47, Szlovák Pál 16/72, Szmoljár Juro 16/79, Sznyida György 17/71, 77, 79, 93, 18/35, 18/48, Sznyida Györgyné 18/49, Sznyida Tünde 17/35, Szokol Juro Mlinar 16/79, Szolnai Etelka 19/55, 56, Szondi Irén 16/45, 47, Szöke Domokos 18/136, Szöke Sándor 20/64, Szöllösi Istvánné 16/7, Szőnyi Gabriella 20/64, Szőnyi Sándor 17/70, 101, 20/78, Szőrényi Zsolt 20/38, 50, Szrnka János 17/83, 18/109, 20/59, Szrnkané Solyimosi Róza 18/141, Sztancsik Ernő 18/35, Sztraka Lajos 19/85, 86, 87, Sztranyavszki Sándor dr. 16/92, Sztrehovszki (...) 16/80, Sztrehovszki Katalin 19/58, 60, Sztrehovszki Mária 16/56, Sztrehovszki Zsuzsa 16/32, 18/35, 37, Sztricskó Mónika 18/38, Szuhaj György 16/13, 18/36, 122, 145, 20/66, Szuhajné Elefánty Mária 18/36, Szuhányi László 17/102, 103, Szuhay Péter 19/12, Szurmai Magdolna 17/16, Szuromi József 16/13, Szűcs Gyula 19/18, 24, 25, 27, 28, 33, 34, Szűcs Lajos 16/99, Szürke Ildikó 18/113, Szürös Máttyás 16/37, 38, Szvák Jánosné 16/104, 139, 19/108, 20/92, Szvák Pál 19/55, Szvétek Sándor 16/108, Szvitan János 19/50, **T:** Tabajdi Csaba 16/36, Tabajdy Orsóbébet 18/60, 62, 64, Takács József 18/39, 40, 18/82, 83, Takács Miklós 17/29, 31, 18/120, 121, 122, 20/30, 127, Tamás Gizella dr. 20/19, Tamás János 17/41, Tamási Máttyás dr. 19/9, Tarnai Tünde 20/64, Tasnádi Attila 17/121, 19/130, Tasy Anita 18/42, 43, 20/61, 62, Tasy József 20/58, Tatai Nóra 20/62, Tatay István 16/13, 18/22, 23, 24, 110, 20/72, Tatai László 18/7, 148, 20/149, Taubner János 18/60, 64, Tauth Antal 16/48, Teilitzsch Arthur 20/17, Teleki Pál gr. 19/75, Temmelné Berecz Gabriella 20/52, 54, Tepliczky János 16/93, 18/64, 86, 87, Tepliczky Zsuzsanna 18/64, Tepliczky, Ján 18/62, Terhes Árpád 18/43, 20/65, 130, Terhes János 17/35, Terhes Jánosné 20/130, Terhes Zoltán 17/35, Tessedik Sámuel 16/76, 84, 125, 140, 18/12, 13, 16, 20, 25, 57, 68, 102, 103, 107, 134, 135, 147, 20/42, 49, 50, 96, 117, 120, 150, Thun Leó 16/11, Thun, Leo 19/35, Thury György 17/76, 18/35, 37, 19/46, 55, 64, Thury Györgyné 16/67, 18/35, 37, 19/55, Thury Katalin 18/36, Thury Katalin 19/56, Thury Zsuzsanna 18/59, 60, 61, Thurzó György 20/74, Tige Mária gr. 20/77, Tihanyi Miska 16/32, Timár (Dr.) Jánosné 16/13, 18/32, 19/35, 20/72, 149, Timár Anita 18/36, Timár Imréné 17/87, 18/36, Timár Vendel dr. 17/12, 17/65, Timárné Bába Edit 17/8, Tisljár György 19/102, Tisljár János 16/15, Tisljár Pál 16/32, Tisza István 16/88, Tiszavári Sándorné 18/32, Tódea Nikolett 18/43, Tolnai Mihály 19/42, Tolnai Olga 19/11, Tolnai Tímea 18/36, 43, Tolnay Gábor 18/135, Toman Jancsi 16/100, Tomasek Pál 16/13, Tomasovszkiné Dányi Csilla 17/91, 18/36, Tomasovszkiné Szekeres Julianna 17/9, Tomasovszky Ondris 16/79, Tomcsányi József 20/87, Tomcsányi Károly 20/82, 87, 89, Tomcsányi Pál 18/80, 85, Torgyán József 16/7, Tormai József 18/134, Tótáné Császár Irén 18/36, Tóth (Dr.) Kálmáné 16/67, Tóth (Dr.) Lajosné 16/50, 62, 63, 66, 67, 139, Tóth Annamária 18/41, 42, 43, 20/65, Tóth Attila 18/142, Tóth Dávid 20/61, 149, Tóth Endre 17/85, Tóth Ferenc 20/9, 30, Tóth Ferencné 16/56, Tóth György 16/80, 87, Tóth Ildikó 18/41, 42, 20/65, Tóth Irén 16/50, 18/35, Tóth István 16/66, 67, 19/48, 55, 57, 65, Tóth Istvánné 17/80, 18/36, Tóth Jánosné 18/52, Tóth Jenő 18/35, 48, Tóth Jenőné 16/48, 19/55, Tóth József dr. 18/12, 14, 19/83, Tóth Józsefné 18/35, Tóth Kósa Gyula 18/26, Tóth Lajos 17/22, 24, Tóth Lajos dr. 16/59, 94, 125, 18/4, 44, 89, 19/19, 23, 25, 30, 33, 34, Tóth László 18/77, 86, Tóth Lilla 17/122, Tóth Mariann 20/65, Tóth Márta 18/38, Tóth Mihály dr. 18/12, Tóth Nándor 20/55, Tóth Orsolya 16/58, Tóth Pál dr. 16/85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 17/29, 18/84, 117, 142, Tóth Pál ifj. 16/94, Tóth Pálné 18/130, Tóth Péter tanuló 18/40, Tóth Péter zongoraművész 16/138, Tóth Tamás 17/13, Tóth Tibor 18/40, Tóth Tünde 18/36, Tóth Zoltán 18/40, Tótfalusi Aladár 17/70, Tóthné Jansik Erzsébet 16/13, 18/108, Tóthné Lipták Erzsébet 16/13, Tökés Gyula 19/55, Tomósközi Zsuzsanna 16/58, 59, Török Mária 17/35, Török Mihályné 17/35, Tözsér Orsolya 18/41, Trabach György 16/96, Trabach János 16/14, Trabach Jánosné 16/14, Tranovský (Jiri) 20/96, Trizna Jenő 17/72, 18/35, 19/55, Trnovszky Márton 16/71, 19/55, 20/69, Trnyik András 16/79, Trucka Ágnes 20/55, Trucka Györgyné 16/14, Truczka Tímea 18/39, Truik Mihályné 17/35, Turák Mihály 17/9, Turecsányi Áron 20/63, Turecsányi Lajos 20/58, Turi Ilona 17/15, Túróczy Katalin 18/146, Tusjak Ágnes 18/6, 7, 20/65, Tusjak Lászlóné Tusjak Lászlóné 16/139, 17/146, 18/148, 19/144, 20/149, Tusjak Máttyásné 16/14, Tusjak Mihály 17/19, Tusjak Mihályné 16/51, 52, 53, 54, 17/31, 18/50, 52, 64, 19/65, Tusjak Pál 16/130, Tusjak Tamás 17/9, 17/11, 12, 19, Tusz József (Jóska) 16/96, Tyszerjanski (...) 20/79, Tyszerjanski Dániel 20/61, U, Ű: Ubrizsy Gábor dr. 17/57, Udvardi Endréné 18/35, Ugrin Gábor 20/51, Ugrinné dr. Katona Anna Klára 20/4, Uhljár Ilona 18/35,

Uhljár István 16/15, Uhljár Jánosné 17/90, 18/36, 19/58, Uhljár Zita 17/7, 18/36, Uhrin Sándor (Sanyi) 16/100, Új Krisztina 17/122, Új Sándor dr. 20/12, 13, Ujlaki Lajos 18/5, 7, Unger Emil 20/18, Unk Sándorné 18/37, Urbán Margit 16/45, Urbancsek János 17/70, Urbancsek Endre 17/142, 18/40, 144, Urbancsek Judit 17/143, Urbancsek Katalin 17/17, Urbancsek Margit 16/58, Urbancsek Máriusz 17/139, Ürögdi Ferenc 17/71, **V:** Vadai István 19/46, 55, 64, Vadai Istvánné 19/55, Vágó Pál 19/102, Vajda Aurél 19/24, 27, 28, Vajda Aurélné 16/47, 50, Vajda Péter 16/12, 13, 125, 18/21, 23, 57, 19/35, 20/38, 50, Valach Erzsébet 19/42, Valach János 16/67, 17/70, 78, 82, 18/35, 19/56, Valach Jánosné 17/78, 87, 18/35, 50, Valach László 19/63, Valach Mihály 19/42, Valach Zsuzsanna 19/42, Valastyán Györgyné 19/62, Valastyán István 16/87, Valastyán Judit 18/37, Valent Júlia dr. 17/131, 19/19, 24, 27, 34, Valent Klára 16/14, Valentik Pál 16/76, Valentinyi Jenő 16/46, Valló Zoltánné 17/140, Vámos Lajos 17/80, van Loon, Hendrik Willem 18/74, Váradi László dr. 17/8, 20/17, 20, 23, 149, Váradi Zoltán 16/122, Varga Adrienn 17/122, Varga Anikó 17/7, Varga Dávid 20/65, Varga Istvánné 16/54, 56, Varga Jánosné 16/14, 17/8, Varga László 16/48, 61, 67, 17/78, 93, Varga Lászlóné 16/14, 17/86, 18/35, 37, 19/34, Varga Mihály 20/58, 61, 64, Varga Mihályné 17/35, Varga Miklós 20/123, Varga Virág 20/131, Varga Zsolt 18/40, 140, 20/149, Vargyas Sári 16/108, Vári Ferenc 20/63, Várkövi János 20/63, Várkövi Jánosné 18/35, Várnagy Mihály 20/55, Várnai Ildikó 18/42, Varsányi Gyula 16/54, 56, Vas Éva 20/61, Vas István 20/56, 57, 62, Vaskor Mihályné 18/95, 99, Vay Andor 20/79, Védőné Gráfik Erzsébet 16/139, 17/146, 18/148, 19/144, 20/149, Veér András dr. 16/6, 138, Velencei György 17/136, Veles György 19/19, 42, 102, 103, Veles Györgyné 19/62, Verancsics Antal 19/35, Veress Endre dr. 16/106, 20/93, Vértési Róza 17/17, Veszter Gézáné 18/52, Veszterné Tóth M. Gyöngyi 18/36, Vető István dr. 18/147, Vida Béla 16/13, 17/85, 18/38, Vida Gyula 17/117, Vida István dr. 18/134, Vida Jánosné 18/36, 19/62, Vida Klára 16/13, 18/36, Vida Máté 18/40, Vidácsné Szurgent Éva 16/13, Vidor Gyula 18/89, Vidovics Tünde 20/64, Vignyázó Jozsef gr. 20/78, 80, Vignyázó József 18/122, Vignyázó Sándor gr. 20/78, Vince Kornél 18/43, Vincze Ferenc dr. 17/65, 66, 20/120, Vincezffy Imre dr. 16/132, Virág Viktória 19/5, 20/9, Virágh Ferenc 16/106, 20/93, Virágné Horvát Erzsébet 18/105, 135, 136, Virágné Horváth Erzsébet dr. 19/132, Viskovics Ignác 18/57, Vitális Mihály 18/43, Vitaszek Zoltán 17/106, Vitéz Horváth Iván 17/66, Vitéz Székely Győző dr. 17/66, Vityáz Mihály 16/15, 134, Vízhányó Ferencné 16/51, 54, Voinovich Géza 19/77, Vojtek Éva 18/36, Volent Kati 16/137, Voss Richárd 17/113, 114, Vörös Ildikó 17/35, Vrbovszki György 17/22, **V-W:** Wallner Ernő 19/81, 82, Weinberger Fanny 16/46, Weisz Bernát 18/59, Weldin Etelka 19/19, 34, Wenckheim Frigyes br. 20/86, Wesselényi Ferenc 19/106, Wieland Sándor dr. 16/88, 18/85, 86, Woynarovich Elek dr. 20/18, Wurmbrandt Eugénia 20/86, 89, **Z:** Záhony (Dr.) Béláné 18/35, Záhony Béla dr. 16/13, 19/38, Zahorecz Anna 17/85, Zahorecz Balázs 19/63, Zahorecz Erzsébet 18/35, 37, Zahorecz Tibor 19/54, Záhradník, Osvald 20/123, Zajack Janos 16/79, Zakar Erika 19/60, Zakar Petra 18/41, Zalán Csaba 18/40, Zalán Magda 16/47, 50, Zalán Tamás 18/40, Zanané Kugyela Timea 16/14, Zápolya János 19/105, Závada Pál 17/19, 20/130, Závada Ferenc 16/84, 17/10, 17/11, 12, 19, Závogyán Judit 17/9, 90, 18/36, 42, 43, 44, 20/128, Zbrás József 16/18, Zeriváry Szilárd ifj. 17/111, Zeriváry Szilárd dr. 17/111, 114, Zichy Domokos gr. 20/78, Zielbauer András 17/84, 18/36, Zielbauer Andrásné 18/36, Zima János dr. 20/58, 59, Zima Jánosné 18/36, Zima Pál 17/70, 80, 19/55, Zimányi Árpád dr. 16/121, 139, Zleszik Pálné 19/52, Zlinszky István 16/130, Zombai Pál dr. 19/82, Zrak (...) 16/80, Zrena Péter 17/122, Zrena Zoltán 18/40, Zuba Mihály 19/48, 49, 55, 56, 57, Zvara Erzsébet 19/50, Zvara János 18/50, Zvara Jánosné 18/52, Zvara Róbertné 17/28, 18/36, Zvaráné Szrnka Ildikó 18/37, **ZS:** Zsabka Jánosné 19/19, 34, Zsáky István 16/3, 4, 26, 30, 108, 110, 126, 138, 19/19, 24, 34, Zsáky Istvánné 17/78, 81, 87, 88, 93, 18/44, Zsáky Zsuzsanna 16/110, Zsámboki Árpád 20/64, Zsapka Andrea 18/41, Zsapka Györgyné 19/60, 65, Zs. Fecske György 17/35, 36, Zs. Fecske Györgyné 17/35, 36, Zsibrita Zoltán 20/115, Zsiga Jánosné Uhljár Zsuzsanna 18/135, 20/149, Zsigmond Attila 17/27, Zsigmond Fruzsina 18/38, Zsilinszky Mihály dr. 16/106, 129, 18/114, 20/91, 93, 19/35, 19/73, 20/113, Zsolnai József 16/53, 20/45.

A Bolza-szobor költségeihez hozzájárulók névsora a 20/33. oldalon található.

Györi István felvétele

A 20. szám munkatársai

Blaskó Mihály	ny. középiskolai tanár, költő
Dr. Búzás László	ny. főiskolai tanszékvezető, ig. helyettes
Fellerné Búzás Klára	főiskolai oktató
Hartay Csaba	újságíró
Kálmán Attiláné	a Szarvasi Arborétum munkatársa
Korim János	ny. főiskolai oktató
K. Szarka Judit	ny. középiskolai tanár
Dr. Kutas Ferenc	középiskolai tanár, szerkesztő
† Lelkes Pál	ny. tanító
Dr. Molitorisz Pál	városi vezető ügyész
Molnár László	ny. igazgatói hivatalvezető
Paraszt Attiláné	ált. iskolai tanár
Dr. Reszkető Péter	főiskolai docens
Szakács Mihályné dr.	főiskolai főigazgató
Dr. Tímár Jánosné	könyvtáros
Dr. Váradi László	kutatóintézeti főigazgató

A névmutatók szerkesztői

Dr. Kutas Ferenc, Dr. Marjai Gyula, Dr. Molitorisz Pál, Dr. Reszkető Péter szerkesztők; Csík Márton, Kondacs Mónika, Tóth Dávid. Varga Zsolt gimnáziumi tanulók

A Szarvasi Krónika Alapítvány Kuratóriuma

Dr. Demeter László igazgató, a Kuratórium elnöke
Dr. Kutas Ferenc tanár, szerkesztő, a Kuratórium ügyvezetője
Földesi Zoltán országgyűlési képviselő, művelődési szakértő
Kiszely Mihály alpolgármester, gazdasági szakértő
Tusjak Lászlóné könyvtárigazgató, adminisztrációs szakértő

Tipográfia: Dr. Kutas Ferenc

Technikai munkatársak

Bohák Dóra, K. Szarka Judit, Liska Anikó,
Védőné Gráfik Erzsébet, Zsigáné Uhljár Zsuzsanna

Fotó

Dr. Bagi László, Bakula János, Benkő László, Dr. Molitorisz Endre, Tatai László,
archív fotók

A 20. szám megjelenéséhez adójuk egy százalékkal hozzájárultak:

Fellerné Búzás Klára Szarvas, Kutas Béla Szeged, dr. Kutas Ferenc Szarvas, ifj. Kutas Ferenc Szarvas, dr. Marjai Gyula Szarvas, dr. Molitorisz Pál Szarvas, Regős Máttyás Szarvas, dr. Reszkető Péter Szarvas és mindazok, akiknek neve nem jutott a szerkesztőség tudomására.

Egyszeri támogatást nyújtott:

Litauszky György Szarvas.

A címlapon

Tessedik Sámuel *A Paraszt ember Magyarországon* (1784-1786) c. művének falurendezési tervéhez készült címer látható. Tessedik reformgondolatainak foglalatosa. Képi része az egykori szarvasi parasztnép mezei foglalatosságait és az akkori szerszámokat ábrázolja. A felső, latin idézet fordítása: "Imádkozzál, de dolgozzál, s az Isten is megsegít." Az alsó felirat magyarul: "Az embert gyermekkorától kezdve kell hozzászoktatni a tanuláshoz: ilyenformán folyamatosan gyarapítja ismereteit, s nemesebbé és szelidebbé válik az erkölcsse."

Tartalom

Jelenidőben

Országgyűlési választások 2006; Szerkesztette: Dr. Kutas Ferenc.....	4
Kitüntettek 2005; Szerkesztette: Dr. Kutas Ferenc.....	7
Dr. Váradi László: 100 éves a Haltenyésztési és Öntözési Kutató Intézet.....	17
A III. Lovas Világtalálkozó, Szarvas (Szerkesztett anyag).....	24
Szobor született. Szerkesztette: Dr. Kutas Ferenc.....	31
Kálmán Attiláné: A Szarvasi Arborétum növényei: A vadgesztenye.....	34
Hartay Csaba: Félelemfüggetlenség (Vers).....	36

Iskolatörténet

Szakács Mihályné dr.: A Brunszvik Teréz Óvóképző Főiskola története.....	38
Paraszt Attiláné: A Zeneiskola 40 éve.....	50
Lelkes Pál: A tanyai iskolák története 10. rész.....	67

Múltunkat idézve

Dr. Timár Jánosné: A Vajda Péter Gimnázium nagykönyvtárának kincsei 1. rész.....	72
Dr. Molitorisz Pál: Kiről nevezte el a szarvasi Pepi-kertet gróf Bolza Pál?.....	75
Korim János: Örménykút és Kardos földrajzi nevei 3. rész.....	90

Nemzetiségeink életéből

Blaskó Mihály: Hány szöveget vertek be népem koporsójába?.....	96
Fellerné Búzás Klára: Cigány gyermekek az oktatásban.....	101

Szemle

Forschner Rudolf: A Körös-völgye Szarvas gasztronómiája (<i>Dr. Molitorisz Pál</i>) ...	110
Szarvasi futball 1905–2005 (<i>Molnár László</i>).....	113
Üdvözllet Békés-Csabáról. Szerk.: Dobrotka Pál (<i>Dr. Kutas Ferenc</i>).....	115
Tessedik öröksége (<i>Dr. Reszkető Péter</i>).....	117
Szabó János: Találkozás önmagammal (<i>Dr. Reszkető Péter</i>).....	119
Dr. Molitorisz Pál: A középfokú gazdasági tanintézet története (<i>Dr. Búzás László</i>).....	120
Dr. Molitorisz Pál: A szórhalmi legeltetési társulat története (<i>Dr. Búzás László</i>).....	121
Körös körül (<i>Dr. Kutas Ferenc</i>).....	122
Szarvason történt 2005-ben (<i>Szerkesztette: K. Szarka Judit</i>).....	123
A Szarvasi Krónika (2001–2006) témajegyzéke.....	133
A Szarvasi Krónika (2001–2006) szerzői névmutatója.....	137
A Szarvasi Krónika (2001–2006) névmutatója.....	138

Győri István felvétele

**Mikszáth Kálmán: A képviselőség mestersége
(Részlet)**

Még egészen friss a mandátumotok, gyerekek, egészen hótiszta, ahogy mondani szokták. Még a választási elnökökötök porzója is rajta van. Csak közönséges homok, pedig bizony aranypor is lehetne ezért a pénzért...

De mindegy, úgy is aranyos papír az, nem csoda, hogy annyian törik magukat érte, mert olyan, mint a wolwich bűvös kancsó, melyből mindenki olyan nedűt iszik, aminőre a szíve vágyik.

A szegény, együgyű ember csak a napidíjakat látja benne. A számító, okos ember elébe tett létrának becsüli, melyen magasba mehet, ha eresztik. A szónoki temperamentum kevély rá, hogy immár az egész ország színe előtt mennydöröghet, és a sztenográfusok jegyezni fogják szavait az utókor számára. Van olyan species is, aki az udvari estélyekre való meghívást becsüli az egészben a legtöbbre; az ügyvéd a klientélája nagyobbodását, a partihajhász a megnövekedett sánszait látja ebben a papírban.

Sőt nekem magamnak van egy ismerősöm, züllött, garázda, vén korhely, utcai botrányokat csináló, aki meglátván a minap a mandátumomat, elábrándozva sóhajtott fel:

– Nekem de jó lenne!... Minden este összetűznék a rendőrséggel, és soha sem vihetnének be.